TEACH YOURSELF PANJABI

TEACH YOURSELF PANJABI

(BASED ON MODERNMOST LINGUISTIC, PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL METHODOLOGIES)

Dr. HARDEV BAHRI
M.A., M.O.L., Ph.D., D. Litt.

PUNJABI UNIVERSITY PATIALA

PUBLICATION BUREAU
PUNJABI UNIVERSITY, PATIALA

©
Punjabi University, Patiala

EDITORIAL COMMITTEE

Harbans Singh : Editor-in-Chief
Harminder Singh Kohli : Assistant Editor
Sardar Singh Bhatia : Reader
Dharam Singh : Reader
Gurnek Singh : Lecturer
Major Gurmukh Singh (Retd.) : Research Assistant
Gurcharan Singh Giani : Research Scholar

ISBN–81–7380–393–5

2011
Copies : 1100
Price : 220.00

Published by Dr. Manjit Singh, Registrar, Punjabi University, Patiala and
Printed at Anand Sons, Delhi.

PREFACE

This course in Panjabi is meant for adults. The child, of course, has a greater felicity in learning a language. But we can learn a new language with more dexterity, efficiency and speed. Missionaries do it. Why can't we ? It is the experience of all advanced countries that more and more adults—military men, tourists, traders, scholars, social workers, political and religious leaders—are learning secondary languages. Indians are, of course, quite backward in this sense. Before we desire to learn a foreign language, we should master a number of Indian languages. It is sad that a Bengali does not understand an Andhra, a Gujrati does not understand a Panjabi, as well as a Panjabi does not understand a Maharashtrian and so on. Learning another language is learning the way of life and thinking of a people. Learning means understanding and this contributes to spiritual and cultural integration. This book invites you to learn Panjabi—a language which is very important strategically and culturally. Primarily designed for non-Panjabi Indians who know English, this course will greatly help foreigners who may be interested in the language. But it will be of use even to Panjabis who should be curious to know the system of their mother-tongue.

The plan of the course is scientific and most modern. It is pedagogically experimented, linguistically well-based and psychologically sound.

In the first section, the Panjabi script, called *'Gurmukhi'* has been introduced. Identification of symbols is very essential

for learning a course through a book. To facilitate this objective, Roman script is used. The student, however, is advised to identify all sounds properly because this prop of Roman pronunciation has been given only for a few days. This duplication of scripts for Panjabi would be carried only up to page 27, although it will be refreshed in a revision at pp. 42-45. If the learner feels that he has not fully grasped the *Gurmukhi* script, he is advised not to proceed further. If, at any stage, he forgets a symbol, he should refer to pp. 2-4.

The second section is on '*Pronunciation and Reading*'. Listening and speaking constitute the fundamentals of language learning. The modern student is lucky in having a large number of aids—tape-recorders, radios, films, etc. He has facilities to live in the culture of a language, listen and speak to natives. We have given elaborate rules of pronunciation. But language is learnt by sustained practice rather than by rules.

The third section teaches the method of writing Gurmukhi letters, which are extremely easy to manipulate.

The first three sections prepare the student to launch a course of language study which actually starts from section 4 on '*Structures*'. The Grammar of Panjabi is taught in 43 patterns, which have been based on logical and linguistic gradations. They acquaint the student with the system of Panjabi language and guarantee ease and rapidity in the learning process. About 700 basic words of the language have been introduced in these patterns. Revision exercises have been added at intervals.

It has been experienced that there are elements in a language which escape patternization. It is here that structural method does not carry us any further. Patterns are useful for beginners. There is a higher level of Panjabi language which we have chosen to call "*superstructure*" (Section 5). It introduces a bit complicated patterns and elaborate vocabularies, and

explains exceptions. There are 23 such lessons which look rather stuffy. But after the student's initiation has been completed and interest developed, these lessons will be quite comfortable. Overlearning is very necessary. Most of the lessons may be done in more than one sitting.

Lastly comes the most important section of the course, '*the Reader*'. It contains 17 graded lessons including situational dialogues, narratives, stories, etc. The texts have literal and orderly meanings given under each word and particle. That will further help the student to understand fully the structure and nature of the Panjabi language. The learner is cautioned to note particularly the contrasts between Panjabi and English. This section can be conveniently studied immediately after section 4, if the student wants to avoid the lexical burden of Section 5 which can be taken after Section 6.

Linguistic and cultural notes have been appended at the end of each lesson.

The book expects cumulative learning. The student will not benefit much if he forgets the earlier lessons, although attempts have been made to revise and refresh the material at times.

This course has made full use of all the methods so far evolved in teaching or learning a secondary language— comparative, contrastive, structural, transformational, situational-cum-analytical and pedagogical. It also claims to make its own contribution to the development of methodology in language learning. The manuscript of the book was prepared in 1967. But due to printing difficulties, it lay inactive for about five years. This fact has to be mentioned because I feel that I could introduce some new features which experience and study have taught me, but that might mean the revision of the whole work. Still, I believe that by undergoing this course, a student will be

enabled to use the language efficiently and read, write and understand Panjabi properly and masterfully. He is advised to follow up this study by reading Panjabi periodicals and books and listening to radio programmes, especially the village programmes and women's programmes. Language learning, it must be remembered, should be a continuous process.

I am thankful to Sardar Kirpal Singh Narang, Vice-Chancellor, for inviting me to write this course, and to Dr. Piara Singh, Head of Translation Department for his valuable co-operation. My brother, Dr. S.R. Bahri, Reader in Linguistics, also helped in the production of this book.

10, Darbhanga Castle, Allahabad-2

Hardev Bahri
26.1.73

CONTENTS

	PREFACE		(v)
1.	Gurmukhi Alphabet	1-6	
	1.1 Vowels		1
	1.2 Consonants		2
	1.3 Recognition made easy		3
	1.4 Vowels again		3
	1.5 Conjunct consonants		4
	1.6 Long consonants		5
	1.7 Abbreviation		5
	1.8, 1.9 Transcription		5,6
2.	Pronunciation and Reading	7-21	
	2.1 Vowels		7
	2.2 Vowel Clusters		10
	2.3 Consonants		11
	2.4 Long Consonants		16
	2.5 Consonant Clusters		16
	2.6 Stress		17
	2.7 Tones		17
	Reading Exercises		19
3.	Writing	22-24	
	3.1 Without Vertical Line		22
	3.2 With Vertical Line		22
	3.3 ਸ, ਙ		23
	3.4 Similar letters		23
	3.5 Matras		23

3.6	Bindi ˙ and tipi ˚	23
3.7	Adhak	23
3.8	Punctuation marks	23
3.9	Figures	23
3.10	Read and Write	23

4. **Structures [Lessons in Patterns]** 25-86

1.	What is this ?	25
2.	Is it a book ?	26
3.	Singular-Plural	27
4.	Adjectives	28
5.	Attributive and Predicative Adjectives	29
6.	Imperative (Command)	31
7.	Infinitive	31
8.	What is he doing ?	33
9.	Present Tense	34
10.	The Object	35
	Revision	36
11.	Who is he ?	40
12 A.	Genitive	41
12 B.	Postpositions for to, from, on	42
12 C.	Postpositions for with, from, for, in near, from near	43
12 D.	Postpositions for over, on, below, in front, behind, inside, outside, near, opposite, after	44
12 E.	Adjectives in oblique form	45
13.	Past Tense – (v.i.)	46
14.	Past Tense – (v.t.)	47
15.	Subjunctive	48
16.	Future	49
17.	More auxiliaries	50
18 A.	Extensions of Present Participle	51

18 B.	Extensions of Past Participle	52
	Revision Exercises	53
19 A.	Adverbs	54
19 B.	More Adverbs	55
20.	Continuance in Compound Verb	56
21.	Habit in Verb	57
22 A.	Necessity in Verb	58
22 B.	Compound Verbs with Roots	59
22 C.	Compounds with present participle	60
22 D.	Compounds with Infinitives	60
23.	Absolutive	62
24.	Causals	63
25.	Double Causals	64
	Revision	65
26.	Should	67
27.	Passive Voice	67
28.	ਵਾਲਾ	68
29.	Vocative	69
30.	ਆਪ/ਆਪੇ and ਆਪਣਾ	70
31.	Repetitives and Echo-words	71
32.	Particles	72
33.	Conjunctions	73
34.	Interjections	75
35.	Degrees of Comparison	75
	Revision	76
36.	Oratio recta	78
37.	Relative and correlative links	79
38.	Question and answer tags	80
39.	Adjectival and Adverbial Doublets	81
40.	Pronominal suffixes	82
41.	Participles as adjectives	83
42.	Numerals	83
43 A.	Telling Time–1	84
43 B.	Telling Time–2	85

5. Superstructure 87-164

5.0 Objective 87
5.1 Questions 87
5.2 Number 89
5.3 Gender 90
5.4 Numerals 93
5.5 Pronouns 97
5.6 Postpositions 99
5.7 Varying Functions—1 105
5.8 Varying Functions—2 (Verbs) 107
5.9 Infinitives 108
5.10 Participles 110
5.11 Conjugation of Verbs 112
5.12 Verbs and their Causals 118
5.13 Verbs in passive sense 121
5.14 Some Verbs having multifarious significations 121
5.15 Adverbs 124
5.16 More about Particles 126
5.17 Concord 127
5.18 Order of words 129
5.19 Transformations 131
5.20 Some Useful Additional Vocabularies—classified 136
5.21 English Words in Panjabi 143
5.22 Word-Formation 146
5.23 Some useful usages and idioms 153

6. Reader 165-233

6.1 Kitchen 165
6.2 Compound Verbs 168
6.3 Market 171
6.4 Our Meal 176
6.5 Meeting People 179

6.6	Hospitality	184
6.7	Our Village	189
6.8	Village People	191
6.9	A Train Passenger	193
6.10	Rly. station or Bus stand	200
6.11	A Story	203
6.12	Madam and Tailor	206
6.13	A Good Boy	211
6.14	Post-Office	215
6.15	A Brave Girl	219
6.16	A Patient	224
6.17	How a house is built	229

1
GURMUKHI ALPHABET

This lesson is meant for identification of symbols. Readers should not at all worry about the meanings, as the words herein are not all meaningful.

1.1 Vowels

The Gurmukhi script has three vowel symbols ੳ, ਅ, ੲ.

1.1.1	*symbol*	*name*	*phonetic value*
	ੳ	ooṛá	u, as in ugh, ਉਹ
	ਅ	a̅iṛá	a, as in un, ਅਨ
	ੲ	íṛí	i, as in ill, ਇਲ

These vowels are used only in the beginning of a word or as second member of a compound vowel.

1.1.2 ੳ is never used without a vowel sign (mátrá), as in

ਉ	u, as in ugh, ਉਹ
ਊ	ú, as in ooze, ਊਜ਼
ਓ	o, as in oat, ਓਟ

The diacritical marks (ੁ, ੂ, ੋ) in each case may be noted. In non-initial position i.e. with consonants only these diacritical marks are used.

1.1.3 ਅ can be used as –

ਅ	a, as in un, ਅਨ
ਆ	á, as in all, ਆਲ
ਐ	a̅i (ɛ), as in at, ਐਟ
ਔ	a̅u (ɔ), as in out, ਔਟ

The diacritical marks ਾ after ਅ, for long á, and ੈ (a̅i), ੌ (a̅u) over ਅ may be noted. Only diacritical marks are used in non-initial positions with consonants.

1.1.4 ੲ can be used as—

ਇ i, as in ill, ਇਲ
ਈ í, as in eat, ਈਟ
ਏ e, as in ate, ਏਟ

ੲ is never used without a diacritical mark. The full symbol with ੲ is used only in the beginning of a word or as second member of a conjunct vowel.

1.2 Consonants

The star-marked (*) sounds below may be difficult for foreigners. They will be explained in the next chapter. An /a/ is inherent in each consonant-letter.

1.2.1	*symbol*	*name*	*phonetic value*
	ਸ	sassá	sa as in suit, ਸੂਟ
	ਹ	háhá	ha, as in hat, ਹੈਟ
	ਕ	kakká	ka, as in car, ਕਾਰ
	ਖ	khakkhá	kha* i.e. aspirated k
	ਗ	gaggá	ga, as in gate, ਗੇਟ
	ਘ	k̮aghá	k̮a* i.e. k with low-rising tone
	ਙ	ṅaṅá	ṅa, as in -ing, ਇੰਙ
	ਚ	chachchá	cha, as in char, ਚਾਰ
	ਛ	chhachhá	chha* i.e. aspirated ਚ ch
	ਜ	jajjá	ja, as in jail, ਜੇਲ
	ਝ	c̮ajhá	c̮a* i.e. c with low-rising tone.
	ਞ	ñañá	ña, as in singe, ਸਿੰਞ
	ਟ	ṭaīnká	ṭa, cerebral in trunk, ਟਰੰਕ
	ਠ	ṭhaṭhṭhá	ṭha i.e. aspirated ṭ
	ਡ	ḍaḍḍá	ḍa, cerebral in daily, ਡੇਲੀ
	ਢ	ṭ̮aḍhá	ṭ̮a* i.e. ṭ with low-rising tone.
	ਣ	ṇáṇá	ṇa*, cerebral n.
	ਤ	tattá	ta dental, as in Russian or Italian
	ਥ	thaththá	tha*, i.e. aspirated t, as in three, ਥ੍ਰੀ
	ਦ	daddá	da dental, as in Russian or Italian
	ਧ	t̮adhá	t̮a* i.e, t with a low-rising tone.
	ਨ	nanná	na, as in note, ਨੋਟ
	ਪ	pappá	pa, as in papa, ਪਾਪਾ
	ਫ	phaphphá	pha*, i.e. aspirated p
	ਬ	babbá	ba, as in baby, ਬੇਬੀ

symbol	*name*	*phonetic value*
ਭ	p̮abhá	p̮a* i.e. p with a low-rising tone.
ਮ	mammá	ma, as in mama, ਮਾਮਾ
ਯ	yayyá	ya as in you, ਯੂ
ਰ	rárá	ra, as in rate, ਰੇਟ
ਲ	lallá,	la, as in late, ਲੇਟ
ਵ	vává	va, as in vote, ਵੋਟ
ੜ	ṛáṛá	ṛa*, flapped cerebral

Of the above ਘ, ਝ, ਢ, ਧ, ਭ, are also pronounced as gha, jha, ḍha, dha, and bha respectively.

1.2.2 There is only one symbol for v and w, i.e. ਵ.

1.2.3 sh is ਸ਼, i.e. a dot below ਸ, sa, as in shoe, ਸ਼ੂ.

1.2.4 Some more foreign sounds are expressed with a dot placed below identical symbols.

English & Persian	z = ਜ਼, as in zero, ਜ਼ੀਰੋ; zor, ਜ਼ੋਰ;
	f = ਫ਼, as in foot, ਫ਼ੁਟ
Persian	<u>kh</u> = ਖ਼, as in <u>kh</u>air ਖ਼ੈਰ; <u>kh</u>arāb ਖ਼ਰਾਬ, bad
Arabic	*G* = ਗ਼, as in *Garib*, ਗ਼ਰੀਬ, poor.

1.3 Recognition made easy

For identification, the following groups may be carefully studied :

ਪ	ਖ	ਖ਼	ਧ	ਥ	ਬ	ਯ		
p	kh	<u>kh</u>	dh	th	b	y		
		ਪ	ਘ	ਅ				
		p	gh	a				
ਜ	ਜ਼	ਚ	ਦ	ਢ	ਟ	ਫ	ਫ਼	ੲ
j	z	ch	d	ḍh	ṭ	ph	f	i
		ਨ	ਠ	ਲ਼	ਣ			
		n	ṭh	l	n			
ਸ	ਸ਼	ਮ		ਹ	ਰ	ਗ	ਗ਼	
s	sh	m		h	r	g	G	
ਕ	ਭ	ਤ	ਡ	ੜ	ੳ			
k	bh	t	ḍ	ṛ	u			
	ਵ	ਞ	ਙ	ਝ				
	v	ñ	ṅ	jh				

1.4 Vowels Again

1.4.1 It has been said (1.1. above) that in non-initial positions of words, diacritical marks or Mátrás are used after consonants. They should be kept in mind.

sign	*name*	*phonetic value*
(zero)	muktá	short a, as in bun, ਬਨ
ਾ	kanná	long a (á), as in hall, ਹਾਲ
ਿ	sihárí	short i, as in pin, ਪਿਨ

(Note that the sign ਿ precedes the consonant in writing, but succeeds it in pronunciation).

ੀ	bihárí	long i (í), as in bean, ਬੀਨ
ੁ	aūnkaṛ	short u, as in look, ਲੁਕ
ੂ	dulāinkṛe	long u (ú), as in tool, ਟੂਲ
ੇ	lā́	e, as in fail, ਫੇਲ
ੈ	duláwā́	aī, as in pan, ਪੈਨ
ੋ	hoṛá	o, as in boat, ਬੋਟ
ੌ	kanāūṛá	āū, as in gout, ਗੌਟ

Of these ਿ is written before the consonant (although pronounced after it); ੁ , ੂ written below; ਾ, ੀ written after the consonant; and ੇ, ੈ, ੋ, ੌ over the consonant. None of the above vowels has a diphthongal value.

1.4.2 All the vowels have their nasalized forms, when the sign ੰ (ṭipí) or ਂ (bindí) is placed above the vowel.

is used over inherent or clear ਅ (a), ਇ (i), and with the matras of ਉ (u); and ਊ (ú),

is used over other vowels, i.e. ਆ (á), ਈ (í), ਏ (e), ਐ (aī), ਓ (O), ਔ (āū) and initial ਉ (u-) and ਊ (ú-).

Examples — ਪੰਥ ਸਿੰਧ ਕੁੰਡਾ ਕੂੰਡਾ
pāth Sīdh Kūḍá Kū́ḍá
ਕਾਂ ਪੀਂਘ ਗੇਂਦ ਬੈਂਡ ਗੋਂਦ ਸੌਂਦਾ
kā́ pīgh gēd baīḍ gōd sāūdá

It is important to note that in all these cases, the sound should be vocal, i.e. it is the vowel that is nasalized, not the consonant. Nasalized vowels are a peculiarity of Indian languages.

1.5 Conjunct Consonants

There are very few conjunct consonants in Panjabi, fewer in written form than in the spoken form.

When there is no vowel sound between, ਰ r, ਹ h and ਵ v as second members of a cluster are written conjunctly.

ਸ੍ਵਾਮੀ	ਗ੍ਰਹ	ਕਲ੍ਹਾ
swámí	grah	kalhá

Other conjuncts can be found only in scientific or learned works where phonetic subtleties have to be particularly shown. Since *Gurmukhi* alphabet does not lend itself easily to the formation of conjuncts, we write them with the *halant* sign, as

ਰਕ੍ਤ	ਕਲ੍ਪ	ਤਦ੍ਭਵ
rakta	kalpa	tadbhav

For facility, however, we omit the *halant* sign and write them as ਰਕਤ, ਕਲਪ, ਤਦਭਵ.

1.6 Long Consonants

Long (or double) consonants have an overhead crescent sign, called *adhak*, before them.

ਸੱਪ	ਅੱਧਾ	ਕੱਟੀ
sapp	addhá	kaṭṭí

1.7 Abbreviation

Abbreviation sign is :, as in ਡਾ: for ਡਾਕਟਰ, doctor. Now :, o or . is used — ਡਾ:, ਡਾo, ਡਾ.

1.8 Transcribe into Roman Script

1. ਸਜ, ਚਲ, ਖ਼ਤ, ਮਣ, ਕਰ, ਘਟ, ਝਗ, ਨਠ, ਵਢ, ਪੜ੍ਹ, ਖੰਡ, ਅੰਬ, ਚੰਨ।
2. ਹਾਰ, ਬਾਬਾ, ਗਾਨਾ, ਛੱਤਾ, ਸੰਢਾ, ਬਾਂਦਰ, ਡਾਂਗ।
3. ਢਿੱਡ, ਇਟ, ਲਿਖ, ਵਿਚ, ਪੱਟੂ, ਪਹਿਲਾ, ਹਿੰਗ, ਸਿੰਘ।
4. ਚਾਚੀ, ਤਾਈ, ਸ਼ੀਸ਼ੀ, ਰਾਣੀ, ਸੀਟੀ, ਪੀਂਘ, ਮੀਂਹ, ਕੱਚੀ।
5. ਦੁਧ, ਹੁਣ, ਗੁੜ, ਕੁਝ, ਰੁੱਠਾ, ਤੁਲ, ਧੁੰਦ, ਘੁੰਡ।
6. ਝੂਠੀ, ਪੂੜਾ, ਆਲੂ, ਮੂਲੀ, ਬਾਪੂ, ਚਾਕੂ, ਮੂੰਹ, ਊਂਘ।
7. ਮੇਵੇ, ਡੇਰਾ, ਛੇਤੀ, ਕੇਲੇ, ਭੇਡ, ਗੇਂਦ, ਛੱਤੇ, ਕੁੱਤੇ।
8. ਪੈਸਾ, ਥੈਲਾ, ਬੈਠੀ, ਵੈਦ, ਕੈਂਚੀ, ਬੈਂਤ।
9. ਰੋੜਾ, ਜ਼ੋਰ, ਸ਼ੋਰਾ, ਓਟ, ਤੋਤਾ, ਸੋਚ, ਵੇਖੋ, ਗੋਂਦ, ਪਿੱਛੋਂ।
10. ਦੌੜ, ਮੌਜ, ਸੌਣ, ਚੌਰੀ, ਕੌਣ, ਫ਼ੌਜ, ਸੌ, ਲੌਂਗ।

1.9 Transcribe into Gurmukhi Script

1. saj, chal, k̲h̲at, maṇ, kar, ghaṭ, jhag, naṭh, vaḍh, paṛh, khā̃ḍ, ā̃b.
2. hár, bábá, gáná, chhattá, sā̃ḍhá, bá̃dar, ḍā̃g.
3. ḍhiḍḍ, iṭ, likh, vich, paṭṭú, pah̲ilá, hĩg, sĩgh.
4. cháchí, táí, shíshí, ráṇí, siṭí, pĩ́gh, mĩ́h, kaccí.
5. dudh, huṇ, guṛ, kujh, ruṭṭhá, phul, dhũd, ghũḍ.
6. jhúṭhí, púṛá, álú, múlí, bápú, chákú, mū̃́h, ū̃́gh.
7. mewe, ḍerá, chetí, kele, bheḍ, gẽd, chatte, kutte.
8. paisá, thailá, baiṭhí, vaid, kaĩcí, baĩt.
9. roṛá, zor, shorá, oṭ, totá, soch, vekho, gõd, pichchhõ.
10. dauṛ, mauj, sauṇ, chaũrí, kauṇ, phauj, saũ, laũg.

2
PRONUNCIATION AND READING

2.1 Vowels

Please also refer to 1.1. The following are the important phonetic features of Panjabi vowels :

2.1.1 ਅ a, ਇ i, ਉ u, are short vowels. They do not occur finally.

ਅ a is a central or neutral vowel, because it is neither front nor back (in the mouth cavity), neither close nor open (with jaw position), neither high nor low (with tongue position). The lips are neither spread nor rounded. It is pronounced somewhat like *u* in *rut* ਰਟ, or *o* in *son* ਸਨ।

ਅ a, although inherent in a consonant, is not pronounced at the end of a syllable, except after a conjunct consonant, when it is extremely weak. Compare :

ਰਾਤ rát, night, ਜਨਤਾ jantá, public, ਪੜ੍ਹ paṛh^{a}, read.
ਇ i is a close, front and palatal vowel, as in *ill* ਇਲ, *pin* ਪਿਨ.

ਉ u is a close, back, labial, rounded vowel, pronounced as in *book* ਬੁਕ, *foot* ਫੁਟ.

2.1.2 The long vowels, corresponding to the above, are ਆ á, ਈ í, ਊ ú. ਆ á is opener than ਅ a, and even opener than *a* in *father*. ਅ a and ਆ á are phonemically different. Compare and practise :

ਚਲ chal, go; ਚਾਲ chál, gait*
ਫਲ phal, fruit; ਫਾਲ phál, ploughshare.
ਮਨ man, mind; ਮਾਨ mán, respect.
ਕਰ kar, do; ਕਾਰ kár, car, work.
ਟਲ ṭal, a big bell; ਟਾਲ ṭál, stall.

ਈ í is closer than ਇ i, pronounced as in *machine* ਮਸ਼ੀਨ, or *been* ਬੀਨ. There is, however, considerable muscular tension. ਈ í is sharper

---

* Meanings are being given in this chapter, but they have to be read and not memorized.

in quality than ਇ i, ਈ and ਇ are contrastive and distinct phonemes—

ਮਿਲ mil, meet	ਮੀਲ míl, mile
ਸਿਲ sil, slab	ਸੀਲ síl, good-natured
ਚਿਕ chik	ਚੀਕ chík, scream
ਤਿਲਾ tilá, gold thread	ਤੀਲਾ tílá, straw
ਭਿੜ bhiṛ, clash	ਭੀੜ bhíṛ, crowd.

ਊ ú is closer than ਉ u, and there is greater tension of the muscles as well. It is pronounced as in *fool* ਫ਼ੂਲ, *mood* ਮੂਡ. There is no gliding. ਊ ú and ਉ u are contrastive

ਮੁਲ mul, price	ਮੂਲ múl, root
ਬੁਰਾ burá, bad	ਬੂਰਾ búrá, ground sugar
ਪੁੜਾ puṛá, packet	ਪੂੜਾ púṛá, fried cake
ਧੁਪ dhup, sunshine	ਧੂਪ dhúp, incense
ਕੁੰਡਾ kũḍá, latch	ਕੂੰਡਾ kúḍá, earthen pan.

2.1.3 ਏ e and ਐ ai are long front vowels. ਏ e is half-close and pronounced as in *same* ਸੇਮ, *mail* ਮੇਲ. But it is not a diphthong : there is no chin movement and the tongue is steady. It is a simple vowel as in Italian. ਐ a̅i̅ is half-open and pronounced as in *cat* ਕੈਟ, *fashion* ਫ਼ੈਸ਼ਨ. Practise the following :—

ਸੇਰ ser, seer = 2 lbs.	ਸੈਰ sair, walk
ਮੇਲ mel, mail	ਮੈਲ ma̅i̅l, dirt
ਪੇੜਾ peṛá, lump	ਪੈੜਾ pa̅i̅ṛá, visit
ਭੇੜ bheṛ, clash	ਭੈੜ bha̅i̅ṛ, evil.

2.1.4 ਓ o, and ਔ au are long back vowels. ਓ o is half-close, half-round, and pronounced as in *note* ਨੋਟ, *coat* ਕੋਟ, without diphthongal quality. ਔ au is half-open, slightly round and pronounced somewhat like *aw* in *saw* ਸੌ. If lips are rounded in pronouncing ਆ á, the effect will be ਔ a̅u̅. The tongue and lip positions should be kept steady. Practise the following :—

ਹੋਲਾ holá, a festival	ਹੌਲਾ ha̅u̅lá, light
ਚੋਣਾ choṇá, to milch	ਚੌਣਾ cha̅u̅ṇá, fourfold
ਠੋਕਾ ṭhoká, carpenter	ਠੌਕਾ ṭha̅u̅ká, nap
ਡੋਲ ḍol, bucket	ਡੌਲ ḍa̅u̅l, condition
ਪੋਲਾ polá, soft	ਪੌਲਾ Pa̅u̅lá, torn shoe.

2.1.5 All vowels have two variants each—stressed and unstressed. Stressed vowels are clear and normal. The tongue is raised a little. Unstressed vowels are shorter, too. Compare :—

ਈ í in 'ਕੀਮਤ' kimat, price, and 'ਬਾਕੀ 'bākí, remaining.
ਇ i in 'ਸਿਰ' sir, head, and ਸਿਰ'ਦਾਰ sir'dār, Sikh.
ਏ e in 'ਬੇੜਾ' beṛá, fleet, and ਬੇ'ਕਾਰ be'kár, jobless, useless.
ਐ āi in 'ਸੈਲ' sāil, a walk, and ਸੈ'ਲਾਨੀ sāi'láni, wanderer.
ਆ á in 'ਸਾਲ' sál, year, and ਸਾ'ਲਾਨਾ sā'láná, yearly.
ਅ a in 'ਕਰ' 'kar, do, and ਕ'ਰਾ ka'rá, get it done.
ਔ āu in 'ਚੌੜਾ' chāuṛá, wide, ਚੌ'ੜਾਈ chāu'ṛái, width.
ਓ o in 'ਪਸਤੀ' postí, addicted to opium, and ਪੋਸ'ਤੀਨ pos'tín, fur.
ਉ u in 'ਉਡ' uḍ, fly, and ਉ'ਡਾਰੀ u'ḍárí, flight.
ਊ ú in 'ਧੁਣਨਾ' dhùṇmá, to spray, and 'ਨਾਮੂ 'námú, a personal name.

2.1.6 The long vowels in final position are shorter except when stressed.

2.1.7 Nasalization of vowels is unknown in English but it is common in French, and more common in Panjabi. See also 1.1.3. Nasality is phonemic in Panjabi. Compare—

ਗਾ gá, sing, ਗਾਂ gā̃, cow.
ਡਿਗ ḍig, fall, ਡਿੰਗ dĩg, crookedness.
ਜਗ jag, world, ਜੰਗ jãg, war.
ਸੌ sāu, hundred, ਸੌਂ sāũ sleep.
ਕੂਜਾ kújá, a pot, ਕੂੰਜਾਂ kũjā̃, geese.
ਸਾਗ sāg, eatable leaves, ਸਾਂਗ sā̃g, farce.

Remember that it is the vowel that is nasalized. Some people are prone to pronounce [n] or [m] at the end of ਗਾਂ gā̃ or ਸੌਂ sāũ, and that would be wrong.

Nasality in Panjabi vowels is often coloured by the nasality of a nasal consonant, as in ਮਾਮਾ mā̃mā̃, uncle, ਸ਼ਾਮ shā̃m, evening, ਦਾਨ dā̃n, donation, ਪੀਣਾ pĩṇā̃, to drink. This kind of nasality is not shown in writing.

2.1.8 A peculiar feature of Panjabi is its aspirated vowel which is due to a high-falling tone. Examples —

ਰਾਹ = râ, way; ਮੀਂਹ = mĩ̂, rain; ਮੂੰਹ = mũ̂, mouth; ਸੇਂਹ = sẽ, porcupine. It occurs in long consonants.

2.2 Vowel Clusters

2.2.1 The following clusters consisting of two vowels are common patterns :—

2.2.1.1 Short + long vowels — ਅਈ aí, ਅਏ ae, ਅਊ aú, ਇਆ iá, ਇਓ io, ਉਆ uá.

ਅਈ—ਗਈ gaí, went (f.), ਲਈ laí, taken (f.), ਜਈ jaí, oats.
ਅਏ—ਗਏ gae, went (pl.), ਲਏ lae, taken (pl.).
ਅਊ—ਗਊ gaú, cow, ਲਊ laú, about to take.
ਇਆ—ਆਗਿਆ ágiá, permission, ਬਿਆਨ bián, statement.
ਇਓ—ਲੜਕਿਓ laṛkio, o boys !
ਉਆ—ਸੁਆਦ suād, relish, ਦੁਆ duā, prayer.

2.2.1.2 Long + long vowels ਆਈ áí, ਆਏ áe, ਆਊ áú, ਆਓ áo, ਈਆ íá, ਈਓ ío, ਊਆ úá, ਊਈ úí, ਊਏ úe, ਏਆ eá, ਏਈ eí, ਏਓ eo, ਓਈ oí, ਓਏ oe.

ਆਈ—ਮਾਈ máí, lady; ਨਾਈ náí, barber; ਦਾਈ dáí, midwife.
ਆਏ—ਆਏ áe, came; ਤਾਏ táe, uncles.
ਆਓ—ਜਾਓ jáo, go; ਆਓ áo, come.
ਆਊ—ਖਾਊ kháú, about to eat; ਉਡਾਊ uḍáú, spend-thrift.
ਈਆ—ਧੀਆਂ dhiā̃, daughters; ਲੜਕੀਆਂ larkíā̃, girls.
ਈਓ—ਲੜਕੀਓ laṛkío, O Girls !
ਊਆ—ਸੂਆ súá, a big needle; ਭੂਆ bhúá, aunt.
ਊਈ—ਸੂਈ súí, needle; ਖੂਈ khúí, a small well.
ਊਏ—ਸੂਏ súe, big needles.
ਏਆ—ਗੇਆ gea, went.
ਏਈ—ਦੇਈ deí, Devi.
ਏਓ—ਦੇਓ deo, give.
ਓਈ—ਰੋਈ roí, wept (f.), ਲੋਈ loí, blanket.
ਓਏ—ਟੋਏ ṭoe, pits.

2.2.2 The following words contain clusters of more than two vowels :—

ਆਈਏ áíe, come; ਭਾਈਆ bháíá, brother;
ਆਇਆਂ áiā̃, coming; ਮੋਇਆਂ moiá, dead;
ਰਸੋਈਆਂ rasoiā̃, kitchens; ਧਿਆਈਏ dhiáíe, meditate.

2.3 Consonants

2.3.1 Panjabi consonants may be classified as under :

	1. Stops				2. Affricate Stops				3. Nasal Stops		4. Fricatives		5. Laterals		6. Rolled		7. Flapped		8. Semi-Vowels
	VL		V		VL		V		Voiced		VL		V		V		VL		V
	un.	asp.	un.	asp.	un.	asp.	un.	asp.	un.	asp.	un.	asp.	un.	asp.	un.	asp.	un.	asp.	un.
Velars	ਕ	ਖ	ਗ	ਘ*					ਙ			ਹ							
Palatals																			ਯ
Palato-alveolars					ਚ	ਛ	ਜ	ਝ*	ਞ		ਸ਼								
Cerebrals	ਟ	ਠ	ਡ	ਢ*					ਣ								ੜ	ੜ੍ਹ	
Alveolars									ਨ	ਨ੍ਹ*	ਸ		ਲ	ਲ੍ਹ*	ਰ	ਰ੍ਹ*			
Dentals	ਤ	ਥ	ਦ	ਧ*															
Labio-dentals																			ਵ
Labials	ਪ	ਫ	ਬ	ਭ*					ਮ	ਮ੍ਹ*									ਵ

VL = voiceless V = voiced Un = unaspirated Asp. = aspirated

2.3.2 *ਘ ਝ ਢ ਧ ਭ (gha, jha, ḍha, dha, bha) and ਨ੍ਹ ਮ੍ਹ ਲ੍ਹ ੜ੍ਹ (nha, mha, lha, rha) are clear voiced aspirates in the speech of people hailing especially from western districts or from western Pakistan. In the east, again, they are distinct. In the central Panjab, however, there are no voiced aspirates. These symbols in initial position of words and stressed syllables represent unaspirated voiceless ਕ ਚ ਟ ਤ ਪ and the unaspirated voiced ਨ ਮ ਲ ੜ followed by a low-rising tone [◡]. In non-initial position, there is a high-falling tone [^] on the vowel before the voiced unaspirated ਗ ਜ ਡ ਦ ਬ and of course, ਨ ਮ ਲ ੜ . Thus

ਘਰ = ghar, k̮ar, house	ਝਾਕਾ = jháká, c̮áká, dread
ਨ੍ਹਾਤਾ = nhátá, n̮átá, bathed	ਉਘਾੜ = ughár̤, uk̮ár̤, open
ਕੰਘਾ = kaṅghá, kâgá, comb	ਬੋਝਾ = bojhá, bôjá, load

ਅਨ੍ਹਾਂ = anhā́, ânā́, blind.

For these tones, refer to 'TONES' and then practise such words.

2.3.3 The consonants classified under stops, aflricate stops and nasals are all plosives, i.e. there is at first complete closure in the mouth and then (immediate) release (or explosion) of sound. Plosion, however, is not pronounced at the end of words in connected speech.

2.3.3.1 ਕ ka, ਖ kha, ਗ ga, ਘ gha are gutturals or velars. They are pronounced further back than the English gutturals. ਕ ka and ਗ ga are unaspirated. ਖ kha and ਘ gha have a strong aspiration. If *blockhouse* is split into *blo'ckhouse* with a stress, the *ckh* will approximate to ਖ. It is not k+h, but a single sound. Similarly, practise ਘ gha as a single sound, after *gh* in *loghouse*, pronounced as *lo'ghouse*. Compare —

ਕਾਲ kál, famine	ਖਾਲ khál, depression
ਗਾਲ gál, abuse	ਘਾਲ ghál, labour
ਸੰਗ sãg, companionship	ਸੰਘ sãgh, or sâg, throat
ਕਲਾ kalá, machine	ਗਲਾ galá, throat
ਕੁਲੀ kulí, porter	ਖੁਲੀ khulí, open (f.)
ਖਟ khaṭ, dig	ਘਟ ghaṭ, or k̮aṭ, less.

2.3.3.2 ਚ cha, ਛ chha, ਜ ja, ਝ jha are palatal affricate stops, i.e. the outgoing breath at the time of release makes friction. They are pronounced further back than the English *ch* in *church*. ਚ cha and ਜ ja are unaspirated. ਛ chha and ਝ jha have a strong aspiration. Pronounce *chur'chhill* and *he'dgehog* with stress on *chhil* and

dgehog, so that *chh* and *jh* are each a single sound. Compare also —

ਚਾਲ chál, gait, ਛਾਲ chhál, jump, ਜਾਲ jál, net
ਚੱਕਾ chakká, potter's wheel, ਛੱਕਾ chhakká, sixer
ਛੋਟਾ chhoṭa, small, ਝੋਟਾ jhoṭa, young buffalo
ਜਗ jag, world, ਝਗ jhag, foam
ਜੁਟ juṭ, combination, ਚੁਟ chuṭ, a hurt

2.3.3.3 The cerebral or retroflex ਟ ṭa, ਠ ṭha, ਡ ḍa, ਢ ḍha are difficult for Americans and Europeans. The inside of the tongue is curled and touches the back hard palate further back than for English *t* in *time* or *d* in *day*. ਟ ṭa and ਡ ḍa are unaspirated, ਠ ṭha and ਢ ḍha aspirated. Compare—

ਟੋਕ ṭok, interrupt	ਠੋਕ ṭhok, beat
ਟਾਟ ṭáṭ, mattress	ਡਾਟ ḍáṭ, arch
ਡੰਗ ḍãg, time	ਢੰਗ ḍhãg, method
ਢੱਠਾ ḍhaṭṭhá, fallen	ਠੱਠਾ ṭhaṭṭhá, joke

2.3.3.4 Compare with the above dental ਤ ta, ਥ tha, ਦ da, ਧ dha. The tip of the tongue is spread out touching the inside of the upper teeth, not the gums (or teeth-ridge) as in English [t] [d]. They are pronounced as in French, Russian or Italian. ਤ ta and ਦ da are unaspirated and ਥ tha and ਧ dha are aspirated. Compare—

ਸਤ sat, essence, ਸਟ saṭ, hurt, ਸਦ sad, call;

ਤੁਕ tuk, rhyme,	ਥੁਕ thuk, spittle;
ਦਾਨ dán, donation,	ਧਾਨ dhán, paddy;
ਥੜਾ thaṛá, platform,	ਧੜਾ dhaṛá, balance;
ਧੰਨ dhan, money,	ਢੰਨ ḍhan, noise.

The tongue position, in uttering Panjabi ਤ ta, ਦ da, ਟ ṭa, ਡ ḍa and English [t] [d], is illustrated in the following figures which may be closely compared—

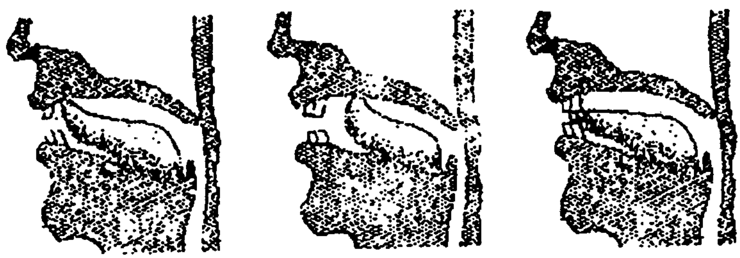

Panjabi ਤ, ਦ	Panjabi ਟ, ਡ	English t, d
tongue against the back of upper incisors	tongue against the back hard palate	tongue against the teeth-ridge

Panjabi ਟ, ਡ and ਤ ਦ are not aspirated.

2.3.3.5 ਪ pa, ਫ pha, ਬ ba, ਭ bha are labials. They are pronounced with the two lips pressed together and then (immediately) released. ਪ pa and ਬ ba are unaspirated, and ਫ pha and ਭ bha pronounced with more aspiration and more forcible plosion than in English [p]. Compare—

ਪਾਪ pán, sin, ਬਾਪ báp, father, ਭਾਪ bháp, steam,

ਪੇੜਾ peṛá, lump	ਬੇੜਾ beṛá, fleet
ਪਟ paṭ, silk	ਫਟ phaṭ, disunion
ਬਾਣਾ báṇá, dress	ਭਾਣਾ bháṇá, wish
ਫੁੱਲ phull, flower	ਭੁੱਲ bhull, mistake.

2.3.3.6 ਙ ṅa, ਞ ña, ਣ ṇa, ਨ na and ਮ ma are nasal stops. ਨ na and ਮ ma are not different from English correspondents. ਣ ṇa is a difficult consonant even for most of the people in north-east India. If we pronounce [n] at the tongue position for ਟ ṭa, i.e.with the tip of the tongue curled back and touching the hard palate and with the nasal cavity open, the effect will be ਣ. Pronounce ਜਾਣਾ jáṇá, to go, ਦੇਣਾ deṇá, to give, ਭੈਣ bhaĩ ṇ, sister. ਣ and ਨ are contrastive, as in ਜਾਨ ján, life, ਜਾਣ jáṇ, going, ਕਾਨੀ kání, pen, ਕਾਣੀ káṇí, one-eyed.

ਨ੍ਹ nha, ਮ੍ਹ mha and ਣ੍ਹ ṇha are available in a few words and need not detain us here. ਙ ṅa and ਞ ña are used in a limited number of words. If we pronounce English *wing* and *punch* with a very slight touch at the end, ਙ ṅa and ਞ ña would be approximately correct. In the speech of many Panjabi speakers, these two consonants do not occur at all.

ਣ ṇa, ਙ ṅa and ਞ ña do not occur initially.

2.3.4 ਯ ya is a semi-vowel and voiced, of course. It is pronounced like the [y] in *young*. It occurs only initially in a syllable, as in ਯਾਰ yár, friend, ਯਾਦ yád, memory, ਯਾਰਾਂ yárā̃, eleven, ਹਯਾ hayá, shame. ਵ va also is a (voiced) semi-vowel. In pronouncing ਵ va, the lower lip slightly touches the inside of the upper teeth and upper lip, allowing the air to pass through. Panjabi ਵ va occurs initially in a syllable, as in ਵਾਰ vár, day, ਵੀਹ víh, twenty, ਹਵਾ havá, air.

2.3.5 ਰ ra, unlike English [r], is clearly pronounced in all positions of a word. Even if preceded by i, e, o, u there is no glide. In uttering ਰ ra, the tip of the tongue rolls (taps several tines) in quick succession against the ridge of the upper teeth. Pronounce—

ਰਸ ras, juice, ਵੈਰ vãir, enmity, ਫਿਰਨੀ phirní, custard, ਵੀਰ vír, brother, ਦੇਰ der, husband's younger brother.

2.3.6 ਲ la is similar to [l] in *life* or *leaf*. The blade of the tongue presses against the upper gums allowing the air to escape on both the sides. ਲ la is always clear as in English (not so in American). Pronounce—

ਲੈਣਾ lãiṇá, to take, ਬਾਲਣਾ bálṇá, to burn, ਗੋਲ gol, round.

In some districts of the Panjab cerebral l ਲ਼, as in ਕਾਲ਼ਾ Kálá, black, ਕੁਲ਼ਾ kúlá, soft, is heard. But it is not accepted in Standard Panjabi. Aspirated l is contrastive, as in ਗਲ gal, neck, ਗਲ੍ਹ galh, cheek, or ਕਲ kal, machine, ਕਲ੍ਹ kalh, yesterday or tomorrow.

2.3.7 ਸ਼ sha is a sibilant or 'hissing' sound. It is a palatal, voiceless fricative, as in English. Pronounce ਸ਼ਾਲ shál, shawl cloth, ਸ਼ਹਿਰ shãir, city, ਲਾਸ਼ lásh, dead body, ਪਿਸ਼ਾਬ pisháb, urine.

ਸ sa is pronounced with the tongue pressed against the upper teeth-ridge and is identical with English [s] in *such*, ਸਚ.

2.3.8 ਹ ha is a voiced guttural consonant with a mild friction. It is identical with English [h] in *hall*, ਹਾਲ, *home*, ਹੋਮ or *hill* ਹਿਲ. When it is not in the beginning of a syllable, it sounds like a high tone. Compare—

ਹਾਰ hár, garland, ਬਹਾਰ bahár, spring, but ਰਾਹ rã, way.

2.3.9 Flapped ੜ ṛa (unaspirated) and ੜ੍ਹ ṛha (aspirated) are peculiar cerebral or retroflex consonants. The blade of the tongue is curled backwards and flaps, i.e. strikes with a jerk, against a wide area of the hard palate. If you pronounce [r] at the place of articulation of [ṭ], the effect will be obtained. They never occur in the beginning of a word, nor can they be combined with a consonant to form a conjunct, nor doubled. Compare—

ਚਿੜੀ chiṛí, sparrow, ਚਿੜ੍ਹੀ chiṛhí, irritated, ਸਾਰੀ sárí, entire (f.) and ਸਾੜ੍ਹੀ sáṛhí, saree cloth.

2.3.10 Learned and culturally pedantic people pronounce Persian ਖ਼ k̲h̲a, Arabic ਗ਼ ɢa, and Persian/English ਜ਼ za and ਫ਼ fa correctly. Otherwise in all loan-words, they are turned into ਖ, ਗ, ਜ, ਫ respectively.

ਖ਼ k̲h̲a is a voiceless fricative pronounced further back in the throat than ਖ kha, almost as in German *ach*. ਗ਼ ɢa is voiced correspondent of ਖ਼ k̲h̲a, but articulated a little further back. It is like intervocalic [g] of Spanish. Pronounce ਖ਼ਬਰ k̲h̲abar, news, ਗ਼ਰੀਬ ɢarib, poor, ਬੁਖ਼ਾਰ buk̲h̲ár, fever, ਦਾਗ਼ dáɢ, spot.

2.4 Long Consonants

Long or double consonants are not pronounced as such in English. In Panjabi, however, they are common. Length is phonemic and contrastive, as in ਹਿਕ hik, one, ਹਿੱਕ hikk, chest; or ਖਟੀ khaṭí, dug (f), ਖੱਟੀ khaṭṭí, sour (f.); ਸੁਕਾ suká, to dry, ਸੁੱਕਾ sukkā, dry; ਮਨ man, mind, ਮੰਨ*, mann, to agree; But, in general, length only means emphasis, and monosyllabic words are indiscriminately articulated with or without length or doubling. Examples—

ਹਸ has, ਹੱਸ hass, smile; ਪਖ pakh, ਪੱਖ pakkh, side; ਪਗ pag, ਪੱਗ pagg, turban; ਝਸ jhas, ਝੱਸ jhass, habit.

A long consonant does not exist initially. It occurs only after short vowels ਅ a, ਇ i, ਉ u. Finally, the length of contact of the articulator is reduced in speech. Examples of clear doubling are to be found in the medial position—

ਨੁੱਕਰ nukkar, corner; ਬੱਗਾ baggá, white; ਲੱਡੂ laḍḍú, sweet ball; ਕੱਦੂ kaddú, pumpkin; ਰੱਸੀ rassí, rope.

2.5 Consonant Clusters

See 1.5. It has to be remembered that no sound in Panjabi is mute. There should be audible clustering.

2.5.1 Initially, clusters may be available with ਰ ra and ਵ va as second elements—

ਗ੍ਰਾਂ grā̃, village; ਕ੍ਰੋਧ krôdh, anger; ਪ੍ਰੇਮ prem, love; ਡ੍ਰਾਮਾ drámá; ਜ੍ਵਾਰ jvár, millet; ਪ੍ਵਾੜਾ pváṛá, fuss; ਗ੍ਵਾਲਾ gválá, milk-man.

But, sometimes the former category is wrongly transcribed as–ਗਰਾਂ garā̃, ਕਰੋਧ karodh, ਪਰੇਮ parem and ਡਰਾਮਾ darámá, ਜੁਆਰ juār, ਪੁਆੜਾ

* Long nasal consonants are written with a nasal sign over the preceding consonant—ਕੰਨ Kann, ear; ਕੰਮ Kamm, work.

puáṛá and ਗੁਆਲਾ guálá. The latter, however, is often written and is considered equally correct.

2.5.2 Even finally, clustering occurs in the speech of learned people as in ਖ਼ਰਚ Kharc (usually ਖ਼ਰਚ kharac), expense; ਸੁਸਤ, sust (usually ਸੁਸਤ susat), lazy; ਬਲ੍ਦ bald (usually ਬਲਦ balad), bull. Example : ਕਾਲਜ Kálj, ਭਾਰਤ Bhárt

Final clustering is also heard in the speech of some districts; but learners should not bother about it, as it is non-standard.

2.5.3 The number of medial clusters is quite large. They are formed, in addition to normal conjuncts, by the elimination of [a] at the end of a syllable (see 2.1.1), although the written language does not reveal this fact. Examples—

ਸਬਜ਼ੀ sabjí, vegetable, ਬਚਪਣਾ bachpaṇá, childhood, ਚਲਣਾ chalṇá, to go, ਵੇਖਦਾ vekhdá, seeing, ਪੜਦਾ paṛdá, screen, ਖਸਖਾਸ khaskhás, poppy seeds.

2.6 Stress

Stress is not very prominent in Panjabi. But is phonemic, as it contrasts 'ਗਲਾ 'galá, throat, and ਗ'ਲਾ ga'lá melt; 'ਤਲਾ 'talā, sole, and ਤ'ਲਾ 'ta'lá, tank.

In monosyllabic words, stress is only syntactical, as in ਮੈਂ ਘਰ ਜਾਵਾਂਗਾ, *I* will go home; ਮੈਂ ਘਰ ਜਾਵਾਂਗਾ, I will go *home*.

In polysyllabic words, stress is usually on the long syllable, as in ਵਿ'ਚਾਰ vi'chár, idea, ਸੁ'ਆਦ su'ád, taste.

If, at the end, both the syllables are short or if both are long, the stress is penultimate, as in ਦਿ'ਵਾਲੀ di'vālí (festival). 'ਬੁਲਬੁਲ 'bulbul, nightingale.

There is stress before the conjunct or long consonant, as in 'ਬਿੱਲੀ 'billí, cat, ਸੁ'ਭਦ੍ਰਾ su'bhadrá (a name)..

Exceptions are there for semantic differentiation in words. But the above rules will very much help beginners.

2.7 Tones

Panjabi has three distinctive tones; namely— 1. Level, 2. High-falling, and 3. Low-rising. Level tone is the average middle pitch common in monosyllables, and in stressed syllables. Stress and level tone occur together.

The high-falling tone [^] is important, as it is phonemic. In Gurmukhi writing ਹ [h] in the medial or final position of a syllable is actually the high-falling tone. The high-toned syllable is always stressed and it is a quality of the vowel, in which the voice rises suddenly to the highest pitch and then falls instantly. Compare—

ਵਾ vá, air; ਵਾਹ vá̂, bravo ! ਵੀ ví, also, ਵੀਹ ví̂, twenty; ਕੋੜਾ koṛá, whip, ਕੋਹੜਾ kôṛá, leper. Also see 2.3.2.

Low-rising tone is a peculiarity of the speech of some central and hilly tracts of the Panjabi speaking area. See 2.3.2. It occurs in voiced consonants and is a substitute for voiced aspiration. Foreigners will have to learn it from native speakers, but they will be easily and very commonly understood if they only do with aspiration as indicated under 2.3.3.

READING EXERCISES

[1] SIMILAR

READ

1. ਸਸ ਰਸ ਬਸ ਵਸ ਨਸ ਚਲ ਨਲ ਖਲ ਗਲ ਵਲ ਘਲ
2. ਸਟ ਵਟ ਪਟ ਜਟ ਘਟ ਫੜ ਸੜ ਛੜ ਝੜ ਖੜ ਧੜ
3. ਚਾਚਾ ਨਾਨਾ ਬਾਬਾ ਲਾਲਾ ਮਾਮਾ ਆਟਾ ਧਾਗਾ
4. ਤੀਲੀ ਪੀਲੀ ਸੀਟੀ ਗੀਟੀ
5. ਝੂਠਾ ਚੂਰੀ ਡਾਕੂ ਸੂਲੀ ਝਾੜੂ
6. ਬਿੱਲੀ ਟਿੱਕਾ ਤਿਲ ਲਿਖਾਰੀ
7. ਗੁੜ ਸੁਣ ਫੁੱਲ ਧੁੱਪ
8. ਬੇੜੀ ਤੇਰੇ ਖੇਡ ਢੇਰ
9. ਥੈਲਾ ਪੈਸੇ ਵੈਰੀ ਭੈਣ
10. ਤੋਤੇ ਘੋੜਾ ਸੋਟੀ ਵੇਖੋ ਰੋਕੜ
11. ਮੌਜ ਔਖਾ ਹੌਲੇ ਰੌਲਾ
12. ਦੰਦ ਬਾਂਦਰ ਪਿੰਡ ਮੀਂਹ ਸੁੰਘ ਗੇਂਦ ਊਂਘ ਰੋਂਦਾ

[2] CONTRASTIVE

1. ਛਲ, ਛਾਲ; ਮਰ, ਮਾਰ; ਬਣ, ਬਾਣ; ਦਲ, ਦਾਲ; ਖਟ, ਖਾਟ।
2. ਸਿਲਾ, ਸੀਲਾ; ਚਿਕ, ਚੀਕ; ਤਿਲਾ, ਤੀਲਾ; ਨਿੰਮ, ਨੀਮ; ਪਿਤਾ, ਪੀਤਾ।
3. ਪੁਜਣਾ, ਪੂਜਣਾ; ਮੁਲ, ਮੂਲ; ਟੁੱਟੀ, ਟੂਟੀ; ਕੁੜੀ, ਕੂੜੀ।
4. ਮੇਲਾ, ਮੈਲਾ; ਜੇ, ਜੈ; ਟੇਰ, ਟੈਰ; ਵੈਦ, ਵੇਦ।
5. ਭੋਰਾ, ਭੌਰਾ; ਧੋਣ, ਧੌਣ; ਤੋਲਾ, ਤੌਲਾ।
6. ਮੋਰ, ਮੋੜ; ਲਾਰੀ, ਲਾੜੀ; ਜ਼ੋਰ, ਜੋੜ; ਕੋਰਾ, ਕੌੜਾ, ਕੜੀ, ਕੜ੍ਹੀ।
7. ਆਇਆ, ਕੜੀਆਂ; ਮਾਂਵਾਂ, ਦੁਆਰ, ਗੁਆਲਾ।
8. ਕਤਣਾ, ਕਟਣਾ; ਪੁੱਤ, ਪੁਟ; ਸੁੱਕਾ, ਸੁਕਾ; ਭੇੜਾ, ਬਹੇੜਾ; ਸੰਨ, ਸੰਨ੍ਹ।
9. ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਚੰਦ੍ਰਾ, ਦ੍ਵੈਤ, ਪੜ੍ਹਨਾ, ਗੁਨ੍ਹਣਾ।

[3]

ਘਰ ਜਾ। ਦੌੜ ਕੇ ਜਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਘਰ ਲੈ ਜਾ। ਵੇਖੋ, ਬਾਹਰ ਕੌਣ ਬੈਠਾ ਹੈ ? ਇੱਕ ਬੁੱਢੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਪਿੰਡ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਨਾਂ-ਭੁਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਦਸ ਦਿਆਂਗਾ। ਇਹ ਅਜ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਧੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਘਰਵਾਲਾ ਧੋਬੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ-ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

[4]

ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਮੋਟਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੜਕ ਵਾਹ ਵਾਹ ਚੌੜੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਅਗੋਂ [ਦੀ] ਹਟ ਜਾਓ, ਮੋਟਰ ਏਧਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਝਟਪਟ ਹਟ ਜਾਓ, ਜੀ। ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਦੀ ਟੱਕਰ ਲਗਣ ਦਾ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕੀਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ, ਮੋਟਰਾਂ ਹੇਠ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

[5]

ਝਗੜਾ ਦੇਰ ਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਲਾਥ ਮਿੱਲ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਸੇਠ ਲੱਛੂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਹ ਚੁਪ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋੜ-ਫਾੜ ਕੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਿਆ। ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਇਕ ਝੂਠਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਘਰ ਅਫੀਮ ਸੁਟਵਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਕਢਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਏਧਰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਕਲਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਓਂ ਕਢਵਾ ਦਿਤਾ।

[6]

ਮੈਨੂੰ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁੜਗਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਤ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਲੇ ਗਏ। ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮੋਟਰਕਾਰ ਧਕ ਕੇ ਇਕ ਬੋਹੜ ਥੱਲੇ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਝੁੱਗੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਕੱਟੀ। ਚਾਰ ਜਣੇ ਸਾਂ, ਭੁੱਖੇ ਭਾਣੇ। ਭੈੜਾ ਹਾਲ ਬਾਂਕੇ ਦਿਹਾੜੇ। ਉੱਥੇ ਅਸੀਂ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਤੇ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ।

[1]

PRONOUNCE

1. bas nas vas sas ras khal val ral gal chal ghal
2. ghaṭ saṭ jaṭ vaṭ paṭ phaṛ dhaṛ jhaṛ ghaṛ saṛ khaṛ
3. cháchá mámá náná lálá bábá dhágá áṭá
4. síṭí pílí tílí giṭí
5. jháṛú súlí jhúṭhá ḍákú chúrí
6. billí ṭikká likhárí til
7. phull guṛ dhupp suṇ
8. tere ḍher kheḍ beṛí
9. va͞irí tha͞ilá pa͞ise bha͞iṇ
10. rokaṛ tote soṭí vekho ghoṛá
11. a͞ukhá ma͞uj ra͞ulá ha͞ule
12. dãd bádar rõdá ṹgh gẽd pĩḍ sũgh mĩh

[2]

1. chal, chál; mar, már; baṇ, báṇ; dal, dál; khaṭ, kháṭ.
2. silá, sílá; chik, chík; tilá, tílá
   nimm, ním; pitá, pítá.

3. pujṇá, pújṇá; mul, múl; ṭuṭṭí, ṭúṭí; kuṛí, kúṛí.
4 melá, mãĩlá; je, jãĩ; ṭer, ṭãĩr; vãĩd, ved.
5. bhorá, bhãũrá; dhoṇ, dhãũṇ; tolá, tãũlá.
6. mor, moṛ; lárí, láṛí; jor, joṛ; kãũrá, kãũṛá; kaṛí, kaṛhí.
7. áiá, kuṛíã, mávã, duár, gválá.
8. katṇá, kaṭṇá; putt puṭṭ; sukká, su'ká; bhaiṛá, ba'heṛá; sann, sanh.
9. kripál, chãdrá, dvãĩt, gûnṇá.

[3]

ghar já. dãũṛ ke já. ki'tábã ghar lãĩ já. vekho bâr kãũṇ bãĩṭhá hãĩ ? ikk buḍḍhí bãĩṭhí hãĩ. ih pĩḍ vich rahĩdí hãĩ. is dá pĩḍ kitthe hãĩ? ikk chhoṭá jihá pĩḍ hãĩ, nã bhul giá hã. pher das diãgá. eh aj hí shahir áí hãĩ. eh paṛh likh nâĩ sakdí. is dí dhí paṛhí likhí hãĩ. isdá mũḍá ví paṛhdá hãĩ. ihde ghar válá dhobí sí, ônũ phãsí ho gaí sí.

[4]

saṛak utte moṭar já râí hãĩ. saṛak vâ vâ chãũṛí baṇí hãĩ. aggõ [di] haṭ jáo, moṭar edhar á râí hãĩ. jhaṭ paṭ haṭ jáo jí. jihṛe bachche saṛak utte kheḍaṇ jãde ne, unhã nũ moṭar dí ṭakkar lagaṇ dá ḍar rahĩdá hãĩ. varhe de varhe hazárã lokí, khãs kar ke bachche, moṭrã heṭhã á jãde han.

[5]

jhagṛá der dá chal rahiá sí. kaláth mill vich haṛtál ho gaí. seṭh lachchhú nũ baṛá dukh hoiá. thoṛe din tã uh chup rahiá, pher us ne púre zor nál kamm kítá. maz-dúrã nũ phoṛ-pháṛ ke nál ralá liá. chaukídárã utte ik jhúṭhá mukaddamá karvá dittá. mãĩnejar de ghar aphím suṭvá ke us de varãṭ kaḍhvá ditte. edhar us de bhará ne do tinn kalarkã nũ nãũkríõ kaḍhvá dittá.

[6]

mãĩnũ sarhõ dá ság bahut chãgá lagdá hãĩ. ik vár shikár te jãde hoe guṛgávã de kol sáḍí kár kharáb ho gaí. rát pãĩ râí sí. assĩ neṛe de pĩḍ chale gãe. utthõ de lokã ne sáḍí moṭar kár dhak ke ik bôṛ thalle khaṛí kar dittí. ik jhuggí vich assĩ rát kaṭṭí. chár jaṇe sã, bhukkhe bháṇe. bhãĩṛá hál bãke dhiáṛe. utthe assĩ sarhõ dá ság te makkí dí roṭí khádhí. sárí umar sánũ û sarhõ dá ság yád râegá.

3

WRITING

Attempts have been made to explain the mode of writing in a number of languages by means of arrows and figures showing the direction and order of strokes. But Gurmukhī script is so simple and methodical that it can be learnt by means of two or three easy rules.

It is now presumed that you can identify the various letters of Gurmukhi alphabet. Note that Gurmukhi is written as it is printed.

There are three kinds of strokes or lines which make a letter. The horizontal line—which is a head-line, serving also as a link-line, is written from left to right. The vertical line |, which appears in not more than a dozen letters, is written downwards. And, a few curve-strokes.

Remember that ਅ a, ਖ kha, ਘ gha, ਪ pa, and ਮ ma have no full head-line, except at the end which is used to link them to the following letters.

The Gurmukhi letters may be divided into three categories :

3.1. Those which have no vertical line. In such letters the stroke starts from above and comes downwards. This is the first step.

ਹ ਕ ਗ ਙ ਚ ਛ ਝ ਟ ਠ ਡ ਢ ਣ ਤ ਦ

ha ka ga ṅa cha chha jha ṭa ṭha ḍa ḍha ṇa ta da

ਨ ਫ ਭ ਰ ਵ ੜ

na pha bha ra va ṛa.

The vowel signs (mátrás) ਾ ਿ ੀ ੁ ੂ ੇ ੈ ੋ ੌ are then tagged on. Thus ਕਾ ਗਿ ਚੀ ਛੇ ਟੈ ਠੋ ਦੌ etc.

The head-line is given either at the start or at the end. It is a question of habit.

ੲ is formed by writing ਟ first, and ਵ after writing ਦ.

3.2 The second category of letters is one in which there is a vertical line | and a curve-stroke to its left, high up to the level of the head-line. Such letters start with the curve stroke. Thus :

ਮ ਘ ਪ ਬ ਯ — first step.

The same is joined at the right-hand end by a vertical line which is written downwards—

ਮ ਘ ਪ ਬ ਯ — second step.

ma gha pa ba ya

Then vowel signs (mátrás), if any, ਮੁ ਘੀ ਪੋ etc.—third step.

Head-line may be given first or last.

From ਪ, we get ਖ ਥ ਧ।

kha tha dha. Note the difference.

3.3 ਜ ja and (x̄) la form their own categories. In ਜ the curve stroke is not on level with the head-line, and it hangs on to the vertical line which is written first.

Gurmukhi *la* has two forms in writing ਲ and x̄.

3.4 Please refer to 1.3 and note carefully, for purposes of writing, the subtle differences in the formation of similar letters.

3.5 The basic vowels are ਅ ੲ ੳ. You remember how other vowels are formed with the help of mátrás—

ਅ	ਆ	ਐ	ਔ	ਇ	ਈ	ਏ	ਓ	ਉ	ਊ
a	á	ai	au	i	í	e	o	u	ú

3.6 For nasal signs ˙ (bindí) and ˜ (ṭipí), please refer to 1.4.2.

3.7 The sign [˘] over a letter means that the following consonant is long or doubled.

3.8 The punctuation marks are the same as in English, except that full-stop is ।

3.9 The figures are —

੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	...	...
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	...	...

3.10 READ AND WRITE

(a) ਬਾਲਕ ਇੱਕ ਪਤੰਗ ਚੜ੍ਹਾਂਦਾ। ਲੈ ਪਤੰਗ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ॥
ਉਸ ਕੋਠੇ ਦੀ ਦੇਖ ਉਚਾਈ। ਸਦਾ ਰੋਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਮਾਈ॥

(b) ਕੁੱਤਾ ਨੇੜੇ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਟੀ ਕੱਢ ਮਾਰੀ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਕਾਕਾ ਆ ਕੇ ਰੁਪਈਏ ਲੈ ਜਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਟੀ ਬਨ੍ਵਾ ਲਿਆ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

(c) ਸੱਚ ਬੋਲ, ਘੱਟ ਨਾ ਤੋਲ। ਝੋਲੀ ਕਰ, ਬੇਰ ਲੈ। ਚੌੜੀ ਕੌਲੀ ਲਿਆ। ਤੂੰ ਪੰਜ ਅੰਬ ਲਿਆ। ਜਾ ਦਹੀਂ ਲੈ ਆ। ਨਕ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾ ਪਾ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ? ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਹੈ। ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੋਪੀ ਚਕ ਲਈ।

4

STRUCTURES :
Lessons in Patterns

Pattern - 1

ਇਹ ਕੀ ਹੈ ?	
This what is	What is this ?
ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ।	
This book is	This is a book.
ਉਹ ਕੀ ਹੈ ?	
That what is	What is that ?
ਉਹ ਮੇਜ਼ ਹੈ।	
That table is	That is a table.

1. Note that the position of the interrogative pronoun ਕੀ (what) in the question form is the same as that of the noun (ਕਿਤਾਬ or ਮੇਜ਼) in answer.

2. The verb comes at the end of a Panjabi sentence.

3. Panjabi has no articles for *a, an, the*.

[INTRODUCE OTHER NOUNS IN PLACE OF ਕਿਤਾਬ, book, or ਮੇਜ਼, table].

VOCABULARY

ਦਰਵਾਜ਼ਾ, door	ਕੁਰਸੀ f., chair
ਛੱਤ, roof, ceiling	ਕਾਗਜ਼, paper
ਦੀਵਾਰ f., wall	ਪਿਨਸਲ f., pencil
ਬਾਰੀ f., window	ਕਲਮ f., pen
ਫ਼ਰਸ਼, floor	ਦਵਾਤ f., inkpot
ਅਲਮਾਰੀ f., shelf	ਕਾਪੀ f., copy-book.

ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਛੱਤ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਰਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਗਜ਼ ਹੈ।

ਇਹ ਅਲਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਪੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੀ ਹੈ ? ਉਹ ਫ਼ਰਸ਼ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਨਸਲ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਵਾਤ ਹੈ। ਉਹ ਦੀਵਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਲਮ ਹੈ।

ਇਹ ਕੀ ਹੈ ? or ਉਹ ਕੀ ਹੈ ? is a useful sentence. You can get words from any person for anything by putting such a question.

Pattern - 2

ਕੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ?
What (is it that) it book is. Is it a book?
ਆਹੋ (ਹਾਂ) ਜੀ, ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ।
Yes please, this book is. Yes please, it is a book.
ਕੀ ਉਹ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
What (is it that) that man not is. Is that not a man ?
ਜੀ ਨਹੀਂ (ਨਹੀਂ ਜੀ), ਉਹ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ (ਹੈ)।
Please no (no please), that man not is.
No please, that is not a man.

1. Both the above questions can be expressed without the interrogative word ਕੀ, the sense of interrogation being conveyed by the same intonation (rising at the end).

2. Note the position of ਨਹੀਂ, not. It comes immediately before the verb. ਨਹੀਂ is pronounced as nãĩ, i.e, -h-is a tone.

3. Compare the place of ਕੀ in pattern 1 with that in pattern 2. When it begins a sentence, it is not translated into 'what'.

4. There is an interesting difference between English and Panjabi expressions of reply in such contexts. In English, in reply to 'Is it not a book' ?, you say, "No, it is not a book., but in Panjabi we may say, "ਹਾਂ, yes, ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

5. When respect is not meant in the reply, ਜੀ is omitted.

[INTRODUCE OTHER NOUNS IN PLACE OF ਕਿਤਾਬ and ਆਦਮੀ]।

VOCABULARY

ਆਹੋ, ਹਾਂ, yes	ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ, post-office
ਜੀ, please	ਮਾਸਟਰ, (school) master
ਨਹੀਂ, no, not	ਅਫ਼ਸਰ, officer
ਘਰ, house, home	ਡਾਕਟਰ, doctor
ਸਕੂਲ, school	ਨੌਕਰ, servant, employee
ਹਸਪਤਾਲ, hospital	ਮਾਲਿਕ, master, employer
ਸਟੇਸ਼ਨ, (Rly.)station	ਕੁਲੀ, porter
ਬਾਜ਼ਾਰ, bazar, market	ਆਦਮੀ, man.

ਕੀ ਉਹ ਘਰ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਹਾਂ, ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਕੂਲ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੀ, ਉਹ ਕੁਲੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Pattern - 3

Singular-Plural

	Sing.	Pl.
a.	ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ	ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੈਨ (ਹਨ), These are books.
	ਉਹ ਕੁਰਸੀ ਹੈ	ਉਹ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹੈਨ (ਹਨ), Those are chairs.
	ਇਹ ਕੁੜੀ ਹੈ	ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਹੈਨ (ਹਨ), These are girls.
	ਇਹ ਮਾਂ ਹੈ	ਇਹ ਮਾਵਾਂ ਹੈਨ (ਹਨ), These are mothers.
	ਕੁੜੀ f., girl	ਮਾਂ f., mother
b.	ਇਹ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਹੈ	ਇਹ ਡਾਕਖ਼ਾਨੇ ਹੈਨ (ਹਨ), These are post-offices.
	ਇਹ ਮਕਾਨ ਹੈ	ਇਹ ਮਕਾਨ ਹੈਨ (ਹਨ), These are houses.
	ਉਹ ਨੌਕਰ ਹੈ	ਉਹ ਨੌਕਰ ਹੈਨ (ਹਨ), Those are servants.
	ਉਹ ਸਾਧੂ ਹੈ	ਉਹ ਸਾਧੂ ਹੈਨ (ਹਨ), Those (they) are mendicants.
	ਇਹ ਆਦਮੀ ਹੈ	ਇਹ ਆਦਮੀ ਹੈਨ (ਹਨ), These are men.
	ਮਕਾਨ, house	ਸਾਧੂ, mendicant

1. Panjabi has only two genders—masculine and feminine.

2. Note that the pronouns ਇਹ this, it, he, she, and ਉਹ that, it, he, she do not change in gender and number.

3. ਹੈਨ, are, is more common than ਹਨ which is rather pedantic.

4. Under a, we have feminine nouns and their forms; and under b, masculine nouns and their forms. The following rules may be noted —

Feminine		Masculine	
Sing. ending in-á Pl. add -vā̃	others add ā̃ in pl.	sing. ending in-á pl. change - á to-e	Others no change
ਮਾਂ ਮਾਂਵਾਂ	ਕਿਤਾਬ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੁੜੀ ਕੁੜੀਆਂ	ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਡਾਕਖ਼ਾਨੇ ਦਰਵਾਜਾ ਦਰਵਾਜੇ	ਮਕਾਨ ਮਕਾਨ ਨੌਕਰ ਨੌਕਰ ਆਦਮੀ ਆਦਮੀ ਸਾਧੂ ਸਾਧੂ

[INTRODUCE & DECLINE OTHER NOUNS IN PLACE OF THE ABOVE.]

All feminine nouns in this book have been indicated by f.

Also refer to 5.3

Pattern - 4

Adjectives

1.	ਇਹ ਇਕ ਮੇਜ਼ ਹੈ	mas.	ਉਹ ਦੋ ਮੇਜ਼ ਹੈਨ (ਹਨ, ਨੇ)
	This a (one) table is		Those are two tables.
	ਇਹ ਇਕ ਕੁਰਸੀ ਹੈ	fem.	ਇਹ ਚਾਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹੈਨ (ਹਨ, ਨੇ)
	This a chair is		These are four chairs.
2.	ਉਹ ਪੁਰਾਣਾ ਮਕਾਨ ਹੈ	mas.	ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਮਕਾਨ ਹਨ
	That old house is		They are old houses.
	ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਮ ਹੈ	fem.	ਉਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਹਨ
	That old pen is		They are old pens.
3.	ਇਹ ਸਾਫ਼ ਘਰ ਹੈ	mas.	ਇਹ ਸਾਫ਼ ਘਰ ਹਨ
	This is a clean house		These are clean houses.
	ਇਹ ਸਾਫ਼ ਅਲਮਾਰੀ ਹੈ	fem.	ਇਹ ਸਾਫ਼ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਹਨ
	This is a clean shelf		These are clean shelves.
4.	ਇਹ ਜਵਾਨ ਨੌਕਰ ਹੈ	mas.	ਇਹ ਜਵਾਨ ਨੌਕਰ ਹਨ
	This is a young servant		These are young servants.
	ਇਹ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਹੈ	fem.	ਇਹ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਹਨ
	This is a young girl		These are young girls.

1. Attributive adjectives are placed immediately before nouns as in English.

2. Adjectives ending in - á (mas.) change in number and gender, as in No. 2 above.

3. Adjectives other than those ending in -á and cardinal numbers do not change in number and gender.

Vocabulary

ਇਕ, one	ਨਵਾਂ, new
ਦੋ, two	ਪੁਰਾਣਾ, old
ਤਿੰਨ, three	ਸਾਫ਼, clean
ਚਾਰ, four	ਗੰਦਾ, dirty
ਪੰਜ, five	ਜਵਾਨ, young
	ਬੁੱਢਾ, old.

Pattern - 5

Attributive & Predicative Adjectives

(a) With pattern 1.

ਇਹ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਮ ਮੇਰੀ ਹੈ, This pen is mine.

ਇਹ ਤੇਰੀ ਪਿਨਸਲ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਨਸਲ ਤੇਰੀ ਹੈ, This pencil is yours.

ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਮ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਮ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, This pen is old.

ਇਹ ਮੇਰੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਮ ਹੈ, This is my old pen.

ਇਹ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, This pen of mine is old.

ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਮ ਮੇਰੀ ਹੈ, This old pen is mine.

Plural ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਹੈਨ। ਇਹ ਕਲਮਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਹੈਨ। ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਹੈਨ। Etc.

(b) With pattern 2.

ਕੀ ਇਹ ਮੇਰਾ ਮਕਾਨ ਹੈ ? Is it my house ?

Attr. ਆਹੋ ਜੀ (ਜੀ ਹਾਂ), ਇਹ ਤੇਰਾ ਮਕਾਨ ਹੈ।

Yes please, this is your house.

Pred. ਜੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮਕਾਨ ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ (ਹੈ)।

No sir, this house is not yours.

ਕੀ ਇਹ ਘਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ? Is this house old (Predicative).

ਆਹੋ ਜੀ (ਜੀ ਹਾਂ), ਇਹ ਘਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। Yes sir, this house is old.

Plural ਇਹ ਘਰ ਪੁਰਾਣੇ ਹੈਨ (ਹਨ)।

The order of attributive and predicative adjectives in a Panjabi sentence is the same as in English. But remember that Panjabi adjectives, if they end in -á (not cardinal numbers), change in gender and number; as, e.g.

Mas. Sing. ਮੇਰਾ	Mas. Pl. ਮੇਰੇ
Fem. Sing. ਮੇਰੀ	Fem. Pl. ਮੇਰੀਆਂ

[MAKE MORE SENTENCES USING THE FOLLOWING ATTRIBUTIVELY AND PREDICATIVELY].

VOCABULARY

ਛੇ, six	ਉੱਚਾ, high
ਸੱਤ, seven	ਲੰਬਾ, tall, long

ਅੱਠ, eight	ਨੀਵਾਂ, low
ਨੌਂ, nine	ਛੋਟਾ, small, short
ਦਸ, ten	ਵੱਡਾ, big
ਮੇਰਾ, my, mine	ਤੇਰਾ, your, yours.

Additional Vocabulary

Nouns

ਇੰਜਨ	´ĩjan, engine	ਤੇਲ	tel, oil
ਉਂਗਲੀ f.	´ũglí, finger	ਦਿਨ	din, day
ਸੜਕ f.	´saṛak, road	ਦੁੱਧ	duddh, milk
ਸਾਬਣ	´sábaṇ, soap	ਨਾਂ	ná̃, name
ਹਵਾ f.	havá, air	ਪੱਥਰ	´patthar, stone
ਕਪੜਾ	´kapṛá, cloth	ਪਾਣੀ	páṇí, water
ਚਾਵਲ	´chával, rice	ਬਿਜਲੀ f.	´bijlī, electricity, lightening.
ਚਿੜੀ f.	´chiṛī, bird, sparrow	ਮੱਛੀ f.	´machchhí, fish
ਚੀਜ f.	´chīj, thing	ਮਿੱਟੀ f.	´miṭṭī, clay, earth
ਜੰਗਲ	´jãgal, forest	ਰਾਤ f.	rát, night
		ਰੋਟੀ f.	´roṭí, bread.

Adjectives ਅਛਾ

ਹਰਾ	´hará, green	ਕੱਚਾ	´kachchá, unripe, raw
ਕਾਲਾ	´kálá, black	ਪੱਕਾ	´pakká, ripe, strong
ਗੋਰਾ	´gorá, white, fair (person)	ਤਗੜਾ ਅੱਛਾ	´tagṛá, strong
ਚਿੱਟਾ	´chiṭṭá, white	ਮੈਲਾ	´mailá, dirty
ਨੀਲਾ	´níla, blue	ਭੈੜਾ	´bhaiṛá, bad
ਪੀਲਾ	´pílá, yellow	ਮਾੜਾ	´máṛá, bad
ਭੂਰਾ	´bhúrá, brown		
ਲਾਲ	lál, red	ਨਿੱਕਾ	´nikká, small
ਤੰਗ	tãg, narrow	ਖੁਲ੍ਹਾ	khulá, open.

Pattern - 6

Imperative (Command)

ਤੂੰ ਚਲ	or ਚਲ	ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ	or ਚਲੋ
you go	go	you go	go
(Sing.)		(Pl.)	

1. ਤੂੰ, like 'thou' in English, is a familiar form. Foreigners should avoid this form.

2. The plural form [ਤੁਸੀਂ] ਚਲੋ is used for singular as well as for plural, exactly as in English. ਤੁਸੀਂ is honorific and plural, too.

3. ਚਲ is, in fact, the root form which is used as imperative 2nd person singular. Here, too, Panjabi and English treatment is similar.

4. Note that we can use the verb without the pronoun in imperative mood, as in English. The pronoun is used for emphasis.

VOCABULARY

ਉੱਠ, get up	pl. ਉਠੋ
ਬੈਠ, sit	pl. ਬੈਠੋ
ਚਲ, go	pl. ਚਲੋ
ਪੜ੍ਹ, read	pl. ਪੜ੍ਹੋ
ਜਾ, go	pl. ਜਾਓ
ਆ, come	pl. ਆਓ
ਲਿਖ, write	pl. ਲਿਖੋ
ਦੇ, give	pl. ਦੇਓ
ਕਰ, do	pl. ਕਰੋ।

[ਤੂੰ] ਘਰ ਚਲ। [ਤੁਸੀਂ] ਘਰ ਚਲੋ। [ਤੂੰ] ਹਸਪਤਾਲ ਜਾ। [ਤੁਸੀਂ] ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਓ। [ਤੂੰ] ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਦੇ। [ਤੁਸੀਂ] ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੋ। [ਤੂੰ] ਉਠ।

You remember that the verb in a Panjabi sentence comes at the end.

The negative is expressed by ਨਾ put before the verb—ਨਾ ਬੈਠ। But for emphasis ਨਹੀਂ is used after the verb—ਜਾਓ ਨਹੀਂ, do not go.

Pattern - 7

Infinitive

Cf. Pattern 5.

ਲਿਖਣਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੈ।
to write good work is To write is a good work.

ਘਰ ਜਾਣਾ ਅੱਛਾ ਹੈ।

home to go good is — It is good to go home.

ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ।

work to do easy is — To do work is easy.

ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Book not to read good work not is.

Not to read a book is not a good work.

1. Root plus -ਣਾ is the infinitive form. In dictionaries, verbs are given in their infinitive form, and we can say that the root is obtained by eliminating -ਣਾ at the end.

2. If the root ends in -ਣ, -ੜ or -ਰ, the infinitive termination is -ਨਾ. This is phonetically more convenient. Thus, ਪੜ੍ਹਨਾ, to read, ਕਰਨਾ, to do, ਸੁਣਨਾ, to hear.

3. The verbal phrase with infinitive follows the ordinary rule of keeping the verb (i.e. the infinitive) at the end. Compare —

Eng. to go home,	Panj. ਘਰ ਜਾਣਾ।
Eng. to do a good work,	Panj. ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ।

4. The place of ਨਾ, not, is the same as in Engish.

5. The infinitive often serves the purpose of the imperative. Examples —

ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਜਾਣਾ
you home to go. 'You go home.

ਘਰ ਬੈਠਣਾ
Sit in the house.

ਸਕੂਲ ਨਾ ਜਾਣਾ, Do not go to school.

Vocabulary

ਖਾਣਾ	to eat	ਸੌਣਾ	to sleep
ਪੀਣਾ	to drink	ਜਾਗਣਾ	to wake up
ਵੇਖਣਾ	to see	ਪੜ੍ਹਨਾ	to read
ਦੌੜਨਾ	to run	ਲਿਖਣਾ	to write
ਹਸਣਾ	to smile	ਸੁਣਨਾ	to listen
ਰੋਣਾ	to weep	ਛੂਹਣਾ	to touch.

Roots end in a consonant or in -ਆ, -ਈ, -ਊ, -ਏ, -ਐ, -ਓ, -ਔ।

Pattern - 8

ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ? He what doing is ?	What is he doing ? or, What does he do ?

ਉਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, he is reading, ਉਹ ਉਠਦਾ ਹੈ, he rises; ਉਹ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, he sits; ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, he is doing work; ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, he is reading a book.

1. We find that the present tense (mas, sing.) is formed by adding - ਦਾ to the root, and supplementing it with sing. ਹੈ or pl. ਹਨ।

2. But, if the root ends in a vowel, the latter is nasalized; as : ਜਾਂਦਾ goes; ਪੀਂਦਾ, drinks; ਲੈਂਦਾ, takes; ਦੇਂਦਾ, gives; ਛੂਹਦਾ, touches; ਰੋਂਦਾ, weeps; ਸੌਂਦਾ, sleeps.

3. If the root ends in -á, we have a u-glide optionally. as ਗਾਉਂਦਾ, sings, or ਗਾਂਦਾ, sings.

4. In fact, in these cases –ਦਾ is a present participle form; and because participles behave like adjectives, the form is declined in gender and number. See pattern 4 also.

Masc. sing. -ā ਬੱਚਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਤਾ ਟੁਰਦਾ ਹੈ। ਚਿੜਾ ਗਾਂਦਾ ਹੈ।
the child speaks. the dog walks. a he-sparrow sings.

Masc. pl -e ਡਾਕਟਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
what do doctors say ?
ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਹਨ।
Sádhus do not fear.

Fem. sing. -ī ਬੱਚੀ ਕੀ ਆਖਦੀ ਹੈ? ਕੁੱਤੀ ਦੌੜਦੀ ਹੈ।
what does a female child say? A bitch runs.
ਚਿੜੀ ਗਾਂਦੀ ਹੈ।
A she-sparrow sings.

Fem. pl. īã ਕੁੜੀਆਂ ਨਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
Girls dance. Mothers do work.

5. Note that in the present tense, the auxiliary verb ends the sentence and has no gender.

6. When an assertion is made, or a natural fact stated, the

English words *is* and *are* rendered by ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੁੰਦੇ ਹਨ, etc, as ਕੁੱਤਾ ਗੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ a dog is ugly; ਮਾਂਵਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, mothers are good.

7. ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ? ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ? ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ? are useful sentences. By asking such questions, the learners can get any number of verbs from native speakers.

VOCABULARY

ਬੱਚਾ, male child	ਬੋਲਣਾ, to speak
ਬੱਚੀ, female child	ਕਹਿਣਾ, ਆਖਣਾ, to say
ਕੁੱਤਾ, dog	ਟੁਰਨਾ, to walk
ਕੁੱਤੀ, bitch	ਗਾਣਾ, to sing
ਚਿੜਾ, he-sparrow	ਡਰਨਾ, to fear
ਚਿੜੀ, she-sparrow	ਦੌੜਨਾ, to run
ਹੋਣਾ, to become, to be	ਨਚਣਾ, to dance.

Pattern - 9

Present Tense — 1st and 2nd Persons

Mas. sing.	ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ? I what doing am	ਤੂੰ ਨ੍ਹਾਂਦਾ ਹੈਂ। You bathing are
Fem. sing.	ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ? What am I doing ?	ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। You are reading.
Mas. pl.	ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ? What do we do ?	ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। You are going home.
Fem. pl.	ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਂ ? What are we (ladies) doing ? ਤੁਸੀਂ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹੋ। You (ladies) are walking.	

1. In English 'we go' or 'you go', the gender is not clear; but in the Panjabi form, gender is made clear in the participle. Hence the declension of the verbal form according to gender is very significant and essential. But it is not difficult.

2. The participle changes with gender and number, and the auxiliary verb with number and person.

3. The following are the forms of the auxiliary verb, ਹੋਣਾ, to be, in present tense—

	Sing.	Pl.
3rd per.	ਹੈ	ਹੈਨ (ਹਨ)
2nd per.	ਹੈਂ	ਹੋ
1st per.	ਹਾਂ	ਹਾਂ

4. The auxiliary forms, above, also show 'existence' — he is a boy ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। you are good, ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਹੈਂ, ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੇ ਹੋ। I am a doctor, ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਹਾਂ, etc.

[SUBSTITUTE OTHER MAIN VERBS IN THE MODEL SENTENCES]

Vocabulary

ਮੈਂ	I		
ਅਸੀਂ	we	ਡੁਬਣਾ	to sink, to be drowned.
ਨਹਾਣਾ	to bathe	ਪੁਛਣਾ	to ask
ਧੋਣਾ	to wash	ਲੜਨਾ	to quarrel
ਸੋਚਣਾ	to think	ਰੁਕਣਾ	to stop
ਤੈਰਨਾ	to swim	ਖਲੋਣਾ	to stay, to stop.

Pattern - 10

The Object

ਤੂੰ ਕੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈਂ ?

You what eat — What do you eat ?

ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ।

I bread am eating. — I eat bread.

ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ? — What does he do ?

ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। — He takes articles.

ਵੱਡਾ ਡਾਕਟਰ ਮੇਰੀ ਉਂਗਲੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। Big doctor my finger sees.

The senior doctor examines my finger.

1. You know the general principle that the verb in a Panjabi sentence comes at the end of a sentence. It means that the object must

come before it.

2. In the last sentence above, the order is : Subject (preceded by its adjective), Object (preceded by its adjective) and verb ending in its auxiliary.

[STYDY THE FOLLOWING TRANSITIVE VERBS AND USE THEM IN SENTENCES USING OBJECTS GIVEN IN COLUMN 2.]

VOCABULARY

ਖਾਣਾ	to eat	ਅੰਗੂਰ	grape
ਖਰੀਦਣਾ	to buy	ਕੇਲਾ	banana
ਵੇਚਣਾ	to sell	ਅੰਬ	mango
ਦੇਣਾ	to give	ਅਨਾਰ	pomegranate
ਲੈਣਾ	to take	ਫਲ	fruit
ਕਟਣਾ	to cut	ਫੁੱਲ	flower
ਫੜਨਾ	to catch, to take hold of	ਸਬਜ਼ੀ	vegetable.

Also Compare Panjabi and English structure in—

ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਦੇ, give my pen (pattern 6); (ਤੁਸੀਂ) ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੋ, (you) read the book (pattern 6); ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ? What does he do (pattern 8); ਮਾਂਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, mothers do work (pattern 8).

REVISION : Patterns 1-10

4.2 Nouns

A. Masculine

ਅੰਗੂਰ ãgúr, grape

ਅੰਬ ãb, amb, mango

ਅਨਾਰ a´nár, pomegranate

ਅਫ਼ਸਰ ´afsar, officer

ਆਦਮੀ ´ádm´, man

ਸਕੂਲ sa´kúl, school

ਸਟੇਸ਼ਨ sa´ṭeshan, (Rly.) station

ਚਿੜਾ ´chiṛá, he-sparrow

ਛਤ ´chhat, roof, ceiling

ਡਾਕਖਾਨਾ ´ḍákkhháná, post-office

ਡਾਕਟਰ ´ḍákṭar, doctor

ਦਰਵਾਜ਼ਾ darvázá, door

ਨੌਕਰ ´naukar, servant

ਫ਼ਰਸ਼ ´farash, floor

ਫਲ phal, fruit

ਸਾਧੂ 'sádhú, mendicant
ਹਸਪਤਾਲ 'haspatál, hospital
ਕੰਮ kamm, work
ਕਾਗਜ਼ 'kágaz, paper
ਕੁੱਤਾ 'kuttá, dog
ਕੁਲੀ 'kulí, porter
ਕੇਲਾ 'kelá, banana
ਘਰ ghar, house, home

ਫੁੱਲ phull, flower
ਬੱਚਾ 'bachchá, child
ਬਜ਼ਾਰ ba'jár, market
ਮਕਾਨ ma'kán, house
ਮਾਸਟਰ 'másṭar, master
ਮਾਲਕ 'málak, master, owner
ਮੁੰਡਾ 'mũḍá, boy.

The plural of masculine nouns ending in -á is formed by substituting -e for -á.

B. Feminine

ਅਲਮਾਰੀ al'márí, shelf
ਸਬਜ਼ੀ 'sabzí, vegetable
ਕਲਮ 'kalam, pen
ਕਾਪੀ 'kápí, exercise book
ਕਿਤਾਬ ki'táb, book
ਕੁੱਤੀ 'kuttí, bitch
ਕੁਰਸੀ 'kursí, chair
ਕੁੜੀ kuṛí, girl

ਚਿੜੀ 'chiṛí, she-sparrow
ਡਾਕ (in ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ) dák, post
ਦਵਾਤ da'vát, inkpot
ਦੀਵਾਰ di'vár, wall
ਪਿਨਸਲ. ਪਿੰਸਲ 'pinsal, pencil
ਬੱਚੀ 'bachchí, female child
ਬਾਰੀ 'bárí, window
ਮਾਂ mã́, mother.

The plural of feminine nouns is formed by adding -ã́. But, if a word ends in -á, a ਵ—glide is inserted before -ã́, as in ਮਾਂਵਾਂ mã́vã́, mothers.

4.3 Verbs

ਆਖਣਾ ákhṇá, to say
ਉਠਣਾ uṭhṇá, to get up
ਸੁਣਨਾ suṇná, to hear
ਸੋਚਣਾ sochṇá, to think
ਸੌਣਾ saũṇá, to sleep
ਹਸਣਾ hasṇá, to smile, to laugh
ਹੋਣਾ hoṇá, to be
ਕਹਿਣਾ kahiṇá, to say
ਕਟਣਾ kaṭṇá, to cut

ਟੁਰਨਾ ṭurná, to walk
ਡਰਨਾ ḍarná, to fear
ਡੁਬਣਾ ḍubṇá, to sink, to be drowned
ਤੈਰਨਾ tairná, to swim
ਦੇਣਾ deṇá, to give
ਦੌੜਨਾ daũṛná, to run
ਧੋਣਾ dhoṇá, to wash
ਨਚਣਾ nachṇá, to dance
ਨ੍ਹਾਣਾ nháṇá, to bathe

ਕਰਨਾ karná, to do
ਖਰੀਦਣਾ kharídṇá, to buy
ਖਲੋਣਾ, ਖੜੋਣਾ khal (ṛ)oṇá, to stand, to stay
ਖਾਣਾ kháṇá, to eat
ਗਾਣਾ gáṇá, to sing
ਚਲਣਾ chalṇá, to walk
ਛੂਹਣਾ chhúhṇá, to touch
ਜਾਣਾ jáṇá, to go
ਜਾਗਣਾ jágṇá, to wake up
ਲੈਣਾ laiṇá, to take
ਵੇਚਣਾ vechṇá, to sell
ਪੜ੍ਹਨਾ paṛhná, to read
ਪੀਣਾ píṇá, to drink
ਪੁਛਣਾ puchhṇá, to ask
ਫੜਨਾ phaṛná, to catch
ਬੈਠਣਾ baiṭhṇá, to sit
ਬੋਲਣਾ bolṇá, to speak
ਰੁਕਣਾ rukṇá, to stop
ਰੋਣਾ roṇá, to weep
ਲੜਨਾ laṛná, to quarrel
ਲਿਖਣਾ likhṇá, to write
ਵੇਖਣਾ vekhṇá, to see.

If you omit -ਣਾ, you get the root. The infinitive as well as the root serves as imperative (command). If we add—o to the root, we get plural form of imperative which is also used to signify singular. If we add -ਦਾ to the root, nasalizing the vowel if it is then final, we get present participle which is declinable in gender and number—mas. sing. -ਦਾ, mas. pl. -ਦੇ, fem. sing. -ਦੀ, fem. pl. -ਦੀਆਂ।

[MAKE ROOTS, IMPERATIVES AND PRESENT PARTICIPLES FROM EACH OF THE ABOVE INFINITIVES].

For the form of the auxiliary ਹੋਣਾ, to be, in present tense, see under pattern 9.

4.4 Other Parts of Speech

A. Adjectives

ਅੱਛਾ ´achchhá, good
ਉੱਚਾ ´uchchá, high
ਸਾਫ਼ sáf, clean, clear
ਗੰਦਾ ´gãdá, dirty
ਛੋਟਾ ´chhoṭá, small, short
ਜਵਾਨ ja´ván, young
ਤੇਰਾ ´terá, your, yours
ਨੱਵਾਂ ´navvã, new
ਨੀਵਾਂ ´nívã, low
ਪੁਰਾਣਾ pu´ráṇá, old
ਮੇਰਾ ´merá, my, mine
ਲੰਬਾ ´lãbá, long, tall.

Adjectives ending in -á take -e in plural, -í in fem. sing. and -íã in fem. pl., thus, ਮੇਰਾ, ਮੇਰੇ, ਮੇਰੀ, ਮੇਰੀਆਂ।

Cardinal numerals—ਇਕ ik, one; ਦੋ do, two; ਤਿੰਨ tin, three; ਚਾਰ chár, four; ਪੰਜ pãj, five; ਛੇ chhe, six; ਸਤ sat, seven; ਅਠ aṭh, eight;

ਨੌ nãũ, nine; ਦਸ das, ten.

Cardinal numerals do not change in number and gender.

B. Pronouns

ਮੈਂ mãĩ, I	ਤੂੰ tũ, thou	ਇਹ ih, he, she it, they, this, these.
ਅਸੀਂ assĩ, we	ਤੁਸੀਂ tussĩ, you	
	ਕੀ kí, what	ਉਹ uh, he, she, it, they, that, those.

The pronouns have no gender.

C. Indeclinables

Adverbs — ਨਾ, ਨਹੀਂ ná, nâĩ, not.

Interjections — ਹਾਂ hã, yes; ਜੀ jí, please; ਨਹੀਂ nâĩ, no.

4.5 Text A

ਉਹ ਹੈ। He (it, she) is. ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। He (it, she) is not (there). ਉਹ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। He (she) is not at home. ਇਹ ਬਾਰੀ ਹੈ। It is a window. ਇਹ ਉੱਚੀ ਕੁਰਸੀ ਹੈ। This is a high chair. ਇਹ ਕਲਮ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। This pen is not yours. ਉਹ ਕੇਲੇ ਚੰਗੇ ਹਨ। Those bananas are good. ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹਨ। My children are big (grown up). ਤੇਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਅੱਛੀਆਂ ਹਨ। Your new exercise books are good. ਉਹ ਜਵਾਨ ਡਾਕਟਰ ਨਵਾਂ ਹੈ। That young doctor is new. ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਗੰਦੇ ਹਨ। Your feet are dirty. ਇਹ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹਨ। These two girls are small.

4.6 Text B

(ਤੁਸੀਂ) ਬੈਠੋ। ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਮੈਂ ਸੰਗਤਰਾ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ। (ਤੂੰ) ਬਾਂਦਰ ਵੇਖ। ਚਲ, ਕੰਮ ਕਰ। ਉਹ ਪੰਜ ਆਦਮੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਕੂਲ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਡਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੰਡੇ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋ? ਅਸੀਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਮਕਾਨ ਤੇਰਾ ਹੈ ? ਹਾਂ ਜੀ, ਇਹ ਮਕਾਨ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਦੰਦ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਜੀ, ਸਾਫ਼ ਹਨ।

(You) sit. I do work. What are you doing? I am eating an orange. (You) see a monkey. Go, (and) do work. Those five men are going (there). It is a school. That is the big station. What do these boys do? What do you (ladies) do? We (ladies) read books. They (ladies) take paper. Is this house yours? Yes please, this house is mine. Are not your teeth clean? Well, (they) are clean.

4.7 Text C

ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਨ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਦਾ ਹੈ।
A boy gets up, takes bath, does work, reads, writes.
ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਛੂੰਹਦਾ ਹੈ, ਫੜਦਾ ਹੈ, ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
He touches the book, grasps, sees, takes (it).
ਨੌਕਰ ਨਵੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੇ ਮੇਜ਼ ਵੇਚਦਾ ਹੈ।
The servant buys new chairs, sells old tables.
ਡਾਕਟਰ ਕਾਗਜ਼ ਗੰਦੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਹਸਦਾ ਹੈ।
The doctor makes the papers dirty, thinks, smiles.
ਕੁੜੀਆਂ ਘਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ,
Girls go home, do work,
ਨਚਦੀਆਂ ਗਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਚੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀ ਫਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
dance (and) sing. Female children eat vegetable fruit.
ਬੱਚੇ ਕੇਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
Male children take bananas.

Pattern - 11

Compare with pattern 1.

a. ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ?

He who is	Who is he ?	ਕੌਣ = Who.
ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਹੈ।		
He doctor is.	He is a doctor.	
ਉਹ ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਹੈ।		
He is my brother.		ਭਾਈ = brother.

The reply to ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ? can be simply 'ਡਾਕਟਰ' or 'ਮੇਰਾ ਭਾਈ'। So ਕੌਣ of the question is just replaced by the name of a person.

ਉਹ ਕੌਣ ਹਨ ?	Who are they?
ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਹਨ।	They are my sisters.

The order of words in both the sentences is the same in Panjabi, but not so in English.

b. Q. ਉਹ ਕੌਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

He who goes Who goes (there) ?

A. ਮੇਰਾ ਭਾਈ।

my brother. Or

ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। Here ਭਾਈ will be stressed.

My brother goes (is going).

[INTRODUCE OTHER VERBS IN QUESTIONS OF B TYPE & INTRODUCE SUITABLE NOUNS IN REPLY].

VOCABULARY

ਨਾਈ	barber	ਭਰਾ	brother
ਮੋਚੀ	cobbler	ਭਾਈ	brother
ਦੁਕਾਨਦਾਰ	shop-keeper	ਭੈਣ	sister
ਕਲਰਕ	clerk	ਮਾਤਾ	mother
ਭੰਗੀ	sweeper	ਪਿਤਾ	father
ਕੌਣ	Who?	ਚਾਚਾ	uncle, father's younger brother.

ਭਰਾ does not change its —á into —e in plural or oblique form.

Pattern -12 A

ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ?

This whose of house is Whose house is this?

ਇਹ ਮੋਚੀ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

It is cobbler's house.

Note 1. ਕਿਸ is the oblique form of ਕੌਣ, i.e. the form ready to receive any postposition (see next three patterns for postpositions), ਦਾ, of, is a postposition, showing possession. What is a preposition in English is a postposition in Panjabi.

2. ਦਾ makes possessive adjective of the noun or pronoun which precedes it. Thus, ਕਿਸ ਦਾ=whose; ਲਕੜੀ ਦਾ=wooden (*lit.* of wood); ਲੋਹੇ ਦਾ=of iron; ਮੋਚੀ ਦਾ=cobbler's.

3. Note the relationship between the possessor and the possessed and also the word-order. If we translate all such word-groups into possessive case (with apostrophe's) in English, the word-order would be easily understood.

ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਭਰਾ	ਮਕਾਨ ਦੀ ਬਾਰੀ	ਕਿਸ ਦਾ ਨੌਕਰ
boy's brother	house's window	whose servant

4. On the pattern of ਕਿਸ ਦਾ, we can form possessive cases of other 3rd person pronouns ਉਹ, ਉਸਦਾ; ਇਹ, ਇਸ ਦਾ।

5. ਦਾ is a sign of possessive adjective, and we know that adjectives ending in -á change in gender and number agreeing with the noun possessed.

Fem. sing. ਇਹ ਲਕੜੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹੈ।
It wood's chair is. It is a wooden chair.

Fem. pl. ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੈਨ (ਹਨ)।
These are my books.
ਇਹ ਉਸ (ਇਸ) ਦੀਆਂ ਦਵਾਤਾਂ ਹੈਨ।
These are his inkpots.

Mas. sing. ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ਹੈ।
This is my house's roof.
This is the roof of my house.

Mas. pl. ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਹਨ।
These are the doors of my house.
ਮੇਰਾ is equal to ਮੈਂ ਦਾ (of I, my, mine)

Pattern - 12 B

Postpositions ਨੂੰ, ਤੋਂ, ਤੇ

ਨੂੰ, to
ਕਿਥੇ, where?
ਘੋੜਾ, horse
ਤੋਂ, from (ਥੋਂ is a phonetic variant)
ਚਾਕੂ, knife
ਤੇ, on
ਮਾਰਨਾ, to beat.

ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ
horse to. water give. Give water to the horse.

ਮੈਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ?
I whom to knife strike. Whom do I stab the knife?

ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਚਾਕੂ ਨਾ ਲਓ
Child from knife not take. Do not take the knife from the child.

ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਨਾ ਬੈਠ।

Chair on not sit. Do not sit on the chair.

ਉਹ ਕਿਥੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ?

He where sits ? Where does he sit ?

It is to be reminded that all postpositions must follow an oblique form of the noun or pronoun they govern. The oblique forms are detailed below —

a **Nouns :**

	Masculine: Nouns ending in —á	Masculine: Others	Feminine
Sing.	—á> -e ਮੁੰਡੇ	no change ਨੌਕਰ	Sing. no change ਕੁੜੀ, ਕਿਤਾਬ
Pl.	—á> -iã ਮੁੰਡਿਆਂ	add. -ã, ਨੌਕਰਾਂ	Pl. ordinary plural form ਕੁੜੀਆਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ

Thus we get ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੁੜੀ ਨੂੰ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ।

b **Pronouns :**

3rd. per. sing. ਇਸ, ਉਸ, ਕਿਸ—ਕਿਸ ਤੋਂ, ਉਸਨੂੰ, ਇਸ ਤੇ

3rd. per. pl. ਇਨ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ, ਕਿਨ੍ਹਾਂ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ, ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ

2nd. per. sing. ਤੈਂ, ਤੈ—ਤੈਨੂੰ, to you; ਤੈਥੋਂ from you.

2nd. per. pl. ਤੁਸਾਂ—ਤੁਸਾਂ ਤੇ, on you.

1st per. sing. ਮੈਂ, ਮੈ—ਮੈਨੂੰ, to me, ਮੈਥੋਂ, from me.

1st per. pl. ਅਸਾਂ—ਅਸਾਂ ਨੂੰ, ਅਸਾਂ ਤੋਂ, ਅਸਾਂ ਤੇ।

ਅਸਾਂ ਨੂੰ is economized in ਸਾਨੂੰ, which is more common.

Pattern - 12 C

The postpositions

ਨਾਲ, ਨਾਲੋਂ, ਲਈ, ਵਿਚ, ਕੋਲ, ਕੋਲੋਂ

ਨਾਲ	with	ਚਾਕੂ	pen-knife
ਨਾਲੋਂ	from	ਛੁਰੀ f.	knife
ਲਈ	for	ਚਮੱਚ f.	spoon
ਵਿਚ	in	ਰਖਣਾ	to keep
ਕੋਲ	near	ਪੁਛਣਾ	to ask
ਕੋਲੋਂ	from near	ਵਢਣਾ	to cut.

1. ਮੈਂ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਵਢਦਾ ਹਾਂ।
I knife with cut. — I cut with a knife.
2. ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਲਈ ਪੁਛਦੇ ਹੋ ?
You what for ask? — What do you ask for ?
3. ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਛੁਰੀ ਨਾ ਲਓ।
Me from knife not take. — Do not take the knife from me.
4. ਚੱਮਚ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਰਖ।
Spoon him (her) near keep. — Keep the spoon near him (her).

Note 'the' full form of postpositions is ਦੇ ਨਾਲ, ਦੇ ਨਾਲੋਂ, ਦੇ ਲਈ, ਦੇ ਵਿਚ, ਦੇ ਕੋਲ, ਦੇ ਕੋਲੋਂ, as in sentence No. 3 above. 'ਦੇ' is, sometimes, omitted after nouns or pronouns for the sake of economy of effort, and this form is getting more popular.

You know that the 1st person possessive case is ਮੇਰਾ, my, and 2nd person ਤੇਰਾ, thine (not ਮੈਂ ਦਾ or ਤੈਂ ਦਾ). In pl. ਅਸਾਂ ਦਾ becomes ਸਾਡਾ, our, and ਤੁਸਾਂ ਦਾ becomes ਤੁਸਾਡਾ and even ਤੁਹਾਡਾ, your, yours.

Pattern - 12 D

Postpositions

ਦੇ ਉਪਰ (ਉੱਤੇ), ਦੇ ਤਲੇ, ਦੇ ਅੱਗੇ, ਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ (ਮਗਰੋਂ)
ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦੇ ਬਾਹਰ, ਦੇ ਨੇੜੇ

ਉਪਰ	over, on	ਅੰਦਰ	inside
ਉੱਤੇ	on	ਬਾਹਰ	outside
ਤਲੇ	below	ਨੇੜੇ	near
ਅੱਗੇ	in front	ਸਾਮ੍ਹਣੇ	opposite
ਪਿੱਛੇ	behind	ਮਗਰੋਂ, ਪਿੱਛੋਂ	after.

The same words (without ਦੇ) can also be used as adverbs. Compare —

	Postposition	*Adverb*
1.	ਮੇਜ਼ ਦੇ ਉਪਰ (ਉੱਤੇ) ਰੱਖ।	ਉਪਰ ਜਾ।
	Put (it) on the table.	go up.
2.	ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਆਉਣਾ।	ਪਿੱਛੇ ਹਟ
	Do not come behind me.	move/get behind.

3.	ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ/ਬਾਹਰ ਕੀ ਹੈ ? What is there inside/outside the room ?	ਅੰਦਰ/ਬਾਹਰ ਜਾ। go inside/outside.
4.	ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। he sits in front of the house.	ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖਲੋ। stand in front.
5.	ਮੈਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। I keep chairs near the rooms.	ਨੇੜੇ ਆ। come near.

No further comments are needed, as it is not a different pattern. Only the postpositions are different.

Pattern - 12 E

Adjectives in oblique form

ਇਹ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਚੋਲਾ ਹੈ। This is *my child's* shirt.

ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। He has been working since the *last* month.

ਉਸਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਅਗਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੈ। His office is in the *next* street.

ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। *Common* people have no knowledge *of it.*

ਪੱਕੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗਾਂ ਬੈਠੀ ਹੈ। A cow is sitting in front of the *brick-built* house.

ਚੌੜੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। In *wide* streets all motor-cars go.

ਸੁਹਣਿਆਂ ਕਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। With beautiful clothes a man looks fine.

ਮਜ਼ਦੂਰ ਥੋੜਿਆਂ ਦਿਨਾਂ/ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। The labourer works (has been working) for some days/weeks.

See pattern 12 B.

There is nothing peculiar about the forms of adjectives of nouns which are followed by postpositions. If they end in -á, they must change in gender and number according to the gender and number of the nouns they qualify. This is, of course, unknown in English.

VOCABULARY

ਚੋਲਾ	shirt	ਪਿਛਲਾ	last
ਮਹੀਨਾ	month	ਪੱਕਾ	brick-built, ripe (fruit)
ਦਿਨ	day	ਕੱਚਾ	mud-built, unripe (fruit).
ਵਰ੍ਹਾ	year	ਅਗਲਾ	next
ਹਫ਼ਤਾ	week	ਚੌੜਾ	wide
ਦਫ਼ਤਰ	office	ਸਾਰਾ	whole, all
ਗਲੀ f.	street	ਥੋੜਾ	a little
ਪਤਾ	knowledge	ਥੋੜੇ	a few.
ਲਗਦਾ	looks *lit.* applies		

Pattern - 13

Past Tense — (a)

	Singular	*Plural*
Masc.	ਉਹ ਆਇਆ, he came	ਉਹ ਆਏ, they came
	ਤੂੰ ਦੌੜਿਆ, you ran	ਤੁਸੀਂ ਦੌੜੇ, you ran
	ਮੈਂ ਸੁੱਤਾ, I slept	ਅਸੀਂ ਸੁੱਤੇ, we slept.
Fem.	ਭੈਣ ਆਈ, the sister came	ਭੈਣਾਂ ਆਈਆਂ, the sisters came
	ਕੁੜੀ ਦੌੜੀ, the girl ran	ਕੁੜੀਆਂ ਦੌੜੀਆਂ, the girls ran
	ਬੱਚੀ ਸੁੱਤੀ, the female child slept	ਬੱਚੀਆਂ ਸੁੱਤੀਆਂ, the female babies slept.

1. Note that in each of these cases, the verb is intransitive.

2. The subject is in its ordinary form—see patterns 8 and 9.

3. The past tense is, in fact, past participle in form. And we know that a participle, like an adjective, ending in -á is changed to -e in masc. pl, -í in fem. sing. and -íāin fem. pl. Thus ਉਹ ਸੁਤਾ, he slept; ਉਹ ਸੁੱਤੇ, they slept; ਉਹ ਸੁੱਤੀ, she slept; ਉਹ ਸੁੱਤੀਆਂ, they (fem.) slept.

4. The normal or most common ending of masc. sing. is -iá, added to the root, as in ਆਇਆ, (he) came; ਦੌੜਿਆ, (he) ran; ਜਾਗਿਆ, (he) woke up; ਚਲਿਆ, (he) walked ; ਵਜਿਆ, (it) rang; ਬੈਠਿਆ, (he) sat; ਉਠਿਆ, (he) got up; etc.

5. There are certain other categories, in one of which comes ਸੁੱਤਾ, slept. A list is attached in the next section 5.10.

6. ਨਹੀਂ, not, immediately precedes the verb, as usual, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਤਾ, I did not sleep; ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੌੜੀਆਂ, the girls did not run. Of course, the Panjabi construction is easier.

VOCABULARY

More intransitive verbs

ਖੇਡਣਾ, ਖੇਲਣਾ, to play	ਰਹਿਣਾ, to stay, to live
ਡਿਗਣਾ, to fall	ਨਚਣਾ, to dance
ਵਜਣਾ, to ring	ਦਿਖਣਾ, to be seen
ਟੁੱਟਣਾ, to break	ਹੋਣਾ, to be
ਕੁੱਦਣਾ, to jump	ਜੀਣਾ, to live, to be alive
ਪਹੁੰਚਣਾ, to reach	ਬਚਣਾ, to escape, to remain
ਢਹਿਣਾ, to fall down	ਠਹਿਰਨਾ, to stop.

Pattern - 14

Past Tense—(b)

(a) ਮੈਂ/ਤੂੰ/ਉਸ [ਨੇ] [ਪਾਠ] ਸੁਣਿਆ — ~ਗੱਲ ਸੁਣੀ f.
I/you/he [by] [lesson] listened. — ~listened the word
~ਪਾਠ ਸੁਣੇ mas. pl. — ~ਗੱਲ ਸੁਣੀਆਂ f. pl.
~listened lessons — ~listened words.
ਅਸਾਂ/ਤੁਸਾਂ/ਉਨ੍ਹਾਂ [ਨੇ] [ਪਾਠ] ਸੁਣਿਆ — ~ਗੱਲ ਸੁਣੀ
We/you/they listened a lesson. — ~listened the word
~ਪਾਠ ਸੁਣੇ — ~ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ
~listened lessons — ~listened words.

(b) ਮੈਂ/ਤੂੰ/ਉਸ or ਅਸਾਂ/ਤੁਸਾਂ/ਉਨ੍ਹਾਂ [ਨੇ] ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ
I/you/he or we/you/they told the doctor.
ਮੈਂ/ਤੂੰ/ਉਸ or ਅਸਾਂ/ਤੁਸਾਂ/ਉਨ੍ਹਾਂ [ਨੇ] ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।
I/you/he or we/you/they told the mother.
ਮੈਂ/ਤੂੰ/ਉਸ or ਅਸਾਂ/ਤੁਸਾਂ/ਉਨ੍ਹਾਂ [ਨੇ] ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।
I/you/he or we/you/they told the doctors.
ਮੈਂ/ਤੂੰ/ਉਸ or ਅਸਾਂ/ਤੁਸਾਂ/ਉਨ੍ਹਾਂ [ਨੇ] ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।
I/you/he or we/you/they told the mothers.

1. When the verb is transitive, we have a passive construction, and the verb has no concord with the subject.

2. If no object is expressed or if the object is followed by a postposition ਨੂੰ or any other, then the verb is masculine singular in form irrespective of the gender, number or person of the object, as the first sentence under (a) or as all the sentences under (b). The verb here is impersonal.

3. If the object is without a postposition, then the verb agrees in number and gender with the object, as under (a).

4. ਨੇ with subject is not very common in Panjabi.

Vocabulary

More transitive verbs

ਮਿਲਣਾ, to meet	ਕਢਣਾ, to take out
ਚਾਹੁਣਾ, to wish	ਸੀਣਾ, to sew
ਬੁਲਾਣਾ, to call	ਵੰਡਣਾ, to divide, to distribute
ਮਾਰਨਾ, to beat	ਬਾਲਣਾ, to burn
ਬਨਾਉਣਾ, to make	ਰਖਣਾ, to keep
ਛਡਣਾ, to leave	ਪਾਉਣਾ, to put, to put on.

Pattern - 15

Subjunctive

	Singular	*Plural*
1st person	ਮੈਂ ਕਰਾਂ, I may do, if I do.	ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹੀਏ, we may read, if we read.
2nd person	ਤੂੰ ਲਿਖੇਂ, you may write, if you write.	ਤੁਸੀਂ ਸੁਣੋ you may listen, If you listen.
3rd person	ਉਹ ਤੋੜੇ, he/she may break, if he/she breaks.	ਉਹ ਜਾਗਣ, they may get up, if they get up.

1. Here we do not have a participle form. There is no change with gender.

2. But the form is inflected in number and person.

3. The different meaningful terminations may be noted.

4. In fact, this form has a sense of futurity, and it can also be called 'optative', as it expresses desire, requirement or purpose, besides condition.

5. There is a ਵ-glide after the root ending in a vowel, as in ਖਾਵੇ,

he may eat; ਸੌਵੇਂ, you may sleep, ਪੀਵਾਂ, I may drink.

6. Among the tenses or moods in Panjabi, this is the only one in which a verb takes six varied forms.

[INFLECT THE FOLLOWING VERBS IN SUBJUNCTIVE MOOD]

VOCABULARY

ਸੀਣਾ,	to sew	ਜਾਣਨਾ,	to know
ਕਢਣਾ,	to take out	ਜੀਣਾ,	to live
ਕੰਬਣਾ,	to tremble	ਨਚਣਾ,	to dance
ਖੁਲ੍ਹਣਾ,	to open (intr.)	ਬਲਣਾ,	to burn (intr.)
ਖੋਲ੍ਹਣਾ,	to open (tr.)	ਬਨ੍ਹਣਾ,	to tie, to bind
ਛਡਣਾ,	to leave	ਵੜਨਾ,	to enter.

Pattern - 16

Future

Mas. ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ, I shall do work tomorrow.
ਤੂੰ ਕਿਤਾਬ/ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੇਂਗਾ, you will write a book/books.
ਚਾਚਾ/ਮਾਮਾ/ਉਹ ਫੁੱਲ ਤੋੜੇਗਾ, uncle/he will pluck flowers.
ਅਸੀਂ ਪਰਸੋਂ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ, We shall do work day after tomorrow.
ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਾਬ/ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੋਗੇ, you will write a book/books.
ਚਾਚੇ/ਮਾਮੇ/ਉਹ ਫੁੱਲ ਤੋੜਨਗੇ, uncle/they will pluck flowers.

Fem. ਮੈਂ ਅੱਜ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੀ।
ਤੂੰ ਕਿਤਾਬ/ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੇਂਗੀ।
ਚਾਚੀ/ਮਾਮੀ/ਉਹ ਫੁੱਲ ਤੋੜੇਗੀ।
ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੀਆਂ।
ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਾਬ/ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੋਗੀਆਂ।
ਚਾਚੀਆਂ/ਮਾਮੀਆਂ/ਉਹ ਫੁੱਲ ਤੋੜਨਗੀਆਂ।

Notes : 1. -ਗਾ is another form (besides nouns, adjectives and participles) which ends in -á. As such, it changes with number and gender. The change is simple and regular, as already explained.

2. -ਗਾ and its forms are added to the subjunctive forms. See 15 and also compare with pattern 17.

VOCABULARY

ਚਾਚਾ, uncle, father's younger brother   ਚਾਚੀ f., aunt
ਮਾਮਾ, uncle, mother's brother   ਮਾਮੀ f., aunt

ਗੁਲਾਬ, rose	ਚਮੇਲੀ f., jasamine
ਅਜ, to-day	ਚਿੱਠੀ f., letter
ਕਲ੍ਹ, tomorrow	ਪਰਸੋਂ, day after tomorrow
ਅਗੋਂ, in future	ਫਿਰ, ਫੇਰ, again.

Pattern - 17

More about auxiliaries

We have already learnt that the verb ਹੋਣਾ, to be, shows existence, and at the same time serves as an auxiliary, as in forming present tense. See pattern 9. It is therefore, very important to make oneself thoroughly familiar with these auxiliaries. We have detailed their forms in present tense. For past and other tenses, the following may be noted—

Past : ਮੈਂ/ਤੂੰ/ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਸੀ — I/thou/he was ill.
ਅਸੀਂ/ਤੁਸੀਂ/ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਸੀ, — We/you/they were ill.

ਸੀ does not change with gender, number or person.

		Singular	Plural
Also	1st per.	ਮੈਂ ਬੀਮਾਰ ਸਾਂ	ਅਸੀਂ ਬੀਮਾਰ ਸਾਂ।
	2nd per.	ਤੂੰ ਬੀਮਾਰ ਸੈਂ	ਤੁਸੀਂ ਬੀਮਾਰ ਸਓ।
	3rd per.	ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਸੀ	ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਸਨ।

Compare these forms with those for present tense— pattern 9.

There is difference of ਹ- and ਸ- only, except in 3rd person singular.

Subjunctive : may be	1st per. ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ	ਅਸੀਂ ਹੋਵੀਏ।
	2nd per. ਤੂੰ ਹੋਵੇਂ	ਤੁਸੀਂ ਹੋਵੋ।
	3rd per. ਉਹ ਹੋਵੇ	ਉਹ ਹੋਵਣ।

Future will be : Sing. add -ਗਾ for masc. -ਗੀ for fem.
pl. add -ਗੇ for masc. -ਗੀਆਂ for fem.

Compare ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, I am seated; ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਸਾਂ, I was sitting; ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂ, if I be sitting; ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, I will be sitting; ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ, if I were sitting.

ਬੈਠਾ is as good an adjective as ਮੋਟਾ, fat; ਪਤਲਾ, thin; ਸਾਦਾ, simple; ਕਮੀਨਾ, mean, base; ਵਿਚਾਰਾ, unfortunate; ਸੋਹਣਾ, beautiful; etc., so far as function is concerned. USE THESE ADJECTIVES IN PLACE OF ਬੀਮਾਰ

WITH VERBS IN PAST AND FUTURE TENSES AND IN SUBJUNCTIVE MOOD. You may also use nouns instead; as, ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਸੀ, he was a doctor, etc.

Also see patterns 18 and 19.

Pattern 18 - A

Extensions of Present Participle

ਉਹ ਵੇਖਦਾ	If he had seen (Past conditional)
ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ	He sees, he is seeing (Present perfect)
ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਸੀ	He was seeing (Past imperfect)
ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇ	He may be seeing (Conditional imperfect)
ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇਗਾ	He may be seeing (Presumptive imperfect)
ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ	If he had been seeing (Past conditional continuous)

ਜੇ ਉਹ ਡਰਦਾ ਤਾਂ ਫਲ ਨਾ ਖਾਂਦਾ,

If he had feared, he would not have eaten fruit.

ਤੁਸੀਂ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ?

Why do you go to the shop?

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰੋ, ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

Do not shut the door, somebody may be coming.

ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ,

If I had been doing this work, then it would have been good.

ਮੁੰਡੇ ਕੀ ਪਾਂਦੇ ਹਨ? —ਕਪੜਾ, ਕਮੀਜ਼, ਪਜਾਮਾ, ਕੋਟ, ਜੁੱਤੀ।

What do boys wear? —dress, shirt, pyjama, coat, shoe.

ਕੁੜੀਆਂ ਕੀ ਪਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? —ਸਲਵਾਰ, ਧੋਤੀ, ਸਾੜ੍ਹੀ, ਦੁਪੱਟਾ, ਚੁੱਨੀ।

What do girls wear? —trousers, dhotī, saree, scarf, small scarf.

ਕੋਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣਾ।

(If) some labourer be going then tell me.

1. The present participle also functions as past conditional. It is extended by the auxiliary ਹੋਣਾ which is conjugated according to person and number. English 'to have' and 'to be' both mean 'ਹੋਣਾ' in Panjabi.

2. In conditional mood, the Panjabi form in both subordinate and principal clauses is the same. Cf. English had ... would.

3. The participle form changes with number and gender.

4. Also see pattern 20 (b)—present participle used for continuance of action.

Vocabulary

ਕਿਉਂ, why
ਬੰਦ, closed
ਬੰਦ ਕਰਨਾ, to close
ਕੋਈ, anyone, someone
ਮਜ਼ਦੂਰ, labourer
ਦੁਕਾਨ f., shop
ਤਾਂ, then
ਪਾਉਣਾ, to wear.
ਕਮੀਜ਼ f., shirt
ਪਜਾਮਾ, pyjama, trousers
ਜੁੱਤੀ f., shoe
ਸਲਵਾਰ f., baggy trousers
ਧੋਤੀ f., dhoti cloth
ਦੁਪੱਟਾ, scarf
ਚੁੱਨੀ f., small scarf

Pattern - 18 B

Extensions of Past Participle

ਉਹ ਆਇਆ, he came. Past indefinite.
ਉਹ ਆਇਆ ਹੈ, he has come. Present perfect.
ਉਹ ਆਇਆ ਸੀ, he had come. Past perfect.
ਉਹ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, if he has/might have come. Present conditional perfect.
ਉਹ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, he would have come. Future perfect.
ਉਹ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ, if he had/might come. Past conditional perfect.

ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ ਤੇ ਗਏ ਸੀ। ਤੁਸਾਂ ਕੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗਏ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਬਿਮਾਰ ਨਾ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਕੋਲ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਫੁੱਲ ਤੋੜਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸਣਾ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਆਇਆ ਹੈਂ ? ਵੇਖੋ, ਤਾਰੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਚੰਨ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੈ।

He had gone to the city. I had gone to my village. We had gone by train. What had you heard ? We had gone with him/her. If we had had not been ill, it would have been good. She would have gone to her friend. (If) he/she might have plucked the flower then tell me. Have you come now ? Look, stars have come out, the moon has come up.

There is not much difference in patterns 18 A and 18 B. In the last pattern, you had present participle as the main verb, and in this pattern it is past participle. You are familiar with both.

The main verb, being in participle form, is declined in number and gender. The meaning is modified by the auxiliary verb which determines particular tenses and moods.

VOCABULARY

ਸ਼ਹਿਰ, city	ਚੜ੍ਹਨਾ, to rise up
ਪਿੰਡ, village	ਨਿਕਲਣਾ, to come out
ਹੁਣ, now	ਤਾਰੇ, stars
ਤਦ, ਤਦੋਂ, then	ਚੰਨ, moon
ਕਦ, ਕਦੋਂ, when?	ਸੂਰਜ, sun
ਜਦ, ਜਦੋਂ, when (rel.)	ਦਿਨ, sun, day.
ਸਹੇਲੀ, girl-friend	

REVISION

4.8 Text D

ਕਿਤਾਬ ਵੇਖ। ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਨਾ ਤੋੜ। ਉਹ ਕੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਕੇਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲੀ ਨਾ ਪਾ। ਬੱਚਾ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਛੋਟੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੌਣ ਹੈ ? ਚਾਚਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਰਸੋਂ ਮਾਮੇ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪਾਠ ਸੁਣਾਓਗੇ। ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੋ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਲਕੜੀ ਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ! ਤੁਸੀਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਕਿਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ? ਹੁਣ-ਅਗਲੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ ? ਉਹ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਫਲ ਤੇ ਮਠਿਆਈ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ।

See the book. Do not pluck rose flower. What does he read ? These are bananas. This boy says good words. Do not put finger in (your) nose. The child weeps. The mother was sitting in her [own] room. Who is with the little girls? The uncle does not give knife to anybody. We shall go to uncle day after tomorrow. You will tell us the lesson. Two shopkeepers lived (used to live) in a village. Their houses were [made] of wood. What should I do? Why do you write letters to sisters? For the next four days what will be your work? They drink water. I eat fruit and sweets.

4.9 Text E

ਸੰਤੀ ਤੇ ਲਾਲੂ ਦੋ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਸਨ। ਉਹ ਕਦੇ ਲੜਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਲਾਲੂ ਨੇ ਗੇਂਦ ਸੁੱਟੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਲਾਲੂ ਨੇ ਸੰਤੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, "ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਾਰਨਗੇ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਏਂਗੀ ਨਾ?" ਸੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਚੰਗਾ, ਬਚਾਵਾਂਗੀ।"

ਜਦ ਪਿਤਾ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ — "ਇਹ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕਿਸ ਨੇ ਤੋੜਿਆ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ

ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਸੋ।' ਸੰਤੀ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ।

SANTI and LALOO were sister [and] brother. They never (ਕਦੇ ਨਹੀਂ) quarrelled. One day, they were playing. Laloo threw the ball, then it struck glass-pane and it broke down. Laloo said to Santi, "Father will beat (respectful and plural), what should I do now? You will save me, of course?" Santi said, "all right, [I] shall save."

When father came, then he (respectful and plural) asked, "Who broke this glass? Tell me all thing." Santi said nothing.

4. 10 Text F

ਵੇਖੋ! ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਤੇ ਕਾਂ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਹੈ। ਥੱਲੇ (ਹੇਠਾਂ) ਇਕ ਲੂੰਬੜੀ ਖੜੋਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਰੋਟੀ ਮੈਂ ਲਵਾਂ ਤੇ ਖਾਵਾਂ। ਕੰਮ ਔਖਾ ਹੈ। ਕੀ ਕਰੇ ? ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ — ਕਾਂ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗੇ। ਲੂੰਬੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ — "ਕਾਂ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਬੋਲੀ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ। ਅਜ ਸੁਣਾਓ।" ਕਾਂ ਬੋਲਿਆ — "ਕਾਂ, ਕਾਂ, ਕਾਂ, ਕਾਂ।" ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਡਿਗ ਪਈ।

Look ! ahead on a tree sits a crow. In his mouth there is bread. Below stands a fox. She wants, I may take this bread and eat (it). The job is difficult. What should she do? She thought, "The crow may speak, then bread will fall down." The fox said, "Mr. crow, your speech is very sweet. I have never heard. Make me listen today." The crow spoke, "Caw, caw, caw, caw." Then the bread fell down from its mouth.

4. 11 Text G

ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਸਵੇਰੇ ਉਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਹਾਂਦਾ ਧੋਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸੋਹਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਲੈਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

This boy rises early and has bath and wash. (He) sits at a beautiful place. (He) does his school-work. (If he) has to eat bread then (he) says to (his) mother. (If he) has to take money then he says to his father. (He) lives very clean.

Pattern - 19 A

Adverbs

ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ? Where do you live ?
ਮੈਂ ਇਥੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। I live here nearby.
ਉਹ ਕਦ ਜਾਵੇਗਾ ? When will he go ?

ਜਦ ਗੱਡੀ ਮਿਲੇਗੀ ਤਦ ਜਾਵੇਗਾ।

When train is obtained then (he) will go.

ਇਹ ਕਮਰਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ।

This room is clean from within and from without.

ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ (ਜਲਦੀ, ਤੁਰਤ) ਹੁੰਦਾ ਸੀ। When I lived in the city then my work was done at-once.

1. The adverb immediately precedes an intransitive verb.

2. Adverb of time prcedes the adverb of place, as in —

ਤੁਸੀਂ ਕਲ੍ਹ ਕਿਥੇ ਗਏ ਸੀ ?

You yesterday where had gone ?

3. Ordinarily the object precedes the transitive verb and the adverb precedes the object —

ਅਸੀਂ ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ।

We these days tea drink.

We drink tea these days.

ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇਥੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਰਖੋ।

You now here your luggage keep.

You keep your luggage here now.

VOCABULARY

ਕਿਥੇ, where?
ਇਥੇ, here
ਉਥੇ, there
ਜਿਥੇ, where (rel.)
ਕਦ, when?
ਜਦ, when (rel.)
ਤਦ, then
ਅੰਦਰੋਂ, from within
ਬਾਹਰੋਂ, from without
ਨੇੜੇ, near
ਛੇਤੀ / ਜਲਦੀ / ਤੁਰਤ } at once
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ, now-a-days
ਸਮਾਨ, luggage.

Pattern - 19 B

Besides single words which are even originally indeclinable, we have some other terms which are used as adverbs.

(a) In English, adverbs are formed by adding the suffix -ly to adjectives. In Panjabi, such formations are achieved by adding the postposition ਨਾਲ to nouns. Examples :

ਪਿਆਰ ਨਾਲ	lovingly.	ਅਰਾਮ ਨਾਲ	comfortably,
love with		comfort with	

ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ (with force), loudly.

(b) The present participle with -iā̃ ending —

ਮੈਂ	ਕੁਲੀ ਨੂੰ	ਸਮਾਨ	ਉਠਾਂਦਿਆਂ	ਵੇਖਿਆ ਸੀ
I	the porter	luggage	carrying	had seen
1	3	5	4	2
ਅਸਾਂ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ	ਗਾਉਂਦਿਆਂ	ਸੁਣਿਆ ਸੀ	
We	them	singing	had heard	
1	3	4	2	

(c) As in English, adjectives also serve as adverbs—

ਉਹ ਔਖਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, he speaks with difficulty.
ਅਸੀਂ ਚੰਗਾ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ, we write well.

VOCABULARY

ਪਿਆਰ, love, affection.
ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ, shamefully
ਅਰਾਮ ਨਾਲ, conveniently
ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, loudly.

Pattern - 20

Continuance

a. ਮੱਖੀਆਂ ਉਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। Flies are flying.
ਕਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। Crows may be going somewhere this side.
ਬਿੱਲੀ ਇਥੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ। The cat was passing [from] here.
ਤੋਤੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ... If parrots had been speaking in the cage then ...

b. ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਖੇਲਦੇ ਰਹੇ। We *kept playing* all the night.
ਘੋੜੀ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। The mare keeps on eating everything.

1. Under a, the main verb is in its root form (ਉਡ, ਜਾ, ਲੰਘ, ਬੋਲ); and under b; it is in present participle form which is declined with number and gender.

2. Under a, the auxiliary verb ਰਹਿਆ is in past participle form which takes tense and person with the help of another auxiliary verb ਹੋਣਾ. Under b, ਰਹਿਣਾ can be conjugated in all tenses and moods.

3. Compare the meaning :—

A. ਉਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, he is going; and

B. ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, he keeps on going;

ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, he used to go.

VOCABULARY

ਉਡਣਾ, to fly	ਘੋੜੀ f, mare
ਮੱਖੀ f., fly	ਖੋਤਾ, donkey
ਲੰਘਣਾ, to pass	ਖੋਤੀ f., she-ass
ਤੋਤਾ, parrot	ਸਭ, all
ਕਬੂਤਰ, pigeon	ਮੱਛਰ, mosquito
ਪਿੰਜਰਾ, cage	ਹਿਲਣਾ, to move (intr.)

Pattern - 21

Habit

ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

He used to come to our house now and then.

ਤੁਸੀਂ ਕਾਰਖਾਨੇ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਜਾਇਆ ਕਰੋ।

You make it a habit to go to the factory daily.

ਮੁੰਡੇ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਇਧਰ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

The boys used to come this side again and again.

ਤਦ ਅਸੀਂ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ।

Then we used to have swimmings in the river.

1. The main verb is in past participle form. ਜਾਣਾ has ਜਾਇਆ, not ਗਿਆ। And this is not changed with gender or number.

2. The habitual sense is conveyed by the forms of ਕਰਨਾ, to do, which is conjugated according to tense, mood, number, gender and person. It is called frequentative form.

3. It may be reminded that habit is also expressed (past imperfect) as ਤਦ ਅਸੀਂ ਖੂਹ ਤੇ ਨਹਾਂਦੇ ਸੀ, then we used to bathe at the well.

4. Continuity of habit is expressed in pattern 20 —ਮੈਂ ਦਿਨੇ-ਰਾਤੀਂ

(ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮੀਂ) ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, I am in the habit of doing work day and night (morning and evening).

VOCABULARY

ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼, daily	ਕਾਰਖਾਨਾ, factory, mill
ਦਿਨੇ, by day	ਖੂਹ, well
ਰਾਤੀਂ, by night	ਤਲਾ, tank
ਸਵੇਰੇ, in the morning	ਨਹਿਰ f., canal
ਸ਼ਾਮੀਂ, in the evening	ਦਰਿਆ, river
ਘੜੀ ਮੁੜੀ, again & again	ਲਾਉਣਾ, to apply.

Pattern - 22 A

Necessity

a. ਤੈਨੂੰ ਧੋਬੀ/ਦਰਜ਼ੀ ਪਾਸੋਂ ਕਪੜੇ ਲਿਆਣੇ ਪੈਣਗੇ।
You will have to bring clothes from the washerman/tailor.
ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
The gardener has to make a garland of flowers.

b. ਮਾਂ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੰਘੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।
The mother will have to comb the child('s hair).
ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਦੇਰ ਤਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।
The mechanic has to work till late.
ਅਸਾਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। We have to go far off.

1. The sense of 'have to' is expressed in Panjabi by 'ਪੈਣਾ' and 'ਹੋਣਾ', the former being more forceful.

2. The main verb is in infinitive form which is declined in number and gender, if there is an object having no postposition—ਕਪੜੇ ਲਿਆਣੇ, ਕੰਘੀ ਕਰਨੀ, ਕੰਮ ਕਰਨਾ, etc. In the last sentence, the verb is impersonal.

3. When ਪੈਣਾ is used, the subject takes ਨੂੰ, and thus, the sentence is passive in construction.

4. When ਹੋਣਾ is used, the subject takes oblique form with or without ਨੇ—ਅਸਾਂ [ਨੇ] ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ।

VOCABULARY

ਧੋਬੀ, washerman	ਪਾਸੋਂ, from
ਦਰਜ਼ੀ, tailor	ਦੇਰ f., delay, late
ਮਾਲੀ, gardener	ਤਕ, upto
ਮਿਸਤਰੀ, mechanic	ਦੂਰ, far off
ਦਵਾਈ f., medicine	ਲਿਆਉਣਾ, to bring
ਕੰਘੀ f., comb.	

Pattern - 22 B

Compound Verbs with Roots

A. ਉਹ ਆ/ਬੈਠ/ਥੱਕ ਗਿਆ। He came/sat/is tired down.
ਮੈਂ ਉੱਠ ਬੈਠਾਂ ? May I get up?
ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਲਵੋ। You finish up this job.
ਅਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਹਸ ਪਏ। We broke into laughter a little.

B. ਤਿੰਨ ਆਦਮੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਮੋਏ।
Three men died drowning in the river.
ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਚਲਿਆ ਸੀ।
He was going after doing his work.
ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦੋਸਤ ਆ ਮਿਲਿਆ।
A friend came and met me.
ਅਸੀਂ ਇੰਨਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।
We cannot do such a difficult task.

1. The structure of the verb is the same in both categories, i.e. the main verb is in the root form and the subsidiary verb is conjugated according to tense, mood, number, gender and person.

2. You are already familiar with this structure under pattern 20 and 21.

3. The verbs in patterns 20, 21 and 22 are all compounds, but here it is desired to reopen the question on account of its peculiar importance and place in Panjabi language. They occur very frequently.

4. There is special purpose in making two categories. Under A, two verbs are put to convey a single idea, while under B, the two verbs retain their individual meaning. In fact, in the second category, it is said that one action (subsidiary) takes place after the other (main

one). Also see pattern 23. Category A is difficult for foreigners.

5. The following verbs follow the main verb in its root form— ਆਉਣਾ, to come; ਜਾਣਾ, to go; ਉਠਣਾ, to rise; ਬੈਠਣਾ, to sit; ਲੈਣਾ, to take; ਦੇਣਾ, to give; ਪੈਣਾ, to fall; ਸੁਟਣਾ, to throw; ਰਹਿਣਾ, to continue; ਸਕਣਾ, can; ਮਰਨਾ, to die; ਮਾਰਨਾ, to beat; ਰਖਣਾ, to keep; ਛਡਣਾ, to leave.

6. Under category A, the idea of 'completeness' is there in ਜਾਣਾ, ਬੈਠਣਾ (in desperation), ਲੈਣਾ (for onself), ਦੇਣਾ (for another person), ਸੁਟਣਾ (with vigour), ਮਾਰਨਾ (thoughtlessly), ਛਡਣਾ, and ਰਖਣਾ। ਪੈਣਾ shows 'suddenness'. ਜਾਣਾ also denotes passive voice (Pattern 27). Thus, these subsidiary verbs denote an 'aspect' of the main verb.

7. Practically, every verb can be used as main verb in this pattern.

Pattern 22 C

Compounds with Present Participles

ਮੋਹਣ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਨਠਦਾ [ਚਲਾ] ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Mohan goes on running very fast.

ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦੇ [ਚਲੇ] ਆਏ [ਆ ਰਹੇ] ਹਾਂ।

We have been living here for several years.

1. As in pattern 20 (Category b), the idea of continuity is there even when the subsidiary verb is ਜਾਣਾ, ਆਉਣਾ or ਰਹਿਣਾ।

2. The main verb is in present participle form which changes with gender and number.

3. The subsidiary verb is conjugated in tense, mood, gender, number and person.

4. The number of such compound verbs is very limited.

Pattern - 22 D

Compounds with Infinitives

a. ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲਗਾ ਹੈ।

He is about to eat bread (to take meals).

ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ(ਨ) ਹੁੰਦਾ।

This work cannot be done by me.

ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਣ ਦੇਵਾਂਗਾ।

I shall not let (allow) him (to) drink wine.

b. ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
I want to go just now.
ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ (ਪਏਗਾ)।
You will have to do this work.
ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
We have to do such jobs.

1. There are certain subsidiary verbs (ਲਗਣਾ denoting 'to begin to ...', ਹੋਣਾ denoting 'possibility' and ਦੇਣਾ denoting 'permission') with which the main verb is in indeclinable infinitve form *i.e.* without terminal -á.

2. Other verbs (ਚਾਹੁਣਾ, to want ; ਪੈਣਾ as in pattern 22 A, ਹੋਣਾ also in pattern 22 A) with which the infinitive is declined according to gender and number.

3. Note the diference between ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ(ਨ) ਹੁੰਦਾ, I cannot do this work; and ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ, I have not to do this work.

VOCABULARY

ਸ਼ਰਾਬ f., wine	ਹੁਣੇ, just now
ਸ਼ਰਬਤ, syrup	ਇਹੋ ਜਿਹਾ, like this
ਸ਼ੋਰੂਆ, soup	ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ, like which,
ਰਸ, juice.	

MORE COMPOUND VERBS

There is another important category of compound verbs which are formed with nouns or adjectives. The idea of action is one, although there are two words. The following are the common verbs added to substantives—

1. ਕਰਨਾ, as ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ, to pardon, to forgive; ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨਾ, to hunt; ਬੰਦ ਕਰਨਾ, to close; ਯਾਦ ਕਰਨਾ, to remember; ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ, to add; ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਨਾ, to regret; ਗੰਦਾ ਕਰਨਾ, to spoil; ਢੇਰ ਕਰਨਾ, to pile; ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨਾ, to salute; ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ, to accept. The number of such compounds is quite large.

2. ਹੋਣਾ, as ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ, to ride, to mount; ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ, to be angry.

3. ਆਉਣਾ, as ਕ੍ਰੋਧ ਆਉਣਾ, to be angry; ਸ਼ਰਮ ਆਉਣਾ, to be ashamed; ਯਾਦ ਆਉਣਾ, to remember; ਬੁਖ਼ਾਰ ਆਉਣਾ, to feel fever; ਹੋਸ਼ ਆਉਣਾ, to come to senses; ਕੰਮ ਆਉਣਾ, to be useful.

4. ਮਾਰਨਾ, as in ਝੂਠ ਮਾਰਨਾ, to tell lie; ਵਾਜ ਮਾਰਨਾ, to shout.

5. ਲਗਣਾ, as in ਭੁੱਖ ਲਗਣਾ, to feel hungry; ਪਿਆਸ ਲਗਣਾ, to feel thirsty; ਬੁਰਾ ਲਗਣਾ, to take ill; ਪਤਾ ਲਗਣਾ, to come to knowledge.

6. ਦੇਣਾ, as in ਉਧਾਰ ਦੇਣਾ, to lend; ਧੱਕਾ ਦੇਣਾ, to push; ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ, to advise (exactly like 'to give an advice').

Of the above, ਆਉਣਾ and ਲਗਣਾ take passive construction — ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਈ lit. to me shame came; ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲਗ ਗਈ, to me hunger did attack, I felt hungry.

Pattern - 23

Absolutive

ਮੈਂ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ, I shall come after drinking (taking) tea.
ਉਹ ਦੌੜ ਕੇ ਆਇਆ, he came running.
ਉਹ ਉਥੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ, he came via that place, lit. he came after having been to that place.
ਉਹ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, he came and sat down.

1. When one action immediately follows the other, the one occurring first takes the absolutive form—root+ਕੇ (after doing, having done); as in ਲੈ ਕੇ, after taking, having taken; ਪੀ ਕੇ, after drinking; ਦੌੜ ਕੇ, after running, having run.

2. The absolutive form is adverbial in nature and, therefore, not affected by gender, number, or person.

3. The order in the sentence is the logical order in the action.

[USE THE FOLLOWING IN SENTENCES WITH ABSOLUTIVE ADVERBIAL]

VOCABULARY

ਛੁੱਟੀ f., leave, holiday	ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ, to assemble
ਮੈਦਾਨ, field	ਸੁਟਣਾ, to throw
ਗੇਂਦ f., ball	ਹਟਣਾ, to get back
ਪਤੰਗ f., kite	ਤਿਲਕਣਾ, to slip
ਮੁਸ਼ਕਲ f., difficulty	ਰੱਸੀ f., rope
ਜਾਨ f., life	ਫੜਨਾ, to hold, to catch
ਲੁਹਾਰ, blacksmith	ਸਿਆਣਾ, wise, intelligent
ਰਸਤਾ, way	ਜ਼ਿੱਦੀ, obstinate.

Pattern - 24

Transitive and Causative

a. (1) ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, I read.
ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, I teach.

(2) ਲੋਹਾ ਪਿਘਲਦਾ ਹੈ, iron melts.
ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪਿਘਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, he melts lead.

(3) ਤੂੰ ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ? What do you see?
ਤੂੰ ਕੀ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈਂ? What do you show?

b. (1) ਉਹ ਦੌੜਦਾ ਹੈ, he runs.
ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਦੁੜਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, I make him run.

(2) ਉਹ ਲੇਟਦਾ ਹੈ, he lies down.
ਉਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲਿਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, he makes the child lie down.

(3) ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਧੋਂਦਾ ਹਾਂ, I wash my clothes.
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਧੁਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, I get my clothes washed.

1. Causal verbs are an important feature of Panjabi. Causals invariably are transitive, as in a, above. In English, there are separate words for intransitive as 'see' and transitive sense as 'show'. Sometimes the same word, as 'melt' or 'burn' serves as transitive as well as intransitive. Sometimes, we have to translate into 'make somebody do' or 'get a thing done', as in b above. In Panjabi, there is uniformity of construction.

2. The causals are usually made by appending -ਆ or -ਆਉ to the root. But, as in such cases, the stress is on the second syllable, the first (*i.e.* prestressed) syllable becomes weak and short. Compare—

ਸੁਟਣਾ, to throw	ਸੁਟਾਉਣਾ, to get it thrown
ਵੇਖਣਾ, to see	ਵਿਖਾਉਣਾ, to show
ਫੜਨਾ, to hold	ਫੜਾਉਣਾ, to make somebody hold.

3. A v-glide is inserted when a root ends in a long vowel. The shortening of that vowel is, of course, essential. Examples—

ਧੋਣਾ, to wash	ਧੁਵਾਣਾ, to get washed
ਖਾਣਾ, to eat	ਖਵਾਣਾ, to get eaten

See Lists under 5.12.

4. Some verbs have the -ਆ inserted between the letters of the

roots, as in—

ਬਲਣਾ, to burn (intr.)	ਬਾਲਣਾ, to burn (tr.)
ਵੜਨਾ, to enter	ਵਾੜਨਾ, to thrust.

See Lists under 5.12.

5. If the active verb is transitive, the causal form has two objects, expressed or unexpressed, as in.

ਬੱਚਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, the child drinks (sucks) milk.

ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਂਦੀ ਹੈ, the mother makes the child drink milk.

In b (3) above, the clothes do not do the action. The verb is not active.

Pattern - 25

Causative

ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ,	I write a letter.
ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਾਂਦਾ ਹਾਂ,	I dictate a letter.
ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਂਦਾ ਹਾਂ,	I get a letter dictated. (by someone to someone else).

1. Some verbs have an additional causal form, usually called the 'Second Causal' which is made by appending -ਵਾ or -ਵਾਉ to the root. Lists under 5.12.

2. Such verbs are those which indicate real activity in the second causal sense, as ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਵਾਣਾ, to get a person ask another person to read the letter.

3. Verbs ending in long consonants have only one causal form. See the last pattern, para 3, as the ਵ - form is already there due to phonetic reasons.

Vocabulary

ਵੇਖਣਾ, to see; ਵਿਖਾਣਾ, to show, to make somebody see; ਵਿਖਵਾਣਾ, to tell someone to get another person see.

ਜਾਗਣਾ, to wake up; ਜਗਾਣਾ, to awaken, to make a person wake up;

ਸੁਣਨਾ, to listen; ਸੁਣਾਣਾ, to make listen; ਸੁਣਵਾਣਾ, to get a person make someone else listen.

ਬੋਲਣਾ, to speak; ਬੁਲਾਣਾ, to call, to make a person speak; ਬੁਲਵਾਣਾ, to make someone to call someone else or get someone else to speak.

ਲੜਨਾ, to quarrel; ਲੜਾਣਾ, to make ... fight; ਲੜਵਾਣਾ, to make somebody else excite others to fight.

ਬਚਣਾ, to save oneself; ਬਚਾਣਾ, to save another; ਬਚਵਾਣਾ, to get somebody save another.

Similarly, ਕਢਣਾ, to take out; ਖੁਲ੍ਹਣਾ, to open (intr.); ਖੇਡਣਾ, to play; ਕਟਣਾ, to cut; ਬਨ੍ਹਣਾ, to tie; ਹਿਲਣਾ, to move (intr.); ਹਟਣਾ, to get aside, get their forms in -ਆ and -ਵਾ.

REVISION

4. 12 Text H

ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵੱਲ ਗਏ ਤੇ ਗੇਂਦ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲਗ ਪਏ। ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਖੂਹ ਸੀ। ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਗੇਂਦ ਸੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ — "ਭਾਈ ! ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਓ; ਅਜੇਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਏ।" ਉਹ ਸੁਣਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਸੁਣਿਆ। ਭਗਤੂ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ ਖੂਹ ਵਿਚ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਣਚੇਤ ਉਹਦਾ ਪੈਰ ਤਿਲਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ।

[It] was a leave (holi)day. Boys assembled and went towards the (play) ground, and started playing (with) ball. Near that place was a well. A boy threw the ball, then it went into the well. Among them (there) was a wise (intelligent) boy. He said to all (of them), "well (brothers) ! get behind, lest anyone may fall into the well." He kept telling (them), but no one listened. A small boy, Bhagtu by name, was looking into the well. Suddenly his foot slipped and he went into the well.

4. 13 Text I

ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਪਤੰਗ ਚੜ੍ਹਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਤੰਗ ਉੱਚੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਉਹ ਦੇਰ ਨਾਲ ਘਰ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ—ਤੂੰ ਦੇਰ ਕਿਉਂ ਲਾਈ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗਾ—ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਦੇਰ ਲਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਹਨੇ ਉੱਠਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਖਵਾਇਆ, ਇਹਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ। ਪਰ ਉਹ ਬੜਾ ਜ਼ਿੱਦੀ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਜਾਨ ਛਡਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।

A boy was raising (flying) a kite. The kite rose up high. He went home late. The mother asked,—why did you delay? He started saying, 'My own friend caused delay. I was coming immediately. He did not let me get up. I made his mothér tell him—let him go. But he was very obstinate. He kept talking. With difficulty I have come, escaping with life.

4. 14 Text J

ਇਕ ਲੁਹਾਰ ਖੋਤੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਚਲਾਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਹਾੜ ਆ ਗਿਆ। ਖੋਤਾ ਚੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਥੱਕ-ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਲੁਹਾਰ ਨੂੰ ਉਤਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਤਰ ਕੇ, ਖੋਤੇ ਦੀ ਰੱਸੀ ਫੜ ਕੇ, ਉਹ ਟੁਰ ਪਿਆ। ਟੁਰਦਿਆਂ ਟੁਰਦਿਆਂ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ। ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੇ? ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਥੇ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

A blacksmith, mounted on a donkey, was going. He was driving the donkey slowly and slowly. On the way came up a hill. The donkey could not climb it. It was tired out. The blacksmith had to get down. Getting down, holding the donkey's rope, he started off. While going, night fell. What should he do now? Even before he used to come here.

ਲੁਹਾਰ, blacksmith ਪਹਿਲੋਂ adverb form ਪਹਿਲਾ, first.

It may be noted that if you add a suitable preposition after an English verb, it takes an emphatic sense and helps to convey the sense of the compound verb in Panjabi.

4.15 Text K

1. ਤੁਸੀਂ ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ?
2. ਉਹ ਬੜੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ, heart.
3. ਮੈਂ ਇਕ ਤੋਤਾ ਉਡਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।
4. ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤਲਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।
5. ਬਿਮਾਰ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਾਸੋਂ ਦਵਾਈ ਲਿਆਣੀ ਪਏਗੀ।
6. ਅਸਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।
7. ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਥੋੜੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈ।

   Lit. To you hunger will have applied, ...
8. ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ, ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋ।
9. ਮੈਂ ਨੌਕਰ ਪਾਸੋਂ ਕਮਰਾ ਸਾਫ਼ ਕਰਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਪੜੇ ਧੁਵਾਂਦਾ ਹਾਂ।

1. Where do you go these days?
2. He does his study very whole-heartedly.
3. I had seen a parrot flying.

4. The canal water had been going into the tank.
5. The sick gardener will have to bring medicine from the doctor.
6. We had not seen such a factory.
7. You may be feeling hungry, eat a little bread.
8. Excuse (me), why are you angry on with me?
9. I get the room cleaned and clothes washed by the servant.

Pattern - 26

a. ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? What does the servant want?
ਉਹਨੂੰ ਕੰਬਲ/ਤੌਲੀਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। He wants a blanket/towel.
ਉਹਨੂੰ ਦਰੀ/ਰਜਾਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। He wants a carpet/quilt.

b. ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। I should write a letter.
ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। I should have gone.

1. Note that in such sentences, the subject is also put in the objective case, as the main verb is in passive form, See pattern 27.

2. When a noun as object is intended, you can also use ਲੋੜੀਂਦਾ for ਚਾਹੀਦਾ।

3. With nouns as objectives, ਚਾਹੀਦਾ means 'is wanted', and with declinable infinitives, it means 'should'.

4. ਚਾਹੀਦਾ is a participle, and it changes with number and gender.

VOCABULARY

ਕੰਬਲ, blanket	ਦਰੀ f., carpet
ਤੌਲੀਆ, towel	ਰਜਾਈ f., quilt
ਸਿਰਹਾਣਾ, pillow	ਤੁਲਾਈ f., cushion
ਬਿਸਤਰਾ, bedding	ਚਾਦਰ f., sheet
ਚਾਹੀਦਾ, wanted	ਲੋੜੀਂਦਾ, needed.

Pattern - 27

Passive Voice

a. ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਦਾ ਹੈ। How is this work done?
ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈਦੀ ਹੈ। Here Panjabi is taught.
ਮੈਨੂੰ ਸੋਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। I should need gold.

b. ਦੋ ਰੁਪਈਏ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।
Two rupees were given in advance.

ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। Here Panjabi is taught.
ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਸੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਜਕੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
The prisoner was tightened with chains.
ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
This work is done in this manner.

c. ਏਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
Here the study of Panjabi is done.
ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਹੁੰਦਾ। I cannot do this job.

1. The passive construction is fotmed in three ways in Panjabi :—

a. Add -í+dá to the root. This ਦਾ is, of course, inflected in number and gender. There is auxiliary verb to show tense, mood, etc.

b. Add conjugated forms of ਜਾਣਾ to the past participle of the main verb. ਜਾਣਾ, (originally) to go, serves here as 'to be'. The participle is, of course, changed into gender and number.

c. ਹੋਣਾ, to be, is used after abstract nouns or infinitives. ਹੋਣਾ, of course, is conjugated according to tense, mood, etc.

2. The passive construction is to be avoided in Panjabi so far as possible. It is employed, usually, when the agent of the verb is not mentioned or is not known, or when obligation is intended.

3. Note also that there are certain intransitive verbs which are passive in meaning. Examples —ਤੁਲਣਾ, to be weighed, ਵਿਕਣਾ, to be sold, ਬਝਣਾ, to be tied. Also see more verbs under 5.13.

Vocabulary

ਸੋਨਾ, gold	ਚਾਂਦੀ f., silver
ਰੁਪਈਆ, rupee	ਪੇਸ਼ਗੀ adv., in advance
ਪੈਸਾ, pice	ਸੰਗਲ f., chain
ਕੈਦੀ, prisoner	ਜਕੜਨਾ, to tighten
ਕੈਦਖ਼ਾਨਾ, prison	ਪੜ੍ਹਾਈ f., study
ਕੈਦ f., imprisonment	ਲਿਖਾਈ f., writing.

Pattern - 28

ਵਾਲਾ

a. ਜ਼ਰਾ ਫਲ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਣਾ। Just call the fruit-seller.
ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕਿਧਰੇ ਬਾਹਰ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ।
His (house) wife has gone somewhere outside.

ਚੋਰੀ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

The case concerning theft will come up for hearing to-day.

ਕਾਲੀ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?

What is the name of the one having black cap.

b. ਇਹ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। It is not a thing for eating.

ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੇ।

The boys with studies do not sleep for more than seven hours.

c. ਗੱਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। The train is about to go.

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਰੌਹਣੇ ਆਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

From Delhi some guests are about (due) to come.

1. ਵਾਲਾ is used with nouns, showing 'one concerned with', 'one possessing or having'.

2. With gerundial infinitive, it is agentive or objective; and also means 'about to' when used predicatively as in sentences of C category.

3. In nature, it makes adjectives. As such and on account of its -á termination, it changes with gender, number and case— mas. sing. ਵਾਲਾ, ਵਾਲੇ ਨੂੰ; Masc. pl ਵਾਲੇ, ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ; fem. sing. ਵਾਲੀ; fem. pl. ਵਾਲੀਆਂ.

4. ਵਾਲਾ can be used with some adverbs—ਕਲ੍ਹ ਵਾਲਾ, yesterday's; ਅਜ ਵਾਲਾ, today's; ਨਾਲ ਵਾਲਾ, adjoining; ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵਾਲਾ, the front one; ਅੰਦਰ ਵਾਲਾ, interior; ਬਾਹਰ ਵਾਲਾ, exterior etc.

5. ਵਾਲਾ should not be used with adjectives.

VOCABULARY

ਜ਼ਰਾ, just, a little	ਮੁਕੱਦਮਾ, law-suit
ਘਰ ਵਾਲੀ f., housewife	ਘੰਟਾ, hour
ਚੋਰੀ f., theft	ਮਿੰਟ, minute
ਚੋਰ, thief	ਪਰੌਹਣਾ, guest.

Pattern - 29

Vocative

ਵੇ ਵੀਰਾ/ਮੁੰਡਿਆ ! ਇਧਰ ਆ। O brother/boy ! come here.

ਨੀ ਮਾਏ/ਕੁੜੀਏ ! ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ। O mother/girl ! listen my word.

ਏ ਜੀ ਬਾਬੂ ਲੋਕੋ !ਮੇਰੀ ਮੱਦਦ ਕਰੋ। O gentlemen ! give me help.
ਵੇ/ਓਏ ਮੁੰਡਿਓ/ਵੀਰੋ !ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸ ਦਿਓ।
O boys/brothers ! tell me the way to the city.
ਨੀ ਕੁੜੀਓ !ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਓ !O girls ! just give (pay) attention.
ਹੇ ਗੁਰੂਦੇਵ/ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਸੁਣੋ।
O Master/God, listen my request.
ਓਏ ਚਾਚਾ !ਚਾਚਾ ਜੀ !O uncle.

1. The following is the mode of formation of nouns in vocative case :

Masc. ending in -a or consonant	sing. add	-á, as in ਵੀਰਾ; pl. add -o, ਵੀਰੋ
" " " -á	sing.	-á>-iá, as in ਮੁੰਡਿਆ; pl. -á> -io, ਮੁੰਡਿਓ
" " " other vowels	sing.	No change, as in ਬਾਬੂ, ਰਿਖੀ; Pl. add -o, ਬਾਬੂਓ
Fem ending in -o	sing.	no change, as ਰਾਧੋ pl. add -o
" " " other vowels or any consonant		sing. add -e, as ਕੁੜੀਏ, ਮਾਏ; pl. add -o, as ਕੁੜੀਓ.

2. There are some important exceptions in masculine forms. In singular, terms for relations, for instance, remain unchanged, as ਚਾਚਾ, ਮਾਮਾ, ਗੁਰੂਦੇਵ.

3. Proper nouns are optionally declined in vocative. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ and ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘਾ are both popular.

4. The interjections ਵੇ, ਨੀ, ਏ ਜੀ, ਓਏ, ਹੇ, etc. are optionally used.

Pattern - 30

ਆਪ/ਆਪੇ and ਆਪਣਾ

a. ਮੈਂ ਆਪ/ਆਪੇ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। I shall do myself/by myself.
ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। You go yourself.
ਉਹ ਆਪੇ ਨੱਸ ਗਿਆ। He ran away himself.

b. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਿਆਂ ਘਰਾਂ ਵਲ ਜਾਓ। You go to your homes.
ਉਹ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਬੇਲੀ ਹੈ। He is my own companion.
ਅਸਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਭਨਾ ਲਈਆਂ। We had our arms broken.

STRUCTURES

1. ਆਪ/ਆਪੇ means 'self'. It is indeclinable and signifies myself, yourself, himself, ourselves, themselves, herself, itself etc., according to the context. You can use ਖ਼ੁਦ instead.

2. ਆਪਣਾ is pronominal adjective (in possessive case) from ਆਪ, and means 'own' also 'my', 'your', 'his', 'her', 'their' etc. according to context. It changes with gender, number and case, but not with person. We do not say ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਲ ਜਾਓ or ਅਸਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਭਨਾ ਲਈਆਂ, etc.

[MAKE SENTENCES WITH ਆਪ OR ਆਪਣਾ AND USE THE FOLLOWING WORDS]

VOCABULARY

ਬੇਲੀ, companion	ਢਿੱਡ, belly
ਦੁਸ਼ਮਣ, enemy	ਲੱਤ f., leg
ਗੁਆਂਢੀ, neighbour	ਹਿੱਕ/ਛਾਤੀ f., chest
ਬਾਂਹ f., arm	ਗਲਾ, throat
ਜੀਭ f., tongue	ਮੋਢਾ, shoulder
ਦੰਦ, tooth	ਅੱਡੀ f., heel
ਨੱਕ, nose	ਗੋਡਾ, knee
ਕੰਨ, ear	ਲੱਕ, waist.

Pattern - 31

Repetitives & Echo-words

A peculiar feature of Panjabi is the reduplication of words (nouns, adjectives, pronouns, verbs and adverbs) to convey extra meanings. It may imply—

1. Distribution, as in

ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦਸ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੇਓ।

Give ten pice to each of the beggars.

ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ।

They went to their respective homes.

ਘਰ ਘਰ ਝਗੜੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

In every home there are disputes going on.

2. Variety, as in

ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਕੀ ਕੀ ਲਿਆਓਗੇ ?

What (different things) will you bring from the fair ?

ਦੇਸ ਦੇਸ ਦੇ ਰਾਜੇ ਆਏ।

Princes from various countries came.

3. quite, as in

ਹਰੇ ਹਰੇ ਪੱਤੇ ਕੱਠੇ ਕਰ ਲਓ। Collect just green leaves.

ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ/ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਚਲੋ। Go very slowly/quickly.

4. Intensity, as in

ਹਟ ਹਟ, get away, get away.

ਆਓ ਆਓ, please do come.

5. Reciprocity, as in

ਭਾਈ ਭਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ, love of a brother for his brother.

6. Adverbial sense is most common—

ਲੈਨ ਲੈਨ ਚਲੇ ਜਾਓ, go on along the line.

ਠੀਕ ਠੀਕ ਦੱਸ ਦਿਓ, speak out rightly.

ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ, along the bank of the river.

ਟੁਰਦਿਆਂ ਟੁਰਦਿਆਂ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ, the night fell while walking.

In verbals, it denotes repetition of action done successively—

ਕੱਟ ਕੱਟ ਕੇ ਧਰ ਦਿੱਤੇ, left them thoroughly chopped.

ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, they became clever by doing it repeatedly.

7. Repetition by substituting the initial sound with ਸ਼-, ਵ- is a common mode of making echo words in Panjabi. It denotes 'etc., etc.', as in ਰੋਟੀ ਸ਼ੋਟੀ, bread, etc.; ਦਾਲ ਸ਼ਾਲ, ਦਾਲ ਵਾਲ, pulses, etc. Also see 'Compounds'.

Pattern - 32

Particles

Particles in Panjabi are adverbial words of a subsidiary nature.

1. ਉਹ ਆ ਤਾਂ ਗਿਆ ਸੀ, he had, of course, come. } 'indeed'.
   ਤੁਸੀਂ ਬੀਮਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, you are, I fear, not ill. }

2. a. ਉਹ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਈ ਸੀ, it was, indeed, somebody else.

ਤੂੰ ਜਾ ਈ ਰਹਿਆ ਸੀ, you were going, isn't it?

ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ਈ, I shall, of *course*, go.

ਮੈਂ ਹੁਣ ਈ ਆਇਆ ਹਾਂ, I have *just* come.

b. Emphatic. ਇਹੋ (ਏਹ ਈ) ਕੰਮ ਅਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ,

This work will have to be done to-day.

ਇਹ ਕੰਮ ਈ ਅਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ,

This *work* will have to be done to-day.

ਇਹ ਕੰਮ ਅਜ ਈ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ,

This work will have to be done *to-day.*

ਇਹ ਕੰਮ ਅਜ ਕਰਨਾ ਈ ਹੋਵੇਗਾ,

This work will *have* to be done to-day.

ਓਥੇ ਪਾਣੀ ਈ ਪਾਣੀ ਸੀ, there was *all* water there.
ਮੈਂ ਈ ਰਹਿ ਗਿਆ, *only* I was left. } 'exclusively'.

3. a. ਮੈਂ ਵੀ ਨਹਾਵਾਂਗਾ, I *also* will take bath.
   b. ਮੈਂ ਇਥੇ ਆਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ, I did not *even* come her
   c. ਕੋਈ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, anybody can go.
   d. ਮੈਂ ਗਿਆ ਵੀ ਤੇ ਕੰਮ ਵੀ ਨਾ ਹੋਇਆ, *although* I went, the work was not done.
   e. ਜਾਣ ਵੀ ਦਿਓ, *do* let it go, (it is not worth while).
4. ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਮੀਂ ਆਓਗੇ ਨਾ ! you will come in the evening. Isn't it?
5. ਥੋੜਾਕੁ ਦੇ ਦੇ, give *just* a little.
6. ਦੋ ਈ ਸਹੀ, I agree to two. ਸਹੀ=all right.

Some words have attained a new form with ਈ, as ਇਹੋ, this very, ਇੱਕੋ, only one, ਓਹੀਓ, ਸੋਈਓ, that alone, ਉਸੇ, by him alone, ਆਪੇ, by self alone, ਹੁਣੇ, just now.

Pattern - 33

Conjunctions

There is nothing peculiar about Panjabi conjunctions. You need only to have a practical list—

1. ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੇ/ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਪਏ ਹਨ।

   Roots *and* leaves are lying.

   ਨਿਹਾਲਾ ਸੋਟੀ ਲਿਆਇਆ ਤੇ ਡਾਂਗ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ।

   Nihālā brought a stick *and* returned the bigger one.

2. ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਪਰ ਉਹ ਮਾਫ਼ੀ ਤਾਂ ਮੰਗਦਾ।

   I would have excused him *but* he should have just asked for pardon.

3. ਮੋਤੀ ਨਾਲੇ ਲੜਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ।

   Moti quarrels *as well as* weeps along.

4. ਮੋਰ ਸੋਹਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ/ਜਾਂ ਮੋਰਨੀ ?
Is peacock beautiful *or* peahen ?

5. ਸਾਡਾ ਕਾਲਜ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ।
Our college is not far off, *rather* it is quite near.

6. ਭਾਵੇਂ ਜਾ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਜਾ। *Either* go *or* not. You may or may not go.

7. ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵੀ ਗਿਆ, ਫਿਰ (ਤਦ, ਤਾਂ) ਵੀ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ।
I went to his house, *even* then he did not agree.

8. ਇਧਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਰਾਂਗਾ।
Come this side and sit down, *or else* (otherwise) I will beat you.

9. ਜਾਂ ਉਹ ਆਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮੈਂ। *Either* he *or* I will come.

10. ਨਾ ਉਹ ਆਵੇਗਾ ਨਾ ਮੈਂ। *Neither* he will come *nor* I.

11. ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਿ (ਜੁ, ਭਈ, ਕਿ) ਇਮਤਿਹਾਨ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਵੇਗਾ।
You had said *that* the examination will (be held) next month.

12. ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਿ (ਕਿ) ਚੋਰ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
All know that a thief has no feet.

13. ਮੁੰਡਾ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੈ ਕਿ (ਜੁ, ਜਿ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ, ਕਿਉਂਜਿ) ਉਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
The boy is happy *that (because)* he has passed through the examination.

14. ਉਹ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ (ਕਰਕੇ, ਵਾਸਤੇ) ਉਹਨੂੰ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇਗਾ।
He had passed, *therefore* he will get a prize.

15. ਜੇ [ਕਰ] ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੰਗਵਾਈ ਕਿਉਂ ?
If [you] had not to eat bread *then* why did [you] send for it ?

Conjunctions are used to make compound and complex sentences as in English.

Words without co-ordinating 'and' are very commonly used in Panjabi.

ਨਿੱਕੇ ਵੱਡੇ, the small (and) the big ones.
ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ, boys (and) girls.
ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ, inside (and) outside.

Pattern - 34

Interjections

Here is a list of interjections. They form sentences by themselves.

ਓਏ, ਵੇ (masc.), ਨੀ (fem), ਜੀ (respectful)—O, for addressing.

ਆਹਾ, ਵਾਹ ਭਈ ਵਾਹ (praise be yours) joy.

ਵਾਹ, ਸ਼ਾਬਾਸ਼, ਧੰਨ ਧੰਨ, ਅਸ਼ਕੇ—applause.

ਸਦਕੇ, ਵਾਰੀ—used generally by ladies.

ਅੱਛਾ—approval.

ਊਈ—pain.

ਹਾਏ, ਉਹ, ਆਹ—regret.

ਹੈਂ, ਉਹੋ, ਓਹ, ਕੀ, ਸੱਚ—surprise.

ਦੂਰ, ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ, ਡੁੱਬ ਮਰ—down yourself.

ਆਓ ਜੀ, ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ, ਆਈਏ ਆਈਏ—welcome.

ਖਬਰਦਾਰ—beware. ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ—bravo.

ਸਾਈਂ ਭਲਾ ਕਰੇ, may God do you good; ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੁ, may you live; ਜੁਆਨੀ ਮਾਣੇਂ, may you enjoy your youth; ਜੀਵੇਂ ਸਾਈਂਆਂ, may you live by God's grace; ਤੱਤੀ ਵਾ ਨਾ ਲਗੇ, may you escape hardships; ਵੱਡੀ ਉਮਰ! may you live long; ਬੁੱਢ (ਸਦਾ) ਸੁਹਾਗਣ, ਸੁਹਾਗ ਜੀਵੀ, ਸੱਤ ਪੁਤਰੀਂ ਹੋਵੇਂ (for married ladies).— blessings.

ਹੇ ਰੱਬਾ, O God; ਹੇ ਦਾਤਿਆ, O God.

ਮੋਇਆ (dead), ਸਿਰ ਸੜਿਆ (with head burnt), ਮਰਨੇ ਜੋਗਾ (about to die), ਚਹਾਣੀ ਜੋਗਾ (fit for cremation), etc.—curses.

ਵੇਖਣਾ, lo ! ਸੁਣੋ ਜੀ, listen ! ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ, very well.

Pattern - 35

Degrees of Comparison

(a) ਇਹ ਕੁੱਤਾ ਉਸ ਨਾਲੋਂ (ਤੋਂ/ਥੋਂ/ਕੋਲੋਂ) ਚੰਗਾ/ਕਾਲਾ/ਵੱਡਾ ਹੈ।
This dog is better/blacker/bigger *than* that.

(b) ਇਹ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗਾ/ਕਾਲਾ/ਵੱਡਾ ਹੈ।
It is *still* better/blacker/bigger.

(c) ਨੱਥਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ (ਵਿੱਚੋਂ, ਤੋਂ, ਥੋਂ, ਕੋਲੋਂ) ਭੈੜਾ ਹੈ।
Natha is worst of all.

(d) ਸ਼ੀਲਾ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ।
Shila is best of all girls.

1. The adjective itself (ਚੰਗਾ, ਕਾਲਾ, ਵੱਡਾ, ਭੈੜਾ) does not undergo any change for degrees of comparison. The comparative is expressed by ਨਾਲੋਂ, ਤੋਂ, ਥੋਂ, ਕੋਲੋਂ, which means 'than'. Also see pattern 12 C.

2. The superlative is expressed by ਸਾਰਿਆਂ, mas., ਸਾਰੀਆਂ fem. all ਨਾਲੋਂ (ਤੋਂ, ਥੋਂ, ਕੋਲੋਂ), as compared with, or ਵਿਚੋਂ, out of.

3. In b, the formation is just like 'more beautiful', where the adjective in positive degree is made comparative by the addition of 'more'—ਹੋਰ in Panjabi.

4. Like the comparative-er in English larger, better, etc., we have some cases of -erá in ਚੰਗੇਰਾ, better, from ਚੰਗਾ; ਲੰਬੇਰਾ, longer, taller, from ਲੰਬਾ; ਭਲੇਰਾ, noble, gentler, from ਭਲਾ; ਛੁਟੇਰਾ, smaller, from ਛੋਟਾ; ਵਡੇਰਾ, bigger, from ਵੱਡਾ; ਉਚੇਰਾ, higher, from ਉੱਚਾ. Even before these, ਥੋਂ or ਕੋਲੋਂ is used for 'than'.

5. The superlative is also expressed by the repetition of the adjective with ਤੋਂ in between, as ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ, the poor of the poor, poorest, ਅਮੀਰ ਤੋਂ ਅਮੀਰ, the richest.

6. Mere repetition of adjectives and adverbs denotes comparison with self—

ਥੱਲੇ ਥੱਲੇ, lower still, adv. ਵੱਡਾ ਵੱਡਾ, still bigger
ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ, good in the lot.

REVISION

4.16 Text L

ਇੱਕ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਰੁਪਈਏ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਭਈ ਮੈਂ ਇਹ ਦੁਕਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਾਂ। ਉਹਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਵਧਾਂਦਾ। ਪਰ ਉਹਦੀ ਅਕਲ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਉਹਦਾ ਸਭ ਪੈਸਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਰੋਣ ਲਗਾ—ਹਾਏ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਲੋਕਾਂ ਪੁੱਛਿਆ—ਕਾਕਾ! ਤੂੰ ਇਹ ਕੀ ਕੀਤਾ ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

A vegetable-seller had collected with him some rupees (money), then he thought, "I may leave this shop and do some other job." He

should have developed his own business. But he had lost his wisdom. The friends made him understand that there was no other work better than this. He did not agree. Gradually, all his money was finished. Now he started lamenting—Ah, what should I do ? People asked—boy, what did you do? It is not to be done in this way. You should have continued doing your job.

4.17 Text M

ਇੱਕ ਬਾਂਦਰ ਘੜੀ ਘੜੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਵਾਲੇ ਤੰਗ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾ-ਉਡਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਭ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਤੋਂ ਤਗੜਾ ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਂਦਰ ਆ ਵੜਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਲੜਨ-ਭਿੜਨ ਲਗ ਪਏ। ਅਸਾਂ ਵੀ ਵੱਟੇ ਸੁੱਟੇ ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ-ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਂਦਰ ਨੱਸ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਆਪੇ ਬਣ ਗਿਆ।

A monkey used to come to our house again and again. The people in the house were fed up. What it did was that entering the kitchen it would eat up breads. All were afraid of it. One day another monkey bigger than this one came in. Both began to quarrel and bicker. We also threw stones and struck with big sticks, as a thief is beaten and thrashed. The monkey ran away. Again it never came. Our aim was accomplished by itself.

4.18 Text N

ਨੀ ਚਾਚੀ, ਸੁਣ। ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਬਾਪੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਪਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਪਰ, ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਮੰਨਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕਦੀ ਹੈਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਰੇਡੀਓ ਵਾਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਛਾ ! ਛੱਡ ਪਰੇ। ਮੈਂ ਆਪ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਲ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕਿਹੜੀ ਹੈ।

O auntie, listen.. This work cannot be done by me. For uncle it was desired that he and father should have done some other business. But, what should be done, no one agrees. Only you can make them understand. The best of all jobs I like concerns radio, although in it great hardwork is involved. All right, leave it aside. I shall talk myself. I need, in all, five thousand rupees. If it may come out of our own house, then what is better than this ?

Pattern - 36

a. ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਵਾਂਗਾ।
Rām had said (that), "I will come".
ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਆਵਾਂਗਾ।"
Rām had said, "I will come."

b. ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ [ਕਿ] ਕੀ ਕਰਾਂ, I do not know what to do.
I not know [that] what I may do.
ਉਹ ਦਸਦਾ ਸੀ [ਜੁ] ਕਿੱਥੇ ਚੋਰੀ ਹੋਈ।
He would tell where theft was committed.
ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ?
Do you know why he has not come ?
ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈਦੀ ਹੈ ?
Do you know how coffee is made ?

c. ਬੈਰੇ ਨੂੰ ਕਹੁ ਜੁ ਚਾਹ ਲਿਆਏ।
Tell the bearer to bring tea.
ਉਹਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਇੱਥੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੇ।
Tell him that he should not make it a habit to come here.

1. As a rule, there is no indirect narration in Panjabi. The *oratio recta i.e.* the actual words (or thoughts) of the speaker are given even after ਕਿ (ਜੁ), that, which is optional.

2. Not that ਕਿ, that, can be used in Panjabi even before ਕੌਣ, who, ਕਿਥੇ, where, ਕਦੋਂ, when, and other interrogative words, but not so in English.

3. Indirect narration can be optionally used (as in C above), when an order or message is given through another person.

4. Note that ਮਾਲੂਮ takes passive form *i.e.* objective case in the subject, ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਹੈ actually means, "Is it known to you".

VOCABULARY

ਚੋਰੀ f., theft	ਹੋਟਲ, hotel
ਮਲੂਮ, known	ਰੇਸਟਰਾਂ, restaurant
ਬੈਰਾ, bearer, boy	ਕਾਫ਼ੀ ਹਾਊਸ, coffee house
ਖ਼ਾਨਸਾਮਾ, cook	ਟੀ ਸਟਾਲ, tea-stall.

Pattern - 37

Relative and correlative links

1. ਜੋ ਮਨ ਵਿਚ ਆਵੇ, ਓਹੀਓ ਕਰ ਲਓ।
   What comes into your mind, do *that*. Do what comes into your mind.
2. ਜਿਹੜਾ ਬੋਲੇ ਉਹੀਉ ਬੂਹਾ ਖੋਲੇ।
   He *who* speaks may open the door.
3. ਜਿਵੇਂ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਤਿਵੇਂ (ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਕਰੋ।
   As you think best *so* do. Do as you think best.
4. ਜਦੋਂ ਆਓਗੇ ਤਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।
   When you will come *then* we shall have a talk with you.
5. ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾਣੇ ਉਹਦੇ ਕਮਲੇ ਵੀ ਸਿਆਣੇ।
   He *who* has grains, even his fools are wise people.
6. ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਉਸਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ।
   Whomsoever I told, he did not listen.
7. ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ।
   Whatever has happened is well.
8. ਜਿਥੇ ਮਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।
   The mother took the child *where* she wished.
9. ਜਿਥੇ ਕਿਦਾਈਂ ਲਾਲਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਪੁਛਦਾ ਹੈ।
   Wherever lālā meets, (he) asks about you.
10. ਜਿਧਰ ਗਈਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਉਧਰ ਗਏ ਮਲਾਹ।
    Where went the boats *thither* went boatmen, too.
11. ਜਿੰਨਾ ਜੋਰ ਹੈ ਨੇ [ਉੱਨਾ] ਲਾ ਲਓ।
    Use *as much* force *as* you have.

1. In such sentences, called complex, the relative (or subordinate) clause usually precedes the principal clause. English order is not uniformly so.

2. The relative is a pronoun as, ਜੋ, ਜਿਸਨੂੰ, ਜਿਹੜਾ or adjective as ਜਿਸ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, or adverb as ਜਿਥੇ, ਜਿਵੇਂ, ਜਿਧਰ. In the next (main) clause it may be balanced, optionally, by another word called the correlative which begins that clause, as in the first four sentences. In sentences Nos. 7, 8 and 9, there are no correlatives.

3. The relative and the correlative pronoun or adjective need not be in the same case.

ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਛਦਾ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਮਰ ਗਈ ਹੈ— (nominative and possessive). The man who enquired about you, his mother has died. Also see sentence No. 6.

Pattern - 38

Question and answer tags

a. ਉਹ ਇਥੇ ਈ ਹੈ। ਹੈ [ਕਿ] ਨਾ? He is here. Isn't it ?
ਤੇਰੇ ਕਪੜੇ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਹੈਨ। ਹੈਨ ਨਾ ?
Your clothes are, of course, new. Aren't they ?
ਤੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਹੈਂ ਨਾ ?
You cannot speak Panjabi. Can you ?
ਮੈਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਹੈਂ ਨਾ ?
I came late. Didn't I ?

b. ਚਿੜੀਆ-ਘਰ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ੇਰ ਹੈਨ। Reply ਹੈਨ ਤਾਂ ਸਹੀ।
There are two lions in the zoo. So there are !
ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਫੇਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈਂ। Reply ਨਹੀਂ ਤਾਂ।
I have heard that you have failed. No, I haven't.
ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ? Reply-ਹਾਂ, ਮਿਲ ਗਿਆ।
Did you find it? Yes, I did.

1. In these question tags, the first category only confirms a statement. Panjabi has a simple form, which means to ask, "Is it or not ?" 'ਹੈਂ ਨਾ' is a very common expression to elicit approval or confirmation from another person.

2. In English, 'to do' takes the place of a verb in answers of category b. There is nothing like it in Panjabi, which repeats the verb.

VOCABULARY

ਚਿੜੀਆ-ਘਰ, zoo
ਸ਼ੇਰ, ਸ਼ੀਂਹ, lion
ਬਘਿਆੜ, wolf
ਰਿੱਛ, ਭਾਲੂ } bear
ਹਿਰਨ, deer
ਹਾਥੀ, elephant
ਚੀਤਾ, leopard
ਊਂਟ, camel.

Pattern - 39

Compare

1. ਤੇਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਰੁਪਈਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
   How much money do you want ?

and ਤੇਨੂੰ ਕਿੰਨੇਂ ਰੁਪਈਏ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ?
   How many rupees do you want ?

2. ਤੂੰ ਇੰਨਾ ਔਖਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ?
   Why are thou *so much* uneasy ?
   ਤੁਸੀਂ ਇੰਨੇ ਔਖੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ?
   Why are you *so much* uneasy ?
   ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪਾਣੀ ਦਿਓ ਜਿੰਨਾ ਮੈਂ ਪੀ ਸਕਾਂ।
   Give me *as much* water as I can drink.

and ਮੈਨੂੰ ਇੰਨੇ ਨੰਬਰ ਮਿਲੇ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
   I got *so many* marks that I passed.

3. ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਲਾ ਦੇਓ।
   Use *as much* force as you have.
   ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਆ ਸਕਣ, ਲੈ ਆਓ।
   Bring *as many* people as can come.

1. There are certain words which have a different meaning in their plural form. In singular form they denote quantity or measure; while in plural, number—

ਕਿੰਨਾ, how much	ਕਿੰਨੇ, how many
ਜਿੰਨਾ, as much	ਜਿੰਨੇ, as many
ਇੰਨਾ, this much	ਇੰਨੇ, so many
ਉਂਨਾ, that much	ਉਂਨੇ, so many
ਥੋੜਾ, a little	ਥੋੜੇ, a few
ਬਹੁਤਾ, much	ਬਹੁਤੇ, many
ਸਾਰਾ, whole	ਸਾਰੇ, all.

2. In adverbial -e form, the sense of quantity or measure is retained before adjectives, as in No. 2 above, or in ਬਹੁਤੇ ਅੱਛੇ very good, ਥੋੜੇ ਚੰਗੇ, a little better.

3. The plural form is masculine with -e, and fem. with -íą̃ as of other adjectives ending in -á; Thus ਕਿੰਨਾ, ਕਿਨੇ, ਕਿੰਨੀ, ਕਿੰਨੀਆਂ; etc.

Pattern - 40

a. ਭਾਈ, ਜ਼ਰਾ ਸੁਣੀਂ।

Brother, just you listen. O brother, just (you) listen.

ਇਹ ਕੀ ਕੀਤਾ ਈ ?

This what you did? What have you done ?

ਵੇਖ ਨਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੂ।

Look do, what he/she did. See, what he/she did.

ਉਹ ਆਏ ਨੇ (ਜੇ)। They have come, (mind you/them).

The terminations with the verbs are pronominal suffixes—

First person	nil		
2nd person	sing. -í	pl.	-je
3rd. person	sing. -sú	pl.	-ne.

b. (1) ਡਰਿਆਂ ਕੀ ਬਣਦਾ ?

What can be obtained *by fearing ?*

ਭੈੜੇ ਭੈੜੇ ਗਾਣੇ ਸੁਣਿਆਂ ਮੁੰਡੇ ਵਿਗੜਦੇ ਹਨ।

By listening bad songs, boys are spoilt.

(2) ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣਿਆ।

I heart (it) *with* my own *ears.*

ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

I had done this work *with* my own *hands.*

(3) ਗੱਡੀ ਰਾਤੀਂ/ਦਿਨੇਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

The train leaves *at night/in day time.*

(4) ਉਹ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ।

He spoke nothing *from* (his) *mouth.*

(5) ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆ। He came *from outside.*

(6) ਉਹ ਸਕੂਲੇ/ਧੁੱਪੇ ਬੈਠਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

He should be sitting *in school/ in the sun.*

1. The terminations with substantives (participles in No. 1 and nouns in Nos. 2-5) are case-endings—relics of Sanskrit declension.

root + - ià̃, as in ਡਰਿਆਂ, ਸੁਣਿਆਂ.

noun + ĩ (with), noun + ĩ or e (at), noun + õ (from), noun + e (in), as in ਹੱਥੀਂ, ਰਾਤੀਂ, ਮੂੰਹੋਂ, ਧੁੱਪੇ.

2. They all act as adverbs.

3. The adverbial form in No. 1 is very common. More examples :—

ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਨਚਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ।

I saw the girl dancing.

ਹਸਦਿਆਂ ਹਸਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੋਣ ਲਗ ਗਈ।

By laughing much, pain started in my belly.

Aslo see pattern 31 (6), and 19 B.

Pattern - 41

a. **See pattern 5.**

ਸੁੱਤਾ [ਹੋਇਆ] ਆਦਮੀ ਮੋਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

A man in sleep is like a dead man.

ਰੋਂਦੇ ਮੁੰਡੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ।

Weeping boys are not liked.

ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ।

You have seen books written by me.

ਦੂਰੋਂ ਆਂਦੇ [ਆਦਮੀ] ਦਿੱਸ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਦਿੱਸਣਾ, to be seen.

Men coming from afar come up to sight.

b. ਮੁੰਡਾ ਰੋਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। The boy was going weeping.

ਕੁੜੀ ਖੇਡਦੀ ਖੇਡਦੀ ਢਹਿ ਪਈ। The girl fell down playing.

ਰੋਟੀ ਸੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। The bread was burnt.

ਸੜਨਾ=to burn (intr.)

1. Participles like adjectives [see pattern 8 (4), and pattern 13 (3)], may be used attributively (a) or predicatively (b) above.

2. The noun may be expressed, as in ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ, lit. slept man, or unexpressed as in ਮੋਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, like a dead (person).

3. Predicatively, when it indicates a state, the participle has an adverbial sense, especially when it is repeated, as ਖੇਡਦੀ ਖੇਡਦੀ. Also see 31 (6).

4. Under the last pattern, b(1) is another adverbial use of participles.

Pattern - 42

1. Aggregatives ਦੋਵੇਂ/ਤਿੰਨੋਂ (ਤਿੰਨੇ)/ਚਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਉਥੇ ਹੇ ਸਨ।

Both/the three/the four boys were there.

ਪੰਜੇ/ਸੱਤੇ/ਅੱਠੇ ਕੁੜੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

The five/the seven/the eight girls got assembled.

2. Total aggregatives ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਪੰਜ/ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਕੁੱਤੇ ਮਰ ਗਏ।
All the five/all the seven dogs died.

3. Fractionals ਅੱਧਾ/ਪੌਣਾ (ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ) ਪਾਣੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।
Half/three-fourth water was left.

4. Ordinals ਦੂਜੀ/ਪੰਜਵੀਂ ਜਨਾਨੀ ਬੈਠ ਗਈ।
The second/the fifth woman sat down.

5. Multiplicatives ਇਹਨੂੰ ਦੂਣਾ/ਚੌਣਾ (ਚਾਰ ਗੁਣਾ) ਕਰ ਦਿਓ।
Multiply it by two/four.
Make it twice/four times.
ਸਾਨੂੰ ਦੂਹਰਾ/ਚੌਹਰਾ ਪਰਸ਼ਾਦ ਮਿਲਿਆ।
We got double/four time present.

1. These forms of numeral adjectives have been detailed in the next section—5.4. Here it is intended to show their use. They, like other adjectives, are employed attributively as well as predicatively.

2. Aggregatives after ਤਿੰਨ, three, are formed with -e suffix.

3. Total aggregatives literally mean 'five of the five', etc., etc.

4. For fractionals also see next pattern. Fractionals after two are formed by prefixing ਸਾਢੇ to the cardinal numeral -as ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ, three and a half.

5. Ordinals upto 'fourth' are irregular—ਪਹਿਲਾ, first; ਦੂਜਾ, second; ਤੀਜਾ, third; and ਚੌਥਾ, fourth. After this -ਵਾਂ is suffixed to the cardinal number, as ਪੰਜਵਾਂ, fifth; ਸਤਵਾਂ, seventh, etc.

6. Multiplicatives are formed with the suffixed -ਊਣਾ and ਹਰਾ, but then ਦੋ, ਤਿੰਨ, ਚਾਰ change into ਦੂ, ਤਿ, ਚੌ. Other numerals remain intact.

Pattern - 43 A

ਕਿੰਨੇ ਵੱਜੇ ਚਲੋਗੇ ? How many striking you will go.
At what o'clock will you go (start) ?
ਅਸੀਂ ਸਾਢੇ ਯਾਰਾਂ ਵੱਜੇ ਪੁਜ ਜਾਵਾਂਗੇ, We shall reach at half past eleven.
ਮੈਂ ਸਵਾ ਸੱਤ ਵੱਜੇ ਚਲਾਂਗਾ, I shall start at quarter past seven.
ਹੁਣ ਕੀ ਵਕਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ? What is the time now ?
ਇਸ ਵਕਤ ਇੱਕ ਵੱਜਿਆ ਹੈ। It is one o'clock at this time.
ਹਾਲੀਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸਵੇਰ ਹੈ—ਕੁਲ ਢਾਈ ਵੱਜੇ ਹਨ।
As yet it is too early—It is after all 2-30.

ਓਹੋ, ਬੜੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਪੌਣੇ ਨੌਂ ਵਜਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

Oho, it has been late. Is it about quarter to nine.

ਕੀ ਪੂਰੇ ਅੱਠ ਖੜਕ (ਵੱਜ) ਗਏ ਹਨ ? Is it exact eight o'clock ?

ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਕੁਲ ਸੱਤ ਵੱਜੇ ਹਨ—No, as yet it is only 7 o'clock.

ਹਾਂ ਜੀ, ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

Yes please, it is getting half past seven o'clock.

1. ਵੱਜਣਾ or ਖੜਕਣਾ means 'to sound', 'to ring' or 'to strike'. The expression started with the ringing of gongs and bells, then applied to striking of clocks, but is now used for watches—in fact, for time in general. The verbal form is used in the last question above.

2. ਵੱਜਿਆ is past participle singular and ਵੱਜੇ p. p. plural. ਵੱਜੇ may be translated into 'at ... o'clock'.

3. Half hours are expressed as under —

1 — 30 ਡੇਢ, meaning 'one and a half' = half past one.

2 — 30 ਢਾਈ, meaning 'two and a half' = half past two.

3 — 30 ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ, meaning 'three and a half' = half past three.

after 3, ਸਾਢੇ is used for every half-ਸਾਢੇ ਚਾਰ, ਸਾਢੇ ਪੰਜ etc.

4. 'Quarter past' is rendered into ਸਵਾ, as in

ਸਵਾ or ਸਵਾ ਇੱਕ, quarter past one

ਸਵਾ ਦੋ, ਸਵਾ ਤਿੰਨ, etc. for quarter past two, quarter past three, etc.

5. 'Quarter to so much' is expressed by ਪੌਣਾ (sing.) and ਪੌਣੇ (pl.), as

ਪੌਣਾ ਇੱਕ, quarter to one

ਪੌਣੇ ਦੋ, ਪੌਣੇ ਪੰਜ, etc., quarter to two, quarter to five, etc.

6. ਪੂਰਾ, meaning 'full' expresses full hours, as

ਪੂਰੇ ਬਾਰਾਂ, exact twelve.

Pattern - 43 B

ਕਿਉਂ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਘੜੀ ਤੇ ਕੀ ਵਕਤ ਹੈ ?

Well Please, what is the time by your watch ?

ਮੇਰੀ ਘੜੀ ਦਸ ਮਿੰਟ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਨੌਂ ਵੱਜ ਕੇ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਹੋਏ ਹਨ।

My watch is fast by ten minutes. By this it is 9—20.

ਇਸ ਵਕਤ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਵੱਜਣ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

At this time it is five minutes to half past nine *i.e.* 9—25.

ਗੱਡੀ ਕਿੰਨੇ ਵੱਜੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ?

At what does the train arrive ?

ਜੀ, ਅੱਠ ਚਾਲ੍ਹੀ ਤੇ। Please, at 8-40.

ਦਿਨ ਦੇ ਜਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ? a.m. or p.m. ?

of day or of night—*i.e.* eight forty of day or 8-40 of night ?

ਦਿਨ ਦੇ ਅੱਠ ਚਾਲ੍ਹੀ 8-40 a.m.

ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਠ ਵੱਜਣ 'ਚੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

But I have heard that it arrives at fifteen minutes to eight.

1. When minutes are to be expressed, then we use conjunctive participle form of ਵੱਜਣਾ *i.e.* ਵੱਜਕੇ for 'past', as ਨੌਂ ਵੱਜ ਕੇ ਵੀਹ ਮਿੰਟ, twenty minutes past nine, lit. 'after striking nine, twenty minutes'. Note the order in Panjabi construction due to logical sequence of time.

2. We use ਵਿਚੋਂ or 'ਚੋਂ, out of, to mean 'so much less out of', as ਨੌਂ ਵੱਜਣ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, lit. five minutes to (less out of) nine are left. Note the order of words.

3. Time in minutes can also be expressed as in English—

8-40	ਅੱਠ ਚਾਲ੍ਹੀ
10-10	ਦਸ ਦਸ

Vocabulary

ਯਾਰਾਂ, eleven	ਉੱਨੀ, nineteen
ਬਾਰਾਂ, twelve	ਵੀਹ, twenty
ਤੇਰਾਂ, thirteen	ਤੀਹ, thirty
ਚੌਦਾਂ, fourteen	ਚਾਲੀ, forty
ਪੰਦਰਾਂ, fifteen	ਪੰਜਾਹ, fifty
ਸੋਲਾਂ, sixteen	ਸੱਠ, sixty
ਸਤਾਰਾਂ, seventeen	
ਅਠਾਰਾਂ, eighteen	

Full list under 5.4.

5
SUPERSTRUCTURE
5.0

It has been confessed by most of the honest structurists that the entire language of a community cannot be reduced into set patterns. Patterns are extemely useful for a beginner, but they do not carry him further.

In this section, attempt has been made to take the learner to higher fields of Panjabi language. The purpose of these pages may be stated as follows—

1. To revise and consolidate old lessons. But if a student has not properly assimilated and memorized the previous lessons, he is advised not to proceed further.

2. To elaborate the patterns, vocabularies and grammatical rules already learnt.

3. To explain and detail exceptions to general rules. It is generally these exceptions which challenge the thoroughness of structural approach, and it is the exceptions which really form the idiom of Panjabi.

4. To introduce richer and wider vocabularies concerning various fields of Panjabi culture. For example, it will be seen from the idioms explained in the last item (5.23) that a knowledge of Panjabi manners and customs alone enables a foreigner to understand the implications of meanings of such usages and idioms. That is why, literal meanings of all such forms have been given.

5.1 Questions

ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ? What is your *name* ?
ਤੇਰਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ? *What* name is yours ?
[ਤੁਹਾਡਾ/ਤੇਰਾ] ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ/ਜੇ ? How do you do ?

ਹਾਲ=condition.

ਕੀ ਅੱਜ ਛੁੱਟੀ ਹੈ ? Is it a holiday today ?
ਇਥੇ ਕੋਈ ਹੋਟਲ ਹੈ ? Is there any hotel here ?
} 'It' and 'there' are not rendered in Panjabi, as they are redundant.

ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ? Whose house is this ?

ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ? Who knows ?

ਕੌਣ ਕੌਣ ਜਾਓਗੇ ? Who (among you) will go ?

ਤੇਰਾ ਬਾਲ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ? How old is your child ?

ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹਨ ?
How many chairs have you ? ਕੋਲ = with

ਇਹ ਕੰਮ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ?
In what time will this job be done ?

ਨਵੀਂ ਵਹੁਟੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ? What like is the new bride ?

ਤੁਸੀਂ ਇਥੋਂ ਵਾਪਸ ਕਿਵੇਂ (ਕੀਕਰ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਜਾਓਗੇ ?
How will you go back from this place ?

ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ/ਨੇੜੇ ਹੈ? How far/near is our village ?

ਨੌਕਰ ਕਦੋਂ (ਕਦ, ਕਿਸ ਵੇਲੇ)/ਕਿੰਨੇ ਵੱਜੇ ਆਵੇਗਾ ?
When (at what time) will the servant come ?

ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? Which is girls' friend ?

ਤੇਰੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਸਾਥੀ ਆਇਆ ਸੀ ?
What companions came to your marriage ?

ਮੇਰੀ ਪਿਨਸਲ ਕਿਥੇ ਪਈ ਹੈ? Where is my pencil lying ?

ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਤੇ ਕਦੋਂ ਦੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ?
Why are you sitting here, and since when ?

ਇਹ ਦੱਸੋ ਜਿ ਪਰਸੋਂ ਦਵਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿੰਨਵਾਂ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗਾ ?
Say how many days will pass by day after to-morrow since medicine was taken ?

ਸਾਡੀ ਗੇਂਦ ਕਿਧਰ ਗਈ? Which side did our ball go ?

ਮੁੰਡਾ ਹੋਇਆ ਸੁ ਕਿ ਕੁੜੀ ?
Has she begotten a son or a daughter ?

ਅੱਜ ਛੁੱਟੀ ਹੈ ਨਾ? Is it or is it not a hoilday to-day ?

ਕੁੱਤੀ ਤਾਂ ਮਰ ਗਈ ਏ। ਹੈ ਨਾ ?
The bitch has died. Isn't it ?

ਉਹ ਇਥੇ ਈ ਹੈ। ਹੈ ਨਾ ? He is *here*. Is he ?

ਅੱਜ ਬੁਖ਼ਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
Today, of course, fever is not there. Is it ?

ਕੀ ਕੋਟ ਦਾ ਕਪੜਾ ਅੱਛਾ ਹੈ ? Is the coat-cloth good ?

ਛੁੱਟੀ f., holiday, leave; ਬਾਲ, child; ਵਹੁਟੀ f., bride, wife; ਸਹੇਲੀ f., friend; ਵਿਆਹ, marriage; ਸਾਥੀ, chum; ਦਵਾ (ਦਵਾਈ) f., medicine; ਕੁੱਤੀ f., bitch; ਬੁਖ਼ਾਰ, fever.

5.2 Number

1. Masculine nouns, pronouns, adjectives and verbs ending in -á are singular in number, as ਘੋੜਾ, horse; ਸਾਲਾ, brother-in-law; ਜਿਹੜਾ, which; ਆਪਣਾ, own; ਕਾਲਾ, black; ਬੈਠਾ, sitting; ਉਸ ਦਾ ਘਰ, his house; ਗਿਆ, went.

2. The number of nouns or pronouns not ending in -á is indicated by adjectives or verbs—ਉਹ/ਹਾਥੀ/ਕਬੂਤਰ/ਸਾਧੂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, he/elephant/pigeon/mendicant was going; ਮੇਰਾ/ਚਿੱਟਾ ਕੰਬਲ ਕਿਥੇ ਹੈ? Where is my/white blanket? ਇਹ ਪੱਥਰ ਹਨ, these are stones.

3. Feminine nouns, pronouns, adjectives and verbs ending in—í are singular in number, as ਘੋੜੀ, mare; ਸਾਲੀ, sister-in-law; ਜਿਹੜੀ, which; ਆਪਣੀ, own; ਕਾਲੀ, black; ਬੈਠੀ, sitting; ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ, his/her mother; ਗਈ, went.

4. The number of nouns or pronouns not ending in -í is known from adjectives or verbs—ਉਹ/ਧੋਬਣ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ, she/washerwoman was sitting.

Caution — ਸੀ, was, does not indicate gender.

5. Masculine nouns, pronouns, adjectives and verbs ending in-á, take -e for -á in plural, as ਘੋੜੇ, horses; ਸਾਲੇ, brothers-in-law; ਜਿਹੜੇ, which; ਆਪਣੇ, own; ਕਾਲੇ, black; ਬੈਠੇ, sitting; ਉਸਦੇ ਮਕਾਨ, his/her houses; ਗਏ, went.

6. Other masculine nouns do not change in number, but their plurality is known from -e in pronouns, adjectives and verbs, as in — ਮੇਰੇ ਚਿੱਟੇ ਬੂਟ ਧੋਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, my white shoes are washed (clean).

7. ਮਾਪੇ, parents; ਨਾਨਕੇ, mother's parents; ਦਾਦਕੇ, father's parents; ਪੇਕੇ, a lady's parents; ਸਹੁਰੇ, wife's or husband's parents; ਲੋਕ or ਲੋਕੀਂ, people, are only masculine plural.

8. ਭਰਾ, brother; ਆਤਮਾ, soul; ਪਿਤਾ, father; ਦਰਿਆ, river; do not change for plural number.

9. Feminine nouns, pronouns, adjectives and verbs take -ã to form plural number, as ਘੋੜੀਆਂ, mares, ਸਾਲੀਆਂ, sisters-in-law;

ਸਲੇਟਾਂ, slates; ਰੂਹਾਂ, spirits; ਜਿਹੜੀਆਂ, which; ਆਪਣੀਆਂ, own; ਕਾਲੀਆਂ, black; ਬੈਠੀਆਂ, sitting; ਗਈਆਂ, went.

10. Some feminine nouns end in -á. They take a v-glide before the plural termination, as ਹਵਾਵਾਂ, winds; ਦਵਾਵਾਂ, medicines; ਬਲਾਵਾਂ, miseries; ਚਾਹਵਾਂ, desires. Another plural form of such words has -ĩ termination, as in ਹਵਾਈਂ, ਦਵਾਈਂ, ਬਲਾਈਂ, etc.

11. If the final vowel of a feminine noun is nasalized, it is denasalized and then -ã is appended, as

ਮਾਂ, mother	ਮਾਵਾਂ, mothers	ਮਹਿੰ, buffalo	ਮਹੀਆਂ, buffalos
ਗਾਂ, cow	ਗਾਵਾਂ, ਗਾਈਂ, cows	ਜੂੰ, louse	ਜੂਆਂ, lice.

12. In respectful terms, expressed with ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ (before a name or designation), and ਜੀ, ਹੋਰੀਂ, ਸਾਹਿਬ, ਮਹਾਰਾਜ, etc. after a name, relation or designation), or even unexpressed, adjectives and verbs are in plural. Examples—

ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, our father used to say.

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, Mr. Sher Singh has gone.

ਚਾਚਾ/ਖੰਨਾ ਜੀ/ਹੋਰੀਂ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਸਨ,

Uncle/Mr. Khanna was a good man.

ਸਾਡੇ ਬਾਪੂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

Our father formerly never went to the village.

13. Authors, editors and officers commonly use plural in first person, as ਅਸਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ, I have written this book; ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦਫ਼ਤਰ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੇ, I shall not come to office to-day.

14. It has been explained under pattern 39 how some pronouns and ajectives have special meanings when employed in plural number.

5.3 Gender

1. As there are only two genders in Panjabi, even inanimate objects are used either in masculine or in feminine gender. There are no hard and fast rules about distinction of gender in such words. As in many European languages, grammatical gender is just a matter of convention. Some clearly distinctive and useful rules are being given below.

2. All nouns meaning males are masculine and those meaning females are feminine, as ਪਿਤਾ, father (m.); ਮਾਤਾ, mother (f.); ਭਰਾ, brother (m.); ਭੈਣ, sister (f.); ਸ਼ੇਰ, lion (m.); ਸ਼ੇਰਨੀ, lioness (f.).

3. Nearly all nouns, denoting inanimate objects, which end in -á are masculine, as ਸਿਰਹਾਣਾ, pillow; ਦਰਵਾਜ਼ਾ, door; ਕਮਰਾ, room; ਸੋਟਾ, baton; ਗੋਡਾ, knee; ਗਿੱਟਾ, ankle; ਰਸਤਾ, way; ਖੀਸਾ, pocket; ਪੱਖਾ, fan.

Some important exceptions are ਦਵਾ, medicine; ਬਲਾ, misery, ਦੁਨੀਆਂ, world; ਹਵਾ or ਵਾ, air; ਸ਼ੱਮਾ, lamp, from Persian; and ਪੂਜਾ, worship, ਕਿਰਪਾ, kindness ਮਾਲਾ, garland; ਸਭਾ, assembly, ਗੰਗਾ, the Ganga river, ਮਥਰਾ, Mathura city, ਲੰਕਾ, Ceylon, etc. from Sanskrit.

4. Infinitives end in -á (ná) and are masculine, as ਪੜ੍ਹਨਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੈ, studying is a good work; ਤੈਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, you should write.

5. Abstract nouns, ending in -áv or ao and -ap, -paṇ, -paṇá, -epá are masculine, as ਭਾਵ, sentiment, ਲਗਾਓ, attachment; ਸਿਆਣਪ, wisdom; ਲੁੱਚਪੁਣਾ, debauchery; ਰੰਡੇਪਾ, widowhood; are all masculine.

6. Nouns ending in -í are feminine, as ਕੁਰਸੀ, chair, ਪੱਖੀ, a small fan; ਸੋਟੀ, stick; ਗੀਟੀ, a pebble; ਦਾੜ੍ਹੀ, beard; ਛਾਤੀ, chest.

Some important exceptions are ਪਾਣੀ, water; ਘੀ, rectified butter; ਮੋਤੀ, pearl.

ਦਹੀਂ, curd, is more commonly used in masculine than in feminine gender.

7. Abstract nouns ending in -ਤਾ, -í, -ai, -áí, -ávaṭ, -at, -ish are all feminine in gender. Examples —

ਮਿੱਤਰਤਾ, friendship, ਤੇਜ਼ੀ, quickness, ਚੰਗਿਆਈ, goodness, ਰੰਗਾਈ, wages for dying, ਘਬਰਾਟ (ਘਬਰਾਹਟ), perplexity, ਮਿਲਾਵਟ, mixing, ਮੁਸੀਬਤ calamity, ਕੋਸ਼ਸ਼, attempt.

8. Names of languages are all feminine :

ਉਰਦੂ, ਰੂਸੀ, Russian, ਪੰਜਾਬੀ, ਜਾਪਾਨੀ, Japanese, etc.

9. The real difficulty is about words ending in consonants, and there only practice and experience will help.

10. Pronouns, adjectives and verbs (excepting roots) ending in -á are masculine, those ending in -í are feminine, and those ending in a consonant or any other vowel have no gender. Examples :

Mas. ਕਿਹੜਾ, which one; ਆਪਣਾ, own; ਚੰਗਾ, good; ਕੀਤਾ, did; ਜਾਂਦਾ, going.

Fem. ਕਿਹੜੀ, which one; ਆਪਣੀ, own; ਚੰਗੀ, good; ਕੀਤੀ, did; ਜਾਂਦੀ, going.

Com. ਮੈਂ, I; ਉਹ, that; ਗਰੀਬ, poor; ਕਰੇ, he/she may do; ਕਰ, do.

11. The gender of nouns is clearly indicated by the pronouns,

adjectives and adverbs. Examples :

ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਮੰਗੀ ਸੀ ਉਹੋ ਚੀਜ਼ ਲੱਭ ਪਈ ਹੈ।

The same *thing* which I asked has been obtained (fem).

ਨਿੱਕੀ ਕਿਤਾਬ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੈ।

The small *book* is very difficult (fem.)

ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਸੱਪ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

A black *snake* was going (mas.)

FORMATION OF FEMININES

A. The principal feminine suffixes in Hindi are -ī, -ṇí, -áṇí, - ṛí, -an. Of these most common is -í. If a masculine noun ends in a consonant, -í is added, and if it ends in -á, -í is substituted for that final -á

ਚਾਚਾ, uncle; ਚਾਚੀ, aunt; ਘੋੜਾ, horse; ਘੋੜੀ, mare; ਸੋਟਾ, baton; ਸੋਟੀ, stick; ਪੱਖਾ, fan; ਪੱਖੀ, a small fan; ਚਰਖਾ, spinning wheel; ਚਰਖੀ, a small spinner; or ਕਬੂਤਰ, pigeon, ਕਬੂਤਰੀ, she-pigeon; ਮੱਛ, a male large fish; ਮੱਛੀ, fish; ਬਾਂਦਰ, ਬਾਂਦਰੀ, monkey etc.

B. Masculine -á in pronouns, adjectives and verbs invariably changes into -í, as in ਖਤ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀਦੀ ਹੈ, a letter is written; ਜਿਹੜਾ ਅਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗਾ, I shall tell him who will come; ਜਿਹੜੀ ਆਵੇਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗੀ (f.). In English there is no such distinction.

C. Masculine nouns, denoting certain classes, usually add -ṇí, in feminine as ਸੰਤਣੀ, a female Saint; ਸਾਧਣੀ, a female Sádhu; ਸਿੱਖਣੀ, a Sikh woman; ਨਟਣੀ, a female juggler; ਮਹੰਤਣੀ, a female religious chief; ਭੱਟਣੀ, a bard woman; ਭਗਤਣੀ, a female devotee; ਭੰਡਣੀ, a buffoon woman; ਭੀਲਣੀ, a Bhīl woman; ਫ਼ਕੀਰਨੀ, a female mendicant.

Names of certain female animals and birds also take - ṇí, as ਊਠਣੀ, a she camel; ਮੋਰਨੀ, a peahen; ਚਕੋਰਨੀ, female of a CHAKOR bird; ਸੂਰਨੀ, she-pig; ਰਿੱਛਣੀ, she-bear; ਸ਼ੇਰਨੀ, lioness.

D. There are certain classes of people, the feminine nouns of which add -áṇí to masculine forms, as ਦਿਰਾਣੀ, wife of husband's younger brother (from ਦੇਉਰ); ਜਿਠਾਣੀ, wife of hushand's elder brother (from ਜੇਠ); ਨੌਕਰਾਣੀ, a maid servant (from ਨੌਕਰ); ਪੰਡਤਾਣੀ, wife of a Pandit; ਮਾਸਟਰਾਣੀ, a mistress; ਮਿਸ਼ਰਾਣੀ, wife of a Brahmin (ਮਿਸ਼ਰ); ਪ੍ਰੋਹਤਾਣੀ, wife of a Prohit; ਹਿੰਦੁਆਣੀ, a Hindu woman.

The number of such formations is quite limited.

E. The use of -ṛí suffix is still less common. It occurs in ਬਾਲੜੀ, girl; ਸੰਦੂਕੜੀ, a small box, and ਬੁਲਾਕੜੀ, a small nose-ring.

F. Masculine nouns denoting 'residents of' or 'professionals' and ending in -i or -iá, get that ending replaced by -an in feminine gender, as :—

ਦੁਆਬੀਆ, resident of the Doab, ਦੁਆਬਣ; ਪਿਸ਼ੌਰੀਆ, resident of Peshawar, ਪਿਸ਼ੌਰਨ; ਪਹਾੜੀਆ, resident of a hill, ਪਹਾੜਨ; ਤੇਲੀ, oilman, ਤੇਲਣ; ਧੋਬੀ, washerman, ਧੋਬਣ; ਮਾਛੀ, fisherman, ਮਾਛਣ; ਦਰਜ਼ੀ, tailor, ਦਰਜ਼ਣ; ਹਾਲੀ, ploughman, ਹਾਲਣ; ਮਾਲੀ, gardener, ਮਾਲਣ; ਮੋਚੀ, cobbler, ਮੋਚਣ; ਪਟਵਾਰੀ, village accountant, ਪਟਵਾਰਨ; ਕਸਾਈ, butcher, ਕਸਾਇਣ; etc.

G. Some masculine nouns do not form feminines with suffixes but have different words in feminine gender —

ਭਰਾ, brother; ਭੈਣ, sister	ਪੁੱਤਰ, son; ਨੂੰਹ, daughter-in-law
ਬਾਪੂ, father; ਮਾਂ, mother	ਮੁੰਡਾ, boy; ਕੁੜੀ, girl
ਪਿਤਾ, father; ਮਾਤਾ, mother	ਰਾਜਾ, king; ਰਾਣੀ, queen
ਪੁਰਖ, man; ਇਸਤ੍ਰੀ, woman	ਸਾਲਾ, wife's brother; ਸਾਲੀ, wife's sister (regular)
ਮਰਦ, man; ਜ਼ਨਾਨੀ, woman	ਸਾਲਾ, wife's brother; ਸਲਿਹਾਜ਼, his wife
ਆਦਮੀ, man; ਔਰਤ, woman	ਨਵਾਬ, Nawab; ਬੇਗਮ, Begum
ਬਲਦ, bull; ਗਊ, cow	ਦੇਉ, angel; ਪਰੀ, fairy
ਗਭਰੂ, husband; ਤੀਵੀਂ, wife, woman	ਬਾਦਸ਼ਾਹ, king; ਮਲਕਾ, queen
ਪੁੱਤਰ, son; ਧੀ, daughter.	

5.4 Numerals

A. Cardinals —

1	ਇੱਕ	12	ਬਾਰ੍ਹਾਂ	23	ਤੇਈ
2	ਦੋ	13	ਤੇਰ੍ਹਾਂ	24	ਚੌਵੀ
3	ਤਿੰਨ	14	ਚੋਦ੍ਹਾਂ	25	ਪੰਝੀ
4	ਚਾਰ	15	ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ	26	ਛੱਬੀ
5	ਪੰਜ	16	ਸੋਲ੍ਹਾਂ	27	ਸਤਾਈ
6	ਛੇ	17	ਸਤਾਰ੍ਹਾਂ	28	ਅਠਾਈ
7	ਸੱਤ	18	ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ	29	ਉਨੱਤੀ
8	ਅੱਠ	19	ਉਨ੍ਹੀਂ	30	ਤੀਹ
9	ਨੌ	20	ਵੀਹ	31	ਇਕੱਤੀ
10	ਦਸ	21	ਇੱਕੀ	32	ਬੱਤੀ
11	ਯਾਰ੍ਹਾਂ	22	ਬਾਈ	33	ਤੇਂਤੀ

34	ਚੌਤੀ	56	ਛਿਪੰਜਾ	78	ਅਠੱਤਰ
35	ਪੈਂਤੀ	57	ਸਤਵੰਜਾ	79	ਉਨਾਸੀ
36	ਛੱਤੀ	58	ਅਠਵੰਜਾ	80	ਅੱਸੀ
37	ਸੈਂਤੀ	59	ਉਣਾਠ	81	ਇਕਾਸੀ
38	ਅਠੱਤੀ	60	ਸੱਠ	82	ਬਿਆਸੀ
39	ਉਨਤਾਲੀ	61	ਇਕਾਠ	83	ਤ੍ਰਿਆਸੀ
40	ਚਾਲੀ	62	ਬਾਠ	84	ਚੁਰਾਸੀ
41	ਇਕਤਾਲੀ	63	ਤ੍ਰੇਠ	85	ਪਚਾਸੀ
42	ਬਤਾਲੀ	64	ਚੌਠ	86	ਛਿਆਸੀ
43	ਤ੍ਰਿਤਾਲੀ	65	ਪੈਂਠ	87	ਸਤਾਸੀ
44	ਚੁਤਾਲੀ	66	ਛਿਆਠ	88	ਅਠਾਸੀ
45	ਪੰਜਤਾਲੀ	67	ਸਤਾਠ	89	ਉਣਾਨਵੇਂ
46	ਛਿਤਾਲੀ	68	ਅਠਾਠ	90	ਨੱਵੇ
47	ਸੰਤਾਲੀ	69	ਉਨਹੱਤਰ	91	ਇਕਾਨਵੇਂ
48	ਅਠਤਾਲੀ	70	ਸੱਤਰ	92	ਬਾਨਵੇਂ
49	ਉਣੰਜਾ	71	ਇਕਹੱਤਰ	93	ਤ੍ਰਿਆਨਵੇਂ
50	ਪੰਜਾਹ	72	ਬਹੱਤਰ	94	ਚੁਰਾਨਵੇਂ
51	ਇਕਵੰਜਾ	73	ਤਿਹੱਤਰ	95	ਪਚਾਨਵੇਂ
52	ਬਵੰਜਾ	74	ਚੌਹੱਤਰ	96	ਛਿਆਨਵੇਂ
53	ਤ੍ਰਿਵੰਜਾ	75	ਪਚਹੱਤਰ	97	ਸਤਾਨਵੇਂ
54	ਚੌਰੰਜਾ	76	ਛਿਹੱਤਰ	98	ਅਠਾਨਵੇਂ
55	ਪਚਵੰਜਾ	77	ਸਤਹੱਤਰ	99	ਨੜਿਨਵੇਂ
				100	ਸੌ

1000 ਹਜ਼ਾਰ, 10000 ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ, 100000 ਲੱਖ, 1000000 ਦਸ ਲੱਖ, 10000000 ਕਰੋੜ, 252436 ਦੋ ਲੱਖ ਬਵੰਜਾ ਹਜ਼ਾਰ ਚਾਰ ਸੌ ਛੱਤੀ।

Million = ਦਸ ਲੱਖ.

For the use of the following classes of numerals, refer to pattern No. 42.

B. Ordinals —

first, ਪਹਿਲਾ
second, ਦੂਜਾ
third, ਤੀਜਾ
fourth, ਚੌਥਾ

fifth, ਪੰਜਵਾਂ
Add -ਵਾਂ to all cardinals beyond it, as— ਅਠਵਾਂ, eighth; ਸੌਵਾਂ, hundredth; ਹਜ਼ਾਰਵਾਂ, thousandth.

Important — If a cardinal number ends in -á, the latter is elided before -ਵਾਂ, as ਬਾਰ੍ਹਵਾਂ, 12th; ਬਵੰਜਵਾਂ, 52nd.

The ordinal number changes in the oblique case and fem. gender, but it is singular, as—

Mas. Sing. ਦਸਵਾਂ, tenth; mas. sing. obl. ਦਸਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦਾ, of tenth grade.

Fem. Sing. and obl. ਦਸਵੀਂ ਗਲੀ [ਵਿਚ], [in] the tenth street.

C. Aggregatives —

ਇੱਕੋ, only one, ਦੋਵੇਂ, both, ਤਿੰਨੇ, all the three, and so forth, with -e appended to the cardinal number. These words are not inflected.

Another way of expressing the same is —ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਪੰਜ lit. five out of five, i.e. all the five. Note the -ã suffix which occurs in all cardinal numbers excepting ਇੱਕ, one, ਸੌ, hundred, ਹਜ਼ਾਰ, thousand, ਲੱਖ, hundred thousand; ਕਰੋੜ, ten million, as ਇਕ ਦਾ ਇਕ; ਸੌ ਦੇ ਸੌ; ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ; ਲੱਖ ਦੇ ਲੱਖ, etc. The postposition ਦੇ, out of, is changed in fem. pl. to ਦੀਆਂ, as ਅੱਠਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਕੁੜੀਆਂ, all the eight girls.

Note also—

ਚਾਲੀ ਮੁੰਡੇ ਸਨ, ਚਾਲੀ ਈ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ।

There were forty boys, the forty passed.

D. Fractionals—

$\frac{1}{4}$ ਪਾਈਆ	$\frac{1}{2}$ ਅੱਧਾ
$\frac{2}{3}$ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ	$3\frac{1}{2}$ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ
$\frac{3}{4}$ ਤਿੰਨ-ਚੁਥਾਈ	$4\frac{1}{2}$ ਸਾਢੇ ਚਾਰ
1 ਪੂਰਾ ਇਕ	and so on.

ਸਾਢੇ literally means 'plus half',

$1\frac{1}{4}$ ਸਵਾ [ਇਕ]	$1\frac{3}{4}$ ਪੌਣੇ ਦੋ
$2\frac{1}{4}$ ਸਵਾ ਦੋ	$2\frac{3}{4}$ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ
$3\frac{1}{4}$ ਸਵਾ ਤਿੰਨ	$3\frac{3}{4}$ ਪੌਣੇ ਚਾਰ
and so on.	and so on.
$1\frac{1}{2}$ ਡੇਢ	ਪੌਣੇ literally means 'one
$2\frac{1}{2}$ ਢਾਈ	quarter less than'.

If the words ਅੱਧਾ, half, ਪੌਣਾ, three-quarters, and ਸਵਾ, one and a quarter, are used singly, they are declined in number and gender as they end in -á. Other fractions do not end in -á and are, therefore, uninflected.

E. Multiplicatives are of two kinds—

ਇਕਹਰਾ, ਦੋਹਰਾ, ਤਿਹਰਾ, ਚੌਹਰਾ, etc. with –ਹਰਾ suffix mean '-fold',

one-fold, two-fold, three-fold, four-fold and so on.

ਦੂਣਾ, ਤੀਊਣਾ, ਚੌਊਣਾ, etc. with -ਊਣਾ suffix which means 'times' from ਗੁਣਾ.

Thus, two times, three times, four times, and so on.

They are declined in number and gender.

F. A peculiar way of giving indefinite number is to count in succession like this—

1. **Consecutive**—ਉਥੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਆਦਮੀ ਸਨ, there were two (or) three men there.

   ਮੈਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ,

   I had a talk with four (or) five men.

2. **Alternate Numbers**—ਉਥੇ ਦੋ-ਚਾਰ/ਅੱਠ-ਦਸ/ਦਸ-ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀ ਸਨ,

   There were two (or) four/eight (or) ten/ten (or) twelve men.

3. **Fives**—ਉਥੇ ਪੰਜ-ਦਸ/ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਆਦਮੀ ਸਨ,

   There were five-ten/ten-fifteen men there.

5.5 Pronouns

A. Table of Declension —

Pronouns	Direct form	Oblique i.e. before ਨੂੰ, ਥੋਂ	Genitive	Obl. genitive i.e. before adverbial postpositions[1]	Remarks
1st person sing.	ਮੈਂ	ਮੈਂ	ਮੇਰਾ	ਮੇਰੇ	1 For adverbial postpositions see patterns 12C & 12D
pl.	ਅਸੀਂ	ਅਸਾਂ (ਸਾਂ)	ਸਾਡਾ	ਸਾਡੇ	
2nd person sing.	ਤੂੰ	ਤੈਂ	ਤੇਰਾ	ਤੇਰੇ	2 ਸੋ, that, is a correlative of ਜੋ and is declined exactly like the latter.
pl.	ਤੁਸੀਂ	ਤੁਸਾਂ (ਤੁਹਾਂ)	ਤੁਹਾਡਾ	ਤੁਹਾਡੇ	
3rd person					
proximate sing.	ਇਹ	ਇਸ, ਇਹ	ਇਸ/ਇਹ ਦਾ	ਇਸ/ਇਹ ਦੇ	
pl.	ਇਹ	ਇਨ੍ਹਾਂ	ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ	ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ	3 Agentive case sing. ਜਿਨ ਕਿਨ; pl. ਜਿਨ੍ਹੀਂ, ਕਿਨ੍ਹੀਂ
remote sing.	ਉਹ	ਉਸ, ਉਹ	ਉਸ/ਉਹ ਦਾ	ਉਸ/ਉਹ ਦੇ	
pl.	ਉਹ	ਉਨ੍ਹਾਂ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ	4 ਕਿਹੜਾ, who, which, is declined like a noun ending in -á, forms fem, in -í.
Relative sing.	ਜੋ[2]	ਜਿਸ, ਜਿਹ[3]	ਜਿਸ/ਜਿਹ ਦਾ	ਜਿਸ/ਜਿਹ ਦੇ	
pl.	ਜੋ	ਜਿਨ੍ਹਾਂ	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ	
Interrogative[4]					
sing.	ਕੌਣ who	ਕਿਸ/ਕਿਹ[3]	ਕਿਸ/ਕਿਹ ਦਾ	ਕਿਸ/ਕਿਹ ਦੇ	5 ਕੁਝ, some, is another indefinite pronouns, but it is indeclinable.
pl.	ਕੀ which	ਕਿਨ੍ਹਾਂ	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ	
Indefinite[5] sing.	ਕੋਈ	ਕਿਸੇ	ਕਿਸੇ ਦਾ	ਕਿਸੇ ਦੇ	
pl.	ਕੋਈ	ਕਿਨ੍ਹਾਂ	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ	
Reflexive					
sing., pl.	ਆਪ	ਆਪਣੇ ਆਪ	ਆਪਣੇ ਆਪਦਾ	ਆਪਣੇ ਆਪਦੇ	

ਆਪ is a modern respectful term, used in cities, for second person. It is indeclinable.

ਆਪਾਂ, we ourselves, is used in some districts even for 'I myself', and is indeclinable.

ਹੋਰ, another, ਅਨੇਕ, many, are also indeclinable, except that obl. pl. is ਹੋਰਾਂ, ਅਨੇਕਾਂ.

ਸਾਰੇ, all, ਵਿਰਲੇ, a few, and ਬਹੁਤੇ, many, also are indefinite pronouns. They are used only in plural, forming feminine in ਬਹੁਤੀਆਂ, ਸਾਰੀਆਂ, ਵਿਰਲੀਆਂ, and mas. oblique in ਬਹੁਤਿਆਂ, ਸਾਰਿਆਂ, ਵਿਰਲਿਆਂ.

B. The following are some of the important *compound pronouns* :—

1. ਕੀ-ਕੀ, what things severally. ਉਥੇ ਕੀ-ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ?
What things are lying there?

ਜੋ ਜੋ, who/which individually. ਜੋ ਜੋ ਜਾਵੇਗਾ ...., he who goes ....

ਕੁਝ ਕੁਝ, somewhat, a little. ਬੁਖ਼ਾਰ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਹੌਲਾ ਹੈ। ਹੌਲਾ—light
Fever is somewhat light.

ਕੌਣ ਕੌਣ, which persons. ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੌਣ ਕੌਣ ਖੇਡੇਗਾ?
Which of you will play with me?

ਕੋਈ ਕੋਈ, some, a few. ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੁਣ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
Some people go even now.

ਫਲਾਣਾ ਫਲਾਣਾ, so and so.
ਉਥੇ ਫਲਾਣਾ ਫਲਾਣਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। So and so was sitting there.

2. ਕੀ ... ਕੀ, all equally. ਕੀ ਔਖ ਕੀ ਸੌਖ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਪਰਵਾਹ—care
Difficulties or facilities, I don't mind.

ਜੋ ... ਸੋ, he/she/it ... who, which. ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਭਰੇਗਾ।
He who does will repay.

ਕੁਝ... ਕੁਝ, some...some ਕੁਝ ਹੁਣ ਲੈ ਲੈ, ਕੁਝ ਮਗਰੋਂ ਲੈ ਲਵੀਂ,
You may take some now and some afterwards.

ਕੋਈ... ਕੋਈ, one...another, some ... others.
ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੋਈ ਮੰਦਾ, someone is good, the other is bad.

3. ਕੀ ਦਾ ਕੀ / ਕੁਝ ਦਾ ਕੁਝ } quite different. ਉਹ ਆਦਮੀ ਕੀ ਦਾ ਕੀ (ਕੁਝ ਦਾ ਕੁਝ) ਹੋ ਗਿਆ। He is become quite a different man.

4. ਕੀ ਨਾ ਕੀ, something different. ਕੀ ਨਾ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
something untoward happens.

ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ, something or other. ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।
We shall arrange something or other.

ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ, someone or other. ਮੇਲੇ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। Some friend or another will meet at the fair. ਮੇਲਾ—fair

5. ਹੋਰ ਕੀ, what else ? ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?
What else do you want?

ਹੋਰ ਕੁਝ, something else. ਹੋਰ ਕੁਝ ਮੰਗ ਲਓ।
Ask for something else.

ਹੋਰ ਕੋਈ, someone else. ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।
There is nobody else.

6. ਕੁਝ ਹੋਰ, a little more. ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੁਣਾਓ। Tell something else.

ਕੋਈ ਹੋਰ, somebody else. ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇਗਾ।
He must be somebody else.

7. ਜੋ ਕੋਈ, whoever, anyone who. ਜੋ ਕੋਈ ਇਧਰ ਆਵੇਗਾ ...
Anyone/whoever comes this side ...

ਜੋ ਕੁਝ, whatever, ਜੋ ਕੁਝ ਦੇਣ, ਲੈ ਲੈਣਾ।
Whatever they give, take it.

8. ਸਭ ਕੋਈ (ਹਰ ਕੋਈ), everybody, all. ਸਭ/ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।
Everybody knows.

ਸਭ ਕੁਝ, everything. ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
Everything will be all right.

9. ਬਹੁਤ ਕੁਝ, much, a great deal. ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੈ।
Much lies in his own hand.

5.6 Postpositions

A. Special uses of some simple Postpositions :

You know that ਨੇ, by, ਨੂੰ, to, ਥੋਂ, from, ਦਾ, of, ਤੇ, on, and partially ਨਾਲ, with, are postpositions—see patterns 12A and 12B. They have multifarious uses and meanings. The meanings of adverbial postpositions, on the other hand, are almost fixed. It is desired here to detail some important significations of the simple postpositions.

ਨੇ

The use of ਨੇ is not very significant in Panjabi. It is attached to the subject of a transitive verb when it is used in the past (participle) form excepting ਲਿਆਣਾ, to bring, ਡਰਨਾ, to fear, which are, in fact, intransitive in Panjabi.

ਨੇ is not commonly used with ਮੈਂ, I, ਤੂੰ, you, ਅਸਾਂ, we, ਤੁਸਾਂ, you. It is optional with third person pronoun, and compulsory with ਆਪ, respectful you.

ਨੂੰ

ਨੂੰ is used with —

(a) Animate object. ਮੈਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਸਾਂ, I was telling both the boys ...

ਤੂੰ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਚਾਬਕ ਮਾਰੀ ਸੀ, you had whipped the horse.

(b) Object of a verb requiring some predicative word:—

ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। He considers the boy to be naughty.

ਮੈਂ ਰਿਸ਼ਵਤਖ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਪਾਪ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। I take bribing as a sin.

(c) Object of a verb in impersonal construction :—

ਨੱਥੂ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। Nathu had beaten the boy.

(d) Object in apposition :—

ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਬਣਾਵੇਗਾ, He will make his son a doctor.

(e) Time of action :— ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਗਦਾ ਰਿਹਾ, I kept awake at night.

ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ।

We shall come on the 5th. ਰਾਤੀਂ, at night, ਸ਼ਾਮੀਂ, in the evening, can also be used in place of ਰਾਤ ਨੂੰ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ।

(f) Dative (usually animate) :— ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਦਿਆਂਗਾ। I will give the mother some flowers.

ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਪਾ ਦੇਣਾ। Send a letter to the boy.

(g) Logical subject of certain verbs, such as ਲਗਣਾ, to be felt, ਹੋਣਾ, to be, ਆਉਣਾ, to be felt, ਪੈਣਾ, to be compelled, ਮਿਲਣਾ, to be obtained, to be met, ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ, to have a right, ਪਤਾ ਹੋਣਾ, to have a knowledge, ਚਾਹੀਦਾ, should. Examples—

ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲਗੀ ਹੈ, I feel hungry.

ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਔਖ ਹੋਇਆ, I had a great difficulty.

ਉਹਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮ ਆਈ। He felt awful shame.

ਚਾਬਕ f., whip ; ਸ਼ਰਾਰਤੀ, naughty ; ਰਿਸ਼ਵਤਖ਼ੋਰੀ f., bribing.

ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਢਣਾ ਪਿਆ।

The servant had to be turned out.

ਮੈਨੂੰ ਰੁਪਈਏ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ।

I have received the rupees.

ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੁ ... । It is desired of you ...

ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। The father knows it.

(h) With predicative infinitives showing purpose :

ਉਹ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। He is ready to go.

(i) In certain other constructions :

ਤੈਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ! Congratulations to you.

ਸਾਨੂੰ ਕੀ [ਪਈ ਹੈ] ? It does not concern us.

ਥੋਂ (ਤੋਂ)

ਥੋਂ is used to denote :—

(a) Subject of a verb in passive voice :

ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, this job cannot be done by me.

(b) Place from : ਬਜ਼ਾਰ ਘਰ ਥੋਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ?

How far is the market from the house?

(c) Time from : ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਤੋਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

I shall start work from tomorrow.

(d) Duration (for since) : ਉਹ ਚਾਰ ਦਿਨ ਥੋਂ ਬੀਮਾਰ ਹੈ।

He has been ill for four days.

ਮੈਂ ਮੰਗਲਵਾਰ ਥੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾ ਰਿਹਾ।

I have been eating nothing since Tuesday.

(e) Difference and Comparison :

ਇਹ ਰੇਡੀਓ ਉਸ ਥੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। This radio-set is better than that.

(f) Relationship with certain verbs as ਪੁੱਛਣਾ, to ask, ਮੰਗਣਾ, to beg; ਬਚਣਾ, to escape; ਡਰਨਾ, to fear

ਮੈਂ ਉਸ ਥੋਂ ਪੁਛਿਆ, I asked him.

ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

These days one should avoid sunshine.

ਉਹ ਕਿਸੇ ਥੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ, he fears nobody.

ਤਰੀਕ f., date; ਭੁੱਖ f., hunger; ਸ਼ਰਮ f., shame; ਵਧਾਈ f., congratulation; ਧੁੱਪ f., sunshine.

ਦਾ

ਦਾ denotes any of the following relations between a noun/pronoun and another noun which follows ਦਾ—

(a) possession and ownership : ਉਸਦਾ ਘਰ, his house. ਨੱਥੂ ਦੀ ਘੜੀ, Nathu's watch.

(b) Kinship : ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ/ਚਾਚਾ/ਮਾਮਾ,
Ram Singh's brother/uncle/maternal uncle.
ਕਿਰਪਾਲ/ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ/ਬਲਦੇਵ ਦੀ ਵਹੁਟੀ/ਮਾਂ
Kirpal's/Sadhu Singh's/Baldev's wife/mother.

(c) Material or Composition (adjectival) :
ਲੋਹੇ ਦਾ ਜੰਦਰਾ, iron lock.
ਲਕੜੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ, wooden chair.

(d) Use or purpose (for) : ਪੀਣ ਦਾ ਪਾਣੀ, drinking water; ਮੇਜ਼ ਦੀ ਚਾਦਰ, sheet for the table.

(e) Source (from) : ਖੂਹ/ਬੰਬੇ ਦਾ ਪਾਣੀ, well-water, pipe-water; ਪੂਰਬ ਦੀ ਹਵਾ, eastern wind.

(f) Price : ਦੋ ਰੁਪਈਆਂ ਦੀ ਚੀਨੀ, sugar for two rupees

(g) Doer of : ਦਰਜ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ, tailor's work.
ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ, writer's book.

(h) Objective : ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, children's education; ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਮੌਤ, dog's (wretched) death.

(i) Part of whole : ਪੈਰ ਦੀ ਉਂਗਲੀ, foot-finger, toe; ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪੰਨਾ, page of the book.

(j) Time : ਪਾਲੇ ਦੀ ਰੁੱਤ, winter-season.

(k) Age : ਚਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ, a boy aged four.

(l) Characteristic : ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ, mother's affection; ਬੱਚੇ ਦਾ ਭੋਲਾਪਨ, the innocence of the child.

(m) Totality : ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਪੰਜ, all the five; ਡਾਰਾਂ ਦੇ ਡਾਰ, flocks after flocks.

(n) In some adjectival phrases : ਹੱਥ ਦਾ ਸੁੱਚਾ, honest.

See 5.23 (8,b)

ਜੰਦਰਾ, lock; ਬੰਬਾ, pipe; ਪੂਰਬ, east; ਪੱਛਮ, west; ਉੱਤਰ, north; ਦੱਖਣ, south; ਚੀਨੀ f., sugar; ਰੁੱਤ f., season; ਮਮਤਾ f., affection; ਸੁੱਚਾ, pure; ਭੋਲਾ, innocent.

ਤੇ

ਤੇ, on, denotes :—

(i) the place where (on, upon) : ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, he was sitting on the ground.

ਮੈਂ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, I sat down in the chair.

(ii) the time at which : ਗੱਡੀ ਦਸ ਵੱਜ ਕੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, the train arrives at five minutes past ten. ਮੈਂ ਵਕਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, I reached in time.

(iii) imminence : ਦੀਵਾਰ ਢਹਿਣ ਤੇ ਹੈ, the wall is about to collapse.

(iv) sequence of action : ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਜਾਗ ਪਿਆ, He woke up when I reached there.

(v) Relationship with certain verbs—ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਾ, to be kind to; ਇਤਬਾਰ ਕਰਨਾ, to believe; ਸ਼ੱਕ ਹੋਣਾ, to doubt; ਤਰਸ ਖਾਣਾ, to take pity.

ਸਾਡੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨੀ, have a kind eye on us. ਤੇਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, no faith is left in you. ਤੇਰਾ ਕਿਸ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ? Whom do you doubt? ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਤਰਸ ਖਾਓ, have pity on the poor.

ਵਿੱਚ

ਵਿੱਚ, in, is used for denoting—

(i) place in which : ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਕੀਮ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, A physician lived in Lahore.

(ii) time in which : ਉਸ ਜੁਗ ਵਿੱਚ, in that age. ਅੱਠਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ, in eight minutes' time.

(iii) price at which : ਜੁੱਤੀ ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਗੀ ? at what price will the shoe be procured ?

(iv) age at which : ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ, at this age.

(v) action in which : ਵਹੁਟੀ ਪਕਾਣ ਵਿਚ ਲਗੀ ਰਹੀ, The wife kept busy in cooking.

(vi) state in which : ਬਿਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਈ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਵਿਗੜ ਗਿਆ, My work was spoilt during my illness.

ਇਤਬਾਰ, faith; ਸ਼ੱਕ, doubt; ਤਰਸ, pity; ਹਕੀਮ, physician; ਜੁਗ, age, period; ਉਮਰ f., age.

(vii) Comparison : ਇਹ ਕੁੜੀ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਹਣੀ ਹੈ।
This girl is most beautiful of all.

ਨਾਲ

ਨਾਲ, with, is used to denote—

(i) instrument : ਹੱਥ ਨਾਲ ਖਾ, eat with your hand.

(ii) cause : ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਜਾਨ ਪਈ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।
Life is being lost on account of hunger.

(iii) manner : ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝ ਲੈ।
Understand the matter properly.

(iv) companionship : ਸ਼ਾਮੂ ਚਾਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
Shámú was going with his uncle.

(v) proximity : ਮੇਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਕੁਰਸੀ ਪਈ ਹੈ,
Just near the table is lying a chair.

(vi) along : ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਾ ਜਾ।
Go on along the wall.

Verbs : ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ, to talk; ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ, to treat; ਬੰਨ੍ਹਣਾ, to tie; ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ, to marry; ਪਿਆਰ ਹੋਣਾ, to love; ਜੋੜਨਾ, to join; ਮਿਲਾਣਾ, to combine, to compare.

ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਘੰਟੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।
I kept talking with him for two hours.

ਕੁੜੀ ਦੀ ਚੁਕ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ।
Tie the end of girl's cloth to the boy's handkerchief.

ਰਾਧੋ ਦਾ ਵਿਆਹ ਲੁਹਾਰ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
Radho was married to the blacksmith.

ਮੇਰਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। I fell in love with her.

ਕਾਗਜ਼ ਲੇਵੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਓ। Glue the paper with paste.

ਇਹ ਰੰਗ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੇਖੋ।
See after mixing this colour with that.

Note that 'For' is expressed in Panjabi by

(i) ਲਈ—ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਲਿਆਓਗੇ?
What will you bring for me?

(ii) ਥੋਂ (ਤੋਂ)—ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾ ਰਿਹਾ।
He has been eating nothing for the last four days.

ਭੁੱਖ, hunger; ਮਾਮਲਾ, matter; ਸਲੂਕ, treatment; ਵਿਆਹ, (ਸ਼ਾਦੀ f.), marriage; ਪਿਆਰ, love; ਚੁਕ f., end of a cloth; ਰੁਮਾਲ, handkerchief; ਲੇਵੀ f., paste.

(iii) zero—ਉਹਨੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।
He worked for five days.
ਮੈਂ ਛੇ ਦਿਨ ਇਥੇ ਟਿਕਾਂਗਾ। I shall stay here for six days.

(iv) ਦਾ—ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਹਿਰਣੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਮੁੱਲ ਭਰਿਆ ?
What did you repay for this she-deer ?

(v) ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ—ਉਹ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਗਿਆ।
He kept silent for shame.

(vi) ਵਲ—ਸਾਡੇ ਬੇਲੀ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਟੁਰ ਪਏ।
Our companions started for Delhi.

(vii) ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ — ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਾਪੀ ਲੈ ਲੈ।
Take a copy book for your book.

(viii) ਵਿੱਚ—ਮੈਂ ਇਹ ਗਾਂ ਤੀਹ ਰੁਪਈਆਂ 'ਚ ਖਰੀਦੀ ਹੈ।
I have bought this cow for thirty rupees.

(ix) For sale=ਵਿਕਾਊ
for nothing=ਮੁਫ਼ਤ
for life=ਉਮਰ ਭਰ
for ever=ਸਦਾ ਲਈ
for the first time=ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ।

5.7 Varying Functions—1

A. **Nouns used as adjectives :**

ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ f., patriotism	ਡਾਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, postal arrangement
ਸਿਖਿਆ ਸੰਮੇਲਨ, educational conference	ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ f., anniversary (*i.e.* annual knot)
ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ f., Panjab Government	ਰੇਲ ਫਾਟਕ, railway gate
ਰਾਜ-ਭਾਸ਼ਾ f., official language	ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ f., Indian Government
ਸਮਾਜ-ਸੁਧਾਰ, social reform	ਲੋਕ ਗੀਤ, folk-songs
ਸੁਰਖਿਆ ਮੰਤ੍ਰੀ, defence minister	ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ f., musical concert.

Nouns with genitive ਦਾ also form a number of adjectives:—
ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਬੇੜੀ, paper-boat; ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੜਾ, golden bangle; ਲਕੜੀ ਦਾ ਬਕਸ, wooden box; ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਮੌਸਮ, rainy season.

ਟਿਕਣਾ, to stay; ਮੁੱਲ, price; ਚੁੱਪ, silent; ਬੇਲੀ, companion; ਵਲ, towards.

B. Adjectives used as nouns :

ਵਿਚਾਰਾ ਕੀ ਕਰਦਾ? What should the poor one do?

ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਰ।

A poor person is the victim of God's rage.

ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਕਰੋ। Respect the elderly people.

ਨਿੱਕਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੈ ?

What is the fault of the small people in this ?

ਚੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

The good get bad (children).

ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਖਰੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ।

I said to him in plain words.

C. Participles used as nouns :

ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਫਲ ਪਾਓਗੇ। You will reap what you sow.

ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਾਰਨਾ? What is it to kill the dead?

ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ।

The educated do not do like this.

ਰੋਂਦੇ ਨੂੰ ਹਸਾਣਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੈ।

To make a weeping person laugh is a good work.

ਡੁਬਦੇ ਨੂੰ ਬਚਾਣਾ ਵੀ ਇਕ ਪੁੰਨ ਹੈ।

To save a drowning person is also a good work.

ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ।

This is the condition of the moneyed people.

D. Pronouns used as adjectives :

ਉਹ ਆਦਮੀ ਬੜਾ ਮੱਕਾਰ ਹੈ। That man is very cunning.

ਜਿਹੜਾ ਕੋਟ ਤੁਸਾਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ...

The coat that you were wearing ...

ਉਪਰ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਨਾ ਜਾਵੇ। No boy should go up.

ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਅਰਾਮ ਹੈ? Do you feel a little relief?

ਜੋ ਬੰਦਾ ਮਿਲੇ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ।

Ask any one who meets you.

E. Adjectives used as pronouns :

ਇਕ ਹਸਦੇ ਹਨ ਇਕ ਰੋਂਦੇ ਹਨ, some laugh while others weep.

ਦੋ ਮਰ ਗਏ ਦੋ ਬਚ ਗਏ, two died and two survived.

ਆਦਰ-ਮਾਣ, respect; ਕਸੂਰ, fault; ਖਰੀ f., frank; ਮੱਕਾਰ, cunning; ਅਰਾਮ, rest, relief; ਬੰਦਾ, man.

You have already known the use of participles as verbs (Patterns 9, 13, 18A, B), of participles as adjectives (pattern 40), of conjunctive (absolutive) participles as adverbs (Pattern 23), and of other participles and adjectives as adverbs (pattern 19).

5.8 Varying Functions—2

Verbs

A. **Present tense referring to future :**

ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਂਦਾ ਹਾਂ। I shall be coming just now.

ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰ, ਬਾਪੂ ਰੋਟੀ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ।

Keep quiet, father is getting food for you.

ਲਓ, ਅਸੀਂ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। Lo, we will do it.

B. **Present continuous for future :**

ਚਾਚਾ ਆਂਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, Uncle is (will be) coming.

ਮਾਲੀ ਆ ਈ ਰਿਹਾ ਹੈ, the gardener is coming immediately.

C. **Negatived present tense denoting 'unwillingness' :**

ਮੈਂ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ, I won't go.

ਇਹ ਸਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, this coin will not be in currency.

D. **Present for past :**

ਤੋਤਾ ਉਡ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ।

The parrot goes and tells the cat

E. **The past tense for future :**

ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਇਆ, I shall be coming just now.

ਉਹ ਗਿਆ ਕਿ ਗਿਆ, he will soon go.

F. **In conditional sentences, past for future :**

ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਸਮਾਨ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ।

If I go to Chandigarh. I shall bring your luggage.

ਗੱਡੀ ਆਈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹੇ ਸਮਝੋ।

The train arrives and at once we will get in.

G. **Past for future conditional :**

ਆਂਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵੇਖੀ ਜਾਏਗੀ,

If he is coming, then we shall see.

ਤੂੰ ਸੌਂਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਗਾ ਦੇਆਂਗਾ।

If you are sleeping, I shall wake you up.

ਸਿੱਕਾ, coin; ਸਮਾਨ, luggage.

H. The present perfect for past :

ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ।

There was a king, Akbar (by name).

I. In conditional or relative clauses, future for general truth :

ਪਾਣੀ ਨਾ ਵਰ੍ਹੇਗਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਾਂ ਪਏਗਾ, When it does not rain, famine will be there, of course.

J. Future for polite request :

ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਓਗੇ ਨਾ ? Will you (kindly) do my work ?

K. Future for presumptive :

ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਨ ਦੇ ਦੇਵੇ ?

Who would be there that gives you all the money ?

L. Subjunctive for present tense :

ਤੇਰੀ ਉਸਤਤ ਕਰੇ ਜਹਾਨ, the universe praises you.

M. Future, as in a remark, expresses indifference :

ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬੜਾ ਪੈਸਾ ਹੈ, he has ample money. ਹੋਵੇਗਾ, "what of it?"

5.9 Infinitives

A. -ਣਾ form

1. As a noun—

Subject—ਨਹਾਣਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, bathing is good.

ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, going appears to be essential.

Object—ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਲਿਆਣੀ ਭੁਲ ਗਿਆ।

I forgot to bring the book.

ਉਹ ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, he acts according to my instruction.

With the verbs ਸਿਖਣਾ, to learn; ਚਾਹੁਣਾ, to want; ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, to begin; the infinitive serves as an object, as in :

ਉਹ ਸਿਤਾਰ ਵਜਾਉਣਾ ਸਿਖਦੀ ਹੈ।

She learns how to play on the SITAR.

ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। I want to go.

ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (passive construction)

You should do this job.

ਤੁਸੀਂ ਨਹਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ। You (may) start bathing.

ਉਹ ਲਿਖਣਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

They know reading and writing.

ਬਾਦਸ਼ਾਹ, king; ਵਰ੍ਹਨਾ, to rain; [ਅ]ਕਾਲ, famine; ਉਸਤਤ f., praise; ਜਾਪਣਾ, to appear; ਸਿਖਣਾ, to learn; ਸਿਤਾਰ f., a musical instrument.

2. As element of a compound verb showing necessity (See pattern 22A). Here also, it is a nominal.

ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ, you will have to go.

As a noun, the infinitive is declined in gender and number. (For case see B.I., next page)

ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ,

I know (how) to love (mas. sing.).

ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ,

I have to do many jobs (Mas. pl.).

ਤੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, You should read the letter (fem.).

ਤੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, you should read letters.

3. As a verbal form, showing near future :

ਮੈਂ ਅੱਜ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, I have to go away just to-day.

4. As an imperative showing futurity :

ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਣਾ,

Go there and make him understand.

B -ਅਣ form

1. In oblique case :

ਇਹ ਸਾਡਾ ਖਾਣ ਦਾ ਕਮਰਾ ਹੈ, this is our dining room.

ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ, I saved him from drowning.

ਚਾਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ (=ਮਿਲਣ ਲਈ) ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

Four guests are coming to visit us.

ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

There is no harm in going there.

2. With -ਵਾਲਾ (See pattern 28) :

ਸਾਡਾ ਸਾਥੀ ਕਲ੍ਹ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Our companion is likely to go tomorrow.

3. In certain compound verbs :

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਵੇਖਣ ਆਵਾਂਗਾ,

I shall come to see your factory.

ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਸੀ,

You were about to go at that very time.

ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਸੋਚ ਲੈਣ ਦਿਓ।

Let him think a little.

ਪਿਆਰ, love; ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ, guest; ਹਰਜ਼, harm; ਵੇਲਾ, time.

5.10 Participles

1. As a rule, present participle is formed by adding -ਦਾ to the root, as in ਵੇਖਦਾ, seeing; ਕਰਦਾ, doing; ਚਲਦਾ, walking; ਮਰਦਾ, dying; ਰੰਗਦਾ, dyeing; ਸੁਣਦਾ, listening; ਪੜ੍ਹਦਾ, reading, studying; ਲਿਖਦਾ, writing; ਹਿਲਦਾ, moving; ਝੂਟਦਾ, swinging; ਚੁਣਦਾ, selecting; ਡਰਦਾ, fearing; ਡਿਗਦਾ, falling; etc., etc.

2. But, if the root ends in a vowel (toned or toneless) the latter is nasalized, as in ਪੀਂਦਾ, drinking; ਖਾਂਦਾ, eating; ਜਾਂਦਾ, going; ਲਿਆਂਦਾ, bringing; ਰੋਂਦਾ, weeping; ਧੋਂਦਾ, washing; ਦੇਂਦਾ, giving; ਬਹਿੰਦਾ, sitting; ਰਹਿੰਦਾ, liv..g; ਸੌਂਦਾ, sleeping; ਪੀਂਹਦਾ, grinding; etc.

Under this rule, all causal forms (see 5.12) have their root-vowel nasalized.

3. Commonly, past participle form is obtained by adding -iá to the root as ਸੱਜਿਆ, adorned; ਕੱਢਿਆ, brought out; ਚੜ੍ਹਿਆ, mounted; ਟਿਕਿਆ, stayed; ਖੋਲ੍ਹਿਆ, opened; ਚੂਸਿਆ, sucked; ਘੋਟਿਆ, pounded; ਜੁੜਿਆ, joint; ਕੜ੍ਹਿਆ, boiled; ਤਰਿਆ, swum; ਭੁੱਲਿਆ, forgotten; ਟੁੱਟਿਆ, broken; ਸੁੱਕਿਆ, dried; ਬਾਲਿਆ, burnt; ਜੀਵਿਆ, lived; etc.

4. There are certain irregular or unusual formations of past participles which are detailed below :—

(a) -ਤਾ ending :

root	*p.p.*	*root*	*p.p.*
ਸੀਉ	ਸੀਤਾ, sewn	ਧੋ	ਧੋਤਾ, washed
ਸੌਂ	ਸੁੱਤਾ, slept	ਨਹਾ	ਨਹਾਤਾ, bathed
ਕਰ	ਕੀਤਾ, done	ਪਹੁੰਚ	ਪਹੁੰਤਾ, reached
ਖਲੋ	ਖਲੋਤਾ, stood	ਪੀ	ਪੀਤਾ, drunk
ਛਾਣ	ਛਾਤਾ, sifted	ਪਛਾਣ	ਪਛਾਤਾ, recognized.
ਜਾਣ	ਜਾਤਾ, known	ਪਰੋ	ਪਰੋਤਾ, wreathed.
ਦੇ	ਦਿੱਤਾ, given.		

(b) -ਠਾ ending :

ਦੇਖ	ਡਿੱਠਾ, seen	ਪੀਹ	ਪੀਠਾ, grounded
ਕੋਹ	ਕੁੱਠਾ, slain	ਮੁੱਛ	ਮੁੱਠਾ, swindled
ਤ੍ਰਹਿ	ਤ੍ਰੁੱਠਾ, terrified	ਰੁਸ	ਰੁੱਠਾ, displeased
ਨਸ	ਨੱਠਾ, fled	ਢਹਿ	ਢੱਠਾ, fallen.

(c) -ਥਾ ending :

ਘੁੱਸ	ਘੁੱਥਾ, missed	ਫੱਸ	ਫਾਥਾ, entangled

ਛੂਹ	ਛੁੱਥਾ, touched	ਲਹਿ	ਲੱਥਾ, descended.
(d)	-ਧਾ ending :		
ਖਾ	ਖਾਧਾ, eaten	ਰਿਨ੍ਹ	ਰਿੱਧਾ, cooked
ਗੁਨ੍ਹ	ਗੁੱਧਾ, kneaded	ਰੁਝ	ਰੁੱਧਾ, engaged
ਬਨ੍ਹ	ਬੱਧਾ, tied	ਲਭ	ਲੱਧਾ, obtained
		ਵਿਨ੍ਹ	ਵਿੱਧਾ, pierced.
(e)	-ਨਾ ending :		
ਭਜ	ਭੱਨਾ, broken	ਰੋ	ਰੁੱਨਾ, wept
ਭਿਜ	ਭਿੱਨਾ, drenched.		
(f)	Unclassified :		
ਜਾ	ਗਇਆ, ਗਿਆ, gone	ਮਰ	ਮੋਇਆ, dead.

5. The duplicate forms in most of the above participles may be noted. Thus, we have, in addition, ਸੀਵਿਆ, sewn; ਖਲੋਇਆ, stood; ਛਾਣਿਆ, strained; ਜਾਣਿਆ, known; ਧੋਇਆ, washed; ਰੁੱਸਿਆ, estranged; ਦੇਖਿਆ, seen; ਨੱਸਿਆ, fled; ਪਛਾਣਿਆ, recognized; ਫੱਸਿਆ, entangled; ਰੋਇਆ, wept, etc.

6. The double forms, like ਲੱਭਾ and ਲੱਭਿਆ, obtained, ਰਿਹਾ and ਰਹਿਆ, remained; ਗਿਆ and ਗਇਆ went, are due to uncertainty in spelling.

Note—Participles are very useful as adjectives and especially as verbal forms effected by auxiliary verb ਹੋ, to be, which when inflected expresses various tenses and moods.

See patterns 18A, 18B, 20(B), 21, 22C, 24, 25, 26, 27, pages 134-139 (2nd and 3rd columns/and pages 140.

5.11 Conjugation of Verbs

Infinitive ਵੇਖਣਾ, to see, ਆਣਾ, to come

Root

ਵੇਖ, ਆ

Imperative

ਤੂੰ ਵੇਖ/ਕਰ

ਤੁਸੀਂ/ਆਪ ਵੇਖੋ/ਕਰੋ

Future Conditional

Subjunctive

may/should see

1. ਮੈਂ ਵੇਖਾਂ
   ਅਸੀਂ ਵੇਖੀਏ
2. ਤੂੰ ਵੇਖੇਂ
   ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ
3. ਉਹ ਵੇਖੇ
   ਉਹ ਵੇਖਣ

See 5.9, and Pattern 7

Present Participle

ਵੇਖਦਾ, ਆਂਦਾ

Past Conditional

Indefinite Imperfect

(if) I had (would have) seen etc.

1. ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ
   ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ
2. ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ
   ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ
3. ਉਹ ਵੇਖਦਾ
   ਉਹ ਵੇਖਦੇ

For fem.

sing. ਵੇਖਦੀ

pl. ਵੇਖਦੀਆਂ

Past Participle

ਵੇਖਿਆ, ਆਇਆ

Past Indefinite

Transitive

I saw, etc.

1. ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ/ਵੇਖੇ/ਵੇਖੀ/ਵੇਖੀਆਂ
   ਅਸਾਂ " " " " "
2. ਤੂੰ " " " " "
   ਤੁਸਾਂ " " " " "
3. ਉਸ " " " " "
   ਉਨ੍ਹਾਂ " " " " "

Change according to number and gender of object.

From root		
Future	From present participle	From past participle
Indicative	*Present Imperfect*	*Simple Past*
shall/will see	I see, etc.	I came, etc. (v.i.)
1. ਮੈਂ ਵੇਖਾਂਗਾ	1. ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ	1. ਮੈਂ ਆਇਆ
ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ	ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ	ਅਸੀਂ ਆਏ
2. ਤੂੰ ਵੇਖੇਂਗਾ	2. ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ	2. ਤੂੰ ਆਇਆ
ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ	ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋ	ਤੁਸੀਂ ਆਏ
3. ਉਹ ਵੇਖੇਗਾ	3. ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ	3. ਉਹ ਆਇਆ
ਉਹ ਵੇਖਣਗੇ	ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਹਨ	ਉਹ ਆਏ
Change in fem.	For fem.	For fem.
sing. -ਗੀ	only difference	sing. ਆਈ
pl. -ਗੀਆਂ	sing. ਵੇਖਦੀ	pl. ਆਈਆਂ
	pl. ਵੇਖਦੀਆਂ	

From root *Present Continuous*	From present participle *Past Imperfect* (also Habitual)	From past participle *Present Perfect*
I am seeing, etc.	I was seeing, etc.	I have seen, etc. (v.t.)
1. ਮੈਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ	1. ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਸਾਂ	1. ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ/ਵੇਖੇ ਹਨ/ਵੇਖੀ ਹੈ/ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ
ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ	ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਸੀ	ਅਸਾਂ " " " " "
2. ਤੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ	2. ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ ਸੈਂ	2. ਤੂੰ " " " " "
ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ	ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਸਓ	ਤੁਸਾਂ " " " " "
3. ਉਹ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ	3. ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਸੀ	3. ਉਸ " " " " "
ਉਹ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ	ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਸਨ	ਉਨ੍ਹਾਂ " " " " "
For fem.		
Only difference sing. ਰਹੀ pl. ਰਹੀਆਂ	Only change in fem. sing. ਵੇਖਦੀ pl. ਵੇਖਦੀਆਂ Also we can have unchangeable auxiliary ਸੀ.	Change according to number and gender of object.

From root *Past Continuous*	From present participle *Past Contingent* *Imperfect*	From past participle *Present Perfect*
I was seeing	(if) I had been seeing etc.	I have come, etc. (v.i.)
1. ਮੈਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ	1. ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ	1. ਮੈਂ ਆਇਆ ਹਾਂ
ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਾਂ	ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੁੰਦੇ	ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ
2. ਤੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੈਂ	2. ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ	2. ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈਂ
ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਓ	ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੁੰਦੇ	ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਓ
3. ਉਹ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ	3. ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ	3. ਉਹ ਆਇਆ ਹੈ
ਉਹ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ	ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਹੁੰਦੇ	ਉਹ ਆਏ ਹਨ
Only change in fem.	For fem.	For fem.
sing. ਰਹੀ...	sing. ਵੇਖਦੀ ਹੁੰਦੀ	sing. ਆਈ...
pl. ਰਹੀਆਂ...	pl. ਵੇਖਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ	pl. ਆਈਆਂ...

We can also use one unchangeable form ਸੀ in place of the changeable auxiliary ਸਾਂ, ਸੈਂ, ਸਓ, etc.

From present participle	From past participle	From past participle
Presumptive Imperfect	*Past Perfect*	*Past Contingent Perfect*
I may/must be seeing etc.	I had seen etc. (v.t.)	had (he) come etc. (v.i.)
1. ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ	1. ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ/ਵੇਖੇ ਸਨ/ਵੇਖੀ ਸੀ/ਵੇਖੀਆਂ ਸਨ	1. ਮੈਂ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ
ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ	ਅਸੀਂ " " " " "	ਅਸੀਂ ਆਏ ਹੁੰਦੇ
2. ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ	2. ਤੂੰ " " " " "	2. ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ
ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਵੋਗੇ	ਤੁਸੀਂ " " " " "	ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੁੰਦੇ
3. ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇਗਾ	3. ਉਸ " " " " "	3. ਉਹ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ
ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਹੋਣਗੇ	ਉਨ੍ਹਾਂ " " " " "	ਉਹ ਆਏ ਹੁੰਦੇ
Change in fem.	Change according to number	Change in fem.
sing. -ਦੀ -ਗੀ	and gender of object.	sing. ਆਈ ਹੁੰਦੀ
pl. -ਦੀਆਂ -ਗੀਆਂ.		pl. ਆਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ

From present participle
Contingent Imperfect

I may be seeing, etc.

1. ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵਾਂ
   ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਵੀਏ
2. ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇਂ
   ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਵੋ
3. ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇ
   ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਹੋਣ

Change in fem.
sing. ਵੇਖਦੀ ...
pl. ਵੇਖਦੀਆਂ ...

From past participle
Past Perfect

I had come, etc. (v.i.)

1. ਮੈਂ ਆਇਆ ਸਾਂ
   ਅਸੀਂ ਆਏ ਸਾਂ
2. ਤੂੰ ਆਇਆ ਸੈਂ
   ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਸਓ
3. ਉਹ ਆਇਆ ਸੀ
   ਉਹ ਆਏ ਸਨ

Change in fem.
sing. ਆਈ ...
pl. ਆਈਆਂ ...

From past participle
Past Contingent Perfect

Had he seen, etc. (v.i.)

ਮੈਂ or ਅਸੀਂ or ਤੂੰ or ਤੁਸੀਂ or ਉਸ or ਉਨ੍ਹਾਂ } ਵੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ / ਵੇਖੇ ਹੁੰਦੇ / ਵੇਖੀ ਹੁੰਦੀ / ਵੇਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ

Change according to the gender and number of the object.

From Past participle
Presumptive perfect
I may/must have seen, etc.
(v.t.)

ਮੈਂ	ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ
ਅਸਾਂ	ਵੇਖੇ ਹੋਣਗੇ
ਤੂੰ	ਵੇਖੀ ਹੋਵੇਗੀ
ਤੁਸਾਂ	ਵੇਖੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ
ਉਸ	
ਉਨ੍ਹਾਂ	

Change according to gender and number of the object

From past participle
Contingent perfect
I may have seen, etc.
(v.t.)

ਮੈਂ	ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇ
ਅਸਾਂ	ਵੇਖੇ ਹੋਵਣ
ਤੂੰ	ਵੇਖੀ ਹੋਵੇ
ਤੁਸਾਂ	ਵੇਖੀਆਂ ਹੋਵਣ
ਉਸ	
ਉਨ੍ਹਾਂ	

Change according to gender and number of the object.

Presumptive perfect
I may/must have come, etc.
(v.i.)

1. ਮੈ. ਆਇਆ ਹੋਵਾਂਗਾ
   ਅਸੀਂ ਆਏ ਹੋਵਾਂਗੇ
2. ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੋਵੇਂਗਾ
   ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੋਵੋਗੇ
3. ਉਹ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ
   ਉਹ ਆਏ ਹੋਵਣਗੇ

Change in fem.
sing. ਆਈ -ਗੀ
pl. ਆਈਆਂ -ਗੀਆਂ

Contingent perfect
I may have come, etc.
(v.i.)

1. ਮੈਂ ਆਇਆ ਹੋਵਾਂ
   ਅਸੀਂ ਆਏ ਹੋਈਏ
2. ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੋਵੇਂ
   ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੋਵੋ
3. ਉਹ ਆਇਆ ਹੋਵੇ
   ਉਹ ਆਏ ਹੋਣ

Change in fem
sing. ਆਈ
pl. ਆਈਆਂ

5.12 Verbs and their Causals

CATEGORY I

-áu- (1st causal) and -váu- (2nd causal) added to the root.

ਉੱਡਣਾ, to fly — ਉਡਾਉਣਾ, to make fly
ਉਡਵਾਉਣਾ, to get one make (it) fly.

Note :— ਹੋਣਗੇ and ਹੋਵਣਗੇ are phonetic variations.

ਉੱਠਣਾ, to rise ਉਠਾਉਣਾ, to raise
ਉਠਵਾਉਣਾ, to cause to raise.

Similarly—ਉਜੜਨਾ, to become deserted; ਉਲਟਣਾ, to be upset; ਅਟਕਣਾ, to get checked or detained; ਸਜਣਾ, to be adorned; ਸੁਕਣਾ, to get dried; ਸੁੱਜਣਾ, to be swollen; ਸੁੱਟਣਾ, to throw; ਸੁਣਨਾ, to listen; ਸੁੰਘਣਾ, to smell; ਹਲਣਾ, to move (v.i.); ਕਟਣਾ, to cut; ਕਰਨਾ, to do; ਕੱਢਣਾ, to take out; ਖਟਣਾ, to dig, to earn; ਖਪਣਾ, to fret; ਖਿਸਕਣਾ, to slip away; ਖਿੱਚਣਾ, to pull; ਗਿਣਨਾ, to count; ਗੁੰਨ੍ਹਣਾ, to knead; ਗੁੰਮਣਾ, to be lost; ਘੁੰਮਣਾ, to turn (v.i.); ਚੱਟਣਾ, to lick; ਚੜ੍ਹਨਾ, to mount, to rise; ਚਮਕਣਾ, to shine; ਚਰਨਾ, to graze; ਚਲਣਾ, to walk; ਚੁਕਣਾ, to besettled; ਚੁੰਮਣਾ, to kiss; ਛਕਣਾ, to eat; ਛੱਡਣਾ, to leave; ਛਿਲਣਾ, to peel; ਜਿੱਤਣਾ, to win; ਟਿਕਣਾ, to stay; ਠਗਣਾ, to cheat; ਡਰਨਾ, to fear; ਡੁੱਬਣਾ, to be drowned; ਢੁੱਕਣਾ, to fit (v.i.); ਤੱਕਣਾ, to see; ਦੁਖਣਾ, to feel pain; ਧਰਨਾ, to put; ਨਿਖੜਨਾ, to be separated; ਨਿਭਣਾ, to be fulfilled; ਪੱਕਣਾ, to ripen; ਪੜ੍ਹਨਾ, to read; ਪਕੜਨਾ, to arrest; ਪੁੱਗਣਾ, to be completed; ਫਸਣਾ, to get entangled; ਫੜਕਣਾ, to flutter; ਫੜਨਾ, to hold, to catch; ਫੁਲਣਾ, to swell; ਬੰਨ੍ਹਣਾ, to bind; ਭਟਕਣਾ, to wander; ਭੜਕਣਾ, to kindle; ਭਖਣਾ, to shine; ਭੰਡਣਾ, to slander; ਭਰਨਾ, to fill; ਭੁਲਣਾ, to forget; ਮਲਣਾ, to rub; ਮਿਟਣਾ, to be wiped off; ਮੁਕਣਾ, to be finished; ਰਖਣਾ, to keep; ਰੰਗਣਾ, to dye; ਰਗੜਨਾ, to mince; ਰਲਣਾ, to get mixed up; ਰੁਸਣਾ, to get displeased; ਲਗਣਾ, to apply; ਲੜਨਾ, to quarrel; ਲਟਕਣਾ, to hang (v.i.); ਲੱਭਣਾ, to find out; ਲਿਖਣਾ, to write; ਲਿਸ਼ਕਣਾ, to shine; ਲੁਕਣਾ, to hide; ਲੁੱਟਣਾ, to rob; ਵਗਣਾ, to leak out; ਵੱਜਣਾ, to ring; ਵੱਢਣਾ, to cut; ਵਟਣਾ, to change; ਵਧਣਾ, to grow.

CATEGORY 2

-áu- (1st causal) and -váu- (2nd causal) appended to the root, but change in initial vowel, generally shortening.

ਆਕੜਨਾ, to get cramped; ਅਕੜਾਉਣਾ, to cramp; ਅਕੜਵਾਉਣਾ, to get (it) cramped; ਬੋਲਣਾ, to speak; ਬੁਲਾਉਣਾ, to call; ਬੁਲਵਾਉਣਾ, to get (a person) called.

Similarly — ਖੇਡਣਾ, to play; ਖੋਲਣਾ, to open; ਘੋਟਣਾ, to grind; ਚੂਸਣਾ, to suck; ਜਾਗਣਾ, to wake up; ਜੋੜਨਾ, to join; ਝੂਟਣਾ, to swing; ਤੋਲਣਾ, to weigh; ਦੇਖਣਾ, to see; ਦੌੜਨਾ, to run; ਢੂੰਢਣਾ, to search; ਪੂਜਣਾ, to worship; ਬੈਠਣਾ, to sit.

CATEGORY 3

Intransitive verbs that form three derivatives, i.e. (a) lengthening of the penultimate vowel of the root to make transitives; (b) adding -áu, as in category 1 to make first causals; and (c) appending -váu to the root to make second causals; as—

ਗਲਣਾ, to melt (v.i.) ; ਗਾਲਣਾ, to melt (v.t.); ਗਲਾਉਣਾ, to make (it) melt; ਗਲਵਾਉਣਾ, to get (it) melt.

Similarly—ਉਖੜਨਾ, to be uprooted; ਉਛਲਣਾ, to jump; ਸੜਨਾ, to burn; ਕੜ੍ਹਨਾ, to be boiled; ਖਿਲਰਨਾ, to be scattered; ਖੁਭਣਾ, to be thrust in; ਖੁਲ੍ਹਣਾ, to open; ਘੁਲਣਾ, to be dissolved; ਛੁਟਣਾ, to be released; ਟਲਣਾ, to move away; ਟੁਰਨਾ, to walk; ਡਿਗਣਾ, to fall; ਡੁਬਣਾ, to sink, to be drowned; ਤਰਨਾ, to swim; ਤੁਲਣਾ, to be weighed; ਪਲਣਾ, to be brought up; ਬਲਣਾ, to burn; ਮਰਨਾ, to die; ਮਿਟਣਾ, to be wiped out; ਮੁੜਨਾ, to turn; ਵਿਗੜਨਾ, to be spoilt.

Roots with -s at the end, get this -s changed to -h for transitive, as in ਖੁਸਣਾ, to be plucked; ਖੋਹਣਾ, to pluck; ਫਿਸਣਾ, to be crushed; ਫੇਹਣਾ, to crush.

CATEGORY 4

Roots ending in a vowel other than -á and some roots ending in -á get a v-glide with shortening of the vowel.

The second causal, then, does not exist.

But in some dialects, an additional -l- is appended. The second causal is formed by changing the place of this -l-. Thus :

ਸੀਣਾ, to sew	ਸਿਵਾਣਾ		ਸਿਲਾਉਣਾ
ਸੌਣਾ, to sleep	ਸੁਆਣਾ	ਸੁਆਲਣਾ	ਸੁਲਾਉਣਾ
ਖਾਣਾ, to eat	ਖੁਆਣਾ	ਖੁਆਲਣਾ	ਖਿਲਾਣਾ
ਢੋਣਾ, to carry	ਢੁਆਣਾ	ਢੁਆਲਣਾ	ਢੁਲਾਉਣਾ
ਦੇਣਾ, to give	ਦਿਵਾਣਾ		ਦਿਲਾਉਣਾ
ਧੋਣਾ, to wash	ਧੁਆਣਾ		ਧੁਲਾਉਣਾ
ਨ੍ਹਾਣਾ, to bathe	ਨੁਹਾਣਾ	ਨੁਹਾਲਣਾ	ਨੁਲ੍ਹਾਣਾ
ਪੀਣਾ, to drink	ਪਿਵਾਣਾ	ਪਿਆਲਣਾ	ਪਿਲਾਉਣਾ

ਪਾਣਾ, to put, ਛੂਹਣਾ, to touch, have only one Causal form ਪਵਾਣਾ and ਛੁਆਣਾ. The causals : ਬਿਠਾਣਾ, to seat, ਦਿਖਾਣਾ, to show, ਸਿਖਾਣਾ, to train, have alternatives in -l- form — ਬਿਠਾਲਣਾ and ਬਿਠਲਾਣਾ, ਦਿਖਾਲਣਾ and ਦਿਖਲਾਣਾ, ਸਿਖਾਲਣਾ and ਸਿਖਲਾਣਾ.

CATEGORY 5

There are certain verbs which have irregular formations, as :

ਵਿਕਣਾ, to be sold; ਵੇਚਣਾ, to sell.
ਰਹਿਣਾ, to remain; ਰਖਣਾ, to keep

ਆਣਾ, to come, and ਜਾਣਾ, to go, and verbs which cannot logically have causation, have no causal forms.

5.13 Verbs in passive sense (all intransitives)

ਉਜੜਨਾ, to be desolate
ਉਲਟਣਾ, to be topsyturvy
ਅਟਕਣਾ, to be checked/detained
ਸਜਣਾ, to be adorned
ਸੁੱਕਣਾ, to be dried
ਕੜ੍ਹਨਾ, to be boiled
ਖਿਲਰਨਾ, to be scattered
ਖੁਸਣਾ, to be torn
ਖੁਲ੍ਹਣਾ, to be opened, to open (v.i.)
ਗਲਣਾ, to be dissolved
ਗੁੰਮਣਾ, to be lost
ਘੁਲਣਾ, to be dissolved
ਚੁਕਣਾ, to be settled
ਜੁੜਨਾ, to be united

ਟੁੱਟਣਾ, to be broken
ਡੁੱਬਣਾ, to be drowned
ਤੁਲਣਾ, to be weighed
ਦਿੱਸਣਾ, to be seen
ਨਿਖੜਨਾ, to be separated
ਨਿਭਣਾ, to be fulfilled
ਪੱਕਣਾ, to be cooked
ਫੱਸਣਾ, to be entangled
ਫਿਸਣਾ, to be crushed
ਬੱਝਣਾ, to be tied.
ਭਿਜਣਾ, to be wet
ਮਿਟਣਾ, to be wiped off
ਮੁਕਣਾ, to be finished
ਰਲਣਾ, to be mixed up
ਵਿਕਣਾ, to be sold
ਵਿਗੜਨਾ, to be spoilt.

5.14 Some verbs having multifarious significations

1. ਮਿਲਣਾ-ਮਿਲਾਣਾ

ਮੈਨੂੰ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ,
I *got* leave for one month and a half.

ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ, your letter was *received*.

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹਾਥੀ ਮਿਲਿਆ, an elephant *met* on the way.

ਮਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਣ, may be that they do not *see* me.

ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ,
both the brothers are very much *like* each other.
ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, water has *mixed* up with milk.
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮਿਲ ਗਈ, they *agreed.*
ਅਸੀਂ ਮਿਲ ਕੇ ਖਾਵਾਂਗੇ, we shall eat *together.*
ਉਹਦੀ ਬਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ, his goat has been *found.*

ਮਿਲਾਣਾ is a transitive form of ਮਿਲਣਾ

ਦੋਵੇਂ ਪੋਥੀਆਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੇਖੋ, see both the books by *comparing.*
ਦੋਵੇਂ ਸਿਰੇ ਮਿਲਾ ਦਿਓ, *join* both the ends.
ਗੁਆਲਾ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਮਿਲਾਂਦਾ ਹੈ,
the milkman *mixes* water in milk.

2. ਲਗਣਾ

ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, I *like* that boy.
ਉਹਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ, he is afraid—*feeling.*
ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਲਗਦੇ ਹਨ।
Four days are *spent* on this job.
ਪਤਲੂਣ ਤੇ ਤਿੰਨ ਗਜ ਕਪੜਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।
Three yards of cloth is *used* for a pant.
ਉਹ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।
He is an uncle to me—relationship.
ਤੈਨੂੰ ਜ਼ੁਕਾਮ ਕਦੋਂ ਲਗਿਆ? When did you *catch* cold?
ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਛਣ ਲਗਿਆ, the Sahib *began* to ask.
ਉਹਦੀ ਨੌਕਰ ਲਗ ਗਈ।
His service was *fixed* up; he got employment.
ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਲਗ ਗਈ, the shoe *hurt* the child.
ਉਹ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਗ ਗਿਆ, he got *engaged* in work.

ਲਗਣਾ is idiomatically used in the following :—

ਦੇਰ ਲਗਨਾ, to be late
ਮੋਹਰ ਲਗਣਾ, to be stamped (sealed)
ਚਾਬੀ ਲਗਣਾ, key to fit in
ਧੱਬਾ (ਦਾਗ) ਲਗਣਾ, to be stained
ਦਿਲ ਲਗਣਾ, to feel at home
ਅੱਗ ਲਗਣਾ, to catch fire
ਭੁੱਖ (ਪਿਆਸ) ਲਗਣਾ, to feel hunger (thirst)
ਹੱਥ ਲਗਣਾ, to come into hands
ਨੌਕਰ ਮੂੰਹ ਲਗ ਗਿਆ, the servant has become over-indulgent
ਫਲ ਲਗਣਾ, to bear fruit.

ਸਲਾਹ f., consultation; ਪੋਥੀ f., book; ਸਿਰਾ, end; ਗੁਆਲਾ, cowherd; ਗਜ, yard; ਜ਼ੁਕਾਮ, cold; ਨੌਕਰੀ f., service; ਦੇਰ f., delay; ਮੋਹਰ f., seal; ਚਾਬੀ f., key; ਧੱਬਾ (ਦਾਗ), spot;

3. ਚਲਣਾ

ਅਜੇ ਬੱਚਾ ਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, as yet the child cannot *walk.*
ਅਸੀਂ ਸੈਰ ਨੂੰ ਚਲਾਂਗੇ, we shall *go* for a walk.
ਹੁਣ ਮੋਟਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ, the motor-car does not *move* now.
ਗੱਡੀ ਚਲੀ, the train *started.*
ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ, the watch is not *in order.*
ਦਰਿਆ ਚਲਦਾ ਹੈ, the river *flows.*
ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਵਾ ਚਲਦੀ ਹੈ, a strong wind *blows.*
ਇਹ ਸਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, this coin is not *current.*
ਆਟਾ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਹੈ, how long does flour *last?*
ਉਹ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀ, She cannot *get on* in Maths.
ਅੰਬ ਕਦ ਤੀਕ ਚਲਣਗੇ, when will mangoes *be in season?*
ਝਗੜਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਿਆ, how did the quarrel *start?*
ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ, my wish does not *prevail.*
ਕੰਮ ਕਾਰ ਚੰਗਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, the business is very well *flourishing.*
ਗੋਲੀ ਚਲ ਗਈ, fire was *shot.*
ਕੈਂਚੀ ਚਲਦੀ ਹੈ, the scissors *work.*
ਰੋਟੀ ਚਲਦੀ ਹੈ, we *subsist.*

4. English 'to have'

The rhinoceros has one horn, ਗੈਂਡੇ ਦਾ ਇਕ ਸਿੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
This room has two windows, ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦੋ ਬਾਰੀਆਂ ਹਨ।
This lock has two keys, ਇਸ ਤਾਲੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਚਾਬੀਆਂ ਹਨ।
I have two sons and two daughters.
ਮੇਰੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ।
We had eight chairs and two tables.
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੱਠ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਦੋ ਮੇਜ਼ ਸਨ।
He has fever/complaint. ਉਹਨੂੰ ਬੁਖ਼ਾਰ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ।

5. English 'to get'

I got two weeks' leave. ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ।
I got a shock. ਮੈਨੂੰ ਚੋਟ ਲਗੀ।

ਸੈਰ f., walking; ਹਿਸਾਬ, counting, arithmetic; ਗੋਲੀ f., bullet; ਕੈਂਚੀ f., scissors; ਗੈਂਡਾ, rhinoceros; ਸਿੰਗ, horn; ਸ਼ਿਕਾਇਤ f., complaint; ਚੋਟ f., injury.

Get me some milk. ਮੈਨੂੰ ਥੋੜਾ ਕੁ ਦੁੱਧ ਲਿਆ ਦੇ।
Get a pen and write. ਕਲਮ ਲਓ ਤੇ ਲਿਖੋ।
He got a fine/fever. ਉਹਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ/ਬੁਖ਼ਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

Note the passive construction in some usages.

5.15 Adverbs

ਉਥੇ, there
ਉਦਾਂ, ਉਦੋਂ } then
ਉਧਰ, thither
ਉਧਰੋਂ, from there, thence
ਉੱਪਰ, up
ਉਪਰੋਂ, from upwards
ਉਲਟੇ, on the other hand
ਅੱਗੇ, in future, in front
ਅੱਗੋਂ, in future, from the front
ਅੱਗੋਂ ਦੀ, in future
ਅਚਣਚੇਤ, suddenly
ਅੱਜ, to-day
ਅਜੇ, as yet
ਅਵੱਸ਼, of course
ਆਸਪਾਸ, around
ਆਰਪਾਰ, across
ਇਸ ਲਈ, therefore
ਇਸ ਕਰਕੇ, therefore
ਇੰਜ, ਇਉਂ, like this
ਇਥੇ, here
ਇਥੋਂ, from here, hence
ਇੱਦਾਂ, in this manner
ਇਧਰ, hither
ਇਧਰੋਂ, from here
ਇਧਰ ਉਧਰ, hither and thither
ਸਦਾ, always
ਸਵੇਰੇ, early in the morning
ਸਾਹਮਣੇ, in front
ਸਿਰਫ਼, only
ਹਮੇਸ਼ਾਂ, always
ਹਰ ਘੜੀ, every moment
ਹਰ ਦਿਨ (ਰੋਜ਼), every day (daily)
ਹਰ ਵਾਰ, every time
ਹਾਂ, yes
ਹੁਣ, now
ਹੁਣੇ, just now
ਹੁਣੇ ਤਾਈਂ (ਤਕ), till now
ਹੁਣ ਤੋਂ, from now
ਹੇਠਾਂ, below
ਹੇਠੋਂ, from below
ਹੌਲੇ, slowly
ਹੌਲ ਹੌਲੇ, very slowly
ਕਈ ਵਾਰ, several times
ਕਦ, when
ਕਦੇ, sometime
ਕਦੇ ਕਦੇ, occasionally
ਕਦੋਂ, whence
ਕਦੇ ਨਹੀਂ, never
ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ—For participles used as adverbs see patterns 19B, 31 and section 5.8

ਜੁਰਮਾਨਾ, fine.

ਇਵੇਂ, like this
ਐਵੇਂ, casually
ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ, easily
ਸਗੋਂ, all the more
ਸਚ ਮੁਚ, really, truly
ਸੱਜੇ, to the right
ਕਿਧਰ, whither
ਕਿਵੇਂ, how
ਕਿਕਣ, how
ਕੋਈ, approximately
ਖੱਬੇ, to the left
ਛੇਤੀ, immediately
ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ, very quickly
ਜਗ੍ਹਾ, in place
ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ, there
ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ, here
ਕਿਸ ਜਗ੍ਹਾ, where
ਜਦ, when
ਜਦ ਕਦੇ, whenever
ਜਦੋਂ, when
ਜਦ ਤਕ (ਤਾਈਂ),
when, so long as
ਜਦ ਤੋਂ, whence
ਜ਼ਰੂਰ, of course
ਜ਼ਰਾ, a little
ਜਿਕੁਰ, just as
ਜਿਥੇ, where
ਜਿਵੇਂ, just as
ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, with force
See pattern 19B (a)
ਝਟ, at once
ਝਟ ਪਟ, immediately
ਝੂਠ ਮੂਠ, falsely
ਠੀਕ, true
ਤਦ, then

ਕਲ੍ਹ, to-morrow, yesterday
ਕਿਉਂ, why
ਕਿਕੁਰ, how
ਕਿਤੇ, somehow, maybe
ਕਿਤੇ ਵੀ, anywhere
ਕਿਥੇ, where
ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, like that
ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, how
ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, very well
ਤੜਕੇ, early in the morning
ਤਲੇ, ਥੱਲੇ, below
ਦੁਬਾਰਾ, twice
ਦੂਰ, away, far off
ਨਹੀਂ, no, not
ਨਾ, well
ਨਿਪਟ, totally, entirely
ਨਿਰਾ, entirely
ਨਾਲ, along with
ਪਰਸੋਂ, day after to-morrow
day before yesterday.
ਪਰਾਰ, two years back
ਪਾਰ, across
ਪਾਰ ਸਾਲ, last year
ਪਾਸੇ, aside
ਇਸ ਪਾਸੇ, this side
ਉਸ ਪਾਸੇ, that side
ਕਿਸ ਪਾਸੇ, which way
ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ, all around
ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, to the right
ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ, to the left
ਪਿੱਛੇ, behind
ਪਿੱਛੋਂ, afterwards
ਫਿਰ, ਫੇਰ, again
ਫਟਾ-ਫਟ, at once
ਬਿਨਾਂ, without

ਤਦੋਂ, thence
ਤਦ ਕਦੇ, at that time
ਤਰ੍ਹਾਂ, like
ਮਤੇ, perhaps, may be
ਮਾਰਿਆਂ, on account of
ਬਿਲਕੁਲ, altogether, at all
ਬਿਸ਼ੱਕ, doubtlessly
ਭਲਕੇ, to-morrow
ਸ਼ਾਇਦ, perhaps
ਵਜੋਂ, on account of.

5.16 More about Particles
(See pattern 32)

ਤਾਂ—

a. of course ਉਹ ਤਾਂ ਸੇਬ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।
He, of course, eats apples, but not his brother.
ਉਹ ਸੇਬ ਤਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਰੂਦ ਨਹੀਂ।
He eats apples all right, but not guavas.
ਉਹ ਸੇਬ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਨਹੀਂ।
He eats, of course, apples, but not daily.

b. contrasting ਤਿੰਨ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਹਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪੁਰਾਣੇ।
Three are new and three old.

c. just ਖ਼ਤ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ, just read the letter,

d. I fear ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ? Did you go ?
ਤੁਸੀਂ ਨਰਾਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਏ ?
You are, I believe, not displeased.

e. after all ਉਸ ਨੇ ਘੜੀ ਚੁਰਾਈ ਹੈ, ਚੋਰ ਤਾਂ ਹੈ।
He has stolen the watch, after all he is a thief.

f. at least ਪੰਜ ਦਿਨ ਤਾਂ ਠਹਿਰਾਂਗਾ।
I shall stay there at least five days.

g. then ਤਾਂ ਉਹ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। Then he had reached.

ਈ, ਹੀ—

a. only ਮੈਂ ਈ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। I alone had gone there.

b. very ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਈ ਮਹੀਨੇ ਆ ਗਏ।
We returned in the very next month.

c. just ਕਿਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਈ। Just near the fort.

d. own ਤੇਰੀ ਈ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ। It is your own fault.

ਸੇਬ, apple; ਅਮਰੂਦ, guava; ਨਰਾਜ਼, displeased; ਚੋਰ, thief; ਗ਼ਲਤੀ f., mistake.

5.17 Concord

1. The intransitive verb agrees with the grammatical subject in number, gender and person —

ਮੁੰਡਾ ਗਿਆ। The boy went.	ਕੁੜੀ ਗਈ। The girl went	ਮੁੰਡੇ ਗਏ। The boys went.
ਕੁੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। The girls went	ਤੂੰ ਆ। You come	ਤੁਸੀਂ ਆਓ। You come.
ਉਹ ਸੁਣੇ। He may listen.	ਉਹ ਸੁਣਨ। They may listen.	

2. The transitive verb with present participle form or in imperative or subjunctive mood, or in simple future or continuous tense, also agrees with the grammatical subject—

ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। I read a book.	ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। She reads a book.
ਤੂੰ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ। (You) read the book.	ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੋ। You (pl) read the book.
ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ/ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਾਂ। I may read the book/books.	ਅਸੀਂ ਕਿਤਾਬ/ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਏ। We may read the book/books.
ਉਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖੇਗਾ। He will write a letter or letters.	ਉਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖਣਗੇ। They will write letter or letters.
ਉਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਰਹੀ ਹੈ/ਸੀ। She is/was writing a letter.	ਉਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ/ਸਨ। They are/were writing letters.

3. The transitive verb, with past participle form, agrees with the object —

ਤੁਸਾਂ ਅੰਬ ਖਾਧੇ। You ate mangoes.	ਤੁਸਾਂ ਚਾਹ ਪੀਤੀ। You took tea.	ਤੁਸਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। You read books.

But, if the object is in oblique form and has postp. ਨੂੰ (expressed or unexpressed), the verb is impersonal or neutral i.e. it agrees neither with the subject nor with the object. It is in the 3rd person sigular (-iá form)—

ਮੈਂ/ਅਸਾਂ/ਤੁਸਾਂ/ਉਹਨੇ ਮੁੰਡੇ/ਕੁੜੀ/ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।

I/we/you/he beat the boy/girl/girls etc.

4. In objectival construction, i.e. when the subject is in accusative, the verb agrees with the primary object, i.e. the one in direct case—

ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲਗੀ ਹੈ।	ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।
I feel hunger.	The child will have to eat breads.
ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਰੁਪਈਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।	ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
The servant was given rupees.	The girl was given a book.
ਮੈਥੋਂ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ ਜਾਂਦੀ। (ਖਾਣ ਹੁੰਦੀ)।	ਮੈਥੋਂ ਪਾਪੜ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ (ਖਾਣ ਹੁੰਦਾ)।
Bread cannot be eaten by me.	PAPAR cannot be eaten by me.

5. If there is no object in passive voice or if predication is appositional in passive voice, the verb is impersonal or neutral—

ਮੋਹਣ ਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।	ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸੁਦਾਇਣ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ।
Mohan was said to be a fool.	The girl was taken to be crazy.

ਮੈਨੂੰ/ਤੈਨੂੰ/ਉਹਨੂੰ ਬੰਬਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ।

I/you/he was called to Bombay.

ਮੈਨੂੰ/ਉਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ।

I am/he is not consulted.

6. (a) If there are two or more subjects, the verb is usually in the plural—

ਰਾਮ ਤੇ ਸੀਤਾ ਵਣਾਂ ਨੂੰ ਗਏ।	ਚਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਖੇਡਦੇ ਹਨ।
Rama and Sitá went to the forests.	Four girls and one boy are playing.

(b) The gender of such a verb is feminine, only if *all* the subjects are feminine, otherwise it is masculine.

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ, ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਧੀਆਂ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

His wife, son and daughters remain ill.

(c) At times, the verb agrees with the nearest subject —

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

His wife and son remain sickly.

ਪਾਗਲ, fool; ਸੁਦਾਇਣ f., crazy (mas. ਸੁਦਾਈ); ਵਣ, forest.

(d) If the subjects are two or more pronouns in different persons, first-second-third person receive this order of preference in aggreement with the verb which is plural—

ਮੈਂ, ਤੂੰ ਤੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌੜਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਤੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌੜੋ।

I, you and Karam Singh will run. You and Karam Singh may run.

ਮੈਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੌੜਾਂਗੇ।

I and you will run.

(e) It is usual to sum up the subjects by the words ਦੋਵੇਂ, both, ਤਿੰਨੇ, the three, ਸਭ, all, or ਕੋਈ, any, with which the verb is made to agree :

ਰਾਮ ਤੇ ਸੀਤਾ ਦੋਵੇਂ ਦੌੜੇ। Rama and Sita, both ran.

ਨੱਥੂ, ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਰਾਧੋ ਸਭ ਦੌੜੇ।

Nathú, Dídár and Rádho, all ran.

ਨੱਥੂ, ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਰਾਧੋ ਤਿੰਨੇ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ।

Nathu, Dídár and Rádho, the three kept talking.

ਨੱਥੂ, ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਰਾਧੋ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲਿਆ।

N., D. and R. no one spoke.

(f) If subjects are separated by ਜਾਂ, the verb agrees with the last.

ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਭਰਜਾਈ ਆਵੇਗੀ।

Either his brother or his sister-in-law will come.

(7) An adjective agrees with the noun near which it is placed:

ਨੀਲੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਖੜੋਤੇ ਸਨ।

Blue mares and horses were standing.

ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਨੀਲੇ, ਕਾਲੇ, ਚਿੱਟੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਸਨ।

In the market, there were all sorts of horses, blue, black and white.

It is better to repeat the adjective, if gender of the nouns is different :

ਨੀਲੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਤੇ ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਖੜੋਤੇ ਸਨ।

Blue mares and blue horses were standing.

5.18 Order of Words

1. Subject—verb ਘੋੜਾ ਚਲਿਆ। The horse started.

Subject—object—verb ਘੋੜੇ ਨੇ ਘਾਹ ਖਾਧਾ।

The horse ate grass.

ਮੰਡੀ f., market.

Subject—secondary object with ਨੂੰ—primary object—verb
ਮੈਂ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੁਪਈਏ ਦਿੱਤੇ।

I gave Karam Singh money.

Subject—secondary object—noun with dative ਲਈ—primary object—verb ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਦੁੱਧ ਦਿੱਤਾ।

I gave him milk for the boy.

Adjuncts of subject—subject—Adjuncts of secondary
1 2 3
object—secondary object—adjuncts and the noun with dative
4 5 6
ਲਈ—adjuncts and the primary object—simple adverb such as
7 8 9
negation of verb—verb or verbs (compound).
10

ਦਸ਼ਰਥ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਨੇ ਟੋਪੀਵਾਲੇ ਮਦਾਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ
1 2 3 4 5
ਬੰਦਰ ਲਈ ਕਾਲੇ ਛੋਲੇ ਨਹੀਂ/ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।
6 7 8 9 10

(Why) Daśrath's son Ram did not give black grams to the capped juggler for a biggish money.

If there is no postposition with the subject or the object, it should be understood that the first is subject, and the second object:

ਜੇ ਬਾਜ਼ ਬਟੇਰ ਵੇਖੇ

if the hawk may see the quail.

2. The possessor is put before the thing possessed or related :

ਰਾਜੇ ਦਾ ਹਾਥੀ।	ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਭਾਈ।
King's elephant	My friend's brother

The possessor+ਦਾ is adjectival in nature and it can be predicative also, as in ਇਹ ਹਾਥੀ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੈ,

This elephant is king's

If there are two or more possessors, ਦਾ comes after the last :
ਮੋਹਣ ਤੇ ਸੋਹਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਠੀਕ ਹੈ

Mohan's and Sohan's sum is right.

If the possessors are pronouns, then the genitive sign is repeated with every word :—

ਮਦਾਰੀ, jugglar; ਛੋਲੇ, pl. gram; ਸੁਆਲ, question; ਬਾਜ਼, hawk; ਬਟੇਰ, quail.

ਮੇਰਾ, ਤੇਰਾ ਤੇ ਸ਼ਾਮੂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਆ ਗਿਆ।

Mine, thine and Shamu's share has been received.

3. Postpositions follow the noun or pronoun, as we have seen about ਨੂੰ, ਲਈ and ਦਾ under 1 and 2 above. Also see patterns 12A ff.

ਬਿਨਾ, without ਬਗ਼ੈਰ, without, and ਸਣੇ, with, can also occur before the noun or pronoun : ਉਸਦੇ ਬਿਨਾ or ਬਿਨਾ ਉਸਦੇ, without him.

4. Place of interrogative word—see patterns 1 and 2 and 5.1

5. The adverbs of time and place come after the subect, and the adverb of time precedes the adverb of place. See patterns 19A and 23 (absolutive) :

ਸ਼ਾਮੂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।
1 2

Shamu reached the top of the mountain in two hours.

6. Particles ਈ, ਤਾਂ, ਵੀ, etc. are placed after the word which they emphasize. See pattern 32.

7. The subordinate clause with relative conjunction precedes the principal clause. See pattern 37.

8. The order of other conjunctions is the same in Panjabi as in English.

9. The rhetorical order can be different, but the order as described under 2, 3, 6 and 8 cannot be disturbed.

5.19 Transformations

The following patterns summarize a large number of principles laid down in the last pages. They explain clearly the entire structure of Panjabi. Learners can practise such things on the basis of any sentences.

\+ *add* × *substitute* T *transference*

1. ਲੜਕਾ ਹੈ The boy is (there).

ਲੜਕਾ ਗਿਆ। × went. ਕਿਤਨੇ ਲੜਕੇ ਗਏ ? + how many.

ਲੜਕਾ ਕਿਉਂ ਗਿਆ ? + why? ਲੜਕਾ ਕਿਧਰ/ਕਦ/ਕਿਕੁਰ ਗਿਆ ? × whither/when/how ?

ਲੜਕਾ ਘਰ ਗਿਆ। × home. ਲੜਕੇ ਤੋਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। + negative, T passive.

ਲੜਕਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ। + own.

ਚੋਟੀ f., summit, top.

ਲੜਕੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। T passive.
ਉਸਦਾ ਲੜਕਾ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ। + his, + in the morning.
ਉਸਦਾ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਸਤੇ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ। + small, + early
" " " ਰੋਜ਼ ਸਤੇ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
+ daily, × goes.
" " " " " " " " ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
+ compounding.
" " " " " " " " ਨਵੇਂ ਘਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
+ new.
ਉਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਰੋਜ਼ ਸਤੇ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਘਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। + of all.
ਉਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਰੋਜ਼ ਸਤੇ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਘਰ ਕਿਉਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? + why?

2. ਲੜਕਾ ਹੈ। The boy is. ਮੋਟਾ ਲੜਕਾ ਹੈ। + fat (attributive).
ਲੜਕਾ ਮੋਟਾ ਹੈ। T predicative.
ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਮੋਟਾ ਹੈ। + girl, + than, (comparison)
ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਜਿੰਨਾ ਮੋਟਾ ਹੈ। × like.
ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਟਾ ਹੈ। + more (much).
ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਟਾ ਹੈ। + much (very much).

3. ਮੁੰਡਾ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। The boy goes home. ਘਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ। T phrase.
ਮੁੰਡਾ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। × letter, × writes.
ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ। T phrase.
ਮੁੰਡਾ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਾਂਦਾ ਹੈ। × causal.
ਮੁੰਡਾ ਭੈਣ ਕੋਲੋਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਂਦਾ ਹੈ। + by his sister,
× second causal.

4. ਮੁੰਡਾ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। The boy goes home.
ਮੁੰਡਾ ਰੁੱਖ ਕਟਦਾ ਹੈ। × tree, × cuts. ਮੁੰਡਾ ਰੁੱਖ ਕਟਵਾਂਦਾ ਹੈ।
× second causal
ਮੁੰਡਾ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਰੁਖ ਕਟਦਾ ਹੈ। + at 8 A.M.
ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਰੋਜ਼ ਰੁਖ ਕਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
+ that, + daily, × continuous tense.
ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਰੋਜ਼ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੁਖ ਕਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
+ having gone to the garden.
ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਅੱਠ ਵਜੇ ਰੋਜ਼ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੋਤੀ ਤੋਂ ਰੁਖ ਕਟਵਾਂਦਾ ਹੈ।
+ by Moti, × second causal.

5. ਮੁੰਡਾ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। The boy goes home.
ਮੁੰਡਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। + negative.
ਮੁੰਡਿਆ, ਘਰ ਜਾ। T Vocative.
ਮੁੰਡਿਆ, ਤੂੰ ਘਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । + thou, + why, + negative.

6. ਮੁੰਡਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। The boy goes.
ਗਊ ਚਰਦੀ ਹੈ। T The cow grazes
ਗਊ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚਰਦੀ ਪਈ ਹੈ। + in the field, × continuous.
ਗਊ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
T objective structure with 'should'.
ਗਊ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚਰਨ ਦਿਓ। × let.
ਮੁੰਡਾ ਗਊ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚਰਾਂਦਾ ਹੈ। + boy, × causal.
ਮੁੰਡਾ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚਰਾਂਦਾ ਹੈ। × plural.
ਨਨਕੂ ਮੁੰਡੇ ਕੋਲੋਂ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚਰਵਾਂਦਾ ਹੈ।
+ subject ਨਨਕੂ, × second causal.

7. ਨਨਕੂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। Nankū reads a book.
ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਨਨਕੂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। T adjectival clause.
ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਨਕੂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
T passive clause.
ਇਹ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਨਕੂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
+ that, negative.
ਇਹ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਨਕੂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ।
+ of course.

8. ਨਨਕੂ ਦੀ ਟੋਪੀ। Nanku's cap. ਟੋਪੀ ਵਾਲਾ ਨਨਕੂ, T ownership.

ਨਨਕੂ ਘਰ ਬਣਾਂਦਾ ਹੈ।	ਘਰ ਬਣਾਣ ਵਾਲਾ ਨਨਕੂ।
Nanku builds a house.	House-builder Nanku.

ਬਣਦਾ ਹੋਇਆ ਨਨਕੂ ਦਾ ਘਰ। Nanku's house under construction.

ਨਨਕੂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ	ਨਨਕੂ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਕਿਤਾਬ।
Nanku reads a book.	Book read by Nanku.

ਜੋ ਧੋਖਾ ਕਰੇ, who cheats ; ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, cheater.

9. ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹਰੀ ਨੇ ਤੋੜਿਆ ਸੀ। Hari had broken the glass-pane.
ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਟੁੱਟਾ ਸੀ। T passive.
ਅਸੀਂ ਅਜ ਕਲ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।
We go to the factory these days.
ਅਜਕਲ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। T passive verb.

ਖੇਤ, field; ਚਰਨਾ, ਚਰਾਣਾ, (causal), to graze; ਧੋਖਾ cheating; trick.

ਸਾਡੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਮਾਫ਼ ਕਰੋ। Forgive this mistake of ours.
ਸਾਡੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। T passive verb.
ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਦੇ। Write a letter to him.
ਤੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। T passive.

10. ਮਾਲਕ ਨੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ।
The master gave the servant prize.
ਨੌਕਰ ਨੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਇਨਾਮ ਲਿਆ।
T the servant received prize from the master.
ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ।
T the prize was given to the servant by the master.
ਨੌਕਰ ਨੇ ਮਾਲਕ ਲਈ ਰੋਟੀ ਪਕਾਈ।
The servant cooked meal for the master.
ਮਾਲਕ ਨੇ ਨੌਕਰ ਤੋਂ ਰੋਟੀ ਪਕਵਾਈ। T. causal.
ਮਾਲਕ ਲਈ ਨੌਕਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਰੋਟੀ ਪੱਕੀ। T passive.

11. ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀ?
Interrogative—What does he not have?
ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। T Indicative—He has everything.

12. ਅਸੀਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਕਾਲਜ ਚਲੇ ਗਏ।
We went to the college after taking meals.
ਅਸਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਕਾਲਜ ਚਲੇ ਗਏ।
We took meals and went to the college.
ਉਹ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਕੁਝ ਮੰਗਦਾ ਨਹੀਂ।
Having been poor, he does not beg.
ਉਹ ਗਰੀਬ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ (ਫਿਰ ਵੀ) ਕੁਝ ਮੰਗਦਾ ਨਹੀਂ।
He is of course poor, but even then he does not beg.
ਬਿੱਲੀ ਆਈ ਤੇ ਚੂਹੇ ਨੱਸ ਪਏ।
The cat came and the mice ran away.
ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਆਂਦਿਆਂ ਈ ਚੂਹੇ ਨੱਸ ਪਏ।
As soon as the cat came, the mice ran away.
ਜਦੋਂ ਬਿੱਲੀ ਆਈ ਤਾਂ ਚੂਹੇ ਨੱਸ ਪਏ।
When the cat came, the mice ran away.

These are transferences from simple to compound or complex sentences.

ਭੁੱਲ f., mistake; ਵੱਲੋਂ, on behalf of; ਇਨਾਮ, prize; ਚੂਹਾ, mouse; ਨੱਸਣਾ, to run away.

13. ਮੇਲੇ ਤੇ ਕੌਣ ਚਲੇਗਾ ? ਮੋਤੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ।
Who will go to the fair ? (Ans) Moti. Nobody.
ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਚਲੋਗੇ। ਹੈਂ ਨਾਂ ? [ਜੀ] ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ।
You will go home, Will you ? Yes. No, of course.
ਰੁਪਈਏ ਕੀਹਨੂੰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? ਮੈਨੂੰ । ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ।
Who wants money ? I. Nobody.
ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ ? ਮੰਜਾ। ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।
What is there lying in the room ? Cot. Nothing.

14. ਨਨਕੂ ਪੜ੍ਹੇ ਭਾਵੇਂ ਲਿਖੇ। Nanku may read or write.
ਨਨਕੂ ਭਾਵੇਂ ਪੜ੍ਹੇ ਭਾਵੇਂ ਲਿੱਖੇ।
Nanku may read or he may write.
ਨਨਕੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜੁ ਉਹ ਪੜ੍ਹੇ, ਜਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ।
It is N's wish that he may or may not read.
ਨਨਕੂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹਵੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ, ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ।
If Nanku wants to read he may, and if he does not want he may not read.
ਨਨਕੂ ਜਦ ਚਾਹਵੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਦ ਚਾਹਵੇ ਲਿਖੇ।
Nanku may read when he likes and write when he likes.
ਨਨਕੂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਨਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।
Nanku neither reads nor writes.
ਨਨਕੂ ਨਾ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ।
Nanku reads neither a book nor a newspaper.
ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।
Somebody reads, another writes.
ਨਨਕੂ ਜਲਦੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।
Nanku reads quickly, but writes slowly.
ਨਨਕੂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
Nanku does read, but he cannot write.

15. ਨਨਕੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਜਾ। Nanku says, 'Don't go'.
ਨਨਕੂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੁ ਮੈਂ ਨਾ ਜਾਵਾਂ। Nanku wants me not to go.
ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। I want to go.
ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੁ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ । It is proper that I should go.

16. ਸੁੰਦਰ ਝੂਠਾ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਹੈ। Sunder is liar and dishonest.
ਸੁੰਦਰ ਝੂਠਾ ਵੀ ਹੈ ਬੇਈਮਾਨ ਵੀ।
Sunder is liar, and dishonest too.

ਕੋਠੜੀ f., room; ਝੂਠਾ, liar; ਬੇਈਮਾਨ, dishonest.

5.20 Some Useful Additional Vocabularies

Time

ਘੜੀ f., $\frac{2}{5}$ hour
ਪਲ, moment
ਮਿੰਟ, minute
ਘੰਟਾ, hour
ਦਿਨ, day
ਰਾਤ f., night
ਸ਼ਾਮ f., evening.
ਲੌਢਾ ਵੇਲਾ, dusk
ਸਵੇਰ f., early
ਦੁਪਹਿਰ f., noon
ਹਫ਼ਤਾ, week
ਮਹੀਨਾ, month
ਪਖਵਾਰਾ, fortnight
ਵਰ੍ਹਾ, ਸਾਲ } year
ਜੁਗ, age
ਕਾਲ, period

Days

ਸੋਮਵਾਰ, Monday
ਮੰਗਲਵਾਰ, Tuesday
ਬੁਧਵਾਰ, Wednesday
ਵੀਰਵਾਰ, Thursday
ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, Friday
ਛਣਛਣਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਚਰਵਾਰ }, Saturday
ਐਤਵਾਰ, Sunday

Months

ਵਿਸਾਖ, April-May
ਜੇਠ, May-June
ਹਾੜ, June-July
ਸਾਵਣ, July-August
ਭਾਦੋਂ, August-September
ਅੱਸੂ, September-October
ਕੱਤੇ, October-November
ਮੱਘਰ, November-December
ਪੋਹ, December-January
ਮਾਘ, January-February
ਫੱਗਣ, February-March
ਚੇਤ, ਚੇਤਰ, March-April.

Indian solar months start about the middle of Christian months, which are also commonly used.

Body

ਤਨ, ਜੁੱਸਾ, ਸਰੀਰ, ਦੇਹ } body
ਸਿਰ, head
ਗਲਾ, throat
ਧੌਣ f., ਮੌਜ f., neck
ਦੰਦ, tooth
ਜੀਭ f., tongue
ਖਾਡੀ f., ਠੋਡੀ f., chin

ਮੂੰਹ, mouth, face

ਵਾਲ, hair of the head

ਰੋਆਂ, hair of the body

ਭਵਾਂ f., ਭਰਵੱਟੇ } eyebrows

ਮੱਥਾ, forehead

ਅੱਖ f., eye

ਪਲਕ f., eye-lid

ਪੁਤਲੀ f., pupil

ਪਿਪਨੀਆਂ f., eye-lashes

ਡੇਲਾ, eye-ball

ਕੰਨ, ear

ਨੱਕ, nose

ਨਾਸਾਂ f., nostrils

ਗਲ੍ਹ f., cheek

ਬੁੱਲ੍ਹ, ਹੋਂਠ } lip

ਗਿੱਟਾ, ankle

ਪਿੰਨੀ, f., shin

ਕੰਡ, ਪਿਠ } f., back

ਪੈਰ, foot

ਝੋਲੀ f., lap

ਚਮੜਾ, skin

ਖਲ f., hide

ਮੋਢਾ, shoulder

ਹੱਥ, hand

ਉਂਗਲੀ f., finger

ਅੰਗੂਠਾ, thumb

ਤਲੀ f., palm

ਛਾਤੀ f., ਹਿੱਕ f., } chest, breast

ਸੀਨਾ, chest

ਪੇਟ, stomach, belly

ਮੰਮਾ, ਥਣ, teat

ਜੰਘ f., ਪੱਟ, thigh

ਟੰਗ f., leg

ਕਮਰ f., ਲੱਕ } waist

ਆਰਕ f., elbow

ਕੱਛ f., armpit

ਗੋਡਾ, knee

ਰੱਤ f., ਲਹੂ, ਖ਼ੂਨ } blood

ਹੱਡੀ f., bone

ਮਿਝ f., marrow

ਨਾੜੀ f., pulse

ਨਾੜ f., nerve

ਅੱਡੀ f., heel

ਪੰਜਾ, toe.

Building

ਕਿਲ੍ਹਾ f., fort

ਹਸਪਤਾਲ, hospital

ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ, factory f., mill

ਸਕੂਲ, school

ਸਟੇਸ਼ਨ, station

ਮਹਿਲ, palace

ਪੁਲ, bridge

ਵਿਹੜਾ, courtyard

ਪੌੜੀ f., staircase

ਫ਼ਰਸ਼, floor

ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ, ventilator

ਗਿਰਜਾ, church

ਮਸੀਤ f., mosque

ਸਰਾਂ f., inn

ਕਾਲਜ, college
ਡਾਕਘਰ, post-office
ਗੋਦਾਮ, godown
ਜੇਲ੍ਹ f., prison
ਕਚਹਿਰੀ f., court
ਤਾਰਘਰ, telegraph office
ਮੰਦਰ, temple
ਕੋਠਾ, room
ਕਮਰਾ, room
ਦਰਵਾਜ਼ਾ, door
ਬਾਰੀ f., window
ਦੁਕਾਨ f., shop
ਹੋਟਲ, hotel
ਘਰ, house
ਬੰਗਲਾ, bungalow
ਕੋਠੀ f., bungalow
ਬਾਰਕ f., barracks
ਗ਼ੁਸਲਖ਼ਾਨਾ, bathroom
ਬੈਠਕ f., sitting room
ਰਸੋਈ f., kitchen
ਟੱਟੀ f., latrine.

Dress

See English words in next section.

ਸਾੜ੍ਹੀ f., saree
ਕੁਰਤਾ, a shirt
ਧੋਤੀ f., Dhoti
ਸਲਵਾਰ f., Salwar
ਪਜਾਮਾ, pyjama
ਬਨੀਆਨ f., underwear, vest
ਕੱਛਾ, underwear
ਨਿੱਕਰ f., knickers
ਜਰਾਬ f., socks
ਦਰਾਜ਼, drawers
ਕਮੀਜ਼ f., shirt
ਟੋਪੀ f., cap
ਟੋਪ, hat
ਪਗੜੀ f., turban
ਰੁਮਾਲ, handkerchief
ਜੁੱਤੀ f., shoe
ਦਰੀ f., carpet
ਰਜਾਈ f., quilt
ਤੁਲਾਈ f., cushion

Household Goods

ਮੰਜਾ, cot
ਚਾਰਪਾਈ f., cot
ਪਲੰਗ, bedstead
ਕੁਰਸੀ f., chair
ਮੋੜ੍ਹਾ, cushioned stool
ਅਲਮਾਰੀ f., shelf
ਤਖ਼ਤ, dais
ਮੇਜ਼, table
ਸਟੂਲ, stool
ਲੂਣ, ਨਮਕ } salt
ਮਿਰਚ f., pepper, chillie
ਹਲਦੀ f., turmeric
ਜੀਰਾ, cummin seed.
ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ, spices
ਆਟਾ, flour
ਦਾਲ f., pulses
ਸਬਜ਼ੀ f., vegetable

ਬਕਸ, box
ਸੰਦੂਕ, box
ਟ੍ਰੰਕ, trunk
ਮੇਜ਼ਪੋਸ਼, table-cloth
ਮੱਛਰਦਾਨੀ f., mosquito-net
ਕਪੜੇ, clothes
ਭਾਂਡੇ, utensils
ਥਾਲੀ f., plate
ਕੌਲੀ f., metal plate
ਤਵਾ, frying pan
ਕੜਾਹੀ f., deep frying pan
ਗਿਲਾਸ, glass, tumbler

ਫਲ, fruit
ਚਾਹ f., tea
ਪਾਣੀ, water
ਦੁੱਧ, milk
ਲੱਸੀ f., whey
ਸ਼ਰਬਤ, syrup
ਚੁੱਲ੍ਹਾ f., furnace, stove
ਸ਼ੀਸ਼ਾ, mirror, glass
ਕੰਘੀ f., comb
ਸਾਬਣ, soap
ਤੇਲ, oil.

Family

ਪਰਿਵਾਰ, family
ਟੱਬਰ, family
ਮਾਂ f., mother
ਬਾਪ, father
ਚਾਚਾ, paternal uncle
ਤਾਇਆ, elder paternal uncle
ਮਾਮਾ, maternal uncle
ਫੁੱਫੜ, aunt's husband
ਮਾਸੜ, aunt's husband
ਮਮੇਰਾ, m. uncle's son
ਚਚੇਰਾ, p. uncle's son
ਮਸੇਰਾ, mother's sister's son
ਨਾਨਾ, m. grandfather
ਦਾਦਾ, p. grandfather
ਭਣੇਆ, sister's son
ਭਤੀਜਾ, brother's son
ਭਣਵੀਆ, sister's husband
ਜਵਾਈ, daughter's husband
ਭਰਾ, brother
ਭੈਣ f., sister
ਭਰਜਾਈ f., brother's wife

ਦਿਉਰ, husband's younger brother
ਜੇਠ, husband's elder brother
ਮਰਦ, husband, man.
ਜਨਾਨੀ, wife, woman
ਸਾਲਾ, wife's brother
ਸਾਲੀ f., wife's sister
ਖਾਉਂਦ } husband
ਖਸਮ }
ਮਾਮੀ f., m. uncle's wife
ਮਾਸੀ f., mother's sister
ਭੂਆ f., father's sister
ਚਾਚੀ f., p. uncle's wife
ਤਾਈ f., p. uncle's wife
ਨਾਨੀ f., m. grand mother
ਦਾਦੀ f., p. grand-mother
ਭਤੀਜੀ f., brother's daughter
ਭਣੇਈ f., sister's daughter
ਪੋਤਾ, grandson
ਪੋਤੀ f., granddaughter
ਦੋਹਤਾ, daughter's son
ਦੋਹਤੀ f., daughter's daughter

In the City

ਸ਼ਹਿਰ, city
ਸੜਕ f., road
ਰਸਤਾ, way, path
ਗਲੀ f., street
ਮਹੱਲਾ, locality
ਪਟੜੀ f., roadside
ਚਕ, crossing of roads
ਪਾਰਕ, park
ਕਿਰਾਇਆ, fare, rent
ਭਾੜਾ, fare
ਬਜ਼ਾਰ, market
ਦੁਕਾਨ f., shop
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ, telephone
ਸੰਤ੍ਰੀ, sentry
ਪੁਲਸ f., police
ਡਾਕ f., post
ਤਾਰ f., telegram
ਚਿੱਠੀ f., letter
ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ, envelope
ਖਤ, letter
ਕਾਰਡ, card
ਪਾਰਸਲ, parcel
ਅਖ਼ਬਾਰ f., newspaper
ਕਿਤਾਬ f., book

ਬਾਗ, garden
ਬਗੀਚਾ, lawn-garden
ਮੋਟਰ f., motor
ਬਸ f., bus
ਸਾਈਕਲ, cycle
ਟੈਕਸੀ f., taxi
ਟ੍ਰਾਮ f., tram
ਟਿਕਟ, ticket
ਦੁਕਾਨਦਾਰ, shopkeeper
ਗਾਹਕ, customer
ਕੁੰਜੜਾ, vegetable dealer
ਦਰਜ਼ੀ, tailor
ਨਾਈ, barber
ਧੋਬੀ, washerman
ਮੋਚੀ, cobbler
ਤਰਖਾਣ, carpenter
ਲੁਹਾਰ, blacksmith
ਸੁਨਿਆਰ, goldsmith
ਵਕੀਲ, lawyer
ਨੌਕਰ, servant
ਸਿਪਾਹੀ, soldier
ਚੂੜ੍ਹਾ, sweeper
ਮਾਲੀ, gardener
ਡਾਕੀਆ, postman.

Nature

ਪਾਣੀ, water
ਹਵਾ f., air, wind
ਅੱਗ f., fire
ਧੂਆਂ, smoke
ਆਕਾਸ਼, sky
ਜ਼ਿਮੀਂ f., earth
ਬਿਜਲੀ f., lightening
ਸਮੁੰਦਰ, sea

ਗਰਮੀ f., summer
ਬਸੰਤ f., spring
ਠੰਡ f., cold
ਬਰਫ਼ f., ice, snow
ਧੁੱਪ f., sunshine
ਛਾਂ f., shade
ਓਲਾ, hailstone
ਲੂ f., hot wind

ਬੱਦਲ, cloud
ਧੁੰਧ f., fog
ਮੌਸਮ, weather
ਜਾੜਾ, frost
ਪਾਲਾ, frost
ਸਰਦੀ f., cold
ਚਿੜੀਆਂ f., sparrows
ਮੱਛੀ f., fish
ਸੱਪ, snake
ਫੁੱਲ, flower
ਕਲੀ f., bud
ਜਾਨਵਰ, animal
ਕੀੜਾ, insect, reptile
ਪਤੰਗਾ, moth
ਚੰਨ, moon
ਸੂਰਜ, sun
ਤਾਰੇ, stars
ਪਹਾੜ, mountain
ਪਹਾੜੀ f., hill

ਧੂੜ f., dust
ਬਾਰਸ਼ f., rain
ਕੁਹਰਾ, smog
ਹਨੇਰੀ f., storm
ਚਿੱਕੜ, mud
ਪੰਛੀ, bird
ਦਰਿਆ, river
ਨਾਲਾ, stream
ਰੁਖ, tree
ਜੜ f., root
ਪੱਤਰ, leaf
ਘਾਹ, grass
ਖਾਣ f., mine
ਲੋਹਾ, iron
ਪਿੱਤਲ, bronze
ਸੋਨਾ, gold
ਚਾਂਦੀ f., silver
ਹੀਰਾ, diamond
ਮੋਤੀ, pearl.

Colours

ਰੰਗ, colour
ਪੱਕਾ ਰੰਗ, fast colour
ਫਿੱਕਾ ਰੰਗ, light colour
ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗ, deep colour
ਅਸਮਾਨੀ, light blue
ਸੂਹਾ, scarlet
ਕਾਲਾ, black
ਸਾਵਾ, green
ਸਫ਼ੈਦ, white
ਕਿਰਮਚੀ, crimson
ਗੰਦਮੀ, corn colour
ਹਰਾ, green
ਗੋਰਾ, flesh colour
ਗੂੜ੍ਹਾ ਲਾਲ, dark red

ਗੁਲਾਬੀ, pink
ਧੌਲਾ, white
ਚਿੱਟਾ, white
ਨੀਲਾ, blue
ਨਸਵਾਰੀ, leather colour
ਪੀਲਾ, yellow
ਬੱਗਾ, white
ਬਿਸਕੁਟੀ, chocolate
ਤਰਬੂਜ਼ੀ, pink
ਬਦਾਮੀ, light brown
ਭੂਰਾ, reddy brown
ਰੱਤਾ, red
ਭਗਵਾ, ਜੋਗੀਆ, ochre

ਕਾਸ਼ਨੀ, purple
ਗੇਰੂਆ, ochre colour
ਪਿਆਜ਼ੀ, light pink

Collective Nouns

ਆਵਾ, of earthenware, of bricks
ਇੱਜੜ, of goats and sheep
ਸਭਾ f., of persons
ਹੇੜ, of animals
ਗੁੱਛਾ, of grapes, flowers, keys & yarn
ਚੌਣਾ, ਵੱਗ, of cattle
ਛਿੰਜ f., of wrestlers
ਜਥਾ, of soldiers, men, ladies
ਜ਼ਖ਼ੀਰਾ, of trees
ਜਲੂਸ, of vehioles, of persons
ਝੁੰਡ, of trees, plants, birds, animals
ਝੁਰਮਟ, of flies, mosquitos, birds, trees, ladies

ਟੋਲੀ f., of boys, girls, men, women
ਟਾਲ, of wood, coal
ਡਾਰ, of deer, geese, insects, parrots, pigeons, sheep, soldiers
ਤ੍ਰਿੰਞਣ, of ladies
ਪੂਰ, of parched grain, of oven breads
ਫ਼ੌਜ f., of soldiers, children
ਮੰਡਲ, of stars, of professionals
ਮੇਲਾ, of persons, cattle
ਗੱਠਾ, of books, notes
ਮੁੱਠਾ, of sticks
ਕੱਠ, of people
ਸੰਗਤ f., of congregation.

Voices

For men, owls, parrots, partridges, ਬੋਲਣਾ
for cows, ਰੰਭਣਾ
for asses, ਹੀਂਗਣਾ
for horses, ਹਿਣਕਣਾ
for camels, ਅੜਾਣਾ
for elephants, ਚਿੰਘਾੜਨਾ
for buffalos, ਅੜਿੰਗਣਾ
for sheep and goats, ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਨਾ
for puppies, ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਨਾ
for dogs, ਭੌਂਕਣਾ

for monkeys, ਚੀਕਣਾ
for cats, ਮਿਆਉਂ ਮਿਆਉਂ ਕਰਨਾ
for lions, ਗੱਜਣਾ
for bulls, ਬੜ੍ਹਕਣਾ
for birds in general, ਗਾਉਣਾ
for sparrows, ਚੀਂ ਚੀਂ ਕਰਨਾ
for cocks, ਬਾਂਗਾਂ ਦੇਣਾ
for hens, ਕੁੜ ਕੁੜ ਕਰਨਾ
for peacocks, ducks, ਪਟਾਖਣਾ
for quails, ਚਿਣਕਣਾ
for cukoos, ਕੂਕਣਾ
for pigeons, ਗੁਟਕਣਾ

for jackals, ਹਵਾਂਕਣਾ
for mosquitos, ਸ਼ੂਕਣਾ, ਭੀਂ ਭੀਂ ਕਰਨਾ
for flies, ਭਿਣਕਣਾ
for crows, ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਨਾ
for bees, ਗੂੰਜਣਾ
for snakes, ਫੁੱਰਾਟੇ (ਫੁਕਾਰੇ) ਮਾਰਨਾ,

5.21 English Words in Panjabi

ਅਫ਼ਸਰ, officer
ਅਪੀਲ f., appeal
ਅਰਦਲੀ, orderly
ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ f., ice-cream
ਆਮਲੇਟ, omelette
ਆਫ਼ਿਸ, office
ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ f., express
ਏਜੰਟ, agent
ਇਸ਼ਟਾਮ, stamp
ਇੰਜਨ, engine
ਇੰਜੀਨੀਅਰ, engineer
ਇੰਟਰਵਿਊ, interview
ਇਨਸਪੇਕਟਰ, inspector
ਸਕੂਟਰ, scooter
ਸਕੂਲ, school
ਸਟੇਜ f., stage
ਸਟਾਪ, stop
ਸਟੇਸ਼ਨ, station
ਸਟੋਰ, store
ਸਟੈਂਡ, stand
ਸਮਨ, summons
ਸਵੈਟਰ, sweater
ਸਪ੍ਰਿੰਗ, spring
ਸਰਵਿਸ f., service
ਸਾਇੰਸ f., science
ਸਲੀਪਰ, slippers
ਸਲੇਟ f., slate
ਸਾਈਕਲ, cycle
ਸੀਟ f., seat
ਸਿਗਨਲ, ਸਿੰਗਲ, signal
ਸੂਟ, suit
ਸੂਟਕੇਸ, suit-case
ਸੈਂਡਵਿਚ f., sandwich
ਸੈੱਟ, set
ਸੋਫ਼ਾ, sofa
ਸੋਡਾ, soda
ਸੈਂਡਲ f., sandal
ਹਸਪਤਾਲ, hospital
ਹਾਕੀ f., hockey
ਹਾਰਨ, horn
ਹਾਲ, hall
ਹੇਅਰਪਿਨ, hair-pin
ਹੋਸਟਲ, hostel
ਹੋਟਲ, hotel
ਕਲਰਕ, clerk
ਕਲਿਪ, clip
ਕਪ, cup
ਕਫ਼, cuff
ਕੰਪੌਂਡਰ, compounder
ਕਾਰਤੂਸ, cartridge
ਕ੍ਰੀਮ f., cream
ਕਾਲਰ, collar
ਕਾਂਸਟੇਬਲ, constable

ਕਾਪੀ f., copy
ਕ੍ਰਿਕਟ, cricket
ਕਮੇਟੀ f., committee
ਕੁਨੈਨ f., quinine
ਕੇਕ, cake
ਕੇਤਲੀ f., kettle
ਕੈਮਰਾ, camera
ਕੋਟ, coat
ਗਵਰਨਰ, governor
ਗਾਰਦ f., guard
ਗੇਟ, gate
ਗੈਸ f., gas
ਗੋਲ, goal (sports)
ਚੈੱਕ, cheque
ਚਿਮਨੀ f., chimney
ਚੇਨ f., chain
ਚਾਕ, chalk
ਜੈਂਟਲਮੈਨ, gentleman (ironical)
ਜਜ, judge
ਜਰਸੀ f., jersey
ਟ੍ਰਾਮ f., tram
ਟ੍ਰੇ f., tray
ਟਾਈਪ, type
ਟਾਈਪ-ਰਾਈਟਰ, type-writer
ਟਾਈ f., tie
ਟਾਇਰ, tyre
ਟਾਊਨ-ਹਾਲ, town-hall
ਟਾਪਸ, tops
ਟੈਕਸ, tax
ਟਿਕਟ, ticket, stamp
ਟਿੰਚਰ, tincture
ਟੈਕਸੀ f., taxi
ਟੈਨਿਸ, tennis
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ, telephone
ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ, telegram
ਡਬਲ, double
ਡ੍ਰਾਇੰਗ f., drawing
ਡ੍ਰਾਈਵਰ, driver
ਡਾਕਟਰ, doctor
ਡਾਇਰੈਕਟਰ, director
ਡਿਗਰੀ f., degree
ਡਿਪਟੀ, deputy
ਡਿਜ਼ਾਈਨ, design
ਡਿਪੋ, depot
ਡੀਊਟੀ f., duty
ਤੌਲੀਆ, towel
ਥੀਏਟਰ, theatre
ਦਰਾਜ਼, drawers
ਦੁਮਾਰਚਾ, damarase
ਨਰਸ f., nurse
ਨਕਟਾਈ f., neck-tie
ਨੋਟ, note
ਨੋਟਬੁਕ f., note-book
ਨੋਟਿਸ, notice
ਨੈਕਲਸ f., necklace
ਓਵਲਟੀਨ, ovaltine
ਪਟ੍ਰੋਲ, petrol
ਪਲੇਟ f., plate
ਪਲੇਟਫਾਰਮ, platform
ਪੰਪ, pump
ਪਾਰਕ, park
ਪਾਰਸਲ, parcel
ਪਰੇਡ f., parade
ਪਾਸ, pass
ਪਾਸਪੋਰਟ, passport
ਪਿਨ f., pin

ਪਿਨਸ਼ਨ f., pension
ਪਿਨਸਲ f., pencil
ਪਾਲਿਸ਼ f., Polish
ਪੁਲਟਿਸ, poultice
ਪੁਡਿੰਗ, pudding
ਪੁਲਸ f., police
ਪੇਸਟ੍ਰੀ f., pastery
ਪੈੱਨ, pen
ਪੈਂਟ f., pant
ਪੇਟੀਕੋਟ, petticoat
ਪੇਪਰ, paper
ਪੋਸਟਕਾਰਡ, postcard
ਪੋਸਟਮਾਸਟਰ, post master
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, principal
ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ, president
ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ, professor
ਫ਼ਰਨੀਚਰ, furniture
ਫ਼ਾਰਮ, farm, form
ਫ਼ਿਟਰ, fitter
ਫ਼ੀਸ f., fees
ਫ਼ੋਟੋ, photo
ਫ਼ੇਲ, fail
ਬਸ f., bus
ਬੈਂਕ, bank
ਬੰਬ, ਬਮ, bomb
ਬਟਨ, button
ਬੰਡਲ, bundle
ਬਕਸ, box
ਬਲੇਡ, blade
ਬਲਾਉਸ, blouse
ਬਾਲ, ball
ਬਾਈਸਿਕਲ, bicycle
ਬਿਸਕੁਟ, biscuit
ਬਿਲ, bill
ਬਿਲਟੀ f., billet, way bill
ਬੂਟ, boot
ਬੁਰਸ਼, brush
ਬੁਸ਼-ਸ਼ਰਟ, bush-shirt
ਬੇਰਾ, bearer
ਬੈਂਚ, bench
ਬੈਂਡ, band
ਬੋਟ f., boat
ਮਟਨ, mutton
ਮਨੇਜਰ, manager
ਮਸ਼ੀਨ f., machine
ਮਨੀਆਡਰ, money-order
ਮਾਸਟਰ, master
ਮਜਸਟ੍ਰੇਟ, magistrate
ਮੀਟ, meat
ਮਿਊਨਿਸਪੈਲਟੀ, municipality
ਮੈਚ, match
ਮੋਟਰ f., motor
ਮੋਟਰਕਾਰ f., motor-car
ਮੋਟਰ ਬੋਟ f., motor-boat
ਰਜਿਸਟਰ, register
ਰਜਿਸਟ੍ਰੀ f., registration
ਰਕਰੂਟ, recruit
ਰਾਈਫ਼ਲ f., rifle
ਰਾਸ਼ਨ, ration
ਰਿਕਾਰਡ, record
ਰਿਪੋਟ, report
ਰੇਡੀਓ, radio
ਰੇਲ, rail
ਰੈਫ਼ਰੀ, referee
ਰੇਸਤਰਾਂ, restaurant
ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ, rest-house

ਰੋਡ f., road
ਨੰਬਰ, number
ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ f., library
ਲਾਰੀ f., lorry
ਲਾਲਟੈਨ, lantern
ਲਿਸਟ f., list
ਲੀਡਰ, leader
ਵਰੰਟ, warrant
ਵਾਲੀ-ਬਾਲ, volley-ball
ਵੋਟ f., vote.

5.22 Word-Formation

Derivatives

The best and most essential way to increase vocabulary is to know how a language extends words to signify new and allied meanings.

Panjabi does it in three ways—by prefixes, by suffixes and by compounding.

The number of prefixes and suffixes in Panjabi is very large. Here, we have given only the most fertile affixes.

A. PREFIXES

ਅ-, not, ਅਕਹਿ, unspeakable; ਅਸਹਿ, unbearable; ਅਕਥ, untold ; ਅਮਰ, immortal; ਅਟੱਲ, unavoidable; ਅਮੋਲ, invaluable; ਅਰੋਗ, without disease, healthy; ਅਪਵਿਤ੍ਰ, unsacred.

ਅਣ-, not, in-. ਅਣਤਾਰੂ, not swimming; ਅਣਜਾਣ, unfamiliar; ਅਣਮੁੱਲਾ, invaluable; ਅਣਧੋਤਾ, unwashed; ਅਣਸੁਣਿਆ, unheard of; ਅਣਛਾਤਾ, unsifted; ਅਣਪਛਾਤਾ, unrecognized; ਅਣਪੜ੍ਹ, illiterate; ਅਣਗਿਣਤ, innumerable; ਅਣਪਚ, indigestion; ਅਣਕੱਟਿਆ, unharvested; ਅਣਡਿਠ, unseen.

ਉਪ-, sub-, vice-. ਉਪ-ਪ੍ਰਧਾਨ, vice-president; ਉਪ-ਨਾਮ, surname; ਉਪਭਾਗ, subdivision; ਉਪਮੰਤਰੀ, deputy minister; ਉਪਵਾਕ, sub-clause; ਉਪਨੇਮ, bye-law; ਉਪਦੇਸ਼, advice.

ਸੁ-, good. ਸੁਲੱਖਣਾ, lucky; ਸੁਕਰਮ, good actions; ਸੁਭਾਗਾ, fortunate; ਸੁਪੁੱਤਰ, good son; ਸੁਚੱਜੀ f., a woman having good qualifications.

ਸ੍ਵੈ-, self-. ਸ੍ਵੈਮਾਨ, self-respect; ਸ੍ਵੈਦੇਸ਼ੀ, home-made; ਸ੍ਵੈਨਿਰਨਾ, self-determination; ਸ੍ਵੈਬਲ, self-power; ਸ੍ਵੈਰਾਜ, self-government; ਸ੍ਵੈਵਿਸ਼ਵਾਸ਼, self-confidence.

ਕੁ-, ill-. ਕੁਮੱਤ f., ill-understanding; ਕੁਢੰਗ, ill-manner; ਕੁਪੱਤ f., disgrace; ਕੁਬੁੱਧ f., evil-mindedness; ਕੁਚਾਲ f., bad conduct; ਕੁਢੱਬਾ, ill-shaped; ਕਪੂਤ, unworthy son; ਕੁਰਾਹ, an evil way; ਕੁਸੰਗ, bad company; ਕੁਸੂਤਾ, unarranged.

ਕਮ-, little. ਕਮਜ਼ੋਰ, weak; ਕਮਦਿਲ, weakminded; ਕਮਅਕਲੀ f., stupidness; ਕਮਜਾਤ, of low extraction; ਕਮਖਰਚ, thrifty.

ਦੁਰ-, hard; bad. ਦੁਰਗੰਧ, bad smell; ਦੁਰਜਨ, a bad person; ਦੁਰਲਭ, rare; ਦੁਰਬਚਨ, abuses; ਦੁਰਬੁੱਧ, evil-minded; ਦੁਰਗਤ, deplorable state, wretched condition; ਦੁਰਬਲ, weak.

ਨਿਹ, ਨਿਸ-, less. ਨਿਹਫਲ (ਨਿਸਫਲ), fruitless, unsuccessful; ਨਿਸਕਾਮ, selfless; ਨਿਹਚਲ, motionless, steady; ਨਿਹਕਲੰਕ, spotless; ਨਿਸਚਿੰਤ, carefree; ਨਿਹੱਥਾ, without arms.

ਨਿਰ-, less. ਨਿਰਭਉ, fearless; ਨਿਰਵੈਰ, uninimical; ਨਿਰਾਸ਼, disappointed; ਨਿਰਦੋਸ਼, faultless; ਨਿਰਧਨ, penniless; ਨਿਰਜੀਵ, inanimate, lifeless; ਨਿਰਮਲ, dirtless, clear; ਨਿਰੰਕਾਰ, incorporeal.

ਪਰ-, other. ਪਰਦੇਸ, other country; ਪਰਨਾਰੀ, other's woman; ਪਰਧਨ, other's property; ਪਰਾਧੀਨ, dependent; ਪਰਬਸ, under another's control; ਪਰਲੋਕ, the other world; ਪਰਉਪਕਾਰ, good to others.

ਬੇ-, without. ਬੇਸੁਰਾ, rhythmless; ਬੇਸਮਝ, unintelligent; ਬੇਈਮਾਨ, dishonest; ਬੇਮੁਖ, contrary; ਬੇਗੁਰਾ, guideless; ਬੇਗੁਨਾਹ, sinless; ਬੇਅਸੂਲਾ, unscrupulous; ਬੇਘਰ, homeless; ਬੇਆਰਾਮ, restless; ਬੇਧੜਕ, fearless; ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ, countless; ਬੇਮੁਹਾਰ, unbridled; ਬੇਫ਼ਾਇਦਾ, useless; ਬੇਰੌਣਕ, ungay.

ਮਹਾਂ-, great. ਮਹਾਂ ਨੀਚ, very mean; ਮਹਾਂ ਗਿਆਨੀ, a great scholar; ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ, a great man; ਮਹਾਂ ਅਪਰਾਧੀ, a great criminal; ਮਹਾਂ ਬਲੀ, a great warrior; ਮਹਾਂ ਰਾਜਾ, a great chief; ਮਹਾਂ ਪਰਸ਼ਾਦ, meat, lit. the great food; ਮਹਾਂ ਪਰਲੋ f., the great doom's day.

ਪੜ- great. ਪੜਦਾਦਾ, great grandfather (paternal); ਪੜਨਾਨਾ, great grandfather (maternal); ਪੜਪੋਤਾ, great grandson; ਪੜਦੋਹਤਾ, great grandson (on daughter's side).

ਲਾ-, without. ਲਾਵਾਰਸ, without a successor, heirless; ਲਾਇਲਾਜ, hopeless as a medical case; ਲਾਚਾਰ, helpless.

B. SUFFIXES

1. Suffixes forming adjectives —

-ਊ ਜੋੜੂ, accumulating; ਰੋਹੜੂ, wasetful; ਗੁਆਊ, extravagant; ਖਾਊ, embezzling; ਪਿੱਠੂ, sycophant; ਟਾਲੂ, shirking; ਉਠਾਊ, portable; ਕਮਾਊ, earning; ਟਿਕਾਊ, lasting; ਝਗੜਾਲੂ, quarrelsome; ਪੇਂਡੂ, rustic; ਵਿਕਾਊ, saleable; ਪੇਟੂ, gluttonous; ਨਿਖੇੜੂ, separating; ਡਰੂ, timid.

-ਆ ਸਾਂਝਾ, common; ਸੁੱਕਾ, dry; ਜੋਗੀਆ, ochre-coloured; ਔਖਾ, difficult; ਸੌਖਾ, easy; ਢਿੱਲਾ, loose; ਲੂਣਾ, saltish; ਰੱਤਾ, red; ਮੈਲਾ, dirty.

-ਆਕ, ਆਕਾ, ਤੈਰਾਕ, swimmer; ਲੜਾਕਾ, quarrelsome.

-ਅਕ, ਇਕ ਵਿਹਾਰਕ, practical; ਲੌਕਿਕ, worldly; ਮੇਲਕ, joining; ਪਰਮਾਣਿਕ, authentic; ਧਾਰਮਿਕ, religious; ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ, philosophical; ਸੁਧਾਰਕ, reformer; ਮਾਇਕ, illusionary; ਮੂਲਕ, based on , ਸਮਾਜਕ, social; ਆਤਮਿਕ, spiritual; ਸੰਸਾਰਕ, worldly.

-ਈਅਲ, ਸੜੀਅਲ, peevish; ਅੜੀਅਲ, intractable; ਮਰੀਅਲ, lean and thin; ਮੁੱਛਲ, having thick moustaches.

-ਆਲ ਦਿਆਲ, merciful; ਕਿਰਪਾਲ, kind; ਜ਼ਿੱਦਲ, obstinate.

-ਆਲੂ ਦਿਆਲੂ, merciful; ਕਿਰਪਾਲੂ, kind; ਸ਼ਰਧਾਲੂ, devotee.

-ਏਰਾ ਛੁਟੇਰਾ, smaller; ਵਡੇਰਾ, bigger; ਘਨੇਰਾ, thicker; etc. (See pattern 35).

-ਈ ਜਾਪਾਨੀ, Japanese; ਫ਼ੌਜੀ, military; ਨਕਲੀ, artificial; ਅਸਲੀ, real; ਗੁਲਾਬੀ, rosy; ਆਲਸੀ, idle; ਸਮੁੰਦਰੀ, sea-; ਸੁਖੀ, happy; ਸੌਦਾਈ, crazy; ਸਬੂਣੀ, soapy; ਕਰੋਧੀ, angry; ਗਿਆਨੀ, learned; ਨਾਮੀ, notorious; ਲਾਲਚੀ, greedy; ਬੰਗਾਲੀ, of Bengal; ਮਦਰਾਸੀ, of Madras; ਰੂਸੀ, Russian; etc.

-ਈਆ ਦੁਆਬੀਆ, of Doab; ਲਹਿਰੀਆ, merry go lucky; ਮਖੌਲੀਆ, humorous; ਛਲੀਆ, deceitful; ਪਹਾੜੀਆ, of hills; ਟਹਿਲੀਆ, serving.

-ਈਲਾ ਚਮਕੀਲਾ, shining; ਭੜਕੀਲਾ, gaudy; ਨੁਕੀਲਾ, pointed; ਪਥਰੀਲਾ, stony; ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ, poisonous; ਰੰਗੀਲਾ, coloured.

-ਇਤ ਲਿਖਿਤ, written; ਪੀੜਿਤ, pained; ਪੂਰਿਤ, filled; ਰਚਿਤ, made.

-ਈਨ ਮਲੀਨ, dirty; ਕੁਲੀਨ, high-bred; ਨਮਕੀਨ, salty; ਰੰਗੀਨ, coloured.

-ਕਾ ਗੋਕਾ, cow's; ਜਟਕਾ, rustic; ਨਾਨਕਾ, of maternal grandfather's house.

-ਦਾਇਕ ਫਲਦਾਇਕ, fruitful; ਲਾਭਦਾਇਕ, profitable; ਸੁਖਦਾਇਕ, comfortable.

-ਦਾਰ ਧਾਰੀਦਾਰ, striped; ਮਸਾਲੇਦਾਰ, spiced; ਟੱਬਰਦਾਰ, householder; ਜੋੜੀਦਾਰ, companion; ਲੀਕਦਾਰ, lined; ਮਾਲਦਾਰ, rich; ਪੱਲੇਦਾਰ, having doors; ਨੋਕਦਾਰ, pointed; ਜ਼ੋਰਦਾਰ, powerful; ਜਾਲੀਦਾਰ, gauzy; ਚੱਕਰਦਾਰ, zigzag; ਹਕਦਾਰ, rightful.

-ਮਾਨ ਬੁੱਧੀਮਾਨ, wise; ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, strong; ਕੀਰਤੀਮਾਨ, famous.

-ਬਾਜ਼ ਜੂਏਬਾਜ਼, gambler; ਬਟੇਰਬਾਜ਼, quail-tamer; ਕਬੂਤਰਬਾਜ਼, pigeon-tamer; ਚਾਲਬਾਜ਼, cunning.

-ਵਾਨ ਲੱਜਿਆਵਾਨ, shy; ਭਾਗਵਾਨ, lucky; ਬਲਵਾਨ, sturdy; ਬੁੱਧੀਵਾਨ, wise; ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ, loving; ਰੂਪਵਾਨ, beautiful; ਤੇਜਵਾਨ, lustrous; ਧਨਵਾਨ, wealthy; ਵਿਦਵਾਨ, learned.

-ਵਾਲਾ ਟੋਪੀਵਾਲਾ, capped; ਰੰਗਵਾਲਾ, coloured; ਖਾਣਵਾਲਾ, for eating; ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਾਲਾ, having bad habits.

-ਲਾ ਲਾਡਲਾ, darling; ਧੁੰਧਲਾ, hazy; ਵਿਚਕਾਰਲਾ, middle; ਉਪਰਲਾ, upper; ਹੇਠਲਾ, lower; ਮੁਢਲਾ, fundamental.

Miscellaneous—

-ਵਾਂ ਰਾਖਵਾਂ, tamed; ਉਚਾਵਾਂ, portable; ਚੋਣਵਾਂ, elective, selective; ਜੁੜਵਾਂ, twin.

-ਅੜ ਬੁਲ੍ਹੜ, having protruded lips; ਭੁੱਖੜ, hungry.

-ਆਕਲ ਡਰਾਕਲ, timid; ਸ਼ਰਮਾਕਲ, shy.

-ਏਲ ਮਝੈਲ, of Mājhā; ਗੁਸੈਲ, hot-tempered.

-ਵਾਲ ਦਿੱਲੀਵਾਲ, of Delhi.

2. Suffixes forming abstract nouns—

-ਆਈ ਸੱਚਾਈ f., truth; ਭਲਿਆਈ f., goodness; ਘੜਾਈ f., lathing; ਮਹਿੰਗਾਈ f., dearness; ਲਿਖਾਈ f., writing; ਪੜ੍ਹਾਈ f., study; ਲੜਾਈ f., battle; ਗੋਲਾਈ f., roundness; ਘਸਾਈ f., rubbing; ਧੁਆਈ f., washing; ਲਹਾਈ f., descent; ਚੜ੍ਹਾਈ f., ascent; ਚੰਗਿਆਈ f., goodness.

-ਈ ਦੋਸਤੀ f., friendship; ਦੁਸ਼ਮਨੀ f., enmity; ਲੰਬਾਈ f., length; ਚੌੜਾਈ f., width; ਅੜੀ f., obstinacy; ਖੱਟੀ f., earning; ਠੱਗੀ f., cheating; ਤਾਰੀ f., swimming; ਭੰਡੀ f., uproar; ਭਲਾਈ f., a good; ਬੇਸ਼ਰਮੀ f., shamelessness; ਅਮੀਰੀ f., richness; ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ f. prosperity; ਜੁਆਨੀ f., youth.

-zero from roots } ਹਾਰ f., defeat; ਜਿੱਤ f., victory; ਮਾਰ f., beating; ਲੁੱਟ f., robbing; ਛੋਟ f., concession; ਟੋਹ f., trace; ਡਰ fear ; ਚੋਣ f., choice; ਖੇਡ f., play; ਭੁੱਲ f., mistake; ਊਂਘ f., nap; ਅਟਕ f., obstruction; ਆਕੜ f., pride; ਸੇਕ, heat; ਕੁੱਟ f., beating; ਖੁਰਕ f., itching ; ਖੁਲ੍ਹ f., indulgence; ਜਾਗ f., awakening; ਚਮਕ f., shining; ਟੱਕਰ f., collision; ਦੌੜ f., race; ਵਿਗਾੜ, worsening.

-ਆ ਝਗੜਾ, dispute; ਰੋਸਾ, displeasure; ਘੇਰਾ, circle; ਧੱਕਾ, push; ਸਾੜਾ, jealousy; ਵਾਸਾ, living; ਆਖਾ, word; ਵਾਧਾ, increase.

-ਆਉ ਬਚਾਉ, safety; ਵਰਤਾਉ, conduct; ਢੁਕਾਉ, arrival; ਲਟਕਾਉ, lingering; ਜਮਾਉ, crowdiness; ਛਿੜਕਾਉ, sprinkling.

-ਆਟ, ਆਵਟ, ਆਉਟ, ਸਜਾਵਟ f., decoration; ਮਿਲਾਵਟ f., mixture; ਬਣਾਵਟ f., artificiality; ਫੁਲਾਵਟ f., swelling.

-ਅੱਤਣ ਪਿਲੱਤਣ f., paleness; ਕਲੱਤਣ f., blackness.

-ਅਣ ਤਿਲਕਣ f., slipping; ਭਟਕਣ f., aberration.

-ਏਪਾ ਬੁਢੇਪਾ, old age (from ਬੁੱਢਾ); ਰੰਡੇਪਾ, widowhood (from ਰੰਡੀ f., widow).

-ਤ ਬੱਚਤ f., saving; ਲਿਖਤ f., writing; ਪੜ੍ਹਤ f., reading; ਜੜਤ f., ornamentation.

-ਤਾ ਅਰੋਗਤਾ f., health; ਸੁੰਦਰਤਾ f., beauty; ਮੂਰਖਤਾ f., foolishness; ਗੰਭੀਰਤਾ f., profundity, depth; ਉੱਤਮਤਾ f., superiority; ਨੀਚਤਾ f., meanness; ਮਹਾਨਤਾ f., greatness.

-ਤੀ ਗਿਣਤੀ f., counting; ਬੁਣਤੀ f., texture; ਮੁਕਤੀ f., salvation.

-ਣੀ ਰਹਿਣੀ f., living; ਬਹਿਣੀ f., way of sitting; ਕਹਿਣੀ f., way of saying; ਕਰਨੀ f., deed.

-ਪਨ
-ਪਣ, ਪੁਣਾ } ਬਚਪਨ, childhood; ਕਾਲਾਪਨ, blackness; ਭੋਲਾਪਨ, innocence; ਛੁੱਟਪਣ, smallness; ਵੱਡਪਣ, greatness; ਮੂਰਖਪੁਣਾ, folly; ਲੁੱਚਪੁਣਾ, debauchery; ਢੀਠਪੁਣਾ, obstinacy; ਮੋਟਾਪਨ, fatness; ਹਰਾਪਨ, greenness; ਨੀਲਾਪਨ, blueness; ਜੱਟਪੁਣਾ, rusticity; ਸੂਮਪੁਣਾ, miserliness. Short form in ਸਿਆਣਪ f., wisdom.

-ਵਾ ਬੁਲਾਵਾ, call; ਦਿਖਾਵਾ, show; ਚੜ੍ਹਾਵਾ, offering.

3. Suffixes forming gender.

See 5.3

4. Suffixes forming nouns of agency.

-ਆ ਉਚੱਕਾ, lifter, debauch; ਬੜਬੋਲਾ, talkative; ਪੇਂਜਾ, carder.

-ਇਆਰ, -ਆਰ ਲੁਹਾਰ, blacksmith (from ਲੋਹਾ, iron); ਚਮਾਰ, cobbler (from ਚੰਮ, skin); ਕੁਮ੍ਹਾਰ, potter (from ਕੁੰਭ, pitcher); ਖਿਡਿਆਰ, player (from ਖੇਡ, to play); ਸੁਨਿਆਰ, goldsmith (from ਸੋਨਾ, gold).

-ਉ ਰਟੂ, learner by rote; ਉਜਾੜੂ, destroyer; ਘੋਟੂ, learner by rote.

-ਅਕ ਪਾਲਕ, protector; ਪੂਜਕ, worshipper; ਲੇਖਕ, writer.

See also 5.22 (B.1)

5. **Suffixes forming nouns of instrumentality :**

-ਅਨ ਝਾੜਨ, duster; ਢੱਕਣ, cover, lid.

-ਆ ਟੋਕਾ, chopper (from ਟੁਕਣਾ, to chop).

-ਉ, ਝਾੜੂ, broom (from ਝਾੜਨਾ, to dust).

-ਣਾ ਵੇਲਣਾ, roller, ਘੋਟਣਾ, grinder; ਛਾਣਨਾ, a big sieve; ਪੋਣਾ, strainer.

-ਣੀ ਫੂਕਣੀ f., blow-pipe (ਫੂਕ, to blow); ਛਾਣਨੀ f., a sieve (ਛਾਣਨਾ, to sift); ਪੋਣੀ f., strainer.

6. **Suffixes forming nouns of place :**

-ਅਨ ਧਰਨ, womb (ਧਰ, to put in).

-ਆਣਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, the country of the Lodhis.

-ਅਕ ਬੈਠਕ, sitting room.

7. **Suffixed forming relationship :**

-ਓਟਾ ਬਕਰੋਟਾ, a kid (ਬਕਰਾ, goat); ਝੋਟਾ, young of a buffalo (ਮੱਝ).

-ਓੜਾ ਬਿਲੋੜਾ, a kitten (ਬਿੱਲੀ, cat).

-ਈ ਅੰਗੂਠੀ f., ring (ਅੰਗੂਠਾ, thumb).

-ਏਲ ਨਕੇਲ, nose-ring (ਨੱਕ, nose).

-ਏਰਾ (son of) ਮਮੇਰਾ, son of ਮਾਮਾ, uncle; ਚਚੇਰਾ, son of ਚਾਚਾ, uncle; ਫੁਫੇਰਾ, son of ਫੁੱਫੀ, aunt; ਮਸੇਰਾ, son of ਮਾਸੀ, aunt.

8. **Suffixes forming dimunitives :**

-ਉ ਬੱਚੂ ਦੱਬੂ ਜੱਗੂ
showing low status.

-ਅਕ ਢੋਲਕ f., a small drum; ਗਿਟਕ f., fruit-stone.

-ਈ ਗੋਲੀ f., bullet (ਗੋਲਾ, bomb); ਸੋਟੀ f., stick (ਸੋਟਾ, baton); ਟੱਲੀ f., bell (ਟੱਲ, gong); ਫੱਟੀ f., splinter (ਫੱਟਾ, plank).

9. **Suffixes showing price :**

-ਆਈ means the wages for

ਪਿਹਾਈ f., wages for grinding; ਕਟਾਈ f., wages for cutting; ਸਿਲਾਈ f., wages for sewing; ਛਪਾਈ f., wages for printing, printing charges; ਰੰਗਾਈ, dyeing charges.

C. COMPOUNDS

1. Co-ordinative Compounds (generally on account of elision of 'and')—

(a) related nouns—ਮਾਂ-ਬਾਪ, mother [and] father, parents; ਮਿਰਚ ਮਸਾਲਾ, spices, etc.; ਹੱਥ-ਪੈਰ, all limbs; ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ, all eatables; ਖਾਣ-ਪੀਣ, food; ਬੋਲ-ਚਾਲ f., conversation; ਜਾਣ-ਪਛਾਣ f., familiarity.

(b) mostly synonyms (emphatic)—ਸਾਧੂ-ਫ਼ਕੀਰ, mendicants of all types; ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤ f., complete happiness; ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ f., deeds; ਕਪੜਾ-ਲੱਤਾ, clothes, etc; ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ, companions; ਕਾਗ਼ਜ਼-ਪੱਤਰ, documents; ਖਤ-ਪੱਤਰ, correspondence; ਕੰਮ-ਕਾਰ, business; ਗੁਰ-ਪੀਰ, guide; ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ f., correspondence; ਦਿਨ-ਵਾਰ, special days; ਦੀਨ-ਧਰਮ, religious faith; ਦੁਨੀਆ-ਜਹਾਨ, world; ਬਾਲ ਬੱਚਾ, children, etc., family; ਮਾਰ-ਪਿਟਾਈ f., quarrel; ਮਿੱਟੀ-ਘੱਟਾ, dust, etc.; ਸ਼ਰਮ-ਹਯਾ f., shamefulness.

(c) Sometimes antonyms—ਔਖ-ਸੌਖ, all circumstances; ਲੈਣ-ਦੇਣ, give and take.

(d) Adjective and adjective—ਚੰਗਾ ਭਲਾ, quite good (synonyms); ਖੁੱਲਾ ਮੋਕਲਾ, quite loose (synonyms); ਬੁਰਾ ਭਲਾ, good or bad (antonyms); ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ, high or low (antonyms).

(e) Numerals—ਦੋ ਚਾਰ, two or four, a few; ਪੰਜ ਛੇ, five or six, a few; ਪੰਜ ਦਸ, five or ten, several; ਦਸ ਬਾਰਾਂ, ten or twelve, several.

Also see 5.4 (F)

(f) Adverbs—ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ, before and after; ਉੱਤੇ ਥੱਲੇ, up and down; ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ, these days; ਇੱਥੇ ਉੱਥੇ, here and there; ਕੋਲ ਕੋਲ, quite near. See pattern 32 also.

2. Dependent Compounds, in which one part depends structurally and semantically on the other.

(a) By elision of the postposition which shows relationship. The most common is the compound in which ਦਾ, of, has elided :

ਹੱਥਕੜੀ f., hand-cuff; ਦੇਸ਼-ਭਗਤੀ f., patriotism; ਸੂਰਜ-ਗ੍ਰਹਿਣ, solar

eclipse; ਭੁੱਖ-ਹੜਤਾਲ f., hunger-strike; ਯਤੀਮਖ਼ਾਨਾ, orphanage; ਮੋਮਬੱਤੀ f., candle (lit. wax-light); ਗੰਗਾਜਲ, water of the Ganga; ਰਸੋਈ-ਘਰ, kitchen.

(b) ਨੂੰ elided in ਚਿੜੀਮਾਰ, bird-catcher; ਜੇਬ-ਕਤਰਾ, pick-pocket.
ਵਲ elided in ਗੁਰਮੁਖ, a true disciple ; ਮਨਮੁਖ, unguided person.
ਥੋਂ elided in ਸਿਰਮੁੰਨਾ, with shaven head; ਕੰਨਪਾਟਾ, with torn ears; ਦੇਸ਼ਨਿਕਾਲਾ, banishment.
ਵਿਚ elided in ਘਰਘੁੱਸੂ, stay-at-home.

(c) Descriptive —

(i) Adjective and noun—ਮਿਠਬੋਲਾ, sweet-tongued; ਚਿਟਸਿਰਾ, grey-headed ; ਵਡ-ਪੱਗਾ, big-turbuned ; ਭੈੜਮੂੰਹਾਂ, evil-faced.

(ii) Numeral and noun—ਬਾਰਹਸਿੰਘਾ, antelope (having twelve horns); ਚਾਰਪਾਈ f., beadstead (having four legs); ਪੰਜਪੁਲਾ, confluence (having five bridges); ਤਿੰਨਮੰਜ਼ਲਾ, three-storeyed; ਚੌਕੋਰ, quadrangular; ਸਤੰਨਾ, mixture of seven corns; ਪੰਜਸੇਰਾ, five-seer weight; ਦੁਨਾਲੀ f., a rifle with two bores.

Note that ਚਾਰ becomes ਚੌ, ਦੋ becomes ਦੁ in compounding,

(d) Adverbial—ਯਥਾਯੋਗ, accordingly.

5.23 Some Useful Usages & Idiomatic Phrases

A. USAGES

1. There are certain expressions, which will appear peculiar to foreign learners. The use of compound verbs, especially when opposite ideas are expressed in one action, is difficult, indeed. See patterns 20-22. Note, particularly, that ਉੱਠ ਬੈਠਾ, literally means 'got up and sat down', but actually it means, "got up", ਆ ਗਿਆ (lit. came and went) means "came up".

2. Some combinations of nouns and adjectives, including numerals, without the use of conjunction, are also important items of Panjabi usage. See page 178.

3. Repetitives and echoic words have been given under pattern 31. It is desirable to give some more examples of words of this family—

ਮੇਜ਼ ਵੇਜ਼, table, etc.
ਚਿੱਠੀ ਚਪੱਠੀ f., letter or any other thing
ਖਟਪਟ f., bickering
ਝਟ ਪਟ, immediately
ਘਿਚ ਪਿਚ f., hotch-potch
ਚੁਪ ਚਾਪ, silent
ਮਿਠਾਈ ਸਿਠਾਈ f., sweets etc.
ਭੀੜ ਭਾੜ f., crowding
ਵੇਖ ਵਾਖ ਲਓ, see properly
ਬੰਨ੍ਹ-ਬੁੰਨ੍ਹ ਕੇ, tying properly
ਨੰਗ ਮੁਨੰਗਾ, quite naked
ਖੁੱਲ ਮਖੁੱਲਾ, quite openly
ਲੰਮ ਸਲੰਮਾ, very long
ਆਸ ਪਾਸ, all around
ਆਮ੍ਹਣੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ, face to face
ਪਾਣੀ ਪੁਣੀ (ਧਾਣੀ), water, etc.
ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ, nearby
ਖਬਰ ਖੁਬਰ f., news, etc.
ਅੱਟਾ ਸੱਟਾ, rough estimate
ਅਲ ਪਲ, good and bad
ਗੋਲ ਮੋਲ, roundish
ਛੜਾ ਛਾਂਟ, bachelor
ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ, fickle
ਢੋਲ ਢਮੱਕਾ, drum, etc.
ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ f., enquiries.

In each of the above combinations, one word is meaningful while the other is just an echo or some meaningless item which, however, adds a meaning.

4. Sometimes, two meaningful words are combined to show intensity. Examples—

ਕਪੜਾ ਲੱਤਾ, clothes, etc.
ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ f., beating and thrashing
ਨਾਂ ਪਤਾ, name & address
ਦਾਲ ਰੋਟੀ f., mere food
ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ, mere food
ਚੜ੍ਹੀ ਲੱਥੀ f., vicissitudes
ਢੋਰ ਡੰਗਰ, cattle
ਤੰਗੀ ਤੁਰਸ਼ੀ f., hard circumstances
ਪਾਟਾ ਪੁਰਾਣਾ, old and torn.
ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ, meeting together
ਲੜਾਈ ਭਿੜਾਈ f., quarrel
ਕਰਨਾ ਧਰਨਾ, doing
ਉਰਲਾ ਪਰਲਾ, extra
ਇੱਕੜ ਦੁੱਕੜ, stray
ਦਾਲ ਦਲੀਆ, mere food
ਭਾ ਭੱਤਾ, haggling
ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ f., omission
ਵਲ ਵਿੰਗ, cunning

5. Some expressions contain similes and make intensive adjectives. Examples—

ਅੰਨ੍ਹਾ ਟੱਟੂ, like a blind pony.
ਅੜੀਅਲ ਘੋੜਾ, as obstinate as a horse.

ਸੁੱਚਾ ਮੋਤੀ, like a pure pearl.
ਸੁਹਣਾ ਫੁੱਲ, beautiful like a flower.
ਸਿਆਣਾ ਕਾਂ, wise like a crow
ਹਰਾ ਕਚੂਰ, very green
ਸਿੱਧਾ ਤੀਰ, very straight (like an arrow)
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ, open (as a ground)
ਕੋਝੀ ਚੁੜੇਲ f., very ugly (like a witch)
ਕੌੜਾ ਜ਼ਹਿਰ, very bitter (like poison)
ਚਿੱਟਾ ਦੁੱਧ, extremely white (like milk)
ਤੱਤਾ ਤੇਲ, very hot (like oil)
ਡਰੂ ਭੇਡ, very timid (like a sheep)
ਠੰਡਾ ਯਖ, very cold (like ice)
ਦਾਨੀ ਕਰਣ, very generous (like Karan)
ਭੋਲਾ ਕਬੂਤਰ, innocent like a pigeon
ਮਰੀਅਲ ਟੱਟੂ, weak like a pony
ਮਿੱਠੀ ਖੰਡ, very sweet (like sugar)
ਰੱਤਾ ਲਾਲ, very red (like ruby)
ਰੜਾ ਮਦਾਨ, very open
ਲੰਬਾ ਸਰੂ, very tall (like cyprus)
ਹਵਾ ਵਰਗਾ ਤੇਜ਼, fast like air
ਕਾਂ ਵਰਗਾ ਖਚਰਾ, mischievous like a crow
ਭੂਕ ਵਰਗਾ ਪੀਲਾ, pale like onion.

6. Some customary similes indicate a fine quality of a thing :
ਸੇਉ ਵਰਗਾ ਰੰਗ, colour like an apple, i.e. red.
ਕੋਇਲ ਵਰਗੀ ਅਵਾਜ਼, voice like cukoo's, i.e. sweet
ਗੰਦਲ ਵਰਗੀ ਮੁਟਿਆਰ, young woman like stalk, i.e. delicate
ਗੁਲਾਬ ਵਰਗੀਆਂ ਗਲ੍ਹਾਂ, cheeks like rose, i.e. blooming
ਦਰਿਆ ਵਰਗਾ ਦਿਲ, heart like river, i.e. liberal
ਮਲਾਈ ਵਰਗਾ ਪੇਟ, stomach like cream, i.e. soft
ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਦੰਦ, teeth like pearls, i.e. clean
ਮੋਰ ਵਰਗੀ ਚਾਲ, gait like peacock's, i.e. graceful
ਰੇਸ਼ਮ ਵਰਗੇ ਵਾਲ, hair like silk, i.e. very soft
ਕੜੀ ਵਰਗਾ ਜਵਾਨ, youth like a beam, i.e. tall.

7. Certain nouns take specific verbs, which are interesting to a foreigner :

ਚੱਕਰ ਖਾਣਾ, to go round, lit. to eat circles
ਮਾਰ ਖਾਣਾ, to be beaten, lit. to eat beating
ਡੱਕੇ ਡੋਲੇ ਖਾਣਾ, to go astray, lit. to eat wanderings
ਧੋਖਾ ਖਾਣਾ, to be deceived, lit to eat deceit
ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਖਾਣਾ, to be abused, lit. to eat abuses
ਟੱਕਰ ਖਾਣਾ, to collide, lit. to eat a collision
ਠੋਕਰ ਖਾਣਾ, to stumble, lit. to eat a stumble
ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾਣਾ, to be shoe-beaten, lit. to eat shoes
ਜਾਨ ਖਾਣਾ, to vex, lit. to eat life
ਸਿਰ ਖਾਣਾ, to tax one's brain, lit. to eat head
ਬੋਲੀ ਮਾਰਨਾ } to taunt, lit. to beat with a word
ਤਾਨ੍ਹਾ ਮਾਰਨਾ }
ਚੱਕਰ ਮਾਰਨਾ, to go round, lit. to beat a circle
ਠੂੰਗਾ ਮਾਰਨਾ, to upset the scale, lit. to strike thumb in weighing
ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ, to make efforts, lit. to beat hands and feet
ਨਕਲ ਮਾਰਨਾ, to copy, lit. to beat copying
ਝਾਤ ਮਾਰਨਾ, to peep, lit. to beat peeping
ਡੰਗ ਮਾਰਨਾ, to sting, lit. to strike a sting
ਫੂਕ ਮਾਰਨਾ, to blow, lit. to strike a puff
ਮਾਲ ਮਾਰਨਾ, to embezzle, lit. to kill money
ਛਾਲ ਮਾਰਨਾ, to jump, lit. to beat jump
ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਨਾ, to wander aimlessly; lit. to beat collisions
ਪਾੜ ਮਾਰਨਾ } to break a house, lit. to strike a patch in the wall or roof.
ਸੰਨ੍ਹ ਮਾਰਨਾ }
ਜੰਦਰਾ ਮਾਰਨਾ, to lock; lit. to strike a lock
ਮਨ ਮਾਰਨਾ, to subdue one's feeling, lit. to kill the mind
ਅੱਖ ਮਾਰਨਾ, to make a sign, lit. to strike an eye
ਦਿਨ ਕਟਣਾ, to pass (lit cut) days
ਜੜ ਕਟਣਾ, to strike (cut) at the root
ਦਲਿੱਦਰ ਕਟਣਾ, to root out (lit. cut) rubbish
ਕੈਦ ਕਟਣਾ, to complete (lit. cut) imprisonment

ਚੱਕਰ ਕਟਣਾ, to make (cut) a round
ਝੂਠਾ ਪੈਣਾ, to feel falsified
ਗਰਮੀ ਪੈਣੀ, setting in of heat
ਪੈਸਾ ਉਡਾਉਣਾ, to spend lavishly, lit. to fly money
ਮੌਜ ਉਡਾਉਣਾ, to enjoy oneself, lit. to fly enjoyment
ਖਬਰ ਉਡਾਉਣਾ, to spread (lit. fly) a news
ਗੱਪ ਉਡਾਉਣਾ, to start (lit. fly) a rumour
ਫੂਕ ਭਰਨਾ } to inflate, lit. to fill a puff
ਸਾਹ ਭਰਨਾ }
ਕੰਨ ਭਰਨਾ, to poison (lit. fill) ears
ਟਕੇ ਭਰਨਾ, lit. to fill money } , to compensate
ਨੁਕਸਾਨ ਭਰਨਾ, lit. to fill loss }
ਹਾਮੀ ਭਰਨਾ, to agree lit. to fill 'yes'
For ਲਗਣਾ and ਮਿਲਣਾ see 5.14.

8. There is another category of phrases—nominal and adjectival—in possessive case. Note the special meanings conveyed by them.

(a) ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ, dear, pupil (lit. star) of the eyes.
ਕਲ੍ਹਾ ਦਾ ਮੂਲ, root of strife, i.e. mischief-monger
ਕਾਠ ਦਾ ਉੱਲੂ, wooden owl, i.e. foolish
ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਹੱਡ, bone of a dog i.e. very obstinate
ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ (ਗਲਾਧੜ), mountain of talks, i.e. talkative
ਘੜੇ ਦੀ ਮੱਛੀ, fish of the pitcher, i.e. controllable
ਘਰ ਦੀ ਕੁੱਕੜੀ, hen of the house, i.e. controllable
ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਗੇੜ, a round of 84 births, i.e. transmigration of soul
ਝਗੜੇ ਦਾ ਮੁੱਢ, root-cause of quarrel } , i.e. mischief-monger
ਫਿੱਟੜੀਆਂ ਦਾ ਫੇਟ, root of all trouble }
ਥਾਲੀ ਦਾ ਪਾਣੀ, water of the plate, i.e. shallow
ਨੱਕ ਦੀ ਸੇਧ, straightness of the nose, i.e. front direction
ਨਾਢੂ ਖਾਂ ਦਾ ਸਾਲਾ, brother-in-law of a Nawab, i.e. haughty
ਮਤਲਬ ਦਾ ਯਾਰ, friend of selfishness, i.e. selfish.

(b) ਹੱਡ ਦਾ ਸੱਚਾ, true of bone i.e. well-bred

ਹੱਥ ਦਾ ਸੁੱਚਾ, pure of hand, i.e. honest
ਧੋਬੀ ਦਾ ਕੁੱਤਾ, dog of a dhobi, i.e. homeless.
ਕੰਨ ਦਾ ਕੱਚਾ, weak by ear, i.e. not keeping secret
ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਖਹੁਰਾ, harsh of tongue, i.e. ill-tongued
ਮੂੰਹ ਦਾ ਮਿੱਠਾ, sweet of mouth, sweet-tongued.

9. How Panjabi tells time is a matter of usage. See pattern 42.
10. See also uses of postpositions.

B. IDIOMS

Like item No. 7 above, the following is a long list of verbal phrases, commonly called idioms. In some of them, the idiomatic sense lies in the noun, in some it is in the verb, while in others it is in both. The last category forms full idioms. In most of them, Panjabi culture is evident. Idioms are, in fact, a record of the social thinking of a community.

ਉੱਲੂ ਬਣਾਉਣਾ, to make fool (lit. owl), to befool
ਊੜਾ ਐੜਾ ਨਾ ਆਉਣਾ, not to know even ABC
ਉਡਦੇ ਫਿਰਨਾ, to keep (lit. flying) in spirits
ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਣਾ, to disappear, lit. to fly away
ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਨੀ, to be very hot (lit. to rain fire)
ਅੱਗ ਲਗ ਜਾਣੀ, to become costly (lit. to catch fire)
ਅੱਖ ਪੁੱਟਣੀ, to come to senses (lit. to open eyes)
ਅੱਖ ਆਉਣਾ, to have sore eyes (lit. coming of eyes)
ਅੱਖ ਮਾਰਨਾ, to make a sign (lit. to strike an eye)
ਅੱਖ ਰਖਣਾ, to keep an eye on
ਅੱਖ ਲਗਣਾ, to fall asleep, to fall in love (lit. joining the eye)
ਆਕੜ ਭੰਨਣੀ, to crush somebody's pride
ਅੱਤ ਚੁਕਣੀ, to be over-naughty (lit. to carry fire)
ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਹੋਣਾ, to be insignificant (lit. salt in flour)
ਅੱਗਾ ਦੌੜ ਪਿੱਛਾ ਚੌੜ, to hurry forward too much (lit. running ahead and ruining behind)
ਔਂਸੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ, to find omen (lit. to cast figures)
ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪੈ ਜਾਣੀ, to worry for oneself

ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਹੋਣਾ, to be united (like a fist)
ਇਕੋ ਰੱਸੇ ਫਾਹਾ ਲੈਣਾ, to blindly imitate (to hang by the same rope)
ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਣੀ, to create havoc (to strike brick against brick)
ਇਲ੍ਹ ਦਾ ਨਾਂ ਕੁੱਕੜ ਨਾ ਆਉਣਾ, to know nothing (to be unable to distinguish a kite from a cock)
ਸਾਹ ਸਤ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, to become extremely weak (to have no more breath or life)
ਸਾਹ ਸੁਕ ਜਾਣਾ, to be horrified (lit. drying up of breath)
ਸਾਹ ਨਾ ਲੈਣਾ, not to take rest (lit. breath)
ਸਾਰ ਨਾ ਲੈਣੀ, to neglect totally (not to take intelligence)
ਸਿਰ ਸਿਹਰਾ ਹੋਣਾ, to get the credit (lit. to have a crown on head)
ਸਿਰ ਸੁਟਣਾ, to feel exhausted (to throw down head)
ਸਿਰ ਕਰਨਾ, to comb hair (lit. to arrange the head)
ਸਿਰ ਖੁਰਕਣ ਦੀ ਵਿਹਲ ਨਾ ਹੋਣਾ, to be over-busy (lit. not to have time to itch the head)
ਸਿਰ ਤੇ ਆ ਪੈਣਾ, to befall (lit. to fall on head)
ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਨਾ, to caress (lit. to move hand over one's head)
ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ, to give shelter (lit. to put hand on one's head)
ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕਣਾ, to accord respect (lit. to carry on the head)
ਸਿਰ ਤੇ ਕੁੰਡਾ ਹੋਣਾ, to have a control (lit. to have a hook on the head)
ਸਿਰ ਫਿਰ ਜਾਣਾ, to be confounded (lit. to have the head turned)
ਸਿਰ ਭੰਨਣਾ, to beat well (lit. to break head)
ਸਿਰ ਲੁਕਾਉਣਾ, to dread (lit. to hide the head)
ਸਿਰੀ ਫੇਹਣੀ, to kill (lit. to crush the head)
ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, to remain incomplete (lit. not to reach the end)
ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, to remain astounded
ਹੱਥ ਆਉਣਾ, to obtain (lit. to come into hands)
ਹੱਥ ਦੇਣਾ, to promise, to help (lit. to give hand)
ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਣਾ, to be in financial troubles (lit. to have tight hands)
ਹੱਥ ਧੋ ਬਹਿਣਾ, to lose (lit. to wash off hands)
ਹੱਥ ਮਲਣਾ, to regret (lit. to rub hands)

ਹੱਥ ਰੰਗਣਾ, to have good profit (lit. to colour hands)
ਹੱਥ ਲਗਣਾ, to obtain (lit. to come into hands)
ਹੱਥ ਵੱਢ ਲੈਣੇ, to take signature (lit. to cut down another's hand)
ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਾ, to take under control (lit to take into one's hands)
ਹੱਥੀਂ ਛਾਵਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, to shower respects (lit. to cast shades of hands)
ਹੱਡ ਗੋਡੇ ਰਹਿ ਜਾਣੇ, to feel too weak ((lit. to have bones and knees run out)
ਹੱਡ ਪੈਰ ਟੁੱਟਣੇ, to feel feverish (lit. to feel breaking of bones and feet)
ਹਿੱਕ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਨਾ, to challenge (lit. to pat the chest with hand)
ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ, to embrace (lit. to take to chest)
ਹਿੜ ਹਿੜ ਕਰਨਾ, to laugh loudly (lit. to do hee-hee)
ਹਾੜ੍ਹੇ ਕੱਢਣੇ, to entreat
ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣਨਾ, to become a puppet
ਕੰਨ ਹੋਣੇ, to beware (lit. to have ears)
ਕੰਨ ਖਿਚਣੇ, to chastise (lit. to pull ears, as school-master does)
ਕੰਨ ਖੜੇ ਹੋਣੇ, to be alarmed (lit. to have ears raised, as a horse)
ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹਣਾ, to make attentive (lit. to open ears)
ਕੰਨ ਭਰਨੇ, to poison ears (lit. to fill ears)
ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ, to regret (lit. to touch ears)
ਕਲ੍ਹਾ ਜਗਾਉਣੀ, to renew (reawaken) quarrel
ਕੀਤਾ ਪਾਉਣਾ, to be repaid for what one has done
ਕੌੜਾ ਘੁੱਟ ਭਰਨਾ, to take risk (lit. to have a bitter sip)
ਖੱਟ ਮਿੱਠੇ ਦਿਨ ਹੋਣਾ, to be pregnant (lit. to have bitter and sweet days)
ਖੱਲ ਲਾਹੁਣੀ, to rob, to kill (lit. to extract hide)
ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਣਾ, to speak harshly (lit. to come to eat, as if)
ਖੇਹ ਉਡਾਉਣੀ, to scandalize (lit. to raise dust)
ਗਤ ਬਣਾਉਣੀ, to beat (lit. to reduce to bad condition)
ਗਲ ਗਲ ਪਾਣੀ ਆ ਜਾਣਾ, to be in hardship (lit. to have water upto neck)
ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ, to give affection (lit. to take to neck)

ਗਲ ਪੱਲਾ, ਮੂੰਹ ਘਾਹ ਪਾਉਣਾ, to repent, to regret (lit. to put scarf on neck and grass in mouth)

ਗਲ ਪਿਆ ਢੋਲ ਵਜਾਉਣਾ, to do the assigned responsibility (lit. to beat the drum put on the neck)

ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣਾ, to avoid (lit. to put off from the neck)

ਗੰਗਾ ਨ੍ਹਾਉਣਾ, to finish a big task (lit. to bathe in the Ganga)

ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹਨਾ, to flourish (lit. to have the kite flown up)

ਘਰ ਫੂਕ ਕੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣਾ, to enjoy one's own loss (lit. to enjoy the scene after burning one's house)

ਘਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, to satisfy (lit. to make full the house)

ਘੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹਣਾ, to open a secret (lit. knot)

ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਨਾ, to go to marry (lit. to ride a mare)

ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਪੀਣਾ, to show devotion (lit. to drink after washing feet)

ਚਿੜੀ ਨਾ ਫਟਕਣੀ, to have complete peace (lit. not a bird to come in)

ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ, to burn, to give up (lit. to throw into furnace)

ਚੂਲ ਵਿੰਗੀ ਹੋਣਾ, to be displeased (lit. to have the dove-tail wrong)

ਛਾਤੀ ਤੇ ਮੂੰਗ ਦਲਣਾ, to tease (lit. to pound pulses on chest)

ਛੂਹ ਮੰਤਰ ਹੋਣਾ, to disappear (lit. to be touched by a charm)

ਛੈਣੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਫਿਰਨਾ, to go about begging (lit. to go about ringing cymbals)

ਜ਼ਬਾਨ ਦੇਣੀ, to give word (lit. tongue)

ਜਫੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ, to embrace (lit. to put embraces)

ਜੜਾਂ ਵੱਢਣੀਆਂ, to cut at the root.

ਜੜੀਂ ਤੇਲ ਦੇਣਾ, to destroy (lit. to put oil in the roots)

ਝੱਗ ਛਡਣੀ, to talk too much (lit. to turn out foam of the mouth)

ਝਾੜੂ ਦੇਣਾ, to clean, to ruin (lit. to broom)

ਝਟ ਟਪਾਉਣਾ, to subsist (lit. to pass the time)

ਟਕੇ ਵਰਗਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ, to give blank refusal (lit. to give reply in cash)

ਟੰਗ ਅੜਾਉਣੀ, to interfere (lit. to entangle a leg)

ਟੰਗਾਂ ਭੰਨਣੀਆਂ, to beat (lit. to break legs)

ਟੰਗ ਹੇਠੋਂ ਲੰਘਾਉਣਾ, to reduce to submission (lit. to pass under legs)

ਠਰੂੰ ਠਰੂੰ ਕਰਨਾ, to tremble (lit. to say 'cold, cold')
ਠੁੱਠ ਵਿਖਾਉਣਾ, to refuse to give (lit. to show the thumb)
ਡੰਗ ਦਾ ਡੰਗ ਜੁੜਨਾ, to be very poor (lit. to have to eat just a meal)
ਡੰਗ ਟਪਾਉਣਾ, to pass time
ਡਕਾਰ ਨਾ ਮਾਰਨਾ, not to feel (lit. not to belch)
ਡੇਰਾ ਲਾਉਣਾ, to stay long (lit. to put up a camp)
ਢਿੱਡ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਨਾ, to feel satiated (lit. to move hand on the belly)
ਢੇਰੀ ਢਾਹੁਣੀ, to get disappointed (lit. to pull down the pile)
ਤੱਤੀ ਵਾ ਨਾ ਲਗਣਾ, to have no trouble (lit. not to feel hot air)
ਤਰਲੇ ਕਰਨੇ, to entreat
ਤਿੱਤਰ/ਤੀਰ ਹੋ ਜਾਣਾ, to flee away (lit. to become partridge/arrow)
ਤਿਲ ਧਰਨ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ, to be congested (lit. not to have space for a sesamum seed)
ਥੁੱਕ ਕੇ ਚੱਟਣਾ, to go back on word (lit. to lick the spittle)
ਥੁੱਕ ਲਾਉਣਾ, to swindle (lit. to apply spittle)
ਥੁੱਕੀਂ ਵੜੇ ਪਕਾਉਣਾ, to get the aim at no cost (lit. to cook something in spittle)
ਦੰਦ ਕਢਣੇਂ, to laugh at (lit. to show teeth)
ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਨੇ, to defeat (lit. to make other's teeth sour)
ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਉਂਗਲੀ ਲੈਣੀ, to be astounded (lit. to take finger between the teeth)
ਦਰ ਦਰ ਦੇ ਧੱਕੇ ਖਾਣੇ, to wander aimlessly (lit. to be pushed from door to door)
ਦਿਲ ਲਗ ਜਾਣਾ, to feel at home (lit. to have the mind engaged)
ਦਿਲ ਆਉਣਾ, to fall in love (lit. coming of the heart)
ਧਰਨਾ ਮਾਰਨਾ, to have 'sit down' strike
ਧੇਲੇ ਦੀ ਅਕਲ ਨਾ ਹੋਣੀ, not to have the least intelligence (lit. even worth half a pice)
ਨੱਕ ਚਾੜ੍ਹਨਾ, to hate (lit. to raise the nose)
ਨੱਕ ਵਿਚ ਨਕੇਲ ਪਾਉਣੀ, to control (lit. to put a nose-ring)
ਨੱਕ ਤੇ ਮੱਖੀ ਨਾ ਬਹਿਣ ਦੇਣੀ, to remain untarnished (lit. not allow a fly sit on a nose)

ਨੱਕ ਵੱਢਣਾ, to disgrace (lit. to cut nose)

ਨਮਦਾ ਕਸਣਾ, to vex (lit. to tighten felt)

ਪਗ ਵਟਾਉਣੀ, to become close friends (lit. to exchange turbans)

ਪਾਰਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, to be angry (lit. rising of mercury).

ਪੱਗ ਲਾਹੁਣੀ, to disgrace (lit. to pull down anybody's turban)

ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਹੋਣਾ, to be ashamed (lit. to melt into water)

ਪਿਉ ਮਰ ਜਾਣਾ, to feel ashamed (lit. dying of father)

ਪੂਰੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ, to spoil the whole show (sarcastic)

ਫੱਕਾ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, to lose all [respect, etc.] (lit. not to have even mouthful left)

ਫਟਕੜੀ ਫੁਲ ਹੋ ਜਾਣਾ, to come to a loss (lit. to have alum parched)

ਬਾਂਹ ਫੜਨੀ, to give/seek help (lit. to hold other's arm)

ਬਾਂਹ ਭੱਜਣੀ, to lose a support (lit. to get the arm broken)

ਬੇੜੀਆਂ ਲਗ ਜਾਣੀਆਂ, to be made prisoner (lit. to be put in irons)

ਬੇੜਾ ਡੁੱਬਣਾ, to be ruined (lit. sinking of the ship)

ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੋਣਾ, to be successful (lit. crossing by the ship)

ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ, to submit to (God's) will

ਭੁਗਤ ਸੁਆਰਨੀ, to thrash well (lit. to arrange punishment)

ਮੱਥੇ ਲਾਉਣਾ, to make responsible (lit. to put on other's head)

ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਜਾਣਾ, to feel ashamed (lit. to become dust)

ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਣੀ, to scandalize (lit. to dig out earth)

ਮੂੰਹ ਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ, to be outspoken (lit. to gather force in the mouth)

ਮੂੰਹ ਰਖਣਾ, to show regard (lit. to keep face)

ਮੂੰਹ ਮਾਰਨਾ, to eat (lit. to strike mouth)

ਮੂੰਹ ਵਟਣਾ, to be displeased (lit. to change face)

ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਨਾ, to do an evil act (lit. to blacken one's face)

ਰਗੜਾ ਪਾਉਣਾ, to start dispute

ਰੰਗ ਉਡ ਜਾਣਾ, to feel awkward (lit. dimming of colour)

ਲਹਿਰ ਬਹਿਰ ਹੋਣੀ, to have prosperity

ਲਹੂ ਪਾਣੀ ਇਕ ਹੋ ਜਾਣਾ, to work hard (lit. to have blood and water mixed)

ਲਹੂ ਚਿੱਟਾ ਹੋ ਜਾਣਾ, to lose all affection (lit. turning white of blood)

ਲੱਕ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ, to lose heart (lit. to get the waist broken)
ਲਾਰੇ ਲਾਉਣੇ, to make false promises.
ਵਖਤ ਪੈਣਾ, to have a calamity (lit. time)
ਵਾ ਵਗ ਜਾਣੀ, to have an evil custom (lit. wind).

6
READER

[Graded Lessons with Linguistic & Cultural Notes]

Note—Literal translation of each word in the following texts is given below it. Remember (1) that the verb in Panjabi comes at the end of a sentence ; (2) that what is preposition in English is post position in Panjabi; (3) that the auxiliary was follows the main verb. Thus :

ਧੂੰਆਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Smoke up wards go ing is

should be rendered as

Smoke is going upwards :

Very often it is advisable first take the subject with its (adjunct) and then translate from the end backwards.

Example : ਚੌਕੀਦਾਰ ਅੱਠ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

The watchman eight ten days for not coming had been.

—The watchman had not been coming for eight or ten days.

6.1 ਰਸੋਈ, Kitchen

1. ਮਾਂ ਜੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ।

Mother (honorific particle) kitchen-in sitting (are) is.

Mother is sitting in the kitchen.

2. ਚੁਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ।

Stove in fire burn -ing is.

Fire is burning in the stove.

3. ਧੂੰਆਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Smoke up wards go -ing is.

Smoke is going upwards.

4. ਤਵੇ ਉੱਤੇ ਰੋਟੀ ਹੈ।

Frying-pan on bread is.

There is bread on the frying-pan.

5. ਪਰਾਂਤ ਵਿਚ ਆਟਾ ਹੈ।

Kneading vessel -in flour is.

There is flour in the kneading vessel.

6. ਰੋਟੀ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਹੈ।

Bread plate -in is.

A bread is in the plate.

7. ਰਾਮ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Ram bread eat -ing is.

Ram is eating bread.

8. ਇਕ ਕੌਲੀ ਵਿਚ ਭਾਜੀ ਹੈ।

One bowl -in vegetable is.

In one bowl there is vegetable.

9. ਦੂਜੀ ਕੌਲੀ ਵਿਚ ਖੀਰ ਹੈ।

Second (other) bowl -in riced milk is.

In the other bowl, there is rice cooked in milk (Khir).

10. ਗਿਲਾਸ ਵਿਚ ਘੜੇ ਦਾ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਹੈ।

Tumbler -in pitcher-of cold water is.

In the tumbler there is cold water of the pitcher.

11. ਰਾਮ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ।

Ram-of vegetable finished off is.

Ram's vegetable has been used up.

12. ਮਾਂ ਜੀ ਕੜਛੀ ਨਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

Mother (respectful) ladle-with vegetable putting are.

Mother is putting vegetable with a ladle.

13. ਰਾਮ ਖੀਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

Ram riced milk ask s.

Ram asks for riced milk.

14. ਰਾਮ ਨੂੰ ਖੀਰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

Ram-to riced milk good feel is.

Ram likes Khīr.

15. ਖੀਰ ਪਤੀਲੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ।

Khir cooking-pot in lying is.

Khir is in the cooking pot.

16. ਰਾਮ ਦੀ ਭੈਣ ਉਹਨੂੰ ਖੀਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

Ram's sister him-to khir gives.

Ram's sister gives him khir.

Notes

1. ਜੀ (I) is an honorific particle used with proper as well as common names of persons, as ਮਾਤਾ ਜੀ, mother, ਪਿਤਾ ਜੀ, father, ਬਾਬੂ ਜੀ, Mr., ਮਾਸਟਰ ਜੀ, master, ਭੈਣ ਜੀ, sister, ਕੋਹਲੀ ਜੀ, Mr. Kohli, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, Mr. Ram Singh, etc. The noun may be masculine or feminine, but the adjective and the verb are in masculine plural form ਮਾਤਾ ਜੀ/ਪਿਤਾ ਜੀ/ਭੈਣ ਜੀ/ਕੋਹਲੀ ਜੀ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਹਨ।

Another such particle is ਸਾਹਬ, but usually it is not used with names of relatives. We can say ਬਾਬੂ ਸਾਹਬ, ਕੋਹਲੀ ਸਾਹਬ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਬ, but never ਪਿਤਾ ਸਾਹਬ, or ਚਾਚਾ ਸਾਹਬ। It is not used with feminine nouns except with ਮੇਮ ਸਾਹਬ, a lady, madam. ਸਾਹਬ, too, takes adjective and verb in masculine plural form.

2. Names of certain utensils and kitchen articles have been given in this lesson. But it may be mentioned that almost all these things are different from those used in the West. ਚੁਲ੍ਹਾ (2) is generally made of masonry on the ground and wood is burnt in it. A portable ਚੁਲ੍ਹਾ is made of iron and coal is used in it. There may be a gas stove or an electric stove or an oil stove, for which the word ਸਟੋਵ is becoming popular. But the most common term for all these forms also is ਚੁਲ੍ਹਾ. Indian ਤਵਾ (4) is a round and flat piece of iron-sheet, a little depressed in the centre. ਥਾਲੀ^{f} (6) is also made of metal; its rim is raised a little. It is of various sizes, the bigger ones are called ਥਾਲ. ਕੌਲੀ^{f} (8) is smaller than a bowl and is used for curry, etc. ਕੌਲ is a little bigger than ਕੌਲੀ^{f}, but that too is smaller than a bowl. ਗਿਲਾਸ (10) is 'glass', a little different from tumbler. ਪਤੀਲਾ (15) is used for cooking meat, rice, curried vegetables, etc. ਪਤੀਲੀ^{f} is also used for the same purposes, but it is

roundish in shape. The other utensils commonly found in a Panjabi kitchen are —
ਕਟੋਰਾ, bowl, ਬਾਟੀ^{f}, a bowl with edges outwards, ਗੜਵਾ (smaller one ਗੜਵੀ^{f}), a pot for water, ਕੜਾਹੀ^{f}, a pot for cooking vegetables or making pudding, a very big one is called ਕੜਾਹ; ਪਿਆਲਾ, cup, ਪਿਰਚ^f, saucer, ਚਮਚ^f, spoon, ਚਿਮਟਾ, pincers, ਚਕਲਾ, a flat round piece of wood or stone for flattening loaf, ਬੇਲਣਾ, a small roller, ਪਰਾਤ, plate-like metal pot for kneading flour

3. Bread is actually ਡਬਲ ਰੋਟੀ^{f} in Panjabi. ਰੋਟੀ^{f} (4) is a flat round cooked piece of flour, between 2 to 6 millimeters thick, and between 10 to 14 centimeters in radius. The smaller one is called ਫੁਲਕਾ.

4. ਖੀਰ^f (9) is prepared by putting 10-15 grams of rice in a litre of boiling milk and letting it boil till the rice is softened and milk thickened. Sugar is put according to taste.

5. The verb ਮੁਕਣਾ, be finished (11), is usually used as a compound verb ਮੁਕ ਜਾਣਾ।

6. Note the passive construction ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ (14) or ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ for 'I like it'.

6.2 Compound Verbs

1. ਵਿਦਿਆਰਥੀ—ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ।
Student—Greetings (lit. Truth is that Immortal One), teacher Sir.

2. ਮਾਸਟਰ ਜੀ—ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਆ ਗਏ ਹੋ। ਅਜ
Teacher—Greetings. (You) have come. Today
ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਨੇ। ਬੈਠ ਜਾਓ।
of course a little delay effected you have. Sit down.
ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਢ ਲਓ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ।
Books open. Study begin.

3. ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ—ਮਾਸਟਰ ਜੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਬਸ ਵਿਗੜ
One student—Teacher Sir, way in our bus wrong
ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ।
gone had. Our any fault no.

Figures in brackets relate to lines in the lesson

4. ਮਾਸਟਰ ਜੀ—ਅੱਛਾ ਅੱਛਾ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।
Well well. Any matter no.

5. ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ—ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਪੀੜ ਹੋਣ
Another student—Teacher Sir, my head (in) pain being
ਲਗ ਪਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਓ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ।
started. Me leave give, then great kindness.

6. ਮਾਸਟਰ ਜੀ—ਤੂੰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਐਂ। ਜਾ, ਡਾਕਟਰ ਕੋਲੋਂ ਦਵਾਈ
Teacher—You go can. Go, doctor from medicine
ਲੈ ਲੈ। ... ਅੱਛਾ, ਖੜੋ ਜਾ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਹਾ, ਤੂੰ
take. ... All right, stop. O Natha Singh, You
ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਚਲਾ ਜਾ, ਇਹਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਛੱਡ ਆ।
him-with go, him hospital leaving come.
ਕਿਧਰੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੜਬੜ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।
May be way-in some untoward not happen (to him).

7. ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ—ਅੱਛਾ ਜੀ। ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦਾਂ।
Nattha Singh—All right Sir. I him take go.

8. ਮਾਸਟਰ ਜੀ—ਚੰਗਾ ਭਾਈ। ਤੁਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ
Teacher—Well dear. You people books out taken
ਹੋਣ ਗੀਆਂ। ਖੋਲ੍ਹੋ ਪੰਨਾ ਦੋ ਸੌ ਸੈਂਤੀਵਾਂ,
must have. Open page two hundred thirty seventh,
ਪਾਠ ਬਾਹਰਵਾਂ; ਨਾਲ ਈ ਕਾਪੀਆਂ ਵੀ ਕੱਢ ਰਖੋ।
lesson twelfth; along with copy-books also out keep.
ਔਖੇ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖਦੇ ਜਾਣਾ।
Difficult words and their meanings writing go on.
ਕਲ੍ਹ ਅਰਥ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਆਣਾ
Tomorrow meaning memorized having come
ਹੋਵੇਗਾ।
will have to.

9. ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ—ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਤੁਸਾਂ ਤਾਂ ਕਲ੍ਹ
One student—Teacher Sir, You of course yesterday
ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਓਗੇ।
said had that today you to us any story will tell.
ਇਕ ਚੰਗੀ ਸੁਆਦਲੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਦਿਓ।
One good interesting like story tell.

10\. ਮਾਸਟਰ ਜੀ—ਅਜ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾ ਲੈਣ ਦਿਓ।
Teacher—Today me this lesson teach let.
ਕਲ੍ਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।
Tomorrow to you must one story tell I will.

11\. ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ—ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸਾਂ
Another student—I also the same to say going was
ਭਈ ਅਜ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਕਢ-ਕਢਾ
that today of course we books copy-books out
ਲਈਆਂ ਹਨ। ਭਲਕੇ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਲਵਾਂਗੇ।
taken have. Tomorrow story listen we shall.

Notes

1\. Note that a Panjabi student will not address his teacher by name as Mr./Shri Nand Lal or Mr./Sardar Gurbachan Singh. He may utter his name in his absence. Elders in the locality will be addressed as ਚਾਚਾ (ਜੀ) or ਤਾਇਆ (ਜੀ), uncle, or some such term. For distinction, one can say ਚਾਚਾ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ or ਤਾਈ (aunt) ਬਸੰਤੀ।

2\. ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ (1) is a greeting between or for Sikhs, and can be used at all times between persons of any ranks, age or sex. Another term is ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ (lit. the Sikh belongs to the Supreme Preceptor, may victory be His). The terms stand for 'Good morning', 'good evening', 'good night', 'good-bye', etc.

3\. ਲਾਉਣਾ (2), to put, to fix, makes useful verbal phrases, as ਅੱਗ ਲਾਉਣਾ, to put on fire, to burn; ਅੰਗ ਲਾਉਣਾ, to take to bosom; ਅੜੀ (ਜ਼ਿੱਦ) ਲਾਉਣਾ, to be obstinate; ਅੱਖ ਲਾਉਣਾ, to fall in love; ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ, to make an estimate; ਸੱਟ ਲਾਉਣਾ, to strike; ਸ਼ਿਕੈਤ ਲਾਉਣਾ, to complain; ਚਿਰ ਲਾਉਣਾ, to delay; ਵਕਤ ਲਾਉਣਾ, to spend time; ਵਹਿਮ ਲਾਉਣਾ, to indulge in a whim. The intransitive form of ਲਾਉਣਾ is ਲਗਣਾ which can be used with the above words.

4\. Note the construction ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ (3) lit. any fault of mine (is) not. I have no fault. Compare ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ, there is nobody, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, no one will go.

5. The vocative (address) form of masculine proper nouns optionally takes -á, as ਵਜ਼ੀਰਾ !, O Wazir !, ਰਾਮਸਿੰਹਾ, O, Ramsingh ! (6). This form is getting obsolete. -ਸ in ਜਾਸ is a pronominal suffix. Panjabi has such suffixes in 2nd person (ਈ, ਊ) and 3rd person (ਸ, ਸੁ) - ਕੀਤਾਈ, you have done, ਕੀਤਾਸ or ਕੀਤਾਸੁ he has done. In intransitive verbs, it refers to both these persons, as ਜਾਸ, you go to him. ਗਿਆਈ, he has gone to you. Also see pattern 40.

6. ਭਈ (8) = ਭਾਈ and it is used to mean any body present, even a wife or a husband, son or father.

We can also say ਪੈਂਤੀਵਾਂ ਪੰਨਾ and ਬਾਰ੍ਹਵਾਂ ਪਾਠ or ਪੰਨਾ ਪੈਂਤੀ and ਪਾਠ ਬਾਰ੍ਹਾਂ.

7. ਸੁਣਾਉਣਾ (9) lit. means make one listen, i.e. causal form of ਸੁਣਨਾ, to listen.

8. The form ਕਢ-ਕਢਾ (11) (Kaḍh-Ka'ḍhá) is emphatic. The meaning is that they were taken out 'fully'. Ordinarily, all verbs can take such forms, eg. ਸੁਣ-ਸੁਣਾ, listen, ਬਣ-ਬਣਾ, make, ਕਰ-ਕਰਾ, do etc.

9. Additional vocabulary about school :—

ਕਾਗਜ਼, paper	ਹਿਸਾਬ, maths
ਸਿਆਹੀ f., ink	ਇਤਿਹਾਸ, history
ਡੈਸਕ, desk	ਪੜ੍ਹਾਈ f., study, reading
ਭੂਗੋਲ, ਜੁਗਰਾਫੀਆ, geography	ਦਵਾਤ f., inkpot
ਬੋਲੀ f., dialect	ਬੈਂਚ, bench
ਸਾਇੰਸ f., science	ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ f., English
ਕਲਮ f., pen	ਭਾਸ਼ਾ f., language
ਬਸਤਾ, satchel	ਲਿਖਾਈ f., writing.

6.3 ਬਜ਼ਾਰ, Market

1. ਇਹ ਇਸ ਕਸਬੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਆਓ
This this town's all-than big market is. Come
ਵੇਖੀਏ, ਇਥੇ ਕੀ-ਕੀ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਇਧਰ ਹਲਵਾਈ ਦੀ
see-let-us, here what-what sold is. This-side confectioner's
ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪਾਸ ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਮਲਾਈ, ਮਿਠਿਆਈ, ਇਹੋ
shop is. Its near milk, curd, cream, sweets, these

ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਵੇਖੋ ! ਇਹ ਮੱਛੀ ਵਾਲਾ ਬੈਠਾ
like things available are. Ahead see ! This fish-man sitting
ਮੱਛੀ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਦੁਕਾਨ ਕੁੰਜੜੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਪਾਸ
fish sell -ing is. Next shop vegetable-seller's is. It to near
ਆਲੂ, ਗੋਭੀ, ਮਟਰ, ਟਮਾਟਰ, ਬੈਂਗਨ, ਭਿੰਡੀ, ਪਿਆਜ
potato, cauliflower, peas, tomato, brinjal, ladyfinger, onion,
ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।
and some other vegetables lying are.

2. ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖੋ। ਕਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਠੰਡੇ ਗਰਮ
There in front see. Cloth-of shop (it) is. Cold warm
ਸੂਟਾਂ ਦਾ ਕਪੜਾ, ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੰਨਗੀ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਕਪੜੇ ਰੰਗ
suits-of cloth, shirts-of variety variety-of clothes, several
ਬਿਰੰਗੀਆਂ-ਲਾਲ, ਪੀਲੀ, ਨੀਲੀ, ਬੈਂਗਨੀ, ਬਦਾਮੀ, ਪਿਆਜ਼ੀ-
colours of—red, yellow, blue, violet, almond-colour, onion-
ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾੜ੍ਹੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।
colours of Sarees available are.

3. ਅੱਗੇ ਚਲੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ, ਭਈ ਖਾਣ ਪੀਣ
Ahead go. You say -ing were, that eating drinking-
ਦਾ ਸਮਿਆਨ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਆਓ ਵੇਖੀਏ। ਇਥੇ ਕਿਧਰੇ
of goods to take have. Come see-let-us. Here somewhere
ਲਾਲੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਤੁਰੇ ਚਲੋ। ਉਹ ਖੱਬੇ
merchant's shop should be. Walking go on. There left
ਪਾਸੇ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਵੇਖੀਏ ਇਥੇ ਕੀ-ਕੀ ਵਿਕਦਾ ਹੈ।
side shop is. See-let-us here what-what sold is.

4. ਗਾਹਕ- ਲਾਲਾ ਜੀ, ਘੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ?
Customer—Merchant Sir, rectified butter is you-with ?

5. ਦੁਕਾਨਦਾਰ- ਦੇਸੀ ਘੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਨਾਸਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
Shopkeeper—country ghee shall be. Vegetable (ghee) not is.

6. ਗਾਹਕ- ਹਾਂ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸੀ ਈ ਚਾਹੀਦਾ
Customer—yes yes, to me also country (ghee) indeed wanted
ਹੈ। ਖਰਾ ਹੋਵੇ।
is. Pure should (it) be.

7. ਦੁਕਾਨਦਾਰ- ਜੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਲਿਸ ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਜੇ।
Shopkeeper—Please, totally unmixed and fresh it is.

ਲੈ ਵੇਖੋ।

Taking see.

8. ਗਾਹਕ— ਕੀ ਭਾਅ ਏ ?

Customer—what rate is (it) ?

9. ਦੁਕਾਨਦਾਰ—ਦਸ ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ— ਇੱਕੋ ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ।

Shopkeeper—Ten rupees (per) kilo—Only finishing word.

10. ਗਾਹਕ— ਕੁਝ ਰਿਐਤ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ?

Customer—Some concession won't you do?

11. ਦੁਕਾਨਦਾਰ—ਜੀ, ਪਹਿਲੋਂ ਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਭਈ

Shopkeeper—Sir, firstly of course have said that

ਇਕੋ ਗੱਲ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਗਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸੱਤ

only-one word. To you suits if does then five seven

ਕਿਲੋ ਲੈ ਜਾਓ। ਪਸੰਦ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਫੇਰ

kilos take away Liking it will come then again

ਵੀ ਆਵੋਗੇ। ਕਹੋ ਤਾਂ ਦੇਵਾਂ।

also you will come. If you say then I may give.

12. ਗਾਹਕ— ਭਈ ਰਿਐਤ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਲਵੀਏ।

Customer—Well concession if you do, then we may take.

ਅਸਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸੌਦਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਚਾਵਲ

We other also merchandise to take have. Rice

ਦੇਹਰਾ ਦੂਨ ਦਾ ਹੈ ਨਾ ?

Dehra Doon's you have indeed?

13. ਦੁਕਾਨਦਾਰ— ਜਿੰਨਾ ਮੰਗੋ। ਚਾਵਲ, ਦਾਲ,

Shopkeeper—As much as you demand. Rice, lintels,

ਚੀਨੀ, ਨਮਕ, ਵੜੀਆਂ, ਪਾਪੜ, ਮਸਾਲੇ, ਸਭ ਕੁਝ

sugar, salt, Barees, Papar, spices, all something

ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਸਤਾ ਈ ਦੇਵਾਂਗਾ।

to you market compared cheap of course I shall give.

ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਦੁਕਾਨਾਂ ਪੁਛ-ਪਛ ਲਓ।

You two shops enquire about.

14. ਗਾਹਕ— ਚਾਵਲ ਕੀ ਭਾਅ ਏ ?

Customer—Rice what rate is ?

15. ਦੁਕਾਨਦਾਰ— ਭਾਅ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਦੋ ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ,

Shopkeeper—Rate if you ask then two rupees (per) kilo,

ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੌਣੇ ਦੋ ਲਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਵੇਖੋ, ਜ਼ਰਾ
but to you quarter-to two charge I will. See, just
ਦਾਣਾ ਵੇਖੋ।
grain you see.

16. ਗਾਹਕ— ਅੱਛਾ ਦੇ ਦਿਓ। ਦੋ ਕਿਲੋ ਘੀ ਤੇ ਦੋ
Customer—All right give. Two kilos ghee and two
ਈ ਕਿਲੋ ਚਾਵਲ।
only kilos rice.

17. ਦੁਕਾਨਦਾਰ— ਘਿਓ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਦਸ ਦੂਣੇ
Shopkeeper— Ghee of have amounted ten into two
ਵੀਹ ਤੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਚਾਵਲਾਂ ਦੇ। ਕੁਲ ਹੋ ਗਏ
twenty and Half-and three rice -of. All (they) become
ਸਾਢੇ ਤੇਈ।
Half and twenty-three (rupees).

18. ਗਾਹਕ— ਐਹ ਲਓ ਜੀ, ਦਸ ਤੇ ਦਸ ਤੇ ਪੰਜ।
Customer— Here take Sir, ten and ten and five
ਬਾਕੀ ਮੋੜ ਦੇਓ।
(rupee notes), Remainder return.

19. ਦੁਕਾਨਦਾਰ— ਲਓ ਜੀ, ਡੇਢ ਰੁਪਈਆ।
Shopkeeper— Take Sir, one and a half rupee.
ਹੋਰ ਦੱਸੋ।
Something more tell.

20. ਗਾਹਕ— ਬਸ ਮਿਹਰਬਾਨੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ
Customer— That's all your kindness. More of course
ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।
something not is wanted.

21. ਦੁਕਾਨਦਾਰ— ਅੱਛਾ ਜੀ, ਨਮਸਤੇ।
Shopkeeper—All right Sir, Greetings.

22. ਗਾਹਕ— ਨਮਸਤੇ, ਨਮਸਤੇ।
Customer— Greetings.

Notes

1. The word ਕਸਬਾ (1), for a town with a population between five and fifteen thousand, is not very commonly used. We have either

a ਪਿੰਡ, village, or a ਸ਼ਹਿਰ/ਨਗਰ, city.

2. ਮਲਾਈ^{f} is scum which comes over boiled milk. 'Cream' is also called ਮਲਾਈ, now ਕ੍ਰੀਮ^{f}.

3. ਕੁੰਜੜਾ (1) is in fact a caste of people who keep a farm and sell vegetables. Every vegetable-seller cannot be called a ਕੁੰਜੜਾ. He is just a ਸਬਜ਼ੀਵਾਲਾ.

4. ਠੰਡਾ ਸੂਟ (2) is either cotton or silken suit, and ਗਰਮ ਸੂਟ (2) is woollen.

5. ਸਾੜ੍ਹੀ^{f} (2) is ladies' cloth, untailored. It is tied round the waist and hung in loose flaps, a part of it being wrapped about the upper part of the body. Usually it is five meters in length. An inferior (cotton) form of it is called ਧੋਤੀ^{f}.

6. ਭਈ (3), that may be compared with ਭਾਈ, brother, and ਭਾਈ, any person—6.2 (note 6).

7. ਲਾਲਾ (4) is a term used for non-Brahmin Hindu shopkeepers and elderly people (ਲਾਲਾ ਜੀ).

8. ਘੀ (4) is prepared by boiling butter and burning the whey in it. ਦੇਸੀ ਘੀ (5) is in fact pure ghee.

9. Note the passive construction with ਚਾਹੀਦਾ (6). Also Cf. 6.1 (note 6).

10. ਜੇ (7) is 2nd person pronominal suffix in plural or showing respect. Cf. -ਈ (non-honorific and singular)—6.2 (note 5).

11. ਏ (8) is now more common than ਹੈ. The aspiration in all conjugational forms of ਹੈ is subdued.

12. Many customers are in the habit of haggling. The shop-keepers, naturally, first quote a higher price, and reduce it gradually as the customer starts quoting the lowest. In cities, most of the shopkeepers keep fixed prices ਇੱਕੋ ਮੁਲ. To avoid haggling, a shopkeeper would warn the customer and the former would say ਇੱਕੋ ਗੱਲ, one word, or ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ (9), the last word.

13. /ਹ/, h, in medial position of a syllable, is deaspirated, and unstressed. Thus ਕਹੋ (11) sounds very much like 'kao'.

14. ਦੇਹਰਾ ਦੂਨ (12) is the name of a town and district in Uttar Pradesh about 300 Kilometers in the north from Delhi.

15. ਵੜੀ (13) = a small lump of wet ground pulse-cereals mixed with spices.

ਪਾਪੜ (13), a thin crisp cake like a ਫੁਲਕਾ (vide 1.6, note 3), made of any pulse-cereal.

16. ਪੁਛ-ਪਛ (14). Cf. this formation with ਕਢ-ਕਢਾ, etc. (6.2, note 8). ਪੁਛ-ਪਛ means 'asking, et cetra'. Also see pattern 180 (3).

17. ਬਸ (20) is used to denote 'finished, 'that's all'. Other uses are—ਬਸ ਕਰੋ, finish; ਹੋਰ ਬਸ, nothing more.

ਮਿਹਰਬਾਨੀ, kindness, is commonly used to mean 'thanks'. It actually means ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ, it is kind of you.

18. ਨਮਸਤੇ (21) is a term of greeting used by a large number of educated Hindus. It is used to mean 'good morning', 'good evening', 'good night', 'good bye' etc. Older and more common forms are ਰਾਮ ਰਾਮ i.e. may Rama bless you; ਜੈ ਰਾਮ ਜੀ ਕੀ, Rama's victory to you; ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, Krishna's victory to you. The other person also usually responds in the same form—ਨਮਸਤੇ, ਰਾਮ ਰਾਮ, ਜੈ ਰਾਮ ਜੀ ਕੀ, ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, as the case may be.

6.4 ਸਾਡਾ ਭੋਜਨ, Our Meal

1. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਮਦਨ ਤੇ ਕਾਂਤਾ ਦੋ ਭੈਣ
   Above given picture-in Madan and Kántá two sister
   ਭਰਾ ਹਨ।
   brother are.
2. ਉਹ ਹੁਣੇ ਸਕੂਲੋਂ ਆਏ ਹਨ।
   They just-now school-from come are (have).
3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਚੌਂਕੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਭੋਜਨ (ਰੋਟੀ) ਤਿਆਰ ਕਰ
   Them-of mother square in seated meal ready do
   ਰਹੀ ਸੀ।
   -ing was.
4. ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੋ ਮੂੜ੍ਹੇ ਪਏ ਹਨ।
   One side-on two stools lying are.
5. ਇਕ ਮੂੜ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਮਦਨ ਬੈਠਾ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਮੂੜ੍ਹੇ ਉੱਤੇ
   One stool -on Madan seated is; other stool -on

ਕਾਂਤਾ

Kántá.

6. ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੋਟੀ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪਰੋਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

Both-of in front bread and vegetables served are.

7. ਦੋਵੇਂ ਬੜੇ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

Both great taste-with meal eat -ing are.

8. ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਹੈ।

This their's noon-of meal is.

9. ਸਵੇਰੇ ਛਾਹ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹ ਲੋਕੀਂ ਕੁਝ ਖਾ

Morning-in whey time-at also these people something eat

ਪੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

drink go.

10. ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਤਦ ਲੱਸੀ, ਮੱਖਣ, ਮਿੱਸੀ ਰੋਟੀ, ਦੁੱਧ,

Villager people then whey, butter, coarse bread, milk,

ਅਚਾਰ, ਗੰਢਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

pickle, onion eat.

11. ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਚਾਹ, ਕੇਕ, ਡਬਲ ਰੋਟੀ, ਮੁਰੱਬਾ, ਅੰਡੇ

City-of residents tea, cake, bread, jam, eggs

ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

do eat-up.

12. ਮਦਨ ਤੇ ਕਾਂਤਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

Madan and Kántá evening-to (in) also something eat.

13. ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਾਲ, ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

Night-to (in) pulses, bread do eat-up.

14. ਕੁਝ ਲੋਕ ਚਾਵਲ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

Some people rice also eat.

15. ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਸੇਵੀਆਂ, ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਸਾਗ, ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ

Villager people vermicelli, mustard pot-herbs, maize-bread,

ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

pleasing (they) eat.

16. ਮਦਨ ਦੀ ਮਾਂ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

Madan's mother spiced food like not does.

17. ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਰਚ ਮਸਾਲੇ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Many people-to chillies spice-of fondness is.

Notes

1. ਸਕੂਲੋਂ (2) is a syncopated form of ਸਕੂਲ ਥੋਂ, school-from. Similarly, we have ਘਰੋਂ, from the house (wife), ਸ਼ਹਿਰੋਂ, from the city, ਬਾਹਰੋਂ, from outside, ਅੰਦਰੋਂ, from inside, etc.

2. ਰੋਟੀ (3), bread, also stands for the entire meal, including bread, curry, vegetables, curd and all that.

3. ਮੂੜ੍ਹਾ (4) is a stool made of reeds, its seat being woven with strings.

4. Names of Sikh males end in -ਸਿੰਘ, and of Sikh females in -ਕੌਰ. Those of Hindu males end generally in -ਲਾਲ, ਚੰਦ, ਨਰਾਇਣ, ਦੇਵ, ਦਾਸ, ਨਾਥ and many other epithets, and of females in ਕੁਮਾਰੀ, ਦੇਵੀ (ਦੇਈ); etc. Examples:

ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਨੂਪ ਕੌਰ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ; ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ, ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ, ਮਦਨ ਲਾਲ, ਸੋਹਣ ਲਾਲ, ਹਰੀ ਦੇਵ, ਜਤਿੰਦਰ ਨਾਥ, ਸ਼ਾਮ ਨਾਰਾਇਣ; ਸੁਰਸਤੀ ਦੇਈ, ਵੇਦ ਕੁਮਾਰੀ, ਧਰਮ ਦੇਵੀ, ਕਾਂਤਾ ਦੇਵੀ, etc., etc.

Names are shortened by omitting the second element, and then we say ਸੋਹਣ, ਮਦਨ (5), ਕਾਂਤਾ (5), ਭੁਪਿੰਦਰ, ਸੁਰਸਤੀ and so on.

5. The names of divisions of time are interesting. They show the real cultural need of the villagers ਪ੍ਰਭਾਤ ਵੇਲਾ (or Sikhs' ਗੁਰਾਂ ਵੇਲਾ), before sunrise; ਛਾਹ ਵੇਲਾ (9), at about 8 a.m., when they take sour milk (ਛਾਹ); ਰੋਟੀ ਵੇਲਾ, at about 10 a.m., when they take meal; ਦੁਪਹਿਰ, noon, when two parts of the day are passed and two left; ਲੌਢਾ (ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ) ਵੇਲਾ, evening etc.

6. ਮਿੱਸੀ ਰੋਟੀ^f (10) literally means mixed bread, i.e. composed of flour of wheat, gram, barley, maize, etc. But bread made of any one grain other than wheat is called ਮਿੱਸੀ ਰੋਟੀ^f.

7. ਡਬਲ ਰੋਟੀ^f (11) is the western form of bread obtained from bakery.

8. **Additional Vocabulary:**

ਫਲ, fruit—ਕੇਲਾ, banana; ਨਾਰੀਅਲ, cocoa-nut; ਸ਼ਰੀਫ਼ਾ, custard-apple; ਅੰਗੂਰ, grape; ਅਮਰੂਦ, guava; ਅੰਬ, mango; ਸਰਦਾ, melon; ਖਰਬੂਜ਼ਾ, musk-melon; ਤਰਬੂਜ਼, water-melon; ਸੰਗਤਰਾ, orange; ਮਾਲਟਾ, thick orange;

ਆੜੂ, peach; ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ[f]/ਨਾਖ[f], pear; ਆਲੂ ਬੁਖਾਰਾ, plum; ਅਨਾਰ, pomegranate; ਸਿਓ, apple.

ਸਬਜ਼ੀਆਂ, vegetables— ਸੇਮ bean; ਵੈਂਗਣ/ਭਾਟਾ, brinjal; ਬੰਦ ਗੋਭੀ[f], cabbage; ਗਾਜਰ[f], carrot; (ਫੁਲ) ਗੋਭੀ[f], cauliflower; ਪਿਆਜ, onion; ਕੱਦੂ, pumpkin; ਪੇਠਾ, gourd; ਭਿੰਡੀ, lady-finger; ਤੋਰੀ[f], okra, ਮਟਰ, peas; ਆਲੂ, potato; ਮੂਲੀ[f], radish; ਸ਼ਲਗਮ, turnip; ਟਮਾਟਰ, tomato; ਪਾਲਕ[f], spinach.

ਅੰਨ, grain—ਕਣਕ[f]/ਗੇਹੂੰ, wheat; ਜੌਂ, barlay; ਬਾਜਰਾ, millet; ਮਕਈ[f], maize/corn; ਚਾਵਲ, rice; ਦਾਲ[f], pulse; ਧਾਨ, paddy; ਮਾਂਹ/ਉੜਦ, black bean; ਮੂੰਗ, kidney bean; ਤਿਲ, sesame; ਆਟਾ, flour.

6.5 ਮੁਲਾਕਾਤ, Meeting

1. ਰਾਮ ਚੰਦ- ਕੋਈ ਹੈ ਅੰਦਰ? ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਘਰ ਵਾਲਿਓ?
Anybody is inside? Well, you of the house?

2. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-(ਅਵਾਜ਼ ਪਛਾਣ ਕੇ) ਲਗਦਾ ਹੈ ਰਾਮ
(recognizing the voice) (it) appears (it) Ram
ਚੰਦ ਏ। ਆ ਜਾ ਭਾਈ। ਅੰਦਰ ਆ ਜਾ।
Chand is. Come on brother. In come on.

3. ਰਾਮ ਚੰਦ- ਆ ਗਿਆ। ਸੁਣਾ, ਭਰਾਵਾ, ਕੀ ਹਾਲ (ਚਾਲ) ਹੈ?
(I) have come up. Tell, brother, what matter is?

4. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ- ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ
All well is (O.K.). Just now Fakir Singh
ਬੈਠਾ ਸੀ। ਬਸ ਤੇਰੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।
seated was. Just your alone talk (we) do ing were.
ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਹੈ ਤੇਰੀ। ਸੁਣਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?
Long life is yours. Tell what condition is yours?

5. ਰਾਮ ਚੰਦ- ਗੱਲਾਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਪਏ ਸਓ, ਭਾਈ।
Talk what do ing (you) were, brother?
ਹਾਲ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸੁਣਾਓ।
Condition of course all right is. Yours tell.

6. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਈਹੋ ਜੇ ਰਾਮਚੰਦ ਬੜਾ ਅੱਛਾ ਖਿਡਾਰੀ
This much that Ramchand very good player
ਹੈ। ... ਬੈਠ ਨਾ, ਖੜੋਤਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਈ ਕਿ?
is. ... Sit down, standing alone to remain you have, is it?

7. ਰਾਮ ਚੰਦ-ਮੇਰਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਬਾਹਰ ਖੜੋਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ
My one companion outside standing is. We
ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।
somewhere go ing are.

8. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਵਾਹ ਭਾਈ ਵਾਹ ! ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ
Well brother well! Him also inside why
ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ? ਬਾਹਰ ਕਿਥੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਈ?
not (you) brought ? Outside where stand you-made-him ?

9. ਰਾਮ ਚੰਦ-ਉਹ ਜ਼ਰਾ ਸ਼ਰਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ... ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ,
He a little shy feel ing was. ... Mr. Smith,
ਆਓ। ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਓ। ਇਹ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ। ਇਹ
come. Inside come in. He is my old friend. He
ਨੇ ਅਸਾਡੇ ਅਮਰੀਕਨ ਮਹਿਮਾਨ ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ। ਤੇ ਨਾਲ
is our American guest Mr. Smith. And with (him)
ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ।
is his son.

10. ਸਮਿਥ- ਨਮਸਤੇ ਜੀ।
Greetings.

11. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ, ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ ! ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ
Greetings, Mr. Smith ! Your sight
ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਏ।
having done to me very much pleasure has been.
ਬੈਠੋ।
Please sit.

12. ਸਮਿਥ-ਧੰਨਵਾਦ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ।
Thanks. We also you having met pleased are,
ਰਾਮਚੰਦ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਨਾਉਂ ਤਾਂ
Ram Chand Sir. His auspicious name of course
ਤੁਸਾਂ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ।
you have told not.

13. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ
My name Gopal Singh is. Your honour's

ਪੂਰਾ ਨਾਉਂ ਕੀ ਹੈ?
full name what is?

14. ਸਮਿਥ- ਰਿਚਰਡ ਹਨਰੀ ਸਮਿਥ।
Richard Henry Smith.

15. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਕਾਕਾ, ਤੇਰਾ ਕੀ ਨਾਉਂ ਏ?
Boy, your what name is?

16. ਸਮਿਥ-ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
He Panjabi not knows. His with English-
ਵਿਚ ਗਲ ਕਰੋ। ਇਸਦਾ ਨਾਂ ਵਿਲੀਅਮ ਹੈ।
in talk do. His name William is.

17. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਕਿਥੇ-ਕੁ ਹੈ?
America-in your house where about is ?

18. ਸਮਿਥ-ਅਸੀਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਕਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਦੇ
We California - in Berkley's near of
ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੈ।
residents are. Near quite a village is.

19. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ?
You what work do?

20. ਸਮਿਥ-ਅਸੀਂ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਸਕੂਲ
We agriculture do. This boy school-
ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।
in studies.

21. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਯਾ ਕਾਲਿਜ ਵਿਚ? ਦਿਸਦਾ ਤਾਂ
School-in or college-in? Looks of course
ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਹੈ।
bigger is.

22. ਸਮਿਥ-ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਜ਼ਰਾ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਬੋਲੋ।
I not did understand. A little slowly speak.

23. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ
Appears that his age much is. To him
ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਕਾਲਿਜ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
now till college-in should be.

24. ਸਮਿਥ-ਨਹੀਂ ਜੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਾਲੀਂ ਕੁਲ ਪੰਦਰਾਂ
No Sir. He of course as yet in all fifteen

ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਕੱਦ ਜ਼ਰੂਰ ਲੰਬਾ ਸੂ।
years of is. Size of course tall is.

25. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਗਲਾਂ-ਕਥਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਲ
Excuse (me). I talkings-in forgot
ਈ ਗਿਆ। ਦੱਸੋ ਚਾਹ ਪੀਓਗੇ ਯਾ ਕਾਫ਼ੀ?
altogether. Say tea you will drink or coffee?

26. ਰਾਮਚੰਦ-ਅਸੀਂ ਚਾਹ ਸ਼ਾਹ ਪੀ ਆਏ ਹਾਂ।
We tea, etc. drinking have come.

27. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਭਾਈ, ਇਕ ਅਧ ਫਲ ਈ ਖਾ ਲਓ।
Brother, one or half fruit just eat up.

28. ਸਮਿਥ-ਧੰਨਵਾਦ। ਸਾਨੂੰ ਦੇਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਡਾਕਖਾਨੇ
Thanks, To us delay getting is. We Post-office
ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਵਜੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
to go have. Five o'clock closed (it) will be.
ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਵਜ ਰਹੇ ਹਨ।
Quarter to five striking are.

29. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ- ਡਾਕਖਾਨਾ ਕਿਹੜਾ ਦੂਰ ਹੈ? ਇਹ
Post-office what distance is? This (just)
ਦੋ ਕਦਮ।
two paces.

30. ਰਾਮਚੰਦ-ਉਥੇ ਥੋੜਾ ਕੰਮ ਵੀ ਤਾਂ ਹੈ।
There a little work also of course is.
ਜਾਣ ਦਿਓ।
Go let (us).

31. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਅੱਛਾ, ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ; ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ-
Allright, Mr. Smith. You how many
ਕੁ ਦਿਨ ਇਥੇ ਰਹੋਗੇ।
approximately days here will be.

32. ਸਮਿਥ- ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ।
Three (or) four days.

33. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਤਾਂ ਕਲ੍ਹ ਯਾ ਪਰਸੋਂ ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ
Then tomorrow or day-after here me-with
ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਆ ਸਕੋਗੇ ਨਾ?
meal to eat come can you?

34\. ਸਮਿਥ- ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਤਕਲੀਫ (ਖੇਚਲ) ਕਰਦੇ ਹੋ?
You why trouble do?

35\. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ ਰਾਮਚੰਦ?
No no. How is it Ramchand?

36\. ਰਾਮਚੰਦ- ਭਾਈ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਇਨਕਾਰ ਹੈ?
Brother, to me what refusal is?

37\. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਕਦ?
When?

38\. ਰਾਮਚੰਦ-ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ, ਕਲ੍ਹ ਈ ਠੀਕ ਹੈ।
Mr. Smith, tomorrow just right (it) is.

39 ਸਮਿਥ- ਠੀਕ ਹੈ।
Right (it) is.

40\. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਅੱਛਾ। ਪੱਕੀ ਗਲ ਹੋ ਗਈ। ਕਾਕੇ ਨੂੰ
All right. Fixed word has been. To boy
ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਆਣਾ। ਕਲ੍ਹ ਬਾਰ੍ਹਾਂ
also along with bring. Tomorrow twelve
ਸਾਢੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਵਜੇ।
half (past) twelve o'clock.

41\. ਰਾਮਚੰਦ-ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ। ਚਲੀਏ। ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
Verry well. Let us go. Greetings.

42\. ਸਭ-ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
Greetings.

Notes

1\. ਕਿਉਂ (1, 35) meaning 'why', is commonly used simply to draw attention, as Eng. 'well' or 'please'.

2\. Vocative of ਭਰਾ, brother, is ਭਰਾ or ਭਰਾਵਾ (3) (sing.), and ਭਰਾਵੇ (pl.).

3\. ਕੀ ਹਾਲ ਚਾਲ ਹੈ ? (3) is a very common question when people meet. It means 'How do you do'?

4\. ਕਿ (6), or, at the end of a question, stands for 'ਕਿ ਨਹੀਂ' 'or not'.

5\. ਵਾਹ (8) is an interjection, meaning 'well done !' 'good !' expressing appreciation.

6. ਈ in ਰਹਿਣਾ ਈ (6) and ਦਿੱਤਾ ਈ (8) is a pronominal suffix, meaning 'you'.

7. ਨੇ in ਇਹ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ (9), is a form of ਹਨ, are, also ਹੈ ਨੇ।

8. ਦਰਸ਼ਨ, (11) visit of a respectable person, is plural in Panjabi.

9. Note the passive construction in ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ (11), ਮੈਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਈ ਸੀ, to me trouble had happened, i.e. I was put to trouble, ਉਹਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, to him pain is going on, he is feeling pain, etc.

10. We noted in the 2nd chapter that although the conjunct consonant/sm/in 'smith' (9, 11, 14, etc.) is not written as such in Gurmukhi, it is usually pronounced properly.

11. The enclitic -ਕੁ may be noted (17). It means 'approximately'. Thus, we have—ਚਾਰ -ਕੁ, about four, ਜ਼ਰਾ-ਕੁ, just a little, ਕਿਥੇ-ਕੁ (17), approximately where, ਕਦੋਂ-ਕੁ, approximately when, etc.

12. Compare ਚਾਹ-ਸ਼ਾਹ (26) and ਖੇਤੀ-ਵਾੜੀ (20). These are two forms of compounds. In one case, the first word is echoed with ਸ਼- . It can be used with any nouns, to mean 'et cetra', as ਹਵਾ-ਸ਼ਵਾ, ਪਾਣੀ-ਸ਼ਾਣੀ, ਲੜਾਈ-ਸ਼ੜਾਈ। The other form consists of two meaningful related words. This also denotes 'et cetra', as in ਦਾਲ-ਭਾਤ, ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ, ਸੌਦਾ-ਸੁਲਫ, etc.

13. ਸੁ (24) is 3rd person pronominal suffix. The real form is ਸੂ or ਹੈਸ. Also refer to 2.6 (note 5).

14. ਇਕ-ਅੱਧ (27) lit. one or a half, means 'a few'.

15. ਕਿਹੜਾ ਦੂਰ ਹੈ (29) is interrogative in form but means 'it is at a little distance', 'it is not distant'.

16. In Panjabi, we have one word ਪਰਸੋਂ (33) for 'day after tomorrow' and 'day before yesterday'. The verb, in past or future tense, determines the meaning.

6.6 ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਮਹਿਮਾਨੀ, Hospitality at Somebody's Residence

1. ਰਾਮਚੰਦ - ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ। ਕਿਉਂ ਭਾਈ?

O Gopal Singh, Gopal Singh. How is it brother ?

ਕੋਈ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਾਹੁਣੇ ਆ ਗਏ ਨੇ।

Anybody is (there) ? Your guests come have.

2. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਆਓ ਜੀ। ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ।
Come, Sir. Good to the comer (welcome)
ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
Greetings. Greetings.

3. ਰਾਮਚੰਦ ਤੇ ਸਮਿਥ - ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
and — Greetings.

4. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਠੀਕ ਹੋ ਕਾਕਾ ਜੀ? ਅਗੇ ਆਓ।
All right (you) are, boy dear? Forward come.
ਹੱਥ ਮਿਲਾਓ।
Hands join.

5. ਸਮਿਥ-ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ਸਾਨੂੰ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
Excuse (me). To us a little delay been has.
ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਡੀਕਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।
To you waiting has to be done.

6. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਵਕਤ ਤੇ
No, no. You of course right time -at
ਆ ਗਏ ਹੋ। ਬੈਠੋ।
come have. Sit.

7. ਸਮਿਥ- (ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ) ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ਉਸ ਦਿਨ, ਕਲ੍ਹ,
(Sitting) Excuse (me). That day, yesterday,
ਅਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਡਾਕਖਾਨੇ ਬੜਾ
we bit hurry -in were. To us post-office-at very
ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਸੀ।
important work was.

8. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ- ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜੀ। ਸੁਣਾਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ
Any matter not is sir. Tell, to you this
ਸ਼ਹਿਰ ਪਸੰਦ ਹੈ?
city liked is?

9. ਸਮਿਥ- ਮੈਨੂੰ. ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਲੀਅਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ
To me(it) very good felt us. William says
ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਹਨ।
that here (this place)-cf people very good are.

10. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਧੰਨ ਭਾਗ। ... ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ... ਸ਼ਾਮੂ,
Good luck. ... Excuse (me). ... Shamoo,

ਸ਼ਾਮੂ ... ਇਧਰ ਆ।
Shamoo. ... Hither come.

11. ਸ਼ਾਮੂ-ਜੀ ਹਾਂ। ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰ।
Sir yes. Order, (my) lord.

12. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਕਾਕਾ, ਰੋਟੀ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕਿੰਨੀ
Boy, meal ready has-been or not? What
ਕੁ ਦੇਰ ਹੈ?
likely delay (there) is?

13. ਸ਼ਾਮੂ-ਸਰਕਾਰ, ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਪਈ ਹੈ। ਬਸ ਹੁਕਮ ਦੀ
Sir, meal of course ready lying is. Just order's
ਦੇਰ ਹੈ।
delay (there) is.

14. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਕਿਉਂ ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ? ਕਿਉਂ ਰਾਮ ਚੰਦ,
How is it, Mr. Smith? How is it, Ram Chand,
ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ? ਖਾਣਾ ਲਗਵਾਈਏ?
what thought is (yours)? Meal should be served?

15. ਸਮਿਥ ਤੇ ਰਾਮਚੰਦ- ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ।
What your wish (is).

16. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਚੰਗਾ ਭਾਈ ਸ਼ਾਮੂ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈਏ।
O.K. brother Shamoo. Meal eat let us.
ਲਿਆ। ਆਓ ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ। ਚਲ ਕਾਕਾ। ਰਾਮ ਚੰਦ !
Bring. Come Mr. Smith. Go on boy. Ram Chand!

17. ਸਮਿਥ-ਜ਼ਰਾ ਤੁਹਾਡਾ ਮਕਾਨ ਵੇਖ ਲਈਏ।
Just your house see let (us).

18. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਹਾਂ ਹਾਂ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ। ਆਓ
Yes yes. Great pleasure-with. Come on
ਨਾ। ਕੁਲ ਪੰਜ ਕਮਰੇ ਨੇ- ਤਿੰਨ ਹੇਠਾਂ,
of course. In all five rooms (there) are— three below,
ਦੋ ਉਪਰ। ਹੇਠਾਂ ਇਹ ਬੈਠਕ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ
two above. Below this sitting-room is, adjacent just
ਇਧਰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਖਾਣ ਦਾ ਕਮਰਾ ਤੇ ਖੱਬੇ
this side right side (on) dining room and left
ਪਾਸੇ ਰਸੋਈ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਨਾਲ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਗੁਸਲਖ਼ਾਨਾ
side-on kitchen is. Ahead adjacent attached bathroom

ਹੈ। ਉਪਰ ਸੌਣ ਦੇ ਕਮਰੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ
is. Above sleeping rooms are. Adjacent joined(is)
ਟੱਟੀ - ਗੁਸਲਖ਼ਾਨਾ।
latrine - bathroom.

19. ਸਮਿਥ- ਵਾਹ ਵਾਹ। ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ। ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਟੱਬਰ
Very good. Very beautiful. How much family
ਹੈ, ਖ਼ੈਰ ਨਾਲ?
is (there), welfare with?

20. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਜੀਅ ਹਾਂ ਤੇ ਇਕ ਨੌਕਰ।
We four beings are and a servant.

21. ਸਮਿਥ-ਤੁਹਾਡੀ ਘਰਵਾਲੀ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ ਨਾ?
Your wife here is or no?

22. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਜੀ, ਅੰਦਰ ਰੋਟੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋ
Sir, inside meal (she) preparing is. Two
ਬੱਚੇ ਹਨ -ਇਕ ਕੁੜੀ, ਇਕ ਮੁੰਡਾ। ਛੋਟਾ
children (there) are —a girl, a boy. Small
ਪਰਵਾਰ, ਬਸ ਦੋ ਬੱਚੇ।
family, only two children.

23. ਸਮਿਥ-ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।
To me great pleasure has been.

24. ਰਾਮਚੰਦ-ਮਿਸਟਰ ਸਮਿਥ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਖਾਣਾ ਕਿਹੋ
Mr. Smith, To you Indian meal how
ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ?
like felt is?

25. ਸਮਿਥ-ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਫ਼ਤੇ, ਮਟਨ
To us very very liked is. These Koftas, mutton
ਪੁਲਾਅ, ਮੀਟ ਵਾਲਾ ਸਾਗ ਤੇ ...
Pulao meat- with greens and ...

26. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਕੁਝ ਹੋਰ ਲਓ ਨਾ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ
Something more take do. You of course
ਕੁਝ ਖਾ ਈ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਮੀਟ ਸਬਜ਼ੀ ਲਓ। ਲਓ,
something eat not ing. Meat vegetable take. Take,
ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਖੀਰ ਹੋਰ ਲਓ।
some little milked rice more take.

27. ਸਮਿਥ- ਬਸ। ਬਸ। ਖਾਣਾ ਇੰਨਾ ਸੁਆਦੀ
That is all. That's all. Food so much tasteful
ਸੀ। ਬਹੁਤ ਖਾ ਗਏ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।
was. Much (we) eaten have. Now we go.

28. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪੀਓਗੇ?
Coffee not (you) will drink?

29. ਸਮਿਥ-ਕਾਫ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧੰਨਵਾਦ। ਤੁਹਾਨੂੰ
Coffee's fondness not is. Thanks. To you
ਬੜੀ ਖੇਚਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਣਾ ਯਾਦ
much trouble (there) has been. This meal memory-in
ਰਹੇਗਾ। ਮਿਹਰਬਾਨੀ।
will remain. (Your) kindness, i.e. thanks.

30. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ। ਖੇਚਲ ਕਾਹਦੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਹੇ
No no: Trouble of what? You-like
ਮਿਹਰਬਾਨ ਨਿੱਤ ਆਨ। ਜੀ ਸਦਕੇ।
kind people daily let come. Heart (I) sacrifice.

31. ਸਮਿਥ-ਅੱਛਾ, ਹੁਣ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਓ। ਨਮਸਤੇ।
All right, now permission give. Greetings.

32. ਸਭ- ਨਮਸਤੇ। ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
Everybody—Namaste. Sat Sri Akal.

Notes

1. ਨੇ stands for ਹੈਂ ਨੇ or ਹਨ, are. See 6.5 (note 7).

2. ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ (2) lit. means 'live long (ਜੀਓ) to those who come'. It is a form of 'welcome', combined with good wishes.

3. ਹੱਥ ਮਿਲਾਣਾ (4) lit. 'to join hands' means 'to shake hands'. Hand-shaking is done among males of almost equal age, rank or standard. Another very common practice is for both parties to fold their own hands and say ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ or ਨਮਸਤੇ। Younger people bow down to touch the feet of their elders, especially near relatives, who give the former their blessings—ਜੀਂਦਾ ਰਹਿ, may you live long, ਵਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ, may you have long age, etc. Ladies do not shake hands with either men or ladies.

4. Note the passive construction with compound verb ਉਡੀਕਣਾ ਪਿਆ, had to wait. Similarly, ਜਾਣਾ ਪਿਆ, had to go, ਕਰਨਾ ਪਿਆ, had to do, ਖਾਣਾ ਪਿਆ, had to eat, etc. take the doer in accusative form—ਉਹਨੂੰ, ਤੈਨੂੰ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ and so on. Also see pattern 251 (4). (after soon)

The same passive construction with ਪਸੰਦ (8, 25) and ਚੰਗਾ/ਬੁਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ (9, 24) has already been noted earlier—6.1 (note 6).

5. ਧੰਨ ਭਾਗ (10) lit. our luck (ਭਾਗ) is blessed, is an exclamation, meaning 'we are lucky'. It is used in plural as ਸਾਡੇ ਧੰਨ ਭਾਗ।

6. ਸਰਕਾਰ (11) lit. government, means 'Sir', 'my lord', 'my master'.

7. Note the use of ਲਗਣਾ, ਲਗਾਣਾ, ਲਗਵਾਣਾ with ਖਾਣਾ (meal) (14), to mean 'serve'.

8. ਖੈਰ ਨਾਲ (19), with welfare, is said to express something in good faith, to avoid an evil eye, to wish well.

9. ਕੋਫ਼ਤੇ (25) are small balls of minced meat with spices, fried in butter and prepared in curry. ਪੁਲਾਅ (25) is made of rice cooked in butter with ਵੜੀਆਂ, ਸਾਗ, ਮਾਸ, ਮਟਰ, ਪਿਆਜ਼, etc.

10. ਜਿਹਾ (26) after adjectives has the sense of -ish in English, as ਕਾਲਾ ਜਿਹਾ, blackish, ਅੰਨ੍ਹਾ ਜਿਹਾ, blindish, ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ, smallish, ਵੱਡਾ ਜਿਹਾ, biggish.

11. ਜੀਅ ਸਦਕੇ (30), means 'you live' (ਜੀਅ) and 'I sacrifice myself (ਸਦਕੇ) for you, or 'I sacrifice my heart'. It is a blessing combined with sympathy, uttered by the elders.

12. ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਓ, give permission, meaning 'let me/us go', is said by younger people to their elders.

6.7 ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ, Our Village

ਇਹ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਘਰ
This our village is. Village small-ish is. Houses
ਥੋੜੇ ਹੀ ਹਨ। ਕੋਠੇ ਕੱਚੇ ਹਨ। ਕੋਈ-ਕੋਈ
a few, of course, are. Houses thatched are. Some or other
ਕੋਠਾ ਪੱਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਜ-ਕਲ੍ਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ
house bricked also is. Today-tomorrow-yesterday general-in

ਮਕਾਨ ਪੱਕੇ ਤੇ ਹਵਾਦਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ,
houses bricked and airy built are. Them in ventilators,-
ਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਉੱਚੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਲੀਆਂ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ
windows and high doors (there) are. Streets also wide
ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੀਵੀਆਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਕੂੜਾ
and clean-tidy are. Women house-of rubbish
ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁਟਦੀਆਂ। ਬੱਚੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਗੰਦ ਨਹੀਂ
streets-in (do) not throw. Children streets-in dirt do not-
ਪਾਉਂਦੇ। ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਪੱਕੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ।
put. Water to drain-for bricked drains built have been.
ਲੋਕੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਿ ਮੱਖੀਆਂ ਤੇ ਮੱਛਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ
People understand that flies and mosquitoes diseases
ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
spread.

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ, ਇਕ ਸਕੂਲ
Our village-in children's education-for a school
ਹੈ। ਉਥੇ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਰਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ
(there) is. There girls and boys together read. Here
ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਬੀਮਾਰਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਤਾਂ
a hospital also is. Doctor patients-of treatment of course
ਕਰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਰਖਦਾ ਹੈ।
does, he village-of cleanliness-of care also keeps.
ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਬੜੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ।
Our village-of people very hard-working are.

Notes

1. ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ (para 1) is a house, rather a room, built of either sun-dried bricks or of lumps of mud, or uncut stones and plastered with clay-mud. It has no bricked or cemented floor. The roof is thatched with ordinary wood, branches of trees, reeds, etc. ਕੱਚਾ means 'raw', 'weak'. ਪੱਕਾ ਕੋਠਾ is built of baked bricks or chiselled stones, pointed or plastered with cement, with floor and roof, in contradistinction to a ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ।

2. In the Panjab, we have co-education at primary stage and again at post-graduate stage. Ordinarily, it is not prevalent in Junior and Higher Secondary Schools. In degree colleges, girls study with boys where there are no separate institutions.

3. **More Vocabulary :**

ਗਲੀ f., street	ਕੰਧ f., wall
ਮਹੱਲਾ, locality	ਫ਼ਰਸ਼, floor
ਕੋਠਾ, room	ਰਸੋਈ f., kitchen
ਕੋਠੀ f., house, bungalow	ਗੁਸਲਖ਼ਾਨਾ, bath-room
ਕੋਠੜੀ f., inner room	ਬਰਾਂਡਾ, verandah
ਖੇਤ, field	ਸਕੂਲ, school
ਨਾਲਾ, streamlet	ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ f., (girls) school
ਨਹਿਰ f., canal	ਨਾਲੀ f., drain
ਨਦੀ f., river	ਵਿਹੜਾ, courtyard
ਦਰਿਆ, river	ਕਿੱਚੜ, mud
ਪਹਾੜ, mountain	ਪਾਹ f., manure
ਪਹਾੜੀ f., hill	ਖੁਰਲੀ f., manger
ਟਿੱਬਾ, mound	ਗੋਹਾ, cow-dung
ਤਲਾਉ, tank	ਲਿੱਦ f., horse-dung
ਟੋਭਾ, pool	ਤੂੜੀ f., straw.

6.8 ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ, Village People

1. ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਬੜੇ ਤਕੜੇ, ਨਰੋਏ,
Who not knows that villagers very strong, healthy,
ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਸਿੱਧੇ-ਸਾਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
industrious and straight simple are. Although their
ਸਾਦੇ ਤੇ ਮੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਪੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ,
simple and coarse like clothes very clean not are,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਠੇ ਕੱਚੇ ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼
their houses thatched and streets day by day
ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ
clean not made are, but their hearts
ਸਾਫ਼, ਗੱਲਾਂ ਖਰੀਆਂ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕੁਦਰਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ
clean, talks pure and affection natural is. They

ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ
within-from without-from one-like (alike) are. If anybody's
ਦੋਸਤ ਹਨ ਤਾਂ ਪੱਕੇ, ਜੇ ਵੈਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ
friend (they) are then strong, if enemies are then even
ਪੱਕੇ। ਉਹ ਬਹੁਤੇ ਪੇਚਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਇਹ
strong. They very complicated not are. They this
ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਭਈ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਤੇ
not know that within-from different and
ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ।
without-from different.

2. ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੇ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ
Villagers' rites (and) customs also straight-simple
ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਦੁੱਧ,
are. Them-in ostentation none (there) is. They milk,
ਦਹੀਂ ਤੇ ਲੱਸੀ ਯਾ ਇਕ ਅੱਧ ਭਾਜੀ ਨਾਲ ਰੋਟੀ
curd and whey or one half vegetable-with meal
ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਂਙੂ
eat up. Their plates -in city-people like
ਪੰਜ-ਪੰਜ ਦਸ-ਦਸ ਕੌਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਗੰਨੇ
five-five ten-ten bowls not (there) are. They sugar-canes
ਚੂਪਦੇ, ਗਾਜਰਾਂ ਮੂਲੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਭੁੱਜੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ
suck, carrots radishes eat and parched grain
ਚਬਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਠਿਆਈਆਂ ਤੇ ਪਿਸਤੇ
crunch. And city-people of sweets and pistachios
ਬਾਦਾਮਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਖਿਆਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
almonds-of them-to ever thought even not comes.

3. ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਘੱਟ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ
Villages-in education less is. There big-big
ਸਕੂਲ ਕਾਲਿਜ ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਧਨ
schools, colleges, hospitals and other comforts of means
ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਮ
very few are. Then even villagers their ordinary
ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ
work, etc. very well understand and anybody's
ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
dependent not are.

Notes

1. ਰੋਜ਼ ਦੇ ਰੋਜ਼ (1), day by day, every day; ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲ, every year; ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ, month by month; are adverbial phrases.
2. For ਇਕ ਅਧ (2) see 6.5 (note 14).
3. ਕੌਲੀਆਂ[f], small bowls, here denotes 'dishes'.
4. **Vocabulary :**

ਬੜ੍ਹਈ, ਤਰਖਾਣ, carpenter	ਮਜੂਰ, ਮਜ਼ਦੂਰ, labourer
ਲੋਹਾਰ, blacksmith	ਨਾਈ, barber
ਘੁਮਿਆਰ, potter	ਬ੍ਰਾਹਮਣ, priest
ਚਮਾਰ, cobbler	ਸੁਨਿਆਰਾ, goldsmith
ਮੋਚੀ, cobbler	ਪੇਂਜਾ, carder
ਕਿਰਸਾਨ, farmer	ਪੇਂਡੂ, rustic
ਹਾਲੀ, tiller	ਪਟਵਾਰੀ, village accountant
ਚੂਹੜਾ, sweeper	ਮੁਨਸ਼ੀ, clerk or master
ਰਾਜ, mason	ਨੰਬਰਦਾਰ, headman.

6.9 ਗੱਡੀ ਦਾ ਮੁਸਾਫ਼ਰ, A Train Passenger

1. ਮੁਸਾਫ਼ਰ - ਭਰਾ ਜੀ, ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰਾ ਦਸਣਾ
Passenger—Brother Sir, Pleased be, just tell,
(ਸ)ਟੇਸ਼ਨ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।
station how much distant (it) is and there how going shall be.

2. ਸ਼ਹਿਰੀ- ਕਿਹੜੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੁਸਾਂ?-
City-man—Which station to go have you?—
ਛਾਵਣੀ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ?
Cantonement or City?

3. ਮੁਸਾਫ਼ਰ- ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ
—This of course I know not. I
ਪਰਦੇਸੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬਨਾਰਸ ਜਾਣਾ ਹੈ।
stranger am. I Benaras to go have.

4. ਸ਼ਹਿਰੀ- ਤਦ ਤੁਸੀਂ ਛਾਵਣੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਲੇ
—Then you Cantonement's railway station go
ਜਾਉ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਇਥੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੀਲ
away. Station here from three-about miles

ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸਕੂਟਰ ਰਿਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਟੈਕਸੀ
would be. You some Scooter rickshaw or taxi
ਲੈ ਲਓ। ਦੋ ਚਾਰ ਮਿੰਟਾਂ ਨੂੰ ਬਸ ਵੀ
take up. Two four minutes-in bus also
ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦਾ ਕੋਈ
to come expected is, but its any
ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ।
trust not is.

5. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਧੰਨਵਾਦ! ਟੈਕਸੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ
Thanks ! Taxi allright would be because me-
ਕੋਲ ਸਮਿਆਨ ਵੀ ਹੈ। ਓ ਟੈਕਸੀ ! ਖਾਲੀ ਉ?
with luggage also (there) is. O Taxi. Free yours is?
ਖੜੋ ਜਾ ਭਾਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਡਿੱਗੀ ਖੋਲ। ਸਮਿਆਨ
Wait, brother. First dicky open. Luggage
ਪਿੱਛੇ ਰਖ ਲੈ। ਬਸ। ਡਿੱਗੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇ। ਹਾਂ ਚਲ।
behind keep. That's all. Dicky shut up. Yes, go on.

6. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-(ਰਸਤੇ ਵਿਚ) ਮੇਰੇ ਵੀਰ, ਜ਼ਰਾ ਇਕ ਕੰਮ
—(On the way) My brother, just a business
ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਸਤੇ 'ਚ ਇਥੇ ਕਿਧਰੇ
to memory come has. Way-in here somewhere
ਕੋਈ ਡਾਕਘਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਲੈਣਾ।
any post-office be, then just vehicle stop.

7. ਟੈਕਸੀਵਾਲਾ-ਚੰਗਾ ਬਾਬੂ ਜੀ। ਪਰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਭਾੜਾ ਵਖਰਾ
Taximan — Allright, Sir. But detaining-of rent separate
ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ।
levied will be.

8. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਮੈਂ ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਆਇਆ।
I five minutes in coming as if coming.

9. ਮੁਸਾਫ਼ਰ (ਵਾਪਸ ਆਕੇ)-ਚਲ ਭਾਈ। ਜ਼ਰਾ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ
(returning)—Go on brother. A little hurriedly
ਲੈ ਚਲ।
taking (me) go.

10. ਟੈਕਸੀਵਾਲਾ-ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਦੇਰ ਲਗਣੀ ਹੈ? ਪਰ ਤੁਸੀਂ
Me-to what delay to be has! But you

ਤਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਲਾ ਕੇ ਆਏ ਹੋ।
of course fifteen minutes spending come here.

11. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੈਸੇ
Any matter not is. You some more money
ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਹੋਰ ਕੀ?
(I) shall give. Else what?

12. ਮੁਸਾਫ਼ਰ (ਪਹੁੰਚ ਕੇ)- ਕੁਲੀ, ਕੁਲੀ। ਇਧਰ ਆਵੀਂ ਭਾਈ।
(Reaching)—Porter, porter. Hither come, brother.
ਇਹ ਸਮਾਨ ਉਤਾਰ।
This luggage take-down.

13. ਕੁਲੀ-ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ, ਸ਼ਾਹ ਜੀ। ਕਿਹੜੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਜਾਣਾ
Very well, Banker sir. Which train-on to go
ਜੇ?
you have?

14. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਕਲਕੱਤਾ ਮੇਲ ਤੇ।
Calcutta Mail-by.

15. ਕੁਲੀ-ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਮੇਲ ਤਾਂ ਗਈ।
Sir, Calcutta Mail of course has—gone.
ਤੁਸੀਂ ਪੰਜ ਕੁ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ
(If) you five about minutes earlier come had, then
ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਗੱਡੀ
ascended would have. Now of course next train-
ਤੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।
by to go (you) have.

16. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਅਗਲੀ ਗੱਡੀ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਮਿਲੇਗੀ?
Next train how many hours will be available?
ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਆਪਾ ਪੈ ਗਿਆ।
This of course misery befallen has.

17. ਕੁਲੀ-ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਕਿਥੇ ਹੈ ਜੀ? ਲਖਨਊ ਕਿ
You to go where have, Sir? Lucknow or
ਕਲਕੱਤਾ?
Calcutta?

18. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਬਨਾਰਸ।
To go of course (I) have to Benaras.

19. ਕੁਲੀ-ਇੰਜ ਕਰੋ ਭਾਈ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ ਦਿੱਲੀ।
—Like this do that herefrom go (to) Delhi.
ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ
Delhi's train you-to two hours-in available
ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਕਈ ਗੱਡੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ
will be. Then therefrom several trains available
ਹਨ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ।
are. Heard (it) is, Upper India all of best is.
ਸਿੱਧੀ ਬਨਾਰਸ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
Straight to Benaras takes (you).

20. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਬੜੀ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣੀ। ਇਸ ਕਲਕੱਤਾ
Great calamity has become. This Calcutta
ਮੇਲ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਖ ਸੀ ਜਿ ਕਿਧਰੇ
Mail's of course this facility was that anywhere
ਬਦਲਣਾ ਨਾ ਪੈਂਦਾ।
to change not had.

21. ਕੁਲੀ-ਲਾਲਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ
Respected Sir, Now of course any course
ਨਹੀਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਚੌਬੀ ਘੰਟੇ ਰੁਕਣਾ
(there) is not. Otherwise, twenty four hours to stay
ਪਵੇਗਾ।
(wait) will have.

22. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦਾ ਐਂ। ਤੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਕੋਲ
You right say. You just luggage-of near
ਬੈਠ। ਮੈਂ ... ਅੱਛਾ, ਇੰਜ ਕਰ। ਸਾਮਾਨ-ਘਰ
sit. I ... allright, like this do. Cloak-room
ਲੈ ਚਲ। ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਰੋਕੀ
to take it. You how-much time detained
ਰਖਾਂਗਾ।
I shall keep.

23. ਕੁਲੀ-ਸਤ ਬਚਨ, ਮਹਾਰਾਜ। ਸੂਟਕੇਸ ਤੇ ਬਿਸਤਰਾ-ਇਹ
All right, Sir. Suit-case and bedding—these
ਦੋ ਨਗ—ਸਾਮਾਨ-ਘਰ ਵਿਚ ਰਖਾ ਲਓ ਤੇ ਛੋਟਾ-
two pieces—cloak-room-in kept get and smaller-

ਮੋਟਾ ਸਾਮਾਨ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਓ।
bigger effects hand-in take up.

24. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।
Good thing (it) is.

25. ਬਾਬੂ- ਹਾਂ ਜੀ, ਬੋਲੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ-ਕੀ ਸਾਮਾਨ ਹੈ?
Clerk—Yes sir, say. Your what luggage (there) is?

26. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਮੇਰੇ ਦੋ ਨਗ ਹਨ—ਸੂਟ ਕੇਸ ਤੇ ਬਿਸਤਰਾ।
My two pieces are—suit case and bedding.

27. ਬਾਬੂ-ਤਾਲੇ-ਸ਼ਾਲੇ ਲਾ ਲਏ ਨਾ?
Locks-etc. put (you) have, is it?

28. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਸੂਟ ਕੇਸ ਤਾਂ ਇਕ ਛੋੜ ਕੇ ਦੋ ਤਾਲੇ
Suit case-to of course one leaving two locks
ਵੱਜੇ ਹਨ, ਹੋਲਡਾਲ ਦਾ ਤਾਲਾ ਨਹੀਂ।
struck are, holdall's lock not (there) is.

29. ਬਾਬੂ- ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂ?
Its any need (there is) not. Your name?

30. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ।
Brij Lal.

31. ਬਾਬੂ-ਇਥੋਂ ਦਾ ਪਤਾ?
This place-of address.

32. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਜੀ, ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।
Sir, I this place of resident not am.

33. ਬਾਬੂ-ਅੱਛਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ?
Well, Your home's address.

34. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਪਿੰਡ ਖਜੂਰਾਂਵਾਲਾ ਥਾਣਾ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ
Village Khajuranwala, Police station and Tehsil
ਮੁਕੇਰੀਆਂ, ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।
Mukerian, District Hoshiarpur.

35. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-(ਟਿਕਟ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ) ਬਾਬੂ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ
(Booking office-to going) Clerk Sir ! To me
ਵਾਰਾਣਸੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਇਕ ਟਿਕਟ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
Varanasi's 2nd class-of one ticket wanted is.
ਕਿੰਨਾ ਕਿਰਾਇਆ ਲਗੇਗਾ?
How much fare be charged will?

36. ਬਾਬੂ-ਬਿਆਲੀ ਰੁਪਏ ਪੰਝੱਤਰ ਪੈਸੇ?
Forty two rupees seventy five paise.

37. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਲਓ ਜੀ। ਪੰਜਤਾਲੀ ਰੁਪਏ।
Take please. Forty five rupees (in-notes).
ਬਾਕੀ ਦੋ ਰੁਪਏ ਪਚੀ ਪੈਸੇ ਮੋੜ
Remaining two rupees twenty five paise in return
ਦਿਓ। ... ਬਾਬੂ ਜੀ, ਇਸ ਗੱਡੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ
give. ... Clerk sir, This train's what name
ਨੰਬਰ ਹੈ?
number is?

38. ਬਾਬੂ-ਤੁਸੀਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਲ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ?
You Amritsar Mail-by to go have?

39. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਜੀ, ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਪੁਜਦੀ ਹੈ?
Sir, It Delhi how many hours arrives?

40. ਬਾਬੂ-ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਪੁਛ-ਗੁਛ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਕਰੋ।
Adjoining enquiry-of window-from enquire.

41. ਕੁਲੀ-ਲਾਲਾ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਓ।
Porter—Respected sir, me of course leave give.

42. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਓਏ! ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।
O, to you anything given indeed (have) not!
ਅੱਛਾ ਅੱਛਾ। ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ?
All right. How many paise?

43. ਕੁਲੀ-ਮਹਾਰਾਜ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਮਝ ਲਓ। ਕੰਮ
Sir, You yourself understand do. Work (you)
ਵੇਖ ਲਓ।
may see.

44. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਲੈ ਭਾਈ ਲੈ!
Take brother take!

45. ਕੁਲੀ-ਨਾ, ਲਾਲਾ ਜੀ! ਚਵਾਨੀ ਹੋਰ ਦਿਓ।
No, sir, one-fourth rupee more give.

46. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਲੈ ਬਾਬਾ। ਦਸ ਪੈਸੇ ਹੋਰ ਲੈ ਲੈ। ਅੱਛਾ, ਸੁਣ।
Take man. Ten paise more take. Well, listen.
ਇਕ ਘੰਟੇ ਤਕ ਆ ਜਾਵੀਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਗੱਡੀ ਤੇ
An hour within come back. You alone train-on

ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਵੀਂ।
mount get (me).

47. ਕੁਲੀ-ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ, ਜੀ। ਜੈ ਹਿੰਦ।
Very well, sir. Jai Hind.

48. ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਜੈ ਹਿੰਦ।
Jai Hind.

Notes

1. Railway station (1) is generally ਸਟੇਸ਼ਨ (ਟੇਸ਼ਨ by village or illiterate people). Bus station is ਅੱਡਾ।

2. The proper form should be ਓ ਟੈਕਸੀ ਵਾਲਿਆ ! But in hurry, they say 'ਓ ਟੈਕਸੀ' (5) 'ਓ ਰਿਕਸ਼ਾ', 'ਓ ਟਾਂਗਾ', etc.

3. ਊ (5) is a dialectic variation of the pronominal suffix -ਈ — see 6.3 (note 5).

4. ਰਸਤੇ 'ਚ (6) is a syncopated form of ਰਸਤੇ ਵਿਚ. After a consonant 'ਚ, is heard as 'ਚੇ, as in ਘਰ 'ਚੇ, in the house, ਕਿਤਾਬ 'ਚੇ, in the book; but ਬਕਸਾਂ 'ਚ in the boxes, ਕੋਠੜੀ 'ਚ, in the inner room.

5. The construction ਆਇਆ ਕਿ ਆਇਆ (8), lit. come as if come, meaning instant action, may be noted. The form is past tense, but denotes an action in the near future. We can thus say ਗਿਆ ਕਿ ਗਿਆ, ਸੁੱਤਾ ਕਿ ਸੁੱਤਾ, ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀਤਾ etc.

6. ਆਵੀਂ (12) has imperative form with personal pronoun meaning 'thou'.

7. ਸਮਿਆਨ (5) and ਸਾਮਾਨ (12) are respectively colloquial and literary forms.

8. ਮਹਾਰਾਜ (pron. māhrāj) ਜੀ (15) lit. lord sir, is an address of reverence.

9. ਮਿਲਣਾ, be obtained, is used to mean 'be available' in ਗੱਡੀ ਮਿਲੇਗੀ (16). Other examples are, ਇਥੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, books are available here, ਓਥੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ, no one will be available there at present.

10. ਸਿਆਪਾ (16) is a form of collective mourning when ladies meet and lament and beat their chests. Figuratively, it means ਝੰਜਟ,

perplexity, or ਮੁਸੀਬਤ f. misery.

11. ਲਾਲਾ ਜੀ (17) is a form of address for Hindu elderly men.

12. ਸਤ ਬਚਨ (23), lit. true (be your) word, means O.K., I shall do as you say. ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ (24) this word is good, is, in fact, a translation of ਸਤ ਬਚਨ, and is used similarly to mean 'all right'.

13. ਬਾਬੂ (25) is a clerk or conductor in railway, a clerk in post-office, and now in any office. It has come to mean 'a man of education or status'. Hence it is a title of respect, meaning 'master, sir'. Hindus may use it even to denote 'father' or 'grandfather'.

14. In ਤਾਲੇ ਬਾਲੇ (27), ਬਾਲੇ is an echo-word. It adds the meaning of 'etcetra' cf. ਪੁਛ ਗੁਛ/ਗਿਛ (40) also.

15. Note the passive construction ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (27), where the subject governing 'ਚਾਹੀਦਾ' is always in objective case and the object is in nominative. Thus, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, lit. to him bread is wanted, he wants bread.

16. ਚਵਾਨੀ (45) four-anna coin is now officially called 25 paise. Previously, a rupee had 16 annas as smaller units, and we had eight-anna coin (ਅਠੱਨੀ), four-anna coin (ਚਵੱਨੀ or ਚਵਾਨੀ), ਦੁਵੱਨੀ (two-anna coin) and ਆਨਾ (one-anna coin). An anna meant four paise. Now a rupee has 100 paise.

17. ਬਾਬਾ (46) has a number of meanings—'father, grand-father, old man', 'a monk', 'Sir', 'child', etc.

18. ਜੈ ਹਿੰਦ (47), victory be to India, is now a form of salutation in offices and outside when religious or sectarian form has to be avoided.

6.10 ਸਟੇਸ਼ਨ ਯਾ ਅੱਡੇ ਦੇ ਸਵਾਲ, Questions about (Rly.) Station or (Bus) Stand

1. ਟਿਕਟਾਂ ਕਿਥੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ?
   Tickets where obtained are?
2. ਟਿਕਟ-ਘਰ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ?
   Booking office what time opens?
3. ਕੋਈ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਾਬੂ ਕਿਧਰ
   Anybody tickets giver not (there) is, Clerk where

ਗਿਆ?

gone is?

4. ਆਗਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਗੱਡੀ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ?

Agra-to to go in order which train good will be?

5. ਕੀ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ?

Is it that way-in anywhere to change (I) have ?

6. ਗੱਡੀ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

Train direct goes ?

7. ਜੈਪੁਰ ਮੇਲ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲੇਟ ਹੈ?

Jaipur Mail how-much-about late is?

8. ਇਕ ਟਿਕਟ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਾਮਾਨ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

One ticket-on how much luggage go can?

9. ਵਧ ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਕੀ ਭਾੜਾ ਲਗਦਾ ਹੈ?

Extra luggage-on what freight charged is?

10. ਇਹ ਗੱਡੀ ਕਿਹੜੇ ਪਲੇਟ-ਫ਼ਾਰਮ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਹੈ?

This train which plat-form from starts?

11. ਕੁਲੀ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਣਾ ਹੈ?

Porter -to what to give have?

12. ਗੱਡੀ ਇਥੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਖੜੋਂਦੀ ਹੈ?

Train here how much time stops?

13. ਇਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ?

This station's name what is?

14. ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਤਕ ਅੰਬਾਲੇ ਪੁਜ ਜਾਵਾਂਗੇ?

We what time-by Ambala reach will?

15. ਕਿਉਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਲੇਟ ਜਾਵਾਂ?

Please, I just lie down may?

16. ਬਸ ਸਟਾਪ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰ ਹੈ?

Bus stop how much-about distant is?

17. ਇਕ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਟਿਕਟ ਲਗਦਾ ਹੈ?

One passenger's how much ticket charged is?

18. ਵਕਤ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਸ ਚਲਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

Time of course has been is, bus moves why not?

19. ਰੇਲ ਦਾ ਫਾਟਕ ਬੰਦ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਜਾਈਏ?

Railway's gate closed is, how we may go?

20. ਜ਼ਰਾ ਦਸਣਾ, ਡਾਕ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਯਾ
Just tell, rest house-to right side to go have or
ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ?
left hand?

21. ਪਟ੍ਰੋਲ ਪੰਪ ਕਿਧਰ ਹੈ-ਅੱਗੇ ਕਿ ਪਿੱਛੇ?
Petrol pump which side is—ahead or behind?

22. ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੋਟਰ (ਕਾਰ) ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?
We our motor (car) stop can?

23. ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ?
Any policeman objection of course not will do?

24. ਕੋਈ ਮੋਟਰ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ?
Anybody motor-with disturbing of course not will do?

25. ਅਗਲੀ ਬਸ ਕਦ ਤਕ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ?
Next bus when-by available will be?

26. ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ?
How much time waiting to do shall have?

27. ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਉਡੀਕਣਾ ਪਵੇਗਾ?
How much-about to wait wil have?

Notes

1. ਭਾੜਾ (9) means freight, rent, fare. Synonym ਕਿਰਾਇਆ।

2. ਡਾਕ ਬੰਗਲਾ (20), lit. post-house, is now an officers' rest house.

3. **More Vocabulary—**

ਮੁਸਾਫ਼ਰਖਾਨਾ, lit. traveller's room, waiting room
ਰੇੜ੍ਹਾ, hand-cart
ਖੋਂਚਾ, ਛਾਬੜੀ[f], basket with eatables, etc.
ਰੇਲ, railway, ਪਟੜੀ[f], railway-line
ਡੱਬਾ, compartment
ਇੰਜਨ, engine
ਸਿਗਨਲ, signal
ਛਕੜਾ, cart, truck
ਮਾਲ ਗੱਡੀ[f], goods train
ਸਵਾਰੀ ਗੱਡੀ[f], passenger train
ਪੁਲ, bridge
ਪੌੜੀ[f], stairs
ਜਨਾਨਾ ਡੱਬਾ, Ladies compartment
ਟੱਟੀ, latrine.

4. Most of the English vocabulary in this field is commonly understood, as : train, bogie, booking-clerk, station-master, cloak-room, gate, godown (ਗੋਦਾਮ), express, mail train, restaurant, T.T.E. (traveller's ticket examiner), guard, fireman, driver, seat, berth, sleeper, reservation, ticket, coupon (ਕੂਪਨ), receipt (ਰਸੀਦ), form, first class, second class, third class, de luxe, airconditioned, etc., etc.

6.11 ਕਹਾਣੀ, Story

1. ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੋ ਭਰਾ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਾ
A village in two brothers lived. One's
ਨਾਂ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ।
name Sham Singh was. Other's name Ram Singh.
ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਉੱਦਮੀ ਸੀ ਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਆਲਸੀ।
Sham Singh very hardworker was and Ram Singh very lazy.
ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।
Sham Singh (his) own work himself do would.
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਉਡੀਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਆਵੇ ਤੇ
Ram Singh wait would that somebody come and
ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ।
his work do.

2. ਅਪਰੈਲ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ
April's month (it) was. Outside fields-in
ਫ਼ਸਲਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
crops ripe stood had. Peasants happy were that their
ਸਾਲ ਭਰ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ
year whole-of hardwork ended been had. They Baisakhi's
ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਵਿਸਾਖੀ ਆਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਰਲ ਕੇ
waiting-in were. Baisakhi came, they all together
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ।
rejoicing celebrated.

3. ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਵਾਢੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ
Next day Asādh's reaping to fall had. Sham Singh
ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਢੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ
and his sons reaping-for ready were. They theirs

ਦਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦੰਦੇ ਕਢਵਾ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ
sickles of teeth taken out had. Ram Singh and his son
ਹਾਲੀ ਸੋਚੀਂ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਉਡੀਕਦੇ ਸਨ ਕਿ
as yet in thinking fallen had. They waited that
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਮਾ ਸ਼ੇਰੂ ਆ ਕੇ ਦਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦੰਦੇ ਕਢਵਾਏ।
their worker Sheru coming sickles of teeth get taken out.
ਸ਼ੇਰੂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਨਾ ਆਇਆ।
Sheru ill had gone (fallen). He not came.

4. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ
Sham Singh and his sons every day early
ਉਠਦੇ ਤੇ ਵਾਢੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ।
would get up and reaping to do-for out would go.
ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਹੀ ਵਾਢੀ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹਿੰਦੇ।
They whole day night just reaping-in engaged would remain.
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਢੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਵੱਢੀ ਹੋਈ ਫ਼ਸਲ ਦੀਆਂ
They reaping soon just did up, and reaped crop-of
ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਲਵਾੜੇ ਲਗਾ ਲਏ। ਫੇਰ ਉਹ ਗਹਾਈ
sheaves having tied heaps they made. Then they threshing-
ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।
of preparation doing started.

5. ਓਧਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ੇਰੂ ਨਾ ਆਇਆ ਪਰ ਨਾ
Otherside Ram Singh's Sheru not came but not
ਆਇਆ। ਉਸਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਲਮਕ ਗਈ। ਦਿਨ ਲੰਘਦੇ ਗਏ।
came. His illness dragged. Days passed off.
ਅਪਰੈਲ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਮਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਣ ਪਹੁੰਚਿਆ।
April passed off. May's month came arrived (up).
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਲੀ ਵੀ ਸ਼ੇਰੂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ
Ram Singh and his son now even Sheru's waiting -in
ਬੈਠੇ ਸਨ। ਆਖਰ ਸ਼ੇਰੂ ਆਇਆ।
sitting were. At last Sheru came.

6. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਵਾਢੀ ਪਾਈ। ਫਸਲ ਹਾਲੀ
Ram Singh and his son reaping put. Crop as yet
ਅੱਧੀ ਪਚੱਧੀ ਹੀ ਵਢੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਐਵੇਂ ਥੋੜੇ
half or so just reaped had been and by the way a few

ਜਿਹੇ ਦਾਣੇ ਹੀ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉੱਤੋਂ
just grains extracted had been that from above
ਮੀਂਹ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵੱਸੇ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ
rain fell. Great force of rains poured. Ram Singh's
ਦਾਣੇ ਬਾਹਰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਹੀ ਭਿੱਜ ਗਏ। ਉਸ ਦੀ ਤੂੜੀ
grains outside field-in just wet got. His straw
ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਅੱਧੀ ਫ਼ਸਲ ਵੀ ਘਰ
water-in washed away. His half crop even home
ਨਾ ਆਈ। ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।
not came. Great loss became.

7. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਠੀਕ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਮੁੱਕ ਗਿਆ।
Sham Singh's whole work just time at finished.
ਉਸ ਦਾ ਕੱਖ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਇਆ।
His straw even loss not became.

Notes

1. The names of the months used in English are commonly known. The pronunciation may, however, be noted :

ਜਨਵਰੀ^{f}, ਫ਼ਰਵਰੀ^{f}, ਮਾਰਚ, ਅਪ੍ਰੈਲ, ਮਈ^{f}, ਜੂਨ, ਜੁਲਾਈ^{f}, ਅਗਸਤ, ਸਤੰਬਰ, ਅਕਤੂਬਰ, ਨਵੰਬਰ, ਦਸੰਬਰ।

2. ਵਿਸਾਖੀ^{f} (2) is the first day of the month of Visákh, i.e. 13th April. It is a widely celebrated festival in the Panjab. It is the harvest season. April, of course, is a very pleasant month. Most of the festivals are fixed according to Indian dates. Lohi or Lohri comes on the darkest night of Phágun (Feb.-March); Diwali on the darkest night of Kattik (Oct.-Nov.), Guru Nanak's birthday on the full-moon day of Kattik, Dusserah on the 10th date of Kattik, and so on.

Note the expression with ਉਡੀਕ^{f}. We can also say : ਉਹ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਸਨ, they were waiting for Visákhí.

3. ਹਾੜ੍ਹੀ^{f} (3) also called Rabi crop. ਹਾੜ੍ਹ is two months after Visákh, i.e. June-July, when crops are harvested and divided. The other crop is called ਸਾਉਣੀ^{f} which is sown in ਸਾਉਣ, July-August.

4. ਕਢਵਾਣਾ (3) is causative form of ਕਢਣਾ, to take out.

5. ਖਲਵਾੜਾ (4) is a heap of unthreshed grain.

6. ਨਾ ਆਇਆ ਪਰ ਨਾ ਆਇਆ (5) did not come at all, inspite of the fact that he was expected to come.

7. ਪਚੱਧੀ (6) is an echo-word.

8. Cf. ਮੀਂਹ ਪੈਣਾ and ਮੀਂਹ ਵਸਣਾ (6).

9. ਕੱਖ ਵੀ (7), not even a straw, means 'not a little', as also in ਉਹ ਕੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, he knows nothing at all.

6.12 ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਤੇ ਦਰਜ਼ੀ, Madam & Tailor

1. ਦਰਜ਼ੀ-ਦੱਸੋ ਮੇਮ ਸਾਹਬ, ਕੀ ਸੇਵਾ ਹੈ? ਹੁਕਮ
Tailor—Tell (me) Madam, what service there is? Order
ਕਰੋ।
do.

2. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਸ਼ਿਕੈਤ ਕਰਨ ਆਈ
Ma'am— Master Sir, I a complaint to do come
ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸੂਟ ਲੈ
have. Last week children's which suits taken
ਗਈ ਸਾਂ, ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਸਿਖੰਦੜ ਨੇ
away (I) had, they (I) know not what learner
ਬਣਾਏ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਹੀ
made had that anyone's face(or) head even
ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਚੱਜ ਦਾ ਕਪੜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ
(there) is not, any method of cloth just not
ਬਣਿਆ।
is made.

3. ਦਰਜ਼ੀ-ਲਿਆਓ ਫਿਰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ।
Bring again right make (it) we will.

4. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਕੀ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਉਗੇ। ਸੁਆਹ!
What right make (it) you will. Ash!
ਇਹ ਵੇਖੋ ਮੁੰਨੀ ਦਾ ਫ਼ਰਾਕ-ਦੋਹਾਂ ਬਾਹਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ
This see Munni's frock—the two sleeves-in one
ਇੰਚ ਕੋਲੋਂ ਘੱਟ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ। ਕਾਲਰ ਵੇਖੋ-
inch than less difference there is not. Collar see—

ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਟਨ ਇਕ ਨਾਲ ਇਕ
centre-in indeed (it) is not. Button one with one
ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਤੇ ਹੋਰ ਵੇਖੋ। ਇਹ ਜੋ ਵੱਡੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ
not matches, and further see. This is elder boy's
ਨਿੱਕਰ। ਨਾ ਕਾਟ ਚੰਗੀ ਹੈ ਨਾ ਸਿਲਾਈ।
knickers. Neither cutting good is nor stitching.
ਇੰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਕਪੜਾ ਸੀ। ਸਭ ਐਵੇਂ ਗਿਆ।
So much costly cloth (it) was. All in vain went.

5. ਦਰਜ਼ੀ-ਮੇਮ ਸਾਹਬ! ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
Madam! Mistake done has been.
ਮਾਫ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਤੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
Excuse. I some marriage-on gone away had.
ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਕਟਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਭ
In (my) absence, someone cutting did. All
ਠੀਕ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ।
right done I shall get. Worry not do.

6. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਆਖਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਰਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ।
True word I may say. To you ill feel (it) will.
ਸਾਹਬ ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਪੜੇ
Mr. (my husband) this account-on you-from clothes
ਨਹੀਂ ਸਿਵਾਂਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮਾਸਟਰ ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਕੋਲੋਂ
not gets sewn. (He) says, Master Sohan Lal-from
ਇਕ ਵਾਰ ਸੂਟ ਸਿਵਾਇਆ ਸੀ। ਕੋਟ ਤੰਗ ਸੀ,
(at) one time suit got sewn (I) had. Coat tight-fit was,
ਪਤਲੂਨ ਢਿੱਲੀ ਢਾਲੀ। ਫਿਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਸਟਰ ਨੇ
pantaloon loose & baggy. Fit doing doing, the master
ਕਪੜੇ ਦਾ ਨਾਸ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
cloth's destruction made.

7. ਦਰਜ਼ੀ-ਮੇਮ ਸਾਹਬ! ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ
Madam! Real thing this is that we of course
ਸਿਰਫ ਤੀਵੀਆਂ ਦੇ ਕਪੜੇ ਸੀਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਮਜਬੂਰ
only ladies' clothes sew. You people compel
ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਛਾ
(us) then other work take (we) have to. All right

ਦਸੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਨਾ?
say, to you of course any complaint none is, is not it?

8. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਸ਼ਿਕੈਤ! ਸ਼ਿਕੈਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ
Complaint ! Complaint this very is that price
ਬਹੁਤ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।
much you charge.

9. ਦਰਜ਼ੀ-(ਹਸ ਕੇ) ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਹੈ।
(smiling) Price of course hard work-of is.

10. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਅੱਛਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਬਲਾਊਸ
Right, this of course done. Me four blouses
ਤੇ ਇਕ ਕਮੀਜ਼-ਸਲਵਾਰ ਬਣਾ ਦਿਓ।
and a shirt-salwar make.

11. ਦਰਜ਼ੀ- ਬੜੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਕਪੜਾ ਵਿਖਾਂਦਾਂ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ
Great pleasure-with. I cloth show you
ਪਸੰਦ ਕਰੋ।
liking do.

12. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਬਲਾਊਸ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਰੇਸ਼ਮੀ। ਕੋਈ ਸਾਟਨ, ਕਰੇਪ
Blouses wanted are silken. Any satin, crepe
ਵਿਖਾਓ।
show.

13. ਦਰਜ਼ੀ- ਰੰਗ ਕਿਹੜਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?
Colour which (you) want?

14. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਜ਼ੀ, ਬਿਸਕੁਟੀ, ਪੀਲਾ-
To me onion (pinkish), biscuit (brownish), yellow-
ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨੀਮ ਨੀਮ ਰੰਗ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਕ
these like light light colours good felt are. One
ਬਲਾਊਸ ਚਿੱਕਨ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਰਾ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ। ਕਮੀਜ਼
blouse chikkan-of be may. A little hurriedly. Shirt-
ਲਈ ਟੇਰੀਨ ਚੰਗੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਲਵਾਰ ਲੱਠੇ ਦੀ। ਤਿੰਨ
for terene good will be. Salwar long-cloth's. Three
ਮੀਟਰ ਛਾੜ ਦਿਓ। ਹਾਂ ... ਚਿੱਕਨ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ
meter, tear away. Well ... CHIKKAN of course you
ਵਿਖਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹਦਾ ਬਰ ਕਿੰਨਾ ਹੈ ਤੇ
shown at all not have. Its width how much is and

ਬਲਾਊਸ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਲਗੇਗਾ ?

blouse-on how much will be used ?

15. ਦਰਜ਼ੀ-ਬਰ ਇਕ ਮੀਟਰ ਹੈ ਤੇ ਲਗੇਗਾ ਵੀ ਇਕੋ

Width one meter is and used will be also one

ਮੀਟਰ।

meter.

16. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਚੰਗਾ। ਫਾੜ ਦਿਓ।

All right. Tear (cut) away.

17. ਦਰਜ਼ੀ-ਜ਼ਰਾ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਪ ਫਿਰ ਲੈ ਲਵਾਂ। ਓਏ

Just your measurement again take (I) may. O

ਮੁੰਡਿਆ, ਲਿਆ ਫੀਤਾ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ। ... ਹਾਂ ਜੀ,

boy, fetch the tape and register ... Yes please,

ਆਸਤੀਨ ਰਖੋਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ?

sleeve will you keep or not?

18. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਆਸਤੀਨ ਪੂਰੀ ਰਖਣੀ ਤੇ ਬਲਾਊਸ ਦੀ

Shirt's sleeve full have to keep and blouse's

ਡੌਲਿਆਂ ਤਕ। ... ਕਦ·ਤਕ ਤਿਆਰ

middle of hind-arm-upto ... When-upto ready-

ਹੋ ਜਾਣਗੇ?

will (they) be?

19. ਦਰਜ਼ੀ-ਅਜ ਹੈ ਮੰਗਲ। ਮੰਗਲ ਇਕ, ਬੁਧ

Today is Tuesday. Tuesday one, Wednesday

ਦੋ, ਵੀਰ ਤਿੰਨ, ਸ਼ੁਕਰ ਚਾਰ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

two, Thursday three, Friday four. You Saturday

ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ।

coming take away.

20. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਪਰ ਸ਼ਨਿਚਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ। ਮੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਫੇਰਾ ਨਾ

But Saturday-on must. Me invain round not

ਪੈ ਜਾਵੇ।

made is.

21. ਦਰਜ਼ੀ-ਜ਼ਰੂਰ ਜੀ ਜ਼ਰੂਰ। ... ਅੱਛਾ, ਕੁਝ ਪੇਸ਼ਗੀ

Must of course must ... Well, some advance

ਦੇਂਦੇ ਜਾਓ।

giving go.

22. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਪੇਸ਼ਗੀ। ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੇਵਾਂ?
Advance. Ten fifteen rupees give may I ?

23. ਦਰਜ਼ੀ-ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕਪੜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇ ਦਿਓ। ਹੋਰ
Please, You clothes-of price give. More
ਪੇਸ਼ਗੀ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਹੀ ਦਿਓ।
advance, if you wish, not indeed give.

24. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਬਣੇ।
Clothes-of how many pices make up.
ਜੋੜੋ।
Add up.

25. ਦਰਜ਼ੀ-ਮੈਂ ਕੈਸ਼ ਮੀਮੋ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾਂ। ਲਓ। ਇਹ ਬਣ
I cash memo making give. Take. These make
ਗਏ ਤਿਹੱਤਰ ਰੁਪਏ ਸੱਠ ਪੈਸੇ।
up seventy three rupees sixty paise.

26. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈ! ਇੰਨਾ! ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ
Oh I dead am ! So much! So many pices
ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਿਆਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।
of course I brought even not.

27. ਦਰਜ਼ੀ-ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ
Any matter not, I boy-to you with send.
ਜਿਹੜੇ ਹੈ ਨੇ ਦੇਂਦੇ ਜਾਓ, ਬਾਕੀ ਘਰੋਂ ਭੇਜ
What have you giving go, the rest from house send
ਦੇਣੇ। ਹੋਰ ਕੀ?
up. Else what?

28. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ।
Very well.

29. ਦਰਜ਼ੀ-ਅੱਛਾ ਮੇਮ ਸਾਹਬ, ਸਲਾਮ।
Well madam, Greetings.

30. ਮੇਮ ਸਾਹਬ-ਸਲਾਮ।
Greetings.

Notes

1. Although ਮੇਮ means 'lady' and ਸਾਹਬ means 'gentleman', the term ਮੇਮ ਸਾਹਬ is commonly used to denote a 'lady', especially

European or American. It is also employed by sophisticated people for their 'Mrs.'.

2. ਸੁਆਹ^f (4), ash, means 'trash', 'fie' in such contexts.

3. ਨਿੱਕਰਾਂ^{f} (4), shorts, short pants.

4. ਸਿਲਾਈ^f (4) is abstract noun from ਸਿਲਾਣਾ, causative of ਸੀਊਣਾ, to sew. Also ਸਿਵਾਈ^f from ਸਿਵਾਣਾ. These two are dialectical variations.

5. ਢਾਲੀ (6) is the echo of ਢਿੱਲੀ, loose.

6. ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ (6) shows that the fitting was done again and again.

7. Note the passive use with ਸ਼ਿਕਾਇਤ^f ਹੈ (7)। We say ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ, to me complaint is, I have a complaint; ਉਸਨੂੰ ਆਸ ਹੈ, he has the hope, ਤੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, you have the trust, ਉਸਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ, he became angry. Colloquial pronunciation of ਸ਼ਿਕਾਇਤ is ਸ਼ਿਕੈਤ।

8. ਸਲਵਾਰ^f (10) is the Turkish form of trousers.

9. ਚਿੱਕਨ (14) is fine embroidered cloth, usually white.

10. ਬਰ (14) for 'width' is used for measuring cloth only. ਚੌੜਾਈ^f is the usual term for 'width'.

11. ਡੌਲਾ (18) is the part of the arm from elbow to shoulder, also the biggest part of it, the muscular middle.

12. ਦੇਂਦਾਂ (25) is rapid form of ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

13. ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈ (26) is usually uttered by ladies to express shocking surprise.

14. ਸਲਾਮ is a form of salutation to and by a Muslim, like ਨਮਸਤੇ of the Hindus and ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ of the Sikhs.

6.13 ਚੰਗਾ ਮੁੰਡਾ, A Good Boy

1. ਸਿਆਣੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵਡਿਆਂ ਦਾ ਆਦਰ
Wise children themselves-to elders' respect
ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਉਜਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
do. This account-on their name bright becomes.
ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼
People them love do. Their parents-to 'well-done'
ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ।
give who children-to this like breeding gave.

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਜੇਹਾ ਹੀ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ
Suraj Parkash of this sort very a boy was. He early
ਉਠਦਾ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨ
would-get-up and first of course his father's feet
ਛੋਂਹਦਾ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, "ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੋ, ਬੱਚਾ,
would-touch. Father sir would say, "Living keep, child,
ਫੱਲੇਂ ਫੁੱਲੇਂ।" ਫਿਰ ਉਹ ਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਜਾ ਮੱਥਾ
may you prosper." Then the mother's feet-at going head
ਟੇਕਦਾ। ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ, "ਵਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ, ਮੈਂ ਵਾਰੀ ਵੇ
would-bend. Mother would-say, "Long live, I devote, O
ਬੱਚਿਆ, ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ।" ਮਾਂ ਉਸਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ
child, I sacrifice (myself)." Mother his face-head
ਚੁੰਮਦੀ ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦੀ।
would-kiss and blessings give.

2. ਸੂਰਜ ਜਦੋਂ ਸਕੂਲੇ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ
Suraj when to-school would-go then way-in all-to
'ਜੈ ਹਿੰਦ' ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ
JAI HIND doing would-go-on. All him-to good would think
ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਵਾਹ, ਕਿੰਨਾ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਹੈ ਇਸਦੀ
and say—Aha, how sweet (he) speaks. Blessed is his
ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ।
birth-giver (i.e. mother).

3. ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸੂਰਜ
When ever Panchayat's meeting was held then Suraj
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਘਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ
Prakash's house at held was, because his father village-of head
ਸਨ। ਸੂਰਜ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਖੜੋਤਾ ਸਭ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ' ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ
was. Suraj door-at standing all-to 'welcome' would say and
ਆਦਰ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਿਠਾਉਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ
respect-with inside bringing seated (them). Them tea-water
ਪਿਆਉਂਦਾ। ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ।
would make-drink. People his service seeing very pleased were.

4. ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁੰਡਾ
Suraj Prakash-of neighbourhood an other boy

ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਪਟਵਾਰੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ
living was. He a Patwari's son was. His name was
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ। ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਬੜਾ ਕੌੜਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ
Shamsher Singh. Shamsher tongue-of very bitter and etiquette-
ਦਾ ਖੋਟਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੜਦਾ ਝਗੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ,
of bad was. Whole day (he) would fighting quarrelling go-on,
ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕਢਦਾ ਤੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ
abuses giving and beating doing would-move. When anybody
ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਤਿਹ ਬੋਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੂੰਹ ਫੇਰ
him to Fateh (greeting) would say then he face would turn
ਲੈਂਦਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਦਤਮੀਜ਼ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ?
away. This like ill-mannered boy-to who like would?

5. ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਜਲਸਾ
Year's end-at school-of yearly/annual function
ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਬ ਵੀ
was held. It-in district-of Deputy Commissioner Sir also
ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਗਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ
came. He good boys-to prizes gave. Suraj Prakash's
ਨਾਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੇ ਤਾੜੀ
name called was, then all boys and teachers palms
ਵਜਾਈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ
beat (cheered). The Deputy Commissioner him table-on
ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਥਾਪੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ
making stand patting gave and his shirt-with gold-of medal
ਲਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ।
attached. Himself-on behalf of ten rupees more (as) prize give.

6. ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਉਤਰਵਾਈ। ਬਾਦ
The Headmaster his photo got. After-
ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ– "ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ਤੇ
wards he lecture gave and said—"Dear children and
ਸਾਥੀਓ! ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ
comrades! I those all students-to congratulations give
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਨਾਮ ਪਾਏ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਵਧਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ
who prizes obtained have. All-of most congratulations (I) give

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਊ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਉਸ
Suraj Prakash-to who our school's all-of noble boy is. Him-
ਤੋਂ ਇਹ ਸਿਖਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨ ਵਿਚ
from this lesson take (we) should that elders' respect doing-in
ਵਡਿਆਈ ਹੈ।"
greatness is."

7. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਕੇ
Shamsher Singh this all proceeding seeing-seeing
ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।
ashamed getting kept.

Notes

1. ਸ਼ਾਬਾਸ਼^{f}, also ਸ਼ਾਬਾਂ^{f} (1) is an expression of approval, praise and encouragement. Note the idiom ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇਣੀ like ਅਸੀਸ ਦੇਣੀ, to give a blessing.

2. ਫਲਣਾ (1), to fruit, ਫੁਲਣਾ (1), to blossom. Hence ਫਲਣਾ-ਫੁਲਣਾ figuratively means 'to prosper'.

3. ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ (1) is also a form of blessing. It means 'I sacrifice myself' for your welfare because you have deserved to live longer.

4. ਪੰਚਾਇਤ^f (3) is a village assembly invested with municipal as well as judicial powers. The members of the body are called ਪੰਚ, and the head is ਸਰਪੰਚ (3).

5. ਪਟਵਾਰੀ is a village official who keeps account of land and land revenue. In some parts of the country he is now called ਲੇਖਪਾਲ.

6. ਖੋਟਾ ਸੋਨਾ is impure gold; ਖੋਟਾ ਸਿੱਕਾ, counterfeit coin; ਖੋਟਾ ਸਮਾਂ, evil times; ਖੋਟਾ ਵਿਹਾਰ, unfair or dishonest dealing; ਖੋਟਾ ਆਦਮੀ (4), worthless or wicked person.

7. Note the idiom ਗਾਲ੍ਹਾਂ^{f} ਕਢਣਾ (4), also ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇਣਾ, to give abuses. ਕਢਣਾ, literally means 'to take out'.

8. ਫ਼ਤਿਹ^f (4) lit. victory! is a form of salutation used among Sikhs. The full form is ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਿਹ, the Khalsa (Sikh) belongs to God; may God's victory be yours.

9. ਤਾੜੀ^{f}, clapping of hands.

10. ਫੋਟੋ[f] ਉਤਰਵਾਈ (6), also ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਈ, to get oneself photographed. ਫੋਟੋ ਉਤਾਰਨਾ or ਖਿਚਣਾ, to take a photo. ਉਤਾਰਨਾ means 'to take down', 'to trace', and 'ਖਿਚਣਾ', to draw.

11. ਵਡਿਆਈ[f] (6) is an abstract noun from ਵੱਡਾ, big, great.

12. Repetitive verb as ਵੇਖ-ਵੇਖ shows repetition or continuity of action.

6.14 ਡਾਕ ਘਰ, Post Office

1. ਪਰਦੇਸੀ- ਸੁਣੋ ਜ਼ਰਾ, ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਡਾਕਖਾਨੇ

Stranger—Listen, just, Sardar Ji, I post-office-to

ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਧਰ ਜਾਵਾਂ?

to go want. Whither may I go?

2. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ-ਡਾਕਖਾਨੇ? ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਤਾਂ

Arjan Singh— To post-office? Post-office of course

ਬਜਾਰ ਵਿਚ ਹੈ।

market-in is.

3. ਪਰਦੇਸੀ— ਇਥੋਂ ਕਿੰਨੀ-ਕੁ ਦੂਰ ਹੈ? ਕੋਈ

—Herefrom how much distant is? Any

ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ?

conveyance doing to go (you) will have?

4. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ-ਨਹੀਂ ਜੀ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਕ

—No please. Near indeed (it) is. A

ਅੱਧਾ ਫਰਲਾਂਗ ਹੋਵੇਗਾ।

half furlong (it) will be.

5. ਪਰਦੇਸੀ- ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ?

—What time-at (it) opens?

6. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ-ਇਹ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ

—This post-office of course 24 hours

ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਡਾਕਖਾਨੇ ਦਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ

open remains. Other post-offices ten-from three

ਵਜੇ ਤਕ ਖੁਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਵੱਡਾ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਪੰਜ

o'clock-upto open remain. Head post-office five

ਵਜੇ ਤਕ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

o'clock-upto open remains.

7. ਪਰਦੇਸੀ—(ਕੁਝ ਦੂਰ ਚਲ ਕੇ)—ਕਿਉਂ ਜੀ ਬਾਬੂ ਜੀ!
—(a little distance walking)—Please, Sir,
ਡਾਕਖਾਨਾ ਇਹੋ ਹੈ?
Post-office this very is?

8. ਦੂਜਾ ਬੰਦਾ- ਇਹੋ ਹੈ। ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਰਾਂਡੇ
The other man—This is. Right hand-on verandah-
ਵਿਚ ਪੌੜੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਓ।
in stairs (there) are. Up mount on.

9. ਪਰਦੇਸੀ-ਮਿਹਰਬਾਨੀ! (ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ) ਕਿਉਂ ਜੀ, ਟਿਕਟਾਂ
—Thanks! (up going) Please, stamps
ਕਿਹੜੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ?
which window from available are?

10. ਇਕ ਬੰਦਾ-ਉਧਰ ਖੱਬੇ ਜਾਓ। ਅਖ਼ੀਰਲੀ ਬਾਰੀ ਨੂੰ।
A man—There left go. Last window-to.

11. ਪਰਦੇਸੀ (ਜਾ ਕੇ)-ਬਾਬੂ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ
(going)—Mr. clerk, Me stamps wanted
ਹਨ। ਵੀਹ ਵੀਹ ਪੈਸੇ ਦੀਆਂ ਦਸ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪੰਦਰਾਂ
are. Twenty twenty paise-for ten and fifteen fifteen
ਪੈਸੇ ਦੀਆਂ ਛੇ।
paise-for six.

12. ਬਾਬੂ- ਹੋਰ ਦੱਸੋ।
Clerk—Further say.

13. ਪਰਦੇਸੀ-ਮੈਂ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ
—I a few just post-cards also want. One
ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੇ ਦੇਓ। ਹਾਂ, ਸੱਚੀ। ਪੰਜ ਟਿਕਟ ਲਗੇ ਹੋਏ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ
rupee-for give. Yes, truly. Five stamp-fixed envelopes
ਵੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਇਕ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ
also give. One envelope-on how many paise
ਲਗਦੇ ਹਨ?
charged are?

14. ਬਾਬੂ- ਵੀਹ।
—Twenty

15. ਪਰਦੇਸੀ—ਹਵਾਈ ਡਾਕ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਟਿਕਟ ਲਗਦਾ ਹੈ?
—Air mail on how-much stamp fixed is?

16. ਬਾਬੂ- ਬੰਦ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਤੇ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਪੰਜਾਸੀ
—Closed envelope on one rupee eighty five
ਪੈਸੇ ਤੇ ਹਵਾਈ ਲੈਟਰ ਤੇ ਕੁਲ ਪੰਜਾਸੀ ਪੈਸੇ।
paise and air letter on in-all eighty-five paise.

17. ਪਰਦੇਸੀ- ਅੱਛਾ! ਸੱਤ ਹਵਾਈ ਲੈਟਰ ਦੇਣ ਦੀ
—All right! Seven air letters giving-of
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ... ਕੁਲ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ
kindness do. ... In all how many paise
ਹੋਏ?
have become?

18. ਬਾਬੂ- ਨੌਂ ਰੁਪਏ ਪੰਦਰਾਂ ਪੈਸੇ।
—Nine rupees fifteen paise.

19. ਪਰਦੇਸੀ-ਹੈਂ! ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ
—Pardon! My account according-to of course
ਨੌਂ ਰੁਪਏ ਪੰਜੀ ਪੈਸੇ ਬਣਦੇ ਹਨ।
nine rupees twenty five paise make.

20. ਬਾਬੂ—(ਹਸ ਕੇ) ਤੁਸੀਂ ਪੰਜੀ ਦੇ ਦਿਓ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ
—(smiling) If you twenty five give then to us
ਕੀ ਇਨਕਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਬਣਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਹੀ ਹਨ।
what refusal (there) is. But they make fifteen only do.

21. ਪਰਦੇਸੀ-ਲਓ ਜੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੋ, ਲਓ। ... ਅਛਾ ਜੀ, ਜ਼ਰਾ
—Take please my lord, take ... well sir, please
ਦਸਣਾ ਕਿ ਪੁਛ ਗਿਛ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਕਿਧਰ ਹੈ?
tell that enquiry-of window whither is?

22. ਬਾਬੂ— ਬਸ ਇਹ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਖਿੜਕੀ।
—Just this adjoining window.

23. ਪਰਦੇਸੀ-(ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ) ਬਾਬੂ ਜੀ, ਅਗਲੀ ਡਾਕ ਕਿੰਨੇ
—(further going) Mr. clerk, next mail what
ਵਜੇ ਨਿਕਲੇਗੀ?
o'clock will clear?

24. ਦੂਜਾ ਬਾਬੂ— ਹੁਣ ਢਾਈ ਵਜੇ ਹਨ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ
The other clerk—Now 2.30 o'clock are. 3.30
ਵਜੇ ਯਾਨੀ ਇਕ ਘੰਟੇ ਤਕ ਨਿਕਲੇਗੀ।
o'clock i.e. one hour-within will clear.

25. ਪਰਦੇਸੀ-ਲੈਟਰ ਬਕਸ ਕਿਧਰ ਹੈ, ਜੀ?
—Letter box where is, please?

26. ਦੂਜਾ ਬਾਬੂ-ਬਾਹਰ ਪੌੜੀਆਂ ਕੋਲ।
—Outside stairs-near.

27. ਪਰਦੇਸੀ-ਮਨੀ ਆਡਰ ਕਿਥੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ?
—Money order where (they) take?

28. ਦੂਜਾ ਬਾਬੂ-ਖਿੜਕੀ ਨੰਬਰ ਪੰਜ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਓ।
—Window No.5-at go on.

29. ਪਰਦੇਸੀ-ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਰਾ ਦਸਣਾ ਕਿ
Your good may happen. Please say that
ਤਾਰਾਂ ਕਿਹੜੀ ਖਿੜਕੀ ਤੇ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?
telegrams w..ich window-at taken are?

30. ਦੂਜਾ ਬਾਬੂ-ਤਾਰ ਘਰ ਤਾਂ ਵਖਰਾ ਹੈ।
—Telegraph office of course separate is.
ਇਥੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜ ਜਾਣਾ। ਬਸ
Hence outside going left side turning go. Just
ਅਗਲੇ ਚੌਰਾਹੇ ਤੇ ਤਾਰ ਘਰ ਹੈ।
next crossing-at telegraph office is.

31. ਪਰਦੇਸੀ-ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਜੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।
—Very well Sir. I very thankful am.
(ਸੋਚਦਾ ਹੋਇਆ) ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਮਨੀ ਆਡਰ
(thinking) At first form filling in Money Order
ਕਰਾ ਲਵਾਂ। ਫਿਰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਲਵਾਂ।
done (may I) get. Then letters etc. write may I.
ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਤਾਰ ਘਰ ਜਾਵਾਂਗਾ।
And afterwards telegraph office I shall go.

Notes

1. ਸਰਦਾਰ ਜੀ (1) is a form of address to a Sikh gentleman. The feminine form is ਸਰਦਾਰਨੀ ਜੀ। Also we say ਬੀਬੀ (ਜੀ) to any lady.

2. ਚਾਹੁੰਦਾ = ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ (1), I want.

3. ਸਵਾਰੀ^{f} (3) means 'conveyance' here. It also means 'passenger', as ਬਸ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ, the passengers of the bus. The form is feminine, but it means any person.

4. ਫ਼ਰਲਾਂਗ (4) = one eighth of a mile, is still used by the people. But the official measurements are kilometer, meter, centimeter, millimeter. 8 kilometers = 5 miles.

5. ਪਹਿਰ (6), a unit of three hours. Therefore, ਅਠ ਪਹਿਰ, eight pahars, is equal to 24 hours.

6. ਮਿਹਰਬਾਨੀ (9), lit. kindness, is a very common word for 'thanks' ਧੰਨਵਾਦ.

7. Repetitive numeral shows distribution. Thus, ਵੀਹ ਵੀਹ (10) means twenty each; ਦਸ ਦਸ, ten each; ਦੋ ਦੋ, two each.

8. ਸੱਚੀ (13) as an exclamation means 'of course', or 'I am reminded'.

9. ਬਾਦਸ਼ਾਹੋ (21) is in vocative. The word has utterly lost its original sense (ਬਾਦਸ਼ਾਹ, king). It is just a catchword of exclamation.

10. ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਖਿੜਕੀ (22), also ਨਾਲ ਦੀ ਖਿੜਕੀ.

11. Stair-case of wood or iron and step of bricks etc. are both called ਪੌੜੀ.

12. ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ (29) means 'may you be blessed'.

13. ਧੰਨਵਾਦੀ (31) is an adjective from ਧੰਨਵਾਦ, thanks, and means 'thankful'.

14. ਪੱਤਰ (31) also means letter. Sometimes, two synonyms form a compound, meaning '*etcetra*', as ਖ਼ਤ ਪੱਤਰ, letters, etc.; ਹਾਲ ਚਾਲ, account, etc.; ਝਗੜਾ ਰਗੜਾ, bickering; ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤ, all well.

6.15 ਬਹਾਦਰ ਕੁੜੀ, A Brave Girl

1. ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
Jullunder District's a village-of story (it) is.
ਉਥੇ ਇਕ ਬੜਾ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਾਉਂ ਸੀ ਉਹਦਾ
There a very rich person living was. Name was his
ਲਛਮਣ ਸ਼ਾਹ। ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਰਹਿੰਦਾ
Lachhman Shah. Him-with one or another watchman living
ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਚੌਕੀਦਾਰ
of course was, but these days-during any watchman guardsman
ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿਛਲਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਅਠ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ
none (there) was. The last watchman eight ten days-for not

ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਹ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਨੀਵੀਂ ਗੱਲ ਹੋ
coming been had. Shah sir with some high low talk had
ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਰਾਤ
been. He displeased getting gone away had. One night
ਪੰਜ ਡਾਕੂ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆ ਪਏ। ਰੱਬ
five dacoits to rob in-order his house came upon. God
ਜਾਣੇ ਇਹ ਉਸੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਸੀ ਜਾਂ
knows (whether) this the same watchman's misdeed (it) was or
ਸੁਭਾਵਕ ਗੱਲ ਸੀ।
natural matter (it) was.

2. ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ, ਲਛਮਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਗਏ।
Dacoits seeing, Lachhman Shah's life dry became.
ਉਸ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ। ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਕਪੜਾ
His wife much noise put. The dacoits her mouth-in cloth
ਤੁੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ
filled in (gagged). She fainting fell down. Shah-to they
ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਲਿਟਾ ਕੇ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਕਸ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਡਾਕੂ ਕੋਠੇ
bedstead-on laying rope-with tightened up. Two dacoits roof-
ਪੁਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲਾਉਣ ਲਗ ਪਏ ਤੇ ਤਿੰਨ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ
on mounting guns to work began and three inside entering
ਲੋਹੇ ਦੀ ਪੇਟੀ ਤੋੜਨ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਪੇਟੀ ਵਿਚ ਬੜਾ
iron's chest (safe) to break began. This chest-in much
ਮਾਲ ਸੀ- ਗਹਿਣੇ, ਮੋਹਰਾਂ, ਨੋਟ,
property (there) was—ornaments, pounds, (currency) notes,
ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ।
gold silver's utensils.

3. ਸ਼ਾਹਣੀ ਦਾ ਰੌਲਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਜ਼ਰੂਰ,
The banker's wife's noise people heard of course,
ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਸੁਣੀ, ਪਰ ਕੋਈ
and guns firing-of sound also (they) heard, but any one
ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਡਾਕੂਆਂ
whatsoever their help-for not came. They all the dacoits-
ਤੋਂ ਡਰਦੇ, ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੜੇ ਰਹੇ।
from fearing, own-own houses entered kept.

4. ਲਛਮਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਇਕ ਫੌਜੀ
Lachhman Shah's house-of behind a military man
ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਟੱਬਰ
living was. He himself of course (at) home not was. His family
ਹੈ ਸੀ। ਸ਼ਾਹਣੀ ਦਾ ਹਾਲ-ਪਾਹਰਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਵੀ ਪਿਆ।
(there) was. Banker's wife's cries their ears-in alsc fell.
ਇਕ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੇਖੋ। ਉਹ ਨੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ-
A young girl's courage look at. She mother-to said-
ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਲਛਮਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਡਾਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ,
(It) appears Lachhman Shah's house (at) dacoity befallen has,
ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਲਾਂ।
and them-on calamity come has. I may go.

5. ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ।
Outside coming she the people warned.
ਕਹਿਣ ਲਗੀ-"ਮੈਂ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਚਲਾਂਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲੋ।
(She) to say began—"I ahead shall-go. You me-with go.
ਮੈਂ ਲੜਾਂਗੀ ਡਾਕੂਆਂ ਨਾਲ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣਾ।"
I shall-fight dacoits-with. You me-to courage give."

6. ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ
Youthful girl's words hearing many-to shame
ਆਈ। ਉਹ ਡਾਂਗਾਂ ਸੋਟੇ ਫਰਸੇ ਕੁਹਾੜੇ ਲੈ ਕੇ ਟੁਰ ਪਏ
came. They sticks, battons, hatchets, axes taking started off
ਤੇ ਜਾ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਲਛਮਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ। ਇਕ ਜਣੇ ਨੂੰ
and going siege laid (at) Lachhman Shah's house. One man-to
ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਬਰ ਦੇਣ ਲਈ ਥਾਣੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।
they information to give in order police-station sent up.
ਥਾਣਾ ਦੂਰ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਭਜਦਾ ਗਿਆ।
Police-station far-off was. (The) man cycle-on running went.
ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਦੋ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲੀ
Village-of people-with two guns also (there) were. They bullet
ਚਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੋਠੇ ਤੇ ਖੜੋਤੇ ਦੋਵੇਂ ਡਾਕੂ ਇਨ੍ਹਾਂ
to fire started. Roof-on standing the two dacoits them-
ਨਾਲ ਰੁਝ ਗਏ।
with engaged got.

7. ਰਾਤ ਬੜੀ ਹਨੇਰੀ ਸੀ। ਹੱਥ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ
Night very dark was. Hand to hand be-seen not
ਸੀ ਦੇਂਦਾ। ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਸਰਕਦੀ ਸਰਕਦੀ ਆਪਣੇ ਕੋਠੇ ਤੋਂ
could. Youthful girl sliding sliding her own roof-from
ਲਛਮਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੋਠੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ
Lachhman Shah's roof-on mounted. (The) dacoits her-to not
ਵੇਖਿਆ। ਡਾਕੂ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਕੁੜੀ ਨੇ
saw. Dacoits front side bullets firing went-on. The girl
ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਚਣਚੇਤ ਇਕ ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਜਾ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ
near(them) reaching suddenly one dacoit-to going a push struck
ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਕੋਠੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਕੁੜੀ ਉੱਤੇ
and him roof-from below threw away. The other girl-at
ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਵੇਖੋ ਰਬ ਦੀ ਮਿਹਰ, ਕੁੜੀ ਵਾਲ-ਵਾਲ
bullet fired. Look God's kindness, the girl hair-hair (breadth)
ਬਚ ਗਈ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਛਤ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ
escaped was. Meanwhile a boy roof-over mounting this
ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਲੱਕੋਂ ਆ ਫੜਿਆ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਖੋਹ ਕੇ ਡਾਕੂ ਦੇ
dacoit-to waist-by came caught. The girl gun snatching dacoit's
ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰੀ। ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ
head-in struck. He senseless becoming at that place very
ਢਹਿ ਪਿਆ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੁਲਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨੇ
fell down. Same time police arrived. Inside entered the three
ਡਾਕੂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਗਲੀ ਰਾਹੀਂ ਭਜ ਉੱਠੇ। ਲਛਮਣ ਸ਼ਾਹ ਦਾ
dacoits rear side street by way-of ran up. Lachhman Shah's
ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਮੱਤਾ ਬਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼
whole property, etc. saved was. That girl's bravery-of praise
ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਪੁਜ ਗਈ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ
far-off (places)—upto reached. Afterwards Punjab Govt. also
ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ।
to her one thousand rupees prize by way of gave.

Notes

1. ਜਲੰਧਰ (1) is the name of a big town in the Panjab. Hence the name of the district also. If we go from Delhi to Amritsar by the main

railway line, we pass through ਅੰਬਾਲਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ and ਜਲੰਧਰ, the last being 80 kilometers from ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, commonly called ਅੰਬਰਸਰ. We change at Jullundur for Ferozepur as well as Hoshiarpur, and also for Kashmir via Pathankot.

2. ਸ਼ਾਹ (1) is generally not a part of a name. It is added to the first name in the case of moneyed men among Hindus, thus ਰਾਮ ਸ਼ਾਹ, ਗੋਪੀ ਸ਼ਾਹ, ਕਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਹ, etc. Fem. ਸ਼ਾਹਣੀ.

3. ਇਕ ਨਾ ਇਕ (1), one or another; ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ, someone or another; ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ, something or another.

4. ਤੋਂ (1) is used to mean 'from' in ਘਰ ਤੋਂ ਖੇਤ ਤਕ, from the house to the field; 'than' in ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਛਾ, better than that; 'for' in ਉਹ ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, he has been ill for seven days; and 'since' in ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, he has been ill since yesterday.

5. In ਹਾਲ-ਪਾਹਰਿਆ (4) also we have two synonymous words compounded to give emphasis. See note no. 14(6 .14).

6. **More compound verbs**

(a) *Substantivals* (ਕਰਨਾ or ਹੋਣਾ with nouns or adjectives)—ਜਮਾ ਕਰਨਾ, to add; ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਣਾ, to collect (v.i.); ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ, to trust; ਗਰਮ ਕਰਨਾ, to heat; ਚੌੜਾ ਕਰਨਾ, to widen; ਫ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ, to worry; etc.

(b) *Intensives* (with ਜਾਣਾ, ਦੇਣਾ, ਲੈਣਾ, ਪੈਣਾ) as ਖਾ ਜਾਣਾ, to eat up; ਰਖ ਦੇਣਾ, to lay by; ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ, to throw away; ਉਠ ਪੈਣਾ, to rise up; ਢਹਿ ਪੈਣਾ, to fall down; ਲੈ ਲੈਣਾ, to take fully.

(c) *Potentials* (with ਸਕਣਾ), as ਜਾ ਸਕਣਾ, to be able to go; ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, I can do; ਉਹ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕਿਆ, he could not see.

(d) *Completives* (with ਦੇਣਾ and ਚੁਕਣਾ), as ਦੇ ਦਿੱਤਾ, gave away; ਪੜ੍ਹ ਚੁਕਿਆ, has had read.

(e) *Continuatives* (with ਜਾਣਾ and ਰਹਿਣਾ) as ਬਕਦੇ ਜਾਣਾ, to go on prating; ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਾ, to keep reading.

(f) *Frequentatives* (with ਕਰਨਾ) as ਉਹ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ, he does frequently; ਰੋਇਆ ਕਰਦਾ, weeps habitually; ਵੇਚਿਆ ਕਰਦਾ, sells generally.

(g) *Inceptives* (with ਲਗਣਾ), as ਕਹਿਣ ਲਗਿਆ, he began to say; ਧੋਣ ਲਗੀ, she started washing.

(h) ਬੈਠਣਾ (ਬਹਿਣਾ) shows suddenness in ਕਰ ਬੈਠਾ, did

unintentionally; ਲੈ ਬਹਿਣਾ, to take undesirably.
Also see patterns 22A, 22B, 22C and 22D.

6.16 ਮਰੀਜ਼, A Patient

1. ਪਰਕਾਸ਼-ਹੈਂ, ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਏਂ ਤੂੰ! ਓਏ, ਕੀ ਹਾਲ ਈ?
—Aha, Gulab Singh are you! O, what condition is yours? (How do you do)?

2. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਭੈੜਾ ਹਾਲ ਏ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ
—Bad condition (it) is. I of course several days
ਦਾ ਬੀਮਾਰ ਹਾਂ।
since ill have been.

3. ਪਰਕਾਸ਼-ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਨਾ ਜਾਣੇ ਕੌਣ ਹੈ। ਕੀ ਹੋ
—I thought, I not know who is. What has
ਗਿਆ ਤੈਨੂੰ? ਬੜਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈਂ।
happened to you? Very weak become you have.
ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।
I of course at first recognized even not.

4. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਾਣਾ। ਕਿਧਰੇ ਸਰਦੀ ਖਾ ਗਿਆ ਸਾਂ।
—God's will. Somewhere cold taken-in I had.
ਪਹਿਲੇ ਜ਼ੁਕਾਮ ਲਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਖਾਂਸੀ, ਬੁਖਾਰ।
At first bad cold remained. Then cough, fever.
ਕੁਝ ਨਾ ਪੁੱਛ।
Anything not ask.

5. ਪਰਕਾਸ਼-ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ।
—Me of course any knowledge indeed not became.

6. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਪਤਾ ਕੀਕਣ ਲਗਦਾ! ਛੁਟੀਆਂ
—Knowledge how could become! Holidays-
ਵਿਚ ਉਂਜ ਵੀ ਮੇਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੋਸਤ
during otherwise too meeting not happens. Friends
ਹਨ ਕੋਈ ਕਿਥੇ ਕੋਈ ਕਿਥੇ।
are some where some where.

7. ਪਰਕਾਸ਼-ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਲ ਏ?
—Now what condition is?

8. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ
—First two weeks Doctor Gurbakash Singh's
ਇਲਾਜ ਕਰਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ
treatment done getting (I) was. Any relief not
ਹੋਇਆ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਠਾਕਰ ਵੈਦ ਦੀ ਦਵਾ
was. Two three days since Thakar Vaid's medicine
ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।
going has been.

9. ਪਰਕਾਸ਼- ਕੁਝ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?
—Any difference (there) is or no?

10. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ
—Difference of course (there) is. There exactly
ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
going (I) am.

11. ਪਰਕਾਸ਼-ਇੰਨੀ ਖੇਚਲ! ਘਰ ਬੁਲਾ
—So much trouble! Home call (him)
ਲੈਂਦਿਓਂ।
you should have.

12. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਘਰ ਬੁਲਾਣ ਦੀ ਕਦਰ ਕਿਥੋਂ?
—Home calling-of power where (is) ?

13. ਪਰਕਾਸ਼-ਅੱਛਾ, ਚਲ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ
—All right, go on, I you-with go. Now
ਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈਂ। ਵੈਦ ਜੀ ਦਾ
of course reached indeed have you. Mr. Vaid's
ਔਸ਼ਧਾਲਾ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ... ਚਲ, ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲਿਆ!
hospital near indeed is ... Go on. Rickshaw-man!
ਮੈਂ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹਾਂ। ... (ਪਹੁੰਚ ਕੇ)
I cycle-on along-side move. ... (reaching)
ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਭੀੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।
Aha aha, here of course great crowd gathered is.
ਕਿਉਂ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਹਾ। ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਵੀ ਨਾ?
How is it Gulab Singh. Courage you have, is it?
ਘੰਟਾ ਡੇਢ ਬਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ।
one hour (or) one and half to sit (we) will have.

14. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਇੰਜ ਤਾਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਵੀ ਸਾਡੀ
—This way of course two hours-in even our
ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੈਦ ਜੀ
turn not will come. But me like patients to Mr. Vaid
ਛੇਤੀ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਥੋੜਾ-ਕੁ ਬਹਿ ਜਾ,
immediately calls. A little just sit down,
ਪਰਕਾਸ਼।
Parkash.

15. ਵੈਦ ਜੀ- ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ, ਆ ਜਾ, ਭਾਈ ਤੂੰ ਜੋ
Mr. Vaid—Gulab Singh, come on, brother, you because
ਤੈਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਣਾ
to you fever is. To you much time not detain
ਚਾਹੀਦਾ। ... ਸੁਣਾ, ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਲ ਈ?
should ... Tell, now what condition is ?

16. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਨਮਸਤੇ ਵੈਦ ਜੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ
—Greetings Vaid Sir. Before than (more)
ਆਰਾਮ ਹੈ ਪਰ ਬੁਖ਼ਾਰ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲੀਂ
relief is but fever of course mild mild now
ਵੀ ਹੈ। ਸਿਰ-ਪੀੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਢਿੱਡ-
even (there) is. Head-ache not has been. Stomach-
ਪੀੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
ache also not has been.

17. ਵੈਦ ਜੀ-ਵਾਹ ਵਾਹ! ਤੂੰ ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਵੱਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।
—Good! You now soon well have to be.
ਭੁੱਖ ਲਗਦੀ ਊ ਕਿ ਨਹੀਂ?
Appetite is felt to you or not?

18. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ—ਭੁੱਖ-ਬ਼ੁੱਖ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।
—Appetite, etc. straw not is felt.

19. ਵੈਦ-ਅੱਛਾ, ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ। ਜੀਭ ਵਿਖਾ...। ਜੀਭ
—All right, mouth open. Tongue show ... Tongue
ਤਾਂ ਮੈਲੀ ਹੈ। ਮੇਹਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।
of course dirty is. Stomach work not doing is.
ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ... ਜ਼ਰਾ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਲੇਟ ਜਾ। ਕੋਟ
Bowel clear not is. ... Just bench-on lie down. Coat

ਉਤਾਰ ਦੇ। ਕਮੀਜ ਉਪਰ ਕਰ ਲੈ। ਹੁਣ ਲੇਟ ਜਾ। ਲੰਬੇ-ਲੰਬੇ
put off. Shirt up do. Now lie down. Long-long
ਸਾਹ ਲੈ। ... ਇਥੇ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?
breaths take ... Here pain is felt or not?

20. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਨਹੀਂ ਜੀ।
—No, Sir.

21. ਵੈਦ ਜੀ-ਇਥੇ ?
—Here?

22. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਨਹੀਂ ਜੀ।
—No, Sir.

23. ਵੈਦ ਜੀ-ਹੋਰ ਸਾਹ ਲੈ। ਇਥੇ ਦਬਾਇਆਂ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
—More breaths take. Here pressing pain felt is?

24. ਗੁਲਾਬ -ਮਾਮੂਲੀ।
—Ordinary.

25. ਵੈਦ ਜੀ-ਅੱਛਾ, ਠੀਕ ਹੈ। ਉਠ ਜਾ। ਕਪੜੇ ਪਾ ਲੈ। ...
—Well, right (it) is. Stand up. Clothes put on ...
ਫੇਫੜਿਆਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜੇਹੀ ਸੋਜ ਬਾਕੀ ਹੈ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ
Lungs-in a little just swelling remains and a little
ਬਲਗਮ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਦਵਾ
phlegm also (there) is. This-for an other medicine-
ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
giving (I) am.

26. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਜੀ, ਖੰਘ ਬੜੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
—Please, cough much comes.

27. ਵੈਦ ਜੀ-ਖੰਘ ਲਈ ਟਿੱਕੀਆਂ ਲਈ ਜਾਵੀਂ। ਇਕ ਟਿੱਕੀ
—Cough-for tablets taking go. One tablet
ਸਵੇਰੇ, ਇੱਕ ਦੁਪਹਿਰੇ, ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਯਾ ਸੌਣ
morning, one at noon, one in the evening or sleeping
ਵੇਲੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੂਸੀਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹੋ ਕਾੜ੍ਹਾ ਲਵੀਂ।
time night at suck. Night-at same decoction take.

28. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਵੈਦ ਜੀ, ਭੁੱਖ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ?
—Vaid Sir, appetite for what we may do?

29. ਵੈਦ ਜੀ-ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬੁਖ਼ਾਰ ਘਟੇਗਾ, ਭੁੱਖ ਵਧੇਗੀ।
—As as fever will abate, appetite will increase.

ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰ।
Worry not do.

30\. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਜੀ, ਬੁਖ਼ਾਰ ਕਦੋਂ ਤੀਕ ਹਟੇਗਾ?
—Sir, Fever when-by will go?

31\. ਵੈਦ ਜੀ-ਭਾਈ, ਤੂੰ ਜਲਦੀ ਵੱਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ।
—Brother, you soon well to be have. Worry not do.
ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਲੇਟਿਆ ਰਹਿਵੀਂ। ਪੂਰਾ ਆਰਾਮ ਕਰ।
Bed-on lying keep. Full rest do.

32\. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਵੈਦ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਬੜੀ ਬੜੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ। ਤੁਹਾਡੇ
—Vaid Sir, your great great kindness. Your
ਬੱਚੇ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿਣ।
children may live on.

33\. ਵੈਦ ਜੀ-ਹਾਂ ... ਜੇ ਭੁੱਖ ਲਗੇ ਤਾਂ ਫਲਾਂ ਦਾ ਰਸ ਯਾ
—Yes ... If hunger is felt then fruits-of juice or
ਦੁੱਧ ਚਾਉਲ ਲੈਣਾ। ਮੇਰੇ ਥੋਂ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ
milk rice take. Me-from asking-without anything
ਹੋਰ ਨਾ ਖਾਣਾ।
else not eat.

34\. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਸਤ ਬਚਨ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ। ਫਿਰ ਕਦੋਂ ਆਣਾ
—All right, noble Sir. Again when to come
ਹੈ, ਜੀ?
have, please?

35\. ਵੈਦ ਜੀ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਆਵੀਂ।
—Four days' medicine (it) is. Fifth day-on come.

36\. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ-ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ, ਜੀ। ਧੰਨਵਾਦ।
—Very well, Sir. Thanks.

Notes

1\. ਹੈਂ (1) has several intonations according to the sense desired. It draws attention, as in ਹੈਂ ਭਾਈ, isn't it, brother ! It means 'beg your pardon' when lengthened a little. It shows surprise when uttered in such an exclamatory tone.

2\. ਈ (1) = ਹੈ ਈ, is yours, ਈ being a pronominal suffix.

3. He is one, the Sikhs call Him ਵਾਹਿਗੁਰੂ (4), Hindus ਈਸ਼੍ਵਰ or ਭਗਵਾਨ and Muslims ਅੱਲਾਹ or ਖ਼ੁਦਾ.

4. ਬੀਮਾਰੀ ਲਗ ਜਾਣਾ is especially used when a disease is infectious, as ਜ਼ੁਕਾਮ (4), ਖੰਘ, cough.

5. ਕੁਝ ਨਾ ਪੁਛ (4), do not ask anything, means in effect 'the less said the better'.

6. ਕੋਈ ਕਿਥੇ ਕੋਈ ਕਿਥੇ (6) for 'they are scattered'.

7. ਪਹਿਲਾਂ (also ਪਹਿਲੋਂ) (8) is an adverbial form of ਪਹਿਲਾ, first (adj.).

8. ਉ (16) as a pronominal suffix is a variant of -ਈ.

9. ਲਗਣਾ (17) has a number of meanings—

(a) be attached, ਮਿੱਟੀ ਲਗ ਗਈ, ਧਿਆਨ ਲਗ ਗਿਆ (clay, mind)
(b) be employed, ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ (work).
(c) be rooted, ਬੂਟਾ ਲਗ ਗਿਆ (plant).
(d) be known, ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ (whereabouts).
(e) be felt, ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲਗਿਆ (so, thus)
(f) be fixed, ਉਥੇ ਖੰਭੇ ਲਗੇ ਸਨ (poles).
(g) be related, ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ (uncle).
(h) be fit, ਚਾਬੀ ਲਗ ਗਈ (key).
(i) begin, ਕਰਨ ਲਗਿਆ (to do).
(j) hit, ਮੈਨੂੰ ਵੱਟਾ ਲਗਿਆ ਸੀ (stone).
(k) be levied, ਟੈਕਸ ਲਗ ਗਿਆ (tax).
(l) be arranged, ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ (books).
(m) be infected, ਬੀਮਾਰੀ ਲਗ ਗਈ (disease).

6.17 ਮਕਾਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ?
How a house is built ?

1. ਮਕਾਨ ਬਣਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ
(If) house to build have, then first some
ਓਵਰ-ਸੀਅਰ ਕੋਲੋਂ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ
overseer - from plan got made is. Town's Committee
ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਨਕਸ਼ਾ ਪਾਸ ਕਰਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਕਸ਼ਾ ਪਾਸ ਕਰਾਏ
from that plan passed to do have. Plan passed having-done-

ਬਿਨਾਂ ਮਕਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਬਣਾ
without house not made built be can. If anybody build
ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਢਹਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,
may then it demolished be can, fine imposed be can,
ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੜਾ ਰਫੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
and law-suit started be can. Great botheration involved is.

2. ਨਕਸ਼ੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨੀਂਹ ਖੁਦਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
Plan's accordance with foundation got dug is.

3. ਮਕਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
House-for much articles collection made is.
ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਟੇ ਢੁਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਰੁਖ ਕਟਵਾ ਕੇ
If village be then stones made carried are, trees making cut
ਲਕੜੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਣਾਈ ਤਾਂ ਗਾਰੇ
timber ready got made is. Construction of course clay
ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਮੰਗਾਣੀਆਂ
with done is, but other things city/town-from to be sent for
ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਭੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਥੋਂ
have. Towns-of near-near kilns (there) are. Therefrom
ਇੱਟਾਂ ਢੁਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਲਕਾ ਲਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
bricks made carried are. Water-of pipe made to lay is.

4. ਸੀਮੰਟ, ਚੂਨਾ, ਸੁਰਖੀ, ਰੋੜੀ, ਰੇਤ, ਹਰ ਚੀਜ਼
Cement, lime, brick-dust, gravel, sand, every thing
ਮੰਗਵਾ ਰਖੀਦੀ ਹੈ। ਲਕੜੀ ਚਿਰਾ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ,
sent-for (&) kept is. Timber getting sawn doors, ventilators,
ਬਾਰੀਆਂ, ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਬਣਵਾ ਲਈ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੌਕਾਠਾਂ ਪਹਿਲਾਂ
windows, almirahs got made are. Frames first
ਬਣਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਜੋ ਨੀਂਹ ਪੱਟਣ ਤੇ ਭਰਨ ਦੇ
got made are because foundation digging and filling-
ਮਗਰੋਂ ਚੌਕਾਠਾਂ ਫਿਟ ਕਰਾਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।
after frames got-fitted have to be.

5. ਕੰਧਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੌਕਾਠਾਂ
Walls-of construction soon done is. Frames-
ਉੱਤੇ ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਡਾਟ ਪਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ; ਲੋਹੇ ਦੇ ਛੜ
over these days arch putting-of custom not left ; iron-of bars

ਪਾ ਕੇ ਸੀਮੇਂਟ ਨਾਲ ਲਿੰਟਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
putting cement-with lintel put over is.

6. ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਤਰਖਾਣਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਲੋਹਾਰ ਦਾ ਕੰਮ
Masons and carpenters besides iron-smith's work
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛਤ ਤੇ ਸਲੈਬ ਪਾਣ ਲਈ ਛਤ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਹਿਸਾਬ
(there) is. Roof on slab putting-for roof's width accordance
ਛੜਾਂ ਮੰਗਵਾ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੜਾਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਮੁੜਵਾ ਦਿੱਤੇ
bars sent for are. Those bars-of ends got turned
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੱਖਿਆਂ ਲਈ ਕੁੰਡੇ ਬਣਵਾ ਲਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ, ਬਾਰੀਆਂ
are. Fans-for staples got made are. Doors, windows-
ਦੇ ਛਬਕੇ, ਕਬਜੇ, ਚਿਟਕਨੀਆਂ, ਕੁੰਡੀਆਂ ਬਜਾਰੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ
of links, hinges, latches, chains market from purchased-
ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲੀਂ ਵੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੁਹਾਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
are. Villages-in now even these things iron-smiths make.

7. ਮਕਾਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਰਾਜਾਂ
House-of construction-of major work masons
ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਅਮਾਨੀ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
and labourers-of is. This work on wages also got done is
ਅਤੇ ਠੇਕੇ ਤੇ ਵੀ। ਠੇਕੇ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ
and contract-on also. Contract's work very good not
ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਅਮਾਨੀ ਕੰਮ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਜੋ
considered is. On wage work liked is, because
ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮਾਫ਼ਕ ਜੋ ਚਾਹੋ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਚਾਹੋ
one's own wish-according to what you want what like you want
ਕਰਵਾ ਲਓ। ਅਮਾਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜੂਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ
may get done. On wages workers-to wages week by week
ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕੀਂ ਇਕ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰਾ
given is. Many people a clerk keep who all
ਹਿਸਾਬ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
account keeps and work-of supervision also does.

8. ਮਕਾਨ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਲਸਤਰ ਹੋ ਜਾਵੇ,
(When) house complete may be, plaster is done,
ਫਰਸ਼ ਪੈ ਜਾਣ, ਸਫ਼ਾਈ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਚੱਠ-
floors put are, cleanliness done is, then people opening-

ਸ਼ੱਠ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ
ceremony etc. do. This occasion-at their relatives and
ਦੋਸਤ-ਯਾਰ ਇੱਕਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ
friends, etc. gathered are. Sikhs Guru Granth Sahib's reading
ਰਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੜਾਹ ਪਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
set up, hymn-singing done is, sweet victual distributed is.

9. ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਹਵਨ ਪੂਜਾ ਕਰਾਂਦੇ ਹਨ।
Hindu people fire sacrifice worship get done.
ਪਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ
Victual distribute. Brahmins-to feast give. Comers-to
ਲੱਡੂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ
sweets given are. Whom-with nearness is, them meal
ਵੀ ਖਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
also made to eat is.

10. ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੋ ਜੋ ਤਦ ਤਕ ਮਕਾਨ ਦਾ ਕੰਮ
This not understand that then-by house-of work
ਮੁਕ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਲਗਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੀ
finished indeed is. Some or other goes on of course. Outer
ਕੰਧ (ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ) ਬਣਵਾਣੀ ਹੈ। ਇਧਰ ਹੌਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ
wall (four walls) to be built is. This side reservoir wanted
ਹੈ। ਉਧਰ ਗਾਂ ਜੋਗੀ ਖੁਰਲੀ ਬਣਵਾ ਲਈਏ। ਬਸ ਇਸੇ
is. That side cow-for manger may we get built. Thus like
ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
this work increasing goes on and increasing goes on.

Notes

1. ਨਕਸ਼ਾ (1) is 'plan' as well as 'map'.
2. In ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ (3), ਤੇੜੇ is echoic.
3. ਮੰਗਵਾ ਰਖੀਦੀ ਹੈ (4) is in passive voice. The full form was ਮੰਗਵਾ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, now ਜਾਂਦੀ is shortened to ਦੀ only. So also ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ is ਕੰਮ ਕਰੀਦਾ ਹੈ, work is done ; ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, letter is written; ਕਾਗਜ਼ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ, papers are wanted.

It may be noted that in full form it is past participle before ਜਾਣਾ; but in this form the root takes -i and adds ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, as from ਕਰ, ਕਰੀਦਾ

ਹੈ, ਕਰੀਦੀ ਹੈ, ਕਰੀਦੇ ਹਨ, and so on.

4. ਚੌਕਾਠਾਂ (4) is from ਚੌ, four, ਕਾਠ, wood. The wooden sides of a frame are four. Hence this word.

5. ਲਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ is also ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, the former is on the analogy of ਦਿੱਤੇ, ਕੀਤੇ, ਪੀਤੇ; and is also more colloquial.

6. ਮੁਨਸ਼ੀ (7), in Panjabi, refers to 'Patwari' or village accountant, 'a private clerk', usually doing work according to native method, or 'a primary school teacher'.

7. ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (8) is the sacred book of the Sikhs in which the teachings of the Gurus & some other saints have been collected. It is Guru and is so respected. Hence the word 'Sahib' used with it.

8. ਕੀਰਤਨ (8) is singing of hymns collectively and repeating the hymns again & again, in accompaniment with instrumental music.

9. ਪਰਸ਼ਾਦ (8), sweets distributed in religious ceremonies. Sikhs generally have flour-pudding, called ਕੜਾਹ, Hindus have other varieties of sweets as well.

10. ਹਵਨ (9) is fire-sacrifice. Some medicinal things are pounded into ਸਮਿਗ੍ਰੀਂ and put into fire while enchanting *mantras* from scriptures.

11. ਲੱਡੂ (9) is a ball-like sweetmeat of the size of a lemon and prepared from gram-flour, ghee and sugar.

12. For ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ (10), see note no. 3 (6.15).